

Onsdagen den 18 mars

Kl. 09.00–15.02
16.00–16.40

---

§ 1 Avsägelse

Talmannen meddelade
att *Emilia Töyrä* (S) av sagt sig uppdraget som suppleant i socialförsäkringsutskottet och
att *Staffan Eklöf* (SD) av sagt sig uppdraget som suppleant i Nordiska rådets svenska delegation.

Kammaren biföll dessa avsägelse.

§ 2 Anmälan om kompletteringsval

Talmannen meddelade
att Socialdemokraternas riksdagsgrupp anmält *Emilia Töyrä* som ledamot i socialförsäkringsutskottet, *Adnan Dibrani* som suppleant i justitieutskottet, *Mattias Vepsä* som suppleant i socialförsäkringsutskottet, *Jasenko Omanovic* som suppleant i arbetsmarknadsutskottet och *Björn Petersson* som suppleant i EU-nämnden,

att Moderaternas riksdagsgrupp anmält *Amir Adan* som suppleant i civilutskottet, i näringsutskottet och i EU-nämnden,

att Sverigedemokraternas riksdagsgrupp anmält *Staffan Eklöf* som ledamot i Nordiska rådets svenska delegation och *Ann-Christine From Utterstedt* som suppleant i Nordiska rådets svenska delegation,

att Centerpartiets riksdagsgrupp anmält *Alireza Akhondi* som suppleant i justitieutskottet,

att Vänsterpartiets riksdagsgrupp anmält *Nooshi Dadgostar* som suppleant i finansutskottet och *Ulla Andersson* som suppleant i skatteutskottet och i EU-nämnden samt

att Kristdemokraternas riksdagsgrupp anmält *Andreas Carlson* som ledamot i justitieutskottet och som suppleant i skatteutskottet, i utrikesutskottet, i socialförsäkringsutskottet, i kulturutskottet, i utbildningsutskottet och i näringsutskottet.

Talmannen förklarade valda till

ledamot i socialförsäkringsutskottet
Emilia Töyrä (S)

suppleant i finansutskottet
Nooshi Dadgostar (V)

suppleant i skatteutskottet
Ulla Andersson (V)

suppleanter i justitieutskottet
Adnan Dibrani (S)
Alireza Akhondi (C)

suppleant i civilutskottet
Amir Adan (M)

suppleant i socialförsäkringsutskottet
Mattias Vepsä (S)

suppleant i näringsutskottet
Amir Adan (M)

suppleant i arbetsmarknadsutskottet
Jasenko Omanovic (S)

suppleanter i EU-nämnden
Björn Petersson (S)
Amir Adan (M)
Ulla Andersson (V)

ledamot i Nordiska rådets svenska delegation
Staffan Eklöf (SD)

suppleant i Nordiska rådets svenska delegation
Ann-Christine From Utterstedt (SD)

Talmannen förklarade vald från och med den 19 mars till

ledamot i justitieutskottet
Andreas Carlson (KD)

suppleant i skatteutskottet
Andreas Carlson (KD)

suppleant i utrikesutskottet
Andreas Carlson (KD)

suppleant i socialförsäkringsutskottet
Andreas Carlson (KD)

suppleant i utbildningsutskottet
Andreas Carlson (KD)

suppleant i näringsutskottet
Andreas Carlson (KD)

§ 3 Utökning av antalet suppleanter

Valberedningen hade, enligt ett till kammaren inkommet protokollsutdrag, tillstyrkt att antalet suppleanter skulle utökas enligt följande:

från 29 till 321 i konstitutionsutskottet
från 29 till 266 i finansutskottet
från 28 till 321 i skatteutskottet
från 29 till 321 i justitieutskottet
från 27 till 269 i civilutskottet
från 31 till 321 i utrikesutskottet
från 29 till 267 i försvarsutskottet
från 31 till 320 i socialförsäkringsutskottet
från 29 till 321 i socialutskottet
från 29 till 323 i kulturutskottet
från 30 till 321 i utbildningsutskottet
från 28 till 320 i trafikutskottet
från 29 till 322 i miljö- och jordbruksutskottet
från 30 till 321 i näringsutskottet
från 27 till 267 i arbetsmarknadsutskottet
från 95 till 324 i EU-nämnden

Kammaren medgav dessa utökningar.

§ 4 Val av extra suppleanter

Val av extra suppleanter i utskott och EU-nämnden företogs.

Sedan kammaren godkänt den gemensamma listan var följande personer valda i enlighet med valberedningens förslag till *extra suppleanter i utskott och EU-nämnden*:

konstitutionsutskottet
Amir Adan (M)
Alexandra Anstrell (M)
Helena Antoni (M)
Kristina Axén Olin (M)
Hanif Bali (M)
Sten Bergheden (M)

Prot. 2019/20:88
18 mars

Jörgen Berglund (M)
Tobias Billström (M)
Elisabeth Björnsdotter Rahm (M)
Carl-Oskar Bohlin (M)
Helena Bouveng (M)
Katarina Brännström (M)
Margareta Cederfelt (M)
Åsa Coenraads (M)
Mikael Damsgaard (M)
Jan Ericson (M)
Lotta Finstorp (M)
Johan Forssell (M)
Mats Green (M)
Ann-Charlotte Hammar Johnsson (M)
Anders Hansson (M)
Ulrika Heindorff (M)
Harald Hjalmarsson (M)
Lars Hjalmered (M)
Johan Hultberg (M)
Marie-Louise Hänel Sandström (M)
Kjell Jansson (M)
Pål Jonson (M)
David Josefsson (M)
Ellen Juntti (M)
Ulrika Jörgensen (M)
Arin Karapet (M)
Mattias Karlsson i Luleå (M)
Ulf Kristersson (M)
Ann-Sofie Lifvenhage (M)
Marléne Lund Kopparklint (M)
Betty Malmberg (M)
Josefin Malmqvist (M)
Maria Malmer Stenergard (M)
Noria Manouchi (M)
Louise Meijer (M)
Lotta Olsson (M)
Lars Püss (M)
Saila Quicklund (M)
Edward Riedl (M)
Jessika Roswall (M)
Hans Rothenberg (M)
Magdalena Schröder (M)
Fredrik Schulte (M)
Maria Stockhaus (M)
Elisabeth Svantesson (M)
Cecilie Tenfjord Toftby (M)
Hans Wallmark (M)
Camilla Waltersson Grönvall (M)
John Weinerhall (M)
Sofia Westergren (M)
Cecilia Widegren (M)

John Widegren (M)
Niklas Wykman (M)
Viktor Wärnick (M)
Boriana Åberg (M)
Ann-Britt Åsebol (M)
Barbro Westerholm (L)
Fredrik Malm (L)
Gulan Avci (L)
Joar Forssell (L)
Malin Danielsson (L)
Lina Nordquist (L)
Juno Blom (L)
Christer Nylander (L)
Mats Persson (L)
Robert Hannah (L)
Maria Nilsson (L)
Helena Gellerman (L)
Arman Teimouri (L)
Johan Pehrson (L)
Roger Haddad (L)
Alireza Akhondi (C)
Daniel Bäckström (C)
Jonny Cato (C)
Fredrik Christensson (C)
Magnus Ek (C)
Ulrika Heie (C)
Peter Helander (C)
Martina Johansson (C)
Ola Johansson (C)
Anders W Jonsson (C)
Johanna Jönsson (C)
Emil Källström (C)
Mikael Larsson (C)
Helena Lindahl (C)
Per Lodenius (C)
Kerstin Lundgren (C)
Sofia Nilsson (C)
Niels Paarup-Petersen (C)
Rickard Nordin (C)
Annika Qarlsson (C)
Lars Thomsson (C)
Helena Vilhelmsson (C)
Solveig Zander (C)
Kristina Yngwe (C)
Martin Ådahl (C)
Anders Åkesson (C)
Per Åsling (C)
Adnan Dibrani (S)
Alexandra Völker (S)
Anders Österberg (S)
Anna Vikström (S)

Prot. 2019/20:88
18 mars

Prot. 2019/20:88
18 mars

Anna Johansson (S)
Anna Wallentheim (S)
Anna-Caren Säterberg (S)
Ann-Christin Ahlberg (S)
Annelie Karlsson (S)
Annika Strandhäll (S)
Aylin Fazelian (S)
Azadeh Rojhan Gustafsson (S)
Björn Petersson (S)
Carina Ohlsson (S)
Carina Ödebrink (S)
Caroline Helmersson Olsson (S)
ClasGöran Carlsson (S)
Dag Larsson (S)
Denis Begic (S)
Elin Gustafsson (S)
Elin Lundgren (S)
Emilia Töyrä (S)
Eva Lindh (S)
Fredrik Olovsson (S)
Fredrik Lundh Sammeli (S)
Gunilla Svantorp (S)
Gunilla Carlsson (S)
Gustaf Lantz (S)
Hanna Westerén (S)
Hans Hoff (S)
Helén Pettersson (S)
Helene Hellmark Knutsson (S)
Heléne Björklund (S)
Hillevi Larsson (S)
Inga-Lill Sjöblom (S)
Ingemar Nilsson (S)
Isak From (S)
Jamal El-Haj (S)
Jasenko Omanovic (S)
Joakim Sandell (S)
Joakim Järrebring (S)
Johan Löfstrand (S)
Johan Andersson (S)
Johan Büser (S)
Johanna Haraldsson (S)
Jörgen Hellman (S)
Kenneth G Forslund (S)
Kristina Nilsson (S)
Lars Mejern Larsson (S)
Lawen Redar (S)
Leif Nysmed (S)
Lena Rådström Baastad (S)
Linus Sköld (S)
Magnus Manhammar (S)
Malin Larsson (S)

Marianne Pettersson (S)
Markus Selin (S)
Marlene Burwick (S)
Mathias Tegnér (S)
Mats Wiking (S)
Mattias Vepsä (S)
Mattias Ottosson (S)
Mattias Jonsson (S)
Mikael Dahlqvist (S)
Monica Haider (S)
Niklas Karlsson (S)
Ola Möller (S)
Olle Thorell (S)
Patrik Engström (S)
Patrik Lundqvist (S)
Paula Holmqvist (S)
Peter Persson (S)
Petter Löberg (S)
Pia Nilsson (S)
Pyyri Niemi (S)
Rikard Larsson (S)
Roza Güclü Hedin (S)
Sara Heikkinen Breitholtz (S)
Serkan Köse (S)
Sultan Kayhan (S)
Teres Lindberg (S)
Teresa Carvalho (S)
Tomas Kronståhl (S)
Yasmine Bladelius (S)
Åsa Lindestam (S)
Åsa Eriksson (S)
Åsa Westlund (S)
Åsa Karlsson (S)
Ulla Andersson (V)
Nooshi Dadgostar (V)
Lorena Delgado Varas (V)
Ida Gabrielsson (V)
Hanna Gunnarsson (V)
Tony Haddou (V)
Jens Holm (V)
Christina Høj Larsen (V)
Momodou Malcolm Jallow (V)
Lotta Johnsson Fornarve (V)
Maj Karlsson (V)
Birger Lahti (V)
Yasmine Posio (V)
Daniel Riazat (V)
Karin Rågsjö (V)
Elin Segerlind (V)
Jonas Sjöstedt (V)
Håkan Svenneling (V)

Prot. 2019/20:88
18 mars

Prot. 2019/20:88
18 mars

Ilona Szatmari Waldau (V)
Jon Thorbjörnson (V)
Jessica Thunander (V)
Vasiliki Tsouplaki (V)
Cicie Weidby (V)
Linda Westerlund Snecker (V)
Adam Marttinen (SD)
Alexander Christiansson (SD)
Angelica Lundberg (SD)
Angelika Bengtsson (SD)
Ann-Christine From Utterstedt (SD)
Anne Oskarsson (SD)
Aron Emilsson (SD)
Björn Söder (SD)
Bo Broman (SD)
Carina Ståhl Herrstedt (SD)
Caroline Nordengrip (SD)
Cassandra Sundin (SD)
Charlotte Quensel (SD)
Christina Östberg (SD)
Clara Aranda (SD)
David Lång (SD)
Dennis Dioukarev (SD)
Ebba Hermansson (SD)
Eric Palmqvist (SD)
Eric Westroth (SD)
Henrik Vinge (SD)
Jennie Åfeldt (SD)
Jimmy Ståhl (SD)
Johnny Skalin (SD)
Jonas Andersson i Linköping (SD)
Jonas Andersson i Skellefteå (SD)
Josef Fransson (SD)
Julia Kronlid (SD)
Katja Nyberg (SD)
Linda Lindberg (SD)
Ludvig Aspling (SD)
Magnus Persson (SD)
Markus Wiechel (SD)
Martin Kinnunen (SD)
Mats Nordberg (SD)
Mattias Bäckström Johansson (SD)
Mattias Karlsson i Norrhult (SD)
Michael Rubbestad (SD)
Mikael Eskilandersson (SD)
Oscar Sjöstedt (SD)
Patrik Jönsson (SD)
Per Ramhorn (SD)
Richard Jomshof (SD)
Robert Stenkvis (SD)
Roger Hedlund (SD)

Roger Richthoff (SD)
Runar Filper (SD)
Sara Gille (SD)
Staffan Eklöf (SD)
Sven-Olof Sällström (SD)
Thomas Morell (SD)
Tobias Andersson (SD)
Yasmine Eriksson (SD)
Annika Hirvonen Falk (MP)
Janine Alm Ericson (MP)
Karolina Skog (MP)
Maria Gardfjell (MP)
Amanda Palmstierna (MP)
Mats Berglund (MP)
Camilla Brodin (KD)
Ingemar Kihlström (KD)
Larry Söder (KD)
Roland Utbult (KD)
Jakob Forssmed (KD)
Gudrun Brunegård (KD)
Magnus Oscarsson (KD)
Magnus Jacobsson (KD)
Pia Steensland (KD)
Cecilia Engström (KD)
Acko Ankarberg Johansson (KD)
Hans Eklind (KD)
Kjell-Arne Ottosson (KD)
Désirée Pethrus (KD)
Robert Halef (KD)
Sofia Damm (KD)
Hampus Hagman (KD)

finansutskottet

Amir Adan (M)
Ann-Sofie Alm (M)
Alexandra Anstrell (M)
Helena Antoni (M)
Kristina Axén Olin (M)
Hanif Bali (M)
Lars Beckman (M)
Sten Bergheden (M)
Jörgen Berglund (M)
Tobias Billström (M)
Elisabeth Björnsdotter Rahm (M)
Carl-Oskar Bohlin (M)
Helena Bouveng (M)
Katarina Brännström (M)
Margareta Cederfelt (M)
Åsa Coenraads (M)
Mikael Damsgaard (M)
Ida Drougge (M)

Prot. 2019/20:88
18 mars

Annicka Engblom (M)
Karin Enström (M)
Lotta Finstorp (M)
Johan Forssell (M)
Mats Green (M)
Ann-Charlotte Hammar Johnsson (M)
Anders Hansson (M)
Ulrika Heindorff (M)
Harald Hjalmarsson (M)
Lars Hjalmered (M)
Johan Hultberg (M)
Marie-Louise Hänel Sandström (M)
Lars Jilmstad (M)
Pål Jonson (M)
David Josefsson (M)
Ellen Juntti (M)
Ulrika Jörgensen (M)
Arin Karapet (M)
Ulf Kristersson (M)
Ann-Sofie Lifvenhage (M)
Marléne Lund Kopparklint (M)
Betty Malmberg (M)
Maria Malmer Stenergard (M)
Noria Manouchi (M)
Louise Meijer (M)
Marta Obminska (M)
Lotta Olsson (M)
Erik Ottoson (M)
Lars Püss (M)
Jessika Roswall (M)
Hans Rothenberg (M)
Magdalena Schröder (M)
Fredrik Schulte (M)
Maria Stockhaus (M)
Cecilie Tenfjord Toftby (M)
Hans Wallmark (M)
Camilla Waltersson Grönvall (M)
John Weinerhall (M)
Cecilia Widegren (M)
John Widegren (M)
Niklas Wykman (M)
Viktor Wärnick (M)
Boriana Åberg (M)
Ann-Britt Åsebol (M)
Barbro Westerholm (L)
Fredrik Malm (L)
Nina Lundström (L)
Malin Danielsson (L)
Lina Nordquist (L)
Juno Blom (L)
Allan Widman (L)

Christer Nylander (L)
Tina Acketoft (L)
Bengt Eliasson (L)
Robert Hannah (L)
Maria Nilsson (L)
Helena Gellerman (L)
Arman Teimouri (L)
Roger Haddad (L)
Alireza Akhondi (C)
Daniel Bäckström (C)
Jonny Cato (C)
Fredrik Christensson (C)
Magnus Ek (C)
Johan Hedin (C)
Ulrika Heie (C)
Peter Helander (C)
Martina Johansson (C)
Ola Johansson (C)
Anders W Jonsson (C)
Johanna Jönsson (C)
Mikael Larsson (C)
Helena Lindahl (C)
Göran Lindell (C)
Per Lodenius (C)
Kerstin Lundgren (C)
Linda Modig (C)
Niels Paarup-Petersen (C)
Rickard Nordin (C)
Annika Qarlsson (C)
Per Schöldberg (C)
Helena Vilhelmsson (C)
Solveig Zander (C)
Kristina Yngwe (C)
Martin Ådahl (C)
Anders Åkesson (C)
Per Åsling (C)
Alexandra Völker (S)
Anders Österberg (S)
Anna Vikström (S)
Anna Johansson (S)
Anna Wallentheim (S)
Anna-Caren Säterberg (S)
Ann-Christin Ahlberg (S)
Annelie Karlsson (S)
Annika Strandhäll (S)
Aylin Fazelian (S)
Azadeh Rojhan Gustafsson (S)
Björn Petersson (S)
Carina Ohlsson (S)
Carina Ödebrink (S)
Caroline Helmersson Olsson (S)

Prot. 2019/20:88
18 mars

Prot. 2019/20:88
18 mars

ClasGöran Carlsson (S)
Dag Larsson (S)
Daniel Andersson (S)
Denis Begic (S)
Elin Gustafsson (S)
Elin Lundgren (S)
Emilia Töyrä (S)
Erik Ezelius (S)
Fredrik Lundh Sammeli (S)
Gunilla Svantorp (S)
Gustaf Lantz (S)
Hanna Westerén (S)
Hans Hoff (S)
Hans Ekström (S)
Helén Pettersson (S)
Helene Hellmark Knutsson (S)
Heléne Björklund (S)
Hillevi Larsson (S)
Ida Karkiainen (S)
Inga-Lill Sjöblom (S)
Isak From (S)
Jamal El-Haj (S)
Jasenko Omanovic (S)
Joakim Sandell (S)
Joakim Järrebring (S)
Johan Löfstrand (S)
Johan Büser (S)
Johanna Haraldsson (S)
Kalle Olsson (S)
Kenneth G Forslund (S)
Kristina Nilsson (S)
Laila Naraghi (S)
Lars Mejern Larsson (S)
Lawen Redar (S)
Leif Nysmed (S)
Lena Rådström Baastad (S)
Linus Sköld (S)
Magnus Manhammar (S)
Malin Larsson (S)
Maria Strömkvist (S)
Marianne Pettersson (S)
Markus Selin (S)
Marlene Burwick (S)
Mathias Tegnér (S)
Mats Wiking (S)
Mattias Vepsä (S)
Mattias Ottosson (S)
Mattias Jonsson (S)
Mikael Dahlqvist (S)
Niklas Karlsson (S)
Ola Möller (S)

Olle Thorell (S)
Patrik Björck (S)
Patrik Engström (S)
Patrik Lundqvist (S)
Paula Holmqvist (S)
Per-Arne Håkansson (S)
Peter Persson (S)
Petter Löberg (S)
Pia Nilsson (S)
Pyry Niemi (S)
Rikard Larsson (S)
Roza Güclü Hedin (S)
Sara Heikkinen Breitholtz (S)
Serkan Köse (S)
Teresa Carvalho (S)
Thomas Hammarberg (S)
Tomas Kronståhl (S)
Yasmine Bladelius (S)
Åsa Lindestam (S)
Åsa Eriksson (S)
Åsa Westlund (S)
Åsa Karlsson (S)
Lorena Delgado Varas (V)
Ali Esbati (V)
Hanna Gunnarsson (V)
Jens Holm (V)
Christina Høj Larsen (V)
Momodou Malcolm Jallow (V)
Lotta Johnsson Fornarve (V)
Maj Karlsson (V)
Birger Lahti (V)
Yasmine Posio (V)
Daniel Riazat (V)
Karin Rågsjö (V)
Elin Segerlind (V)
Jonas Sjöstedt (V)
Håkan Svenneling (V)
Mia Sydow Mölleby (V)
Ilona Szatmari Waldau (V)
Jon Thorbjörnson (V)
Jessica Thunander (V)
Vasiliki Tsouplaki (V)
Ciczie Weidby (V)
Linda Westerlund Snecker (V)
Jessica Wetterling (V)
Annika Hirvonen Falk (MP)
Maria Gardfjell (MP)
Amanda Palmstierna (MP)
Mats Berglund (MP)
Camilla Brodin (KD)
Ingemar Kihlström (KD)

Prot. 2019/20:88
18 mars

Roland Utbult (KD)
Tuve Skånberg (KD)
Gudrun Brunegård (KD)
Mikael Oscarsson (KD)
Magnus Oscarsson (KD)
Magnus Jacobsson (KD)
Pia Steensland (KD)
Cecilia Engström (KD)
Acko Ankarberg Johansson (KD)
Hans Eklind (KD)
Kjell-Arne Ottosson (KD)
Désirée Pethrus (KD)
Robert Halef (KD)
Sofia Damm (KD)
Lars Adaktusson (KD)

skatteutskottet

Amir Adan (M)
Ann-Sofie Alm (M)
Alexandra Anstrell (M)
Helena Antoni (M)
Kristina Axén Olin (M)
Hanif Bali (M)
Lars Beckman (M)
Sten Bergheden (M)
Jörgen Berglund (M)
Tobias Billström (M)
Elisabeth Björnsdotter Rahm (M)
Carl-Oskar Bohlin (M)
Katarina Brännström (M)
Margareta Cederfelt (M)
Åsa Coenraads (M)
Mikael Damsgaard (M)
Ida Drougge (M)
Annicka Engblom (M)
Karin Enström (M)
Jan Ericson (M)
Lotta Finstorp (M)
Johan Forssell (M)
Mats Green (M)
Ann-Charlotte Hammar Johnsson (M)
Anders Hansson (M)
Ulrika Heindorff (M)
Harald Hjalmarsson (M)
Lars Hjalmered (M)
Johan Hultberg (M)
Marie-Louise Hänel Sandström (M)
Lars Jilmstad (M)
Pål Jonson (M)
David Josefsson (M)
Ellen Juntti (M)

Ulrika Jörgensen (M)
Arin Karapet (M)
Ulf Kristersson (M)
Marléne Lund Kopparklint (M)
Betty Malmberg (M)
Josefin Malmqvist (M)
Maria Malmer Stenergard (M)
Noria Manouchi (M)
Louise Meijer (M)
Marta Obminska (M)
Lotta Olsson (M)
Erik Ottoson (M)
Lars Püss (M)
Saila Quicklund (M)
Edward Riedl (M)
Jessika Roswall (M)
Hans Rothenberg (M)
Magdalena Schröder (M)
Maria Stockhaus (M)
Elisabeth Svantesson (M)
Cecilie Tenfjord Toftby (M)
Hans Wallmark (M)
Camilla Waltersson Grönvall (M)
John Weinerhall (M)
Cecilia Widegren (M)
John Widegren (M)
Viktor Wärnick (M)
Ann-Britt Åsebol (M)
Barbro Westerholm (L)
Fredrik Malm (L)
Gulan Avci (L)
Nina Lundström (L)
Malin Danielsson (L)
Lina Nordquist (L)
Juno Blom (L)
Allan Widman (L)
Christer Nylander (L)
Tina Acketoft (L)
Bengt Eliasson (L)
Robert Hannah (L)
Arman Teimouri (L)
Johan Pehrson (L)
Roger Haddad (L)
Daniel Bäckström (C)
Jonny Cato (C)
Fredrik Christensson (C)
Magnus Ek (C)
Johan Hedin (C)
Ulrika Heie (C)
Peter Helander (C)
Martina Johansson (C)

Prot. 2019/20:88
18 mars

Prot. 2019/20:88
18 mars

Ola Johansson (C)
Anders W Jonsson (C)
Johanna Jönsson (C)
Emil Källström (C)
Mikael Larsson (C)
Helena Lindahl (C)
Göran Lindell (C)
Per Lodenius (C)
Kerstin Lundgren (C)
Linda Modig (C)
Sofia Nilsson (C)
Niels Paarup-Petersen (C)
Rickard Nordin (C)
Annika Qarlsson (C)
Per Schöldberg (C)
Lars Thomsson (C)
Solveig Zander (C)
Kristina Yngwe (C)
Martin Ådahl (C)
Anders Åkesson (C)
Adnan Dibrani (S)
Alexandra Völker (S)
Anders Österberg (S)
Anna Johansson (S)
Anna Wallentheim (S)
Anna-Caren Säterberg (S)
Ann-Christin Ahlberg (S)
Annelie Karlsson (S)
Annika Strandhäll (S)
Aylin Fazelian (S)
Azadeh Rojhan Gustafsson (S)
Björn Petersson (S)
Carina Ohlsson (S)
Carina Ödebrink (S)
Caroline Helmersson Olsson (S)
ClasGöran Carlsson (S)
Dag Larsson (S)
Daniel Andersson (S)
Denis Begic (S)
Elin Gustafsson (S)
Elin Lundgren (S)
Emilia Töyrä (S)
Fredrik Stenberg (S)
Fredrik Olovsson (S)
Fredrik Lundh Sammeli (S)
Gunilla Svantorp (S)
Gunilla Carlsson (S)
Gustaf Lantz (S)
Hanna Westerén (S)
Hans Hoff (S)
Hans Ekström (S)

Helén Pettersson (S)
Helene Hellmark Knutsson (S)
Heléne Björklund (S)
Ida Karkiainen (S)
Inga-Lill Sjöblom (S)
Ingela Nylund Watz (S)
Isak From (S)
Jamal El-Haj (S)
Jasenko Omanovic (S)
Joakim Sandell (S)
Joakim Järrebring (S)
Johan Löfstrand (S)
Johan Andersson (S)
Johan Büser (S)
Johanna Haraldsson (S)
Kalle Olsson (S)
Kenneth G Forslund (S)
Kristina Nilsson (S)
Lars Mejern Larsson (S)
Lawen Redar (S)
Leif Nysmed (S)
Lena Rådström Baastad (S)
Linus Sköld (S)
Magnus Manhammar (S)
Malin Larsson (S)
Maria Strömkvist (S)
Marianne Pettersson (S)
Markus Selin (S)
Marlene Burwick (S)
Mathias Tegnér (S)
Mats Wiking (S)
Mattias Vepsä (S)
Mattias Ottosson (S)
Mattias Jonsson (S)
Mikael Dahlqvist (S)
Monica Haider (S)
Niklas Karlsson (S)
Olle Thorell (S)
Patrik Björck (S)
Patrik Engström (S)
Paula Holmqvist (S)
Per-Arne Håkansson (S)
Petter Löberg (S)
Pia Nilsson (S)
Pyy Niemi (S)
Rikard Larsson (S)
Roza Güclü Hedin (S)
Sara Heikkinen Breitholtz (S)
Serkan Köse (S)
Teres Lindberg (S)
Teresa Carvalho (S)

Prot. 2019/20:88
18 mars

Thomas Hammarberg (S)
Tomas Kronståhl (S)
Yasmine Bladelius (S)
Åsa Lindestam (S)
Åsa Eriksson (S)
Åsa Westlund (S)
Åsa Karlsson (S)
Nooshi Dadgostar (V)
Lorena Delgado Varas (V)
Ali Esbati (V)
Hanna Gunnarsson (V)
Jens Holm (V)
Christina Höj Larsen (V)
Momodou Malcolm Jallow (V)
Lotta Johnsson Fornarve (V)
Maj Karlsson (V)
Birger Lahti (V)
Yasmine Posio (V)
Daniel Riazat (V)
Karin Rågsjö (V)
Elin Segerlind (V)
Jonas Sjöstedt (V)
Mia Sydow Mölleby (V)
Ilona Szatmari Waldau (V)
Jon Thorbjörnson (V)
Jessica Thunander (V)
Vasiliki Tsouplaki (V)
Cicie Weidby (V)
Linda Westerlund Snecker (V)
Jessica Wetterling (V)
Adam Marttinen (SD)
Alexander Christiansson (SD)
Angelica Lundberg (SD)
Angelika Bengtsson (SD)
Aron Emilsson (SD)
Björn Söder (SD)
Carina Ståhl Herrstedt (SD)
Caroline Nordengrip (SD)
Charlotte Quensel (SD)
Christina Östberg (SD)
Clara Aranda (SD)
Dennis Dioukarev (SD)
Ebba Hermansson (SD)
Eric Palmqvist (SD)
Fredrik Lindahl (SD)
Henrik Vinge (SD)
Jennie Åfeldt (SD)
Jimmy Ståhl (SD)
Jonas Andersson i Linköping (SD)
Jonas Andersson i Skellefteå (SD)
Josef Fransson (SD)

Julia Kronlid (SD)
Katja Nyberg (SD)
Lars Andersson (SD)
Linda Lindberg (SD)
Ludvig Aspling (SD)
Magnus Persson (SD)
Markus Wiechel (SD)
Martin Kinnunen (SD)
Matheus Enholm (SD)
Mats Nordberg (SD)
Mattias Bäckström Johansson (SD)
Mattias Karlsson i Norrhult (SD)
Michael Rubbestad (SD)
Mikael Eskilandersson (SD)
Mikael Strandman (SD)
Monika Lövgren (SD)
Oscar Sjöstedt (SD)
Patrick Reslow (SD)
Patrik Jönsson (SD)
Per Ramhorn (SD)
Per Söderlund (SD)
Richard Jomshof (SD)
Robert Stenkvist (SD)
Roger Hedlund (SD)
Roger Richthoff (SD)
Runar Filper (SD)
Sara Gille (SD)
Staffan Eklöf (SD)
Sven-Olof Sällström (SD)
Thomas Morell (SD)
Tobias Andersson (SD)
Yasmine Eriksson (SD)
Karolina Skog (MP)
Annika Hirvonen Falk (MP)
Maria Gardfjell (MP)
Amanda Palmstierna (MP)
Rasmus Ling (MP)
Mats Berglund (MP)
Camilla Brodin (KD)
Ingemar Kihlström (KD)
Larry Söder (KD)
Roland Utbult (KD)
Tuve Skånberg (KD)
Gudrun Brunegård (KD)
Mikael Oscarsson (KD)
Magnus Oscarsson (KD)
Pia Steensland (KD)
Cecilia Engström (KD)
Acko Ankarberg Johansson (KD)
Hans Eklind (KD)
Kjell-Arne Ottosson (KD)

Désirée Pethrus (KD)
Robert Halef (KD)
Sofia Damm (KD)
Lars Adaktusson (KD)

justitieutskottet

Amir Adan (M)
Ann-Sofie Alm (M)
Alexandra Anstrell (M)
Helena Antoni (M)
Kristina Axén Olin (M)
Hanif Bali (M)
Lars Beckman (M)
Jörgen Berglund (M)
Tobias Billström (M)
Elisabeth Björnsdotter Rahm (M)
Carl-Oskar Bohlin (M)
Helena Bouveng (M)
Katarina Brännström (M)
Margareta Cederfelt (M)
Åsa Coenraads (M)
Ida Drougge (M)
Annicka Engblom (M)
Karin Enström (M)
Jan Ericson (M)
Lotta Finstorp (M)
Mats Green (M)
Ann-Charlotte Hammar Johnsson (M)
Anders Hansson (M)
Ulrika Heindorff (M)
Harald Hjalmarsson (M)
Lars Hjalmered (M)
Johan Hultberg (M)
Marie-Louise Hänel Sandström (M)
Kjell Jansson (M)
Lars Jilmstad (M)
Pål Jonson (M)
Ulrika Jörgensen (M)
Arin Karapet (M)
Mattias Karlsson i Luleå (M)
Ulf Kristersson (M)
Ann-Sofie Lifvenhage (M)
Marléne Lund Kopparklint (M)
Betty Malmberg (M)
Josefin Malmqvist (M)
Maria Malmer Stenergard (M)
Noria Manouchi (M)
Louise Meijer (M)
Marta Obminska (M)
Lotta Olsson (M)
Erik Ottoson (M)

Lars Püss (M)
Saila Quicklund (M)
Edward Riedl (M)
Jessika Roswall (M)
Hans Rothenberg (M)
Fredrik Schulte (M)
Maria Stockhaus (M)
Elisabeth Svantesson (M)
Hans Wallmark (M)
Camilla Waltersson Grönvall (M)
John Weinerhall (M)
Sofia Westergren (M)
Cecilia Widegren (M)
John Widegren (M)
Niklas Wykman (M)
Viktor Wärnick (M)
Boriana Åberg (M)
Ann-Britt Åsebol (M)
Barbro Westerholm (L)
Fredrik Malm (L)
Gulan Avci (L)
Joar Forssell (L)
Nina Lundström (L)
Malin Danielsson (L)
Allan Widman (L)
Christer Nylander (L)
Mats Persson (L)
Tina Acketoft (L)
Bengt Eliasson (L)
Maria Nilsson (L)
Helena Gellerman (L)
Arman Teimouri (L)
Roger Haddad (L)
Daniel Bäckström (C)
Fredrik Christensson (C)
Magnus Ek (C)
Ulrika Heie (C)
Peter Helander (C)
Martina Johansson (C)
Ola Johansson (C)
Anders W Jonsson (C)
Johanna Jönsson (C)
Emil Källström (C)
Mikael Larsson (C)
Helena Lindahl (C)
Göran Lindell (C)
Per Lodenius (C)
Kerstin Lundgren (C)
Linda Modig (C)
Sofia Nilsson (C)
Niels Paarup-Petersen (C)

Prot. 2019/20:88
18 mars

Prot. 2019/20:88
18 mars

Rickard Nordin (C)
Annika Qarlsso (C)
Per Schöldb (C)
Lars Thomsson (C)
Solveig Zander (C)
Kristina Yngwe (C)
Martin Ådahl (C)
Anders Åkesson (C)
Per Åsling (C)
Alexandra Völker (S)
Anders Österberg (S)
Anna Vikström (S)
Anna Johansson (S)
Anna Wallentheim (S)
Anna-Caren Sätherberg (S)
Ann-Christin Ahlberg (S)
Annelie Karlsson (S)
Annika Strandhäll (S)
Aylin Fazelian (S)
Azadeh Rojhan Gustafsson (S)
Björn Petersson (S)
Carina Ohlsson (S)
Caroline Helmersson Olsson (S)
ClasGöran Carlsson (S)
Dag Larsson (S)
Daniel Andersson (S)
Denis Begic (S)
Elin Gustafsson (S)
Elin Lundgren (S)
Emilia Töyrä (S)
Erik Ezelius (S)
Eva Lindh (S)
Fredrik Stenberg (S)
Fredrik Olovsson (S)
Gunilla Svantorp (S)
Gunilla Carlsson (S)
Hanna Westerén (S)
Hans Ekström (S)
Helén Pettersson (S)
Helene Hellmark Knutsson (S)
Hillevi Larsson (S)
Ida Karkiainen (S)
Ingela Nylund Watz (S)
Ingemar Nilsson (S)
Isak From (S)
Jamal El-Haj (S)
Jasenko Omanovic (S)
Joakim Järrebring (S)
Johan Löfstrand (S)
Johan Andersson (S)
Johan Büser (S)

Johanna Haraldsson (S)
Jörgen Hellman (S)
Kalle Olsson (S)
Kenneth G Forslund (S)
Kristina Nilsson (S)
Laila Naraghi (S)
Lars Mejern Larsson (S)
Lawen Redar (S)
Leif Nysmed (S)
Lena Rådström Baastad (S)
Linus Sköld (S)
Magnus Manhammar (S)
Malin Larsson (S)
Marianne Pettersson (S)
Markus Selin (S)
Marlene Burwick (S)
Mathias Tegnér (S)
Mats Wiking (S)
Mattias Vepsä (S)
Mattias Jonsson (S)
Mikael Dahlqvist (S)
Monica Haider (S)
Niklas Karlsson (S)
Ola Möller (S)
Olle Thorell (S)
Patrik Björck (S)
Patrik Engström (S)
Patrik Lundqvist (S)
Paula Holmqvist (S)
Per-Arne Håkansson (S)
Peter Persson (S)
Pia Nilsson (S)
Pyy Niemi (S)
Rikard Larsson (S)
Roza Güclü Hedin (S)
Sara Heikkinen Breitholtz (S)
Sultan Kayhan (S)
Teres Lindberg (S)
Teresa Carvalho (S)
Thomas Hammarberg (S)
Tomas Kronståhl (S)
Yasmine Bladelius (S)
Åsa Lindestam (S)
Åsa Eriksson (S)
Åsa Westlund (S)
Åsa Karlsson (S)
Ulla Andersson (V)
Nooshi Dadgostar (V)
Lorena Delgado Varas (V)
Ali Esbati (V)
Ida Gabrielsson (V)

Prot. 2019/20:88
18 mars

Tony Haddou (V)
Jens Holm (V)
Christina Høj Larsen (V)
Momodou Malcolm Jallow (V)
Lotta Johnsson Fornarve (V)
Maj Karlsson (V)
Birger Lahti (V)
Yasmine Posio (V)
Daniel Riazat (V)
Karin Rågsjö (V)
Elin Segerlind (V)
Jonas Sjöstedt (V)
Håkan Svenneling (V)
Mia Sydow Mölleby (V)
Ilona Szatmari Waldau (V)
Jon Thorbjörnson (V)
Vasiliki Tsouplaki (V)
Cicie Weidby (V)
Jessica Wetterling (V)
Alexander Christiansson (SD)
Angelica Lundberg (SD)
Angelika Bengtsson (SD)
Ann-Christine From Utterstedt (SD)
Anne Oskarsson (SD)
Aron Emilsson (SD)
Björn Söder (SD)
Carina Ståhl Herrstedt (SD)
Caroline Nordengrip (SD)
Cassandra Sundin (SD)
Charlotte Quensel (SD)
Christina Östberg (SD)
Clara Aranda (SD)
David Lång (SD)
Dennis Dioukarev (SD)
Ebba Hermansson (SD)
Eric Palmqvist (SD)
Eric Westroth (SD)
Fredrik Lindahl (SD)
Henrik Vinge (SD)
Jennie Åfeldt (SD)
Jimmy Ståhl (SD)
Johnny Skalin (SD)
Jonas Andersson i Linköping (SD)
Jonas Andersson i Skellefteå (SD)
Josef Fransson (SD)
Julia Kronlid (SD)
Linda Lindberg (SD)
Ludvig Aspling (SD)
Magnus Persson (SD)
Markus Wiechel (SD)
Martin Kinnunen (SD)

Matheus Enholm (SD)
Mats Nordberg (SD)
Mattias Bäckström Johansson (SD)
Mattias Karlsson i Norrhult (SD)
Michael Rubbestad (SD)
Mikael Eskilandersson (SD)
Mikael Strandman (SD)
Oscar Sjöstedt (SD)
Patrick Reslow (SD)
Patrik Jönsson (SD)
Per Ramhorn (SD)
Robert Stenkvist (SD)
Roger Hedlund (SD)
Roger Richthoff (SD)
Runar Filper (SD)
Sara Gille (SD)
Staffan Eklöf (SD)
Sven-Olof Sällström (SD)
Thomas Morell (SD)
Tobias Andersson (SD)
Yasmine Eriksson (SD)
Emma Berginger (MP)
Annika Hirvonen Falk (MP)
Janine Alm Ericson (MP)
Maria Gardfjell (MP)
Amanda Palmstierna (MP)
Mats Berglund (MP)
Camilla Brodin (KD)
Larry Söder (KD)
Roland Utbult (KD)
Jakob Forssmed (KD)
Gudrun Brunegård (KD)
Mikael Oscarsson (KD)
Magnus Jacobsson (KD)
Pia Steensland (KD)
Cecilia Engström (KD)
Acko Ankarberg Johansson (KD)
Hans Eklind (KD)
Kjell-Arne Ottosson (KD)
Désirée Pethrus (KD)
Sofia Damm (KD)
Hampus Hagman (KD)
Lars Adaktusson (KD)

civilutskottet

Ann-Sofie Alm (M)
Alexandra Anstrell (M)
Helena Antoni (M)
Kristina Axén Olin (M)
Hanif Bali (M)
Sten Bergheden (M)

Prot. 2019/20:88
18 mars

Jörgen Berglund (M)
Tobias Billström (M)
Elisabeth Björnsdotter Rahm (M)
Helena Bouveng (M)
Katarina Brännström (M)
Margareta Cederfelt (M)
Åsa Coenraads (M)
Annicka Engblom (M)
Karin Enström (M)
Jan Ericson (M)
Lotta Finstorp (M)
Johan Forssell (M)
Mats Green (M)
Ann-Charlotte Hammar Johnsson (M)
Anders Hansson (M)
Ulrika Heindorff (M)
Harald Hjalmarsson (M)
Lars Hjalmered (M)
Johan Hultberg (M)
Marie-Louise Hänel Sandström (M)
Kjell Jansson (M)
Lars Jilmstad (M)
Pål Jonson (M)
Ellen Juntti (M)
Ulrika Jörgensen (M)
Arin Karapet (M)
Mattias Karlsson i Luleå (M)
Ulf Kristersson (M)
Ann-Sofie Lifvenhage (M)
Marléne Lund Kopparklint (M)
Betty Malmberg (M)
Josefin Malmqvist (M)
Maria Malmer Stenergard (M)
Noria Manouchi (M)
Marta Obminska (M)
Lotta Olsson (M)
Erik Ottoson (M)
Lars Püss (M)
Saila Quicklund (M)
Edward Riedl (M)
Jessika Roswall (M)
Hans Rothenberg (M)
Magdalena Schröder (M)
Fredrik Schulte (M)
Maria Stockhaus (M)
Elisabeth Svantesson (M)
Hans Wallmark (M)
Camilla Waltersson Grönvall (M)
John Weinerhall (M)
Sofia Westergren (M)
Cecilia Widegren (M)

John Widegren (M)
Niklas Wykman (M)
Viktor Wärnick (M)
Boriana Åberg (M)
Ann-Britt Åsebol (M)
Fredrik Malm (L)
Gulan Avci (L)
Joar Forssell (L)
Nina Lundström (L)
Lina Nordquist (L)
Allan Widman (L)
Christer Nylander (L)
Mats Persson (L)
Tina Acketoft (L)
Bengt Eliasson (L)
Maria Nilsson (L)
Helena Gellerman (L)
Arman Teimouri (L)
Johan Pehrson (L)
Roger Haddad (L)
Daniel Bäckström (C)
Jonny Cato (C)
Fredrik Christensson (C)
Magnus Ek (C)
Johan Hedin (C)
Ulrika Heie (C)
Peter Helander (C)
Anders W Jonsson (C)
Johanna Jönsson (C)
Emil Källström (C)
Mikael Larsson (C)
Helena Lindahl (C)
Göran Lindell (C)
Per Lodenius (C)
Kerstin Lundgren (C)
Linda Modig (C)
Sofia Nilsson (C)
Niels Paarup-Petersen (C)
Rickard Nordin (C)
Annika Qarlsson (C)
Per Schöldberg (C)
Lars Thomsson (C)
Helena Vilhelmsson (C)
Solveig Zander (C)
Kristina Yngwe (C)
Martin Ådahl (C)
Anders Åkesson (C)
Per Åsling (C)
Adnan Dibrani (S)
Alexandra Völker (S)
Anders Österberg (S)

Anna Vikström (S)
Anna Johansson (S)
Anna Wallentheim (S)
Anna-Caren Sätherberg (S)
Ann-Christin Ahlberg (S)
Annelie Karlsson (S)
Annika Strandhäll (S)
Aylin Fazelian (S)
Azadeh Rojhan Gustafsson (S)
Björn Petersson (S)
Carina Ohlsson (S)
Carina Ödebrink (S)
Caroline Helmersson Olsson (S)
ClasGöran Carlsson (S)
Dag Larsson (S)
Daniel Andersson (S)
Elin Gustafsson (S)
Emilia Töyrä (S)
Erik Ezelius (S)
Eva Lindh (S)
Fredrik Stenberg (S)
Fredrik Olovsson (S)
Fredrik Lundh Sammeli (S)
Gunilla Svantorp (S)
Gunilla Carlsson (S)
Gustaf Lantz (S)
Hanna Westerén (S)
Hans Hoff (S)
Hans Ekström (S)
Helén Pettersson (S)
Helene Hellmark Knutsson (S)
Heléne Björklund (S)
Ida Karkiainen (S)
Ingela Nylund Watz (S)
Ingemar Nilsson (S)
Isak From (S)
Jamal El-Haj (S)
Jasenko Omanovic (S)
Joakim Sandell (S)
Johan Andersson (S)
Johan Büser (S)
Johanna Haraldsson (S)
Jörgen Hellman (S)
Kalle Olsson (S)
Kenneth G Forslund (S)
Kristina Nilsson (S)
Laila Naraghi (S)
Lars Mejern Larsson (S)
Lawen Redar (S)
Linus Sköld (S)
Magnus Manhammar (S)

Malin Larsson (S)
Maria Strömkvist (S)
Marianne Pettersson (S)
Markus Selin (S)
Marlene Burwick (S)
Mathias Tegnér (S)
Mats Wiking (S)
Mattias Vepsä (S)
Mattias Ottosson (S)
Mattias Jonsson (S)
Mikael Dahlqvist (S)
Monica Haider (S)
Niklas Karlsson (S)
Olle Thorell (S)
Patrik Björck (S)
Patrik Engström (S)
Paula Holmqvist (S)
Per-Arne Håkansson (S)
Peter Persson (S)
Petter Löberg (S)
Pia Nilsson (S)
Pyy Niemi (S)
Rikard Larsson (S)
Roza Güclü Hedin (S)
Sara Heikkinen Breitholtz (S)
Serkan Köse (S)
Sultan Kayhan (S)
Teres Lindberg (S)
Teresa Carvalho (S)
Thomas Hammarberg (S)
Tomas Kronståhl (S)
Yasmine Bladelius (S)
Åsa Lindestam (S)
Åsa Eriksson (S)
Åsa Westlund (S)
Åsa Karlsson (S)
Ulla Andersson (V)
Nooshi Dadgostar (V)
Lorena Delgado Varas (V)
Ali Esbati (V)
Ida Gabrielsson (V)
Hanna Gunnarsson (V)
Tony Haddou (V)
Jens Holm (V)
Christina Høj Larsen (V)
Lotta Johnsson Fornarve (V)
Birger Lahti (V)
Yasmine Posio (V)
Daniel Riazat (V)
Karin Rågsjö (V)
Elin Segerlind (V)

Jonas Sjöstedt (V)
Håkan Svenneling (V)
Mia Sydow Mölleby (V)
Ilona Szatmari Waldau (V)
Jessica Thunander (V)
Vasiliki Tsouplaki (V)
Cicie Weidby (V)
Linda Westerlund Snecker (V)
Jessica Wetterling (V)
Annika Hirvonen Falk (MP)
Janine Alm Ericson (MP)
Karolina Skog (MP)
Maria Gardfjell (MP)
Rasmus Ling (MP)
Mats Berglund (MP)
Camilla Brodin (KD)
Ingemar Kihlström (KD)
Roland Utbult (KD)
Tuve Skånberg (KD)
Jakob Forssmed (KD)
Gudrun Brunegård (KD)
Mikael Oscarsson (KD)
Magnus Jacobsson (KD)
Pia Steensland (KD)
Cecilia Engström (KD)
Acko Ankarberg Johansson (KD)
Hans Eklind (KD)
Kjell-Arne Ottosson (KD)
Désirée Pethrus (KD)
Robert Halef (KD)
Sofia Damm (KD)
Lars Adaktusson (KD)

utrikesutskottet

Amir Adan (M)
Ann-Sofie Alm (M)
Alexandra Anstrell (M)
Helena Antoni (M)
Kristina Axén Olin (M)
Hanif Bali (M)
Lars Beckman (M)
Sten Bergheden (M)
Jörgen Berglund (M)
Elisabeth Björnsdotter Rahm (M)
Carl-Oskar Bohlin (M)
Helena Bouveng (M)
Katarina Brännström (M)
Åsa Coenraads (M)
Mikael Damsgaard (M)
Ida Drougge (M)
Annicka Engblom (M)

Karin Enström (M)
Jan Ericson (M)
Lotta Finstorp (M)
Johan Forssell (M)
Mats Green (M)
Ann-Charlotte Hammar Johnsson (M)
Anders Hansson (M)
Ulrika Heindorff (M)
Harald Hjalmarsson (M)
Lars Hjalmered (M)
Johan Hultberg (M)
Marie-Louise Hänel Sandström (M)
Kjell Jansson (M)
Lars Jilmstad (M)
David Josefsson (M)
Ellen Juntti (M)
Ulrika Jörgensen (M)
Arin Karapet (M)
Mattias Karlsson i Luleå (M)
Ulf Kristersson (M)
Ann-Sofie Lifvenhage (M)
Marléne Lund Kopparklint (M)
Betty Malmberg (M)
Josefin Malmqvist (M)
Maria Malmer Stenergard (M)
Noria Manouchi (M)
Louise Meijer (M)
Marta Obminska (M)
Lotta Olsson (M)
Erik Ottoson (M)
Lars Püss (M)
Saila Quicklund (M)
Edward Riedl (M)
Fredrik Schulte (M)
Maria Stockhaus (M)
Elisabeth Svantesson (M)
Cecilie Tenfjord Toftby (M)
Camilla Waltersson Grönvall (M)
John Weinerhall (M)
Sofia Westergren (M)
John Widegren (M)
Niklas Wykman (M)
Viktor Wärnick (M)
Ann-Britt Åsebol (M)
Barbro Westerholm (L)
Gulan Avci (L)
Malin Danielsson (L)
Lina Nordquist (L)
Juno Blom (L)
Allan Widman (L)
Christer Nylander (L)

Mats Persson (L)
Bengt Eliasson (L)
Robert Hannah (L)
Maria Nilsson (L)
Helena Gellerman (L)
Arman Teimouri (L)
Johan Pehrson (L)
Roger Haddad (L)
Alireza Akhondi (C)
Jonny Cato (C)
Fredrik Christensson (C)
Johan Hedin (C)
Ulrika Heie (C)
Peter Helander (C)
Martina Johansson (C)
Ola Johansson (C)
Anders W Jonsson (C)
Johanna Jönsson (C)
Emil Källström (C)
Mikael Larsson (C)
Helena Lindahl (C)
Göran Lindell (C)
Per Lodenius (C)
Sofia Nilsson (C)
Niels Paarup-Petersen (C)
Rickard Nordin (C)
Annika Qarlsson (C)
Per Schöldberg (C)
Helena Vilhelmsson (C)
Solveig Zander (C)
Kristina Yngwe (C)
Martin Ådahl (C)
Anders Åkesson (C)
Per Åsling (C)
Alexandra Völker (S)
Anna Vikström (S)
Anna Johansson (S)
Anna Wallentheim (S)
Anna-Caren Säterberg (S)
Ann-Christin Ahlberg (S)
Annelie Karlsson (S)
Aylin Fazelian (S)
Azadeh Rojhan Gustafsson (S)
Björn Petersson (S)
Carina Ödebrink (S)
Caroline Helmersson Olsson (S)
ClasGöran Carlsson (S)
Dag Larsson (S)
Daniel Andersson (S)
Denis Begic (S)
Elin Gustafsson (S)

Elin Lundgren (S)
Erik Ezelius (S)
Eva Lindh (S)
Fredrik Stenberg (S)
Fredrik Olovsson (S)
Fredrik Lundh Sammeli (S)
Gunilla Svantorp (S)
Gunilla Carlsson (S)
Gustaf Lantz (S)
Hanna Westerén (S)
Hans Hoff (S)
Hans Ekström (S)
Helén Pettersson (S)
Helene Hellmark Knutsson (S)
Heléne Björklund (S)
Hillevi Larsson (S)
Ida Karkiainen (S)
Inga-Lill Sjöblom (S)
Ingela Nylund Watz (S)
Ingemar Nilsson (S)
Isak From (S)
Joakim Sandell (S)
Joakim Järrebring (S)
Johan Löfstrand (S)
Johan Andersson (S)
Johan Büser (S)
Johanna Haraldsson (S)
Jörgen Hellman (S)
Kalle Olsson (S)
Kristina Nilsson (S)
Laila Naraghi (S)
Lars Mejern Larsson (S)
Lawen Redar (S)
Leif Nysmed (S)
Linus Sköld (S)
Magnus Manhammar (S)
Malin Larsson (S)
Maria Strömkvist (S)
Marianne Pettersson (S)
Markus Selin (S)
Marlene Burwick (S)
Mathias Tegnér (S)
Mats Wiking (S)
Mattias Vepsä (S)
Mattias Ottosson (S)
Mattias Jonsson (S)
Mikael Dahlgvist (S)
Monica Haider (S)
Niklas Karlsson (S)
Ola Möller (S)
Patrik Björck (S)

Prot. 2019/20:88
18 mars

Patrik Engström (S)
Patrik Lundqvist (S)
Paula Holmqvist (S)
Per-Arne Håkansson (S)
Peter Persson (S)
Petter Löberg (S)
Pia Nilsson (S)
Rikard Larsson (S)
Roza Güclü Hedin (S)
Serkan Köse (S)
Sultan Kayhan (S)
Teres Lindberg (S)
Teresa Carvalho (S)
Thomas Hammarberg (S)
Tomas Kronståhl (S)
Yasmine Bladelius (S)
Åsa Lindestam (S)
Åsa Eriksson (S)
Åsa Westlund (S)
Åsa Karlsson (S)
Ulla Andersson (V)
Nooshi Dadgostar (V)
Lorena Delgado Varas (V)
Ali Esbati (V)
Ida Gabrielsson (V)
Hanna Gunnarsson (V)
Tony Haddou (V)
Jens Holm (V)
Christina Høj Larsen (V)
Momodou Malcolm Jallow (V)
Maj Karlsson (V)
Birger Lahti (V)
Daniel Riazat (V)
Karin Rågsjö (V)
Elin Segerlind (V)
Jonas Sjöstedt (V)
Mia Sydow Mölleby (V)
Ilona Szatmari Waldau (V)
Jon Thorbjörnson (V)
Jessica Thunander (V)
Vasiliki Tsouplaki (V)
Cicie Weidby (V)
Linda Westerlund Snecker (V)
Jessica Wetterling (V)
Adam Marttinen (SD)
Alexander Christiansson (SD)
Angelica Lundberg (SD)
Angelika Bengtsson (SD)
Ann-Christine From Utterstedt (SD)
Anne Oskarsson (SD)
Aron Emilsson (SD)

Bo Broman (SD)
Carina Ståhl Herrstedt (SD)
Caroline Nordengrip (SD)
Cassandra Sundin (SD)
Charlotte Quensel (SD)
Christina Östberg (SD)
Clara Aranda (SD)
David Lång (SD)
Dennis Dioukarev (SD)
Ebba Hermansson (SD)
Eric Palmqvist (SD)
Eric Westroth (SD)
Fredrik Lindahl (SD)
Henrik Vinge (SD)
Jennie Åfeldt (SD)
Jimmy Ståhl (SD)
Johnny Skalin (SD)
Jonas Andersson i Linköping (SD)
Jonas Andersson i Skellefteå (SD)
Josef Fransson (SD)
Jörgen Grubb (SD)
Katja Nyberg (SD)
Linda Lindberg (SD)
Magnus Persson (SD)
Martin Kinnunen (SD)
Matheus Enholm (SD)
Mattias Bäckström Johansson (SD)
Mattias Karlsson i Norrhult (SD)
Michael Rubbestad (SD)
Mikael Eskilandersson (SD)
Mikael Strandman (SD)
Monika Lövgren (SD)
Oscar Sjöstedt (SD)
Patrick Reslow (SD)
Patrik Jönsson (SD)
Per Ramhorn (SD)
Per Söderlund (SD)
Richard Jomshof (SD)
Robert Stenkvis (SD)
Roger Hedlund (SD)
Roger Richthoff (SD)
Runar Filper (SD)
Staffan Eklöf (SD)
Sven-Olof Sällström (SD)
Thomas Morell (SD)
Yasmine Eriksson (SD)
Anna Sibinska (MP)
Annika Hirvonen Falk (MP)
Karolina Skog (MP)
Amanda Palmstierna (MP)
Rasmus Ling (MP)

Mats Berglund (MP)
Camilla Brodin (KD)
Ingemar Kihlström (KD)
Larry Söder (KD)
Roland Utbult (KD)
Tuve Skånberg (KD)
Jakob Forssmed (KD)
Gudrun Brunegård (KD)
Magnus Oscarsson (KD)
Magnus Jacobsson (KD)
Pia Steensland (KD)
Cecilia Engström (KD)
Acko Ankarberg Johansson (KD)
Hans Eklind (KD)
Kjell-Arne Ottosson (KD)
Désirée Pethrus (KD)
Sofia Damm (KD)
Hampus Hagman (KD)

försvarsutskottet

Ann-Sofie Alm (M)
Helena Antoni (M)
Kristina Axén Olin (M)
Hanif Bali (M)
Lars Beckman (M)
Sten Bergheden (M)
Tobias Billström (M)
Elisabeth Björnsdotter Rahm (M)
Carl-Oskar Bohlin (M)
Helena Bouveng (M)
Katarina Brännström (M)
Margareta Cederfelt (M)
Åsa Coenraads (M)
Mikael Damsgaard (M)
Ida Drougge (M)
Karin Enström (M)
Jan Ericson (M)
Lotta Finstorp (M)
Johan Forssell (M)
Mats Green (M)
Ann-Charlotte Hammar Johnsson (M)
Anders Hansson (M)
Ulrika Heindorff (M)
Harald Hjalmarsson (M)
Lars Hjalmered (M)
Johan Hultberg (M)
Marie-Louise Hänel Sandström (M)
Kjell Jansson (M)
Lars Jilmstad (M)
David Josefsson (M)
Ellen Juntti (M)

Ulrika Jörgensen (M)
Arin Karapet (M)
Mattias Karlsson i Luleå (M)
Ulf Kristersson (M)
Ann-Sofie Lifvenhage (M)
Marléne Lund Kopparklint (M)
Betty Malmberg (M)
Josefin Malmqvist (M)
Maria Malmer Stenergard (M)
Noria Manouchi (M)
Louise Meijer (M)
Marta Obminska (M)
Lotta Olsson (M)
Erik Ottoson (M)
Lars Püss (M)
Saila Quicklund (M)
Edward Riedl (M)
Fredrik Schulte (M)
Maria Stockhaus (M)
Elisabeth Svantesson (M)
Cecilie Tenfjord Toftby (M)
Hans Wallmark (M)
Camilla Waltersson Grönvall (M)
John Weinerhall (M)
Sofia Westergren (M)
Cecilia Widegren (M)
John Widegren (M)
Niklas Wykman (M)
Viktor Wärnick (M)
Boriana Åberg (M)
Ann-Britt Åsebol (M)
Barbro Westerholm (L)
Gulan Avci (L)
Nina Lundström (L)
Malin Danielsson (L)
Lina Nordquist (L)
Juno Blom (L)
Christer Nylander (L)
Mats Persson (L)
Tina Acketoft (L)
Bengt Eliasson (L)
Robert Hannah (L)
Helena Gellerman (L)
Arman Teimouri (L)
Johan Pehrson (L)
Roger Haddad (L)
Alireza Akhondi (C)
Jonny Cato (C)
Fredrik Christensson (C)
Magnus Ek (C)
Johan Hedin (C)

Prot. 2019/20:88
18 mars

Ulrika Heie (C)
Peter Helander (C)
Martina Johansson (C)
Ola Johansson (C)
Anders W Jonsson (C)
Johanna Jönsson (C)
Emil Källström (C)
Helena Lindahl (C)
Göran Lindell (C)
Per Lodenius (C)
Kerstin Lundgren (C)
Sofia Nilsson (C)
Niels Paarup-Petersen (C)
Rickard Nordin (C)
Annika Qarlsson (C)
Per Schöldberg (C)
Helena Vilhelmsson (C)
Solveig Zander (C)
Kristina Yngwe (C)
Martin Ådahl (C)
Anders Åkesson (C)
Per Åsling (C)
Adnan Dibrani (S)
Anna Vikström (S)
Anna Johansson (S)
Anna Wallentheim (S)
Anna-Caren Säterberg (S)
Ann-Christin Ahlberg (S)
Annelie Karlsson (S)
Annika Strandhäll (S)
Aylin Fazelian (S)
Azadeh Rojhan Gustafsson (S)
Carina Ohlsson (S)
Carina Ödebrink (S)
Caroline Helmersson Olsson (S)
Dag Larsson (S)
Daniel Andersson (S)
Denis Begic (S)
Elin Gustafsson (S)
Elin Lundgren (S)
Emilia Töyrä (S)
Erik Ezelius (S)
Eva Lindh (S)
Fredrik Stenberg (S)
Fredrik Olovsson (S)
Fredrik Lundh Sammeli (S)
Gunilla Svantorp (S)
Gunilla Carlsson (S)
Gustaf Lantz (S)
Hanna Westerén (S)
Hans Hoff (S)

Hans Ekström (S)
Helén Pettersson (S)
Helene Hellmark Knutsson (S)
Hillevi Larsson (S)
Ida Karkiainen (S)
Inga-Lill Sjöblom (S)
Ingela Nylund Watz (S)
Ingemar Nilsson (S)
Isak From (S)
Jamal El-Haj (S)
Jasenko Omanovic (S)
Joakim Sandell (S)
Joakim Järrebring (S)
Johan Löfstrand (S)
Johan Andersson (S)
Johan Büser (S)
Johanna Haraldsson (S)
Jörgen Hellman (S)
Kenneth G Forslund (S)
Kristina Nilsson (S)
Laila Naraghi (S)
Lars Mejern Larsson (S)
Lawen Redar (S)
Leif Nysmed (S)
Lena Rådström Baastad (S)
Linus Sköld (S)
Magnus Manhammar (S)
Malin Larsson (S)
Maria Strömkvist (S)
Marianne Pettersson (S)
Markus Selin (S)
Mathias Tegnér (S)
Mats Wiking (S)
Mattias Vepsä (S)
Mikael Dahlqvist (S)
Monica Haider (S)
Ola Möller (S)
Olle Thorell (S)
Patrik Björck (S)
Patrik Engström (S)
Patrik Lundqvist (S)
Per-Arne Håkansson (S)
Peter Persson (S)
Petter Löberg (S)
Pia Nilsson (S)
Pyy Niemi (S)
Rikard Larsson (S)
Roza Güclü Hedin (S)
Sara Heikkinen Breitholtz (S)
Serkan Köse (S)
Sultan Kayhan (S)

Prot. 2019/20:88
18 mars

Teres Lindberg (S)
Teresa Carvalho (S)
Thomas Hammarberg (S)
Tomas Kronståhl (S)
Yasmine Bladelius (S)
Åsa Lindestam (S)
Åsa Eriksson (S)
Åsa Westlund (S)
Åsa Karlsson (S)
Ulla Andersson (V)
Nooshi Dadgostar (V)
Lorena Delgado Varas (V)
Ali Esbati (V)
Ida Gabrielsson (V)
Tony Haddou (V)
Jens Holm (V)
Christina Høj Larsen (V)
Momodou Malcolm Jallow (V)
Maj Karlsson (V)
Birger Lahti (V)
Daniel Riazat (V)
Karin Rågsjö (V)
Elin Segerlind (V)
Jonas Sjöstedt (V)
Håkan Svenneling (V)
Mia Sydow Mölleby (V)
Ilona Szatmari Waldau (V)
Jon Thorbjörnson (V)
Jessica Thunander (V)
Vasiliki Tsouplaki (V)
Cicie Weidby (V)
Linda Westerlund Snecker (V)
Jessica Wetterling (V)
Maria Gardfjell (MP)
Annika Hirvonen Falk (MP)
Karolina Skog (MP)
Amanda Palmstierna (MP)
Mats Berglund (MP)
Camilla Brodin (KD)
Larry Söder (KD)
Roland Utbult (KD)
Tuve Skånberg (KD)
Jakob Forssmed (KD)
Gudrun Brunegård (KD)
Magnus Oscarsson (KD)
Magnus Jacobsson (KD)
Pia Steensland (KD)
Cecilia Engström (KD)
Acko Ankarberg Johansson (KD)
Hans Eklind (KD)
Kjell-Arne Ottosson (KD)

socialförsäkringsutskottet

Amir Adan (M)
Alexandra Anstrell (M)
Helena Antoni (M)
Kristina Axén Olin (M)
Hanif Bali (M)
Lars Beckman (M)
Sten Bergheden (M)
Jörgen Berglund (M)
Tobias Billström (M)
Carl-Oskar Bohlin (M)
Helena Bouveng (M)
Margareta Cederfelt (M)
Åsa Coenraads (M)
Mikael Damsgaard (M)
Ida Drougge (M)
Annicka Engblom (M)
Karin Enström (M)
Jan Ericson (M)
Lotta Finstorp (M)
Johan Forssell (M)
Mats Green (M)
Ann-Charlotte Hammar Johnsson (M)
Anders Hansson (M)
Ulrika Heindorff (M)
Harald Hjalmarsson (M)
Lars Hjalmered (M)
Johan Hultberg (M)
Marie-Louise Hänel Sandström (M)
Kjell Jansson (M)
Lars Jilmstad (M)
Pål Jonson (M)
David Josefsson (M)
Ulrika Jörgensen (M)
Mattias Karlsson i Luleå (M)
Ulf Kristersson (M)
Ann-Sofie Lifvenhage (M)
Marléne Lund Kopparklint (M)
Betty Malmberg (M)
Josefin Malmqvist (M)
Noria Manouchi (M)
Louise Meijer (M)
Marta Obminska (M)
Lotta Olsson (M)
Lars Püss (M)
Saila Quicklund (M)
Edward Riedl (M)

Jessika Roswall (M)
Hans Rothenberg (M)
Magdalena Schröder (M)
Maria Stockhaus (M)
Elisabeth Svantesson (M)
Cecilie Tenfjord Toftby (M)
Hans Wallmark (M)
Camilla Waltersson Grönvall (M)
John Weinerhall (M)
Sofia Westergren (M)
Cecilia Widegren (M)
John Widegren (M)
Niklas Wykman (M)
Viktor Wärnick (M)
Boriana Åberg (M)
Ann-Britt Åsebol (M)
Gulan Avci (L)
Joar Forssell (L)
Nina Lundström (L)
Malin Danielsson (L)
Lina Nordquist (L)
Juno Blom (L)
Allan Widman (L)
Christer Nylander (L)
Tina Acketoft (L)
Robert Hannah (L)
Maria Nilsson (L)
Helena Gellerman (L)
Arman Teimouri (L)
Johan Pehrson (L)
Roger Haddad (L)
Alireza Akhondi (C)
Daniel Bäckström (C)
Fredrik Christensson (C)
Magnus Ek (C)
Johan Hedin (C)
Ulrika Heie (C)
Peter Helander (C)
Ola Johansson (C)
Anders W Jonsson (C)
Emil Källström (C)
Mikael Larsson (C)
Helena Lindahl (C)
Göran Lindell (C)
Per Lodenius (C)
Kerstin Lundgren (C)
Linda Modig (C)
Sofia Nilsson (C)
Niels Paarup-Petersen (C)
Rickard Nordin (C)
Annika Qarlsson (C)

Per Schöldberg (C)
Lars Thomsson (C)
Helena Vilhelmsson (C)
Kristina Yngwe (C)
Martin Ådahl (C)
Anders Åkesson (C)
Per Åsling (C)
Adnan Dibrani (S)
Alexandra Völker (S)
Anders Österberg (S)
Anna Vikström (S)
Anna Johansson (S)
Anna Wallentheim (S)
Anna-Caren Säterberg (S)
Ann-Christin Ahlberg (S)
Annelie Karlsson (S)
Annika Strandhäll (S)
Aylin Fazelian (S)
Azadeh Rojhan Gustafsson (S)
Carina Ödebrink (S)
Caroline Helmersson Olsson (S)
ClasGöran Carlsson (S)
Daniel Andersson (S)
Denis Begic (S)
Elin Gustafsson (S)
Elin Lundgren (S)
Erik Ezelius (S)
Eva Lindh (S)
Fredrik Stenberg (S)
Fredrik Olovsson (S)
Gunilla Svantorp (S)
Gunilla Carlsson (S)
Gustaf Lantz (S)
Hanna Westerén (S)
Hans Hoff (S)
Hans Ekström (S)
Helén Pettersson (S)
Helene Hellmark Knutsson (S)
Heléne Björklund (S)
Hillevi Larsson (S)
Ida Karkiainen (S)
Inga-Lill Sjöblom (S)
Ingela Nylund Watz (S)
Ingemar Nilsson (S)
Isak From (S)
Jamal El-Haj (S)
Jasenko Omanovic (S)
Joakim Sandell (S)
Joakim Järrebring (S)
Johan Löfstrand (S)
Johan Andersson (S)

Johan Büser (S)
Johanna Haraldsson (S)
Jörgen Hellman (S)
Kalle Olsson (S)
Kenneth G Forslund (S)
Kristina Nilsson (S)
Laila Naraghi (S)
Lars Mejern Larsson (S)
Lawen Redar (S)
Leif Nysmed (S)
Lena Rådström Baastad (S)
Linus Sköld (S)
Magnus Manhammar (S)
Malin Larsson (S)
Maria Strömkvist (S)
Markus Selin (S)
Marlene Burwick (S)
Mathias Tegnér (S)
Mats Wiking (S)
Mattias Ottosson (S)
Mattias Jonsson (S)
Mikael Dahlqvist (S)
Monica Haider (S)
Niklas Karlsson (S)
Ola Möller (S)
Olle Thorell (S)
Patrik Björck (S)
Patrik Engström (S)
Patrik Lundqvist (S)
Per-Arne Håkansson (S)
Peter Persson (S)
Petter Löberg (S)
Pia Nilsson (S)
Pyy Niemi (S)
Sara Heikkinen Breitholtz (S)
Serkan Köse (S)
Sultan Kayhan (S)
Teres Lindberg (S)
Thomas Hammarberg (S)
Tomas Kronståhl (S)
Yasmine Bladelius (S)
Åsa Lindestam (S)
Åsa Eriksson (S)
Åsa Westlund (S)
Ulla Andersson (V)
Lorena Delgado Varas (V)
Ali Esbati (V)
Hanna Gunnarsson (V)
Tony Haddou (V)
Jens Holm (V)
Momodou Malcolm Jallow (V)

Lotta Johnsson Fornarve (V)
Maj Karlsson (V)
Birger Lahti (V)
Yasmine Posio (V)
Daniel Riazat (V)
Karin Rågsjö (V)
Elin Segerlind (V)
Jonas Sjöstedt (V)
Håkan Svenneling (V)
Mia Sydow Mölleby (V)
Ilona Szatmari Waldau (V)
Jon Thorbjörnson (V)
Jessica Thunander (V)
Vasiliki Tsouplaki (V)
Linda Westerlund Snecker (V)
Jessica Wetterling (V)
Adam Marttinen (SD)
Alexander Christiansson (SD)
Angelica Lundberg (SD)
Angelika Bengtsson (SD)
Anne Oskarsson (SD)
Aron Emilsson (SD)
Björn Söder (SD)
Bo Broman (SD)
Carina Ståhl Herrstedt (SD)
Caroline Nordengrip (SD)
Cassandra Sundin (SD)
Charlotte Quensel (SD)
Christina Östberg (SD)
David Lång (SD)
Dennis Dioukarev (SD)
Ebba Hermansson (SD)
Eric Palmqvist (SD)
Eric Westroth (SD)
Fredrik Lindahl (SD)
Henrik Vinge (SD)
Jimmy Ståhl (SD)
Johnny Skalin (SD)
Jonas Andersson i Linköping (SD)
Josef Fransson (SD)
Jörgen Grubb (SD)
Katja Nyberg (SD)
Ludvig Aspling (SD)
Magnus Persson (SD)
Markus Wiechel (SD)
Martin Kinnunen (SD)
Matheus Enholm (SD)
Mats Nordberg (SD)
Mattias Bäckström Johansson (SD)
Mattias Karlsson i Norrhult (SD)
Michael Rubbestad (SD)

Prot. 2019/20:88
18 mars

Mikael Eskilander (SD)
Mikael Strandman (SD)
Monika Lövgren (SD)
Oscar Sjöstedt (SD)
Patrick Reslow (SD)
Patrik Jönsson (SD)
Per Ramhorn (SD)
Per Söderlund (SD)
Richard Jomshof (SD)
Robert Stenkvist (SD)
Roger Hedlund (SD)
Roger Richthoff (SD)
Runar Filper (SD)
Sara Gille (SD)
Staffan Eklöf (SD)
Sven-Olof Sällström (SD)
Thomas Morell (SD)
Tobias Andersson (SD)
Yasmine Eriksson (SD)
Janine Alm Ericson (MP)
Maria Gardfjell (MP)
Amanda Palmstierna (MP)
Camilla Brodin (KD)
Ingemar Kihlström (KD)
Larry Söder (KD)
Roland Utbult (KD)
Tuve Skånberg (KD)
Jakob Forssmed (KD)
Gudrun Brunegård (KD)
Mikael Oscarsson (KD)
Magnus Oscarsson (KD)
Magnus Jacobsson (KD)
Cecilia Engström (KD)
Acko Ankarberg Johansson (KD)
Kjell-Arne Ottosson (KD)
Désirée Pethrus (KD)
Robert Halef (KD)
Hampus Hagman (KD)
Lars Adaktusson (KD)

socialutskottet

Amir Adan (M)
Ann-Sofie Alm (M)
Alexandra Anstrell (M)
Helena Antoni (M)
Kristina Axén Olin (M)
Hanif Bali (M)
Lars Beckman (M)
Sten Bergheden (M)
Jörgen Berglund (M)
Tobias Billström (M)

Elisabeth Björnsdotter Rahm (M)
Carl-Oskar Bohlin (M)
Helena Bouveng (M)
Katarina Brännström (M)
Margareta Cederfelt (M)
Åsa Coenraads (M)
Mikael Damsgaard (M)
Ida Drougge (M)
Annicka Engblom (M)
Karin Enström (M)
Jan Ericson (M)
Lotta Finstorp (M)
Johan Forssell (M)
Mats Green (M)
Ann-Charlotte Hammar Johnsson (M)
Anders Hansson (M)
Harald Hjalmarsson (M)
Lars Hjalmered (M)
Kjell Jansson (M)
Lars Jilmstad (M)
Pål Jonson (M)
David Josefsson (M)
Ellen Juntti (M)
Arin Karapet (M)
Mattias Karlsson i Luleå (M)
Ulf Kristersson (M)
Ann-Sofie Lifvenhage (M)
Marléne Lund Kopparklint (M)
Betty Malmberg (M)
Josefin Malmqvist (M)
Maria Malmer Stenergard (M)
Louise Meijer (M)
Marta Obminska (M)
Lotta Olsson (M)
Erik Ottoson (M)
Lars Püss (M)
Saila Quicklund (M)
Edward Riedl (M)
Jessika Roswall (M)
Hans Rothenberg (M)
Magdalena Schröder (M)
Fredrik Schulte (M)
Maria Stockhaus (M)
Elisabeth Svantesson (M)
Cecilie Tenfjord Toftby (M)
Hans Wallmark (M)
Sofia Westergren (M)
Cecilia Widegren (M)
John Widegren (M)
Niklas Wykman (M)
Viktor Wärnick (M)

Prot. 2019/20:88
18 mars

Prot. 2019/20:88
18 mars

Boriana Åberg (M)
Ann-Britt Åsebol (M)
Fredrik Malm (L)
Gulan Avci (L)
Joar Forssell (L)
Nina Lundström (L)
Malin Danielsson (L)
Allan Widman (L)
Christer Nylander (L)
Mats Persson (L)
Tina Acketoft (L)
Robert Hannah (L)
Maria Nilsson (L)
Helena Gellerman (L)
Arman Teimouri (L)
Johan Pehrson (L)
Roger Haddad (L)
Alireza Akhondi (C)
Daniel Bäckström (C)
Jonny Cato (C)
Fredrik Christensson (C)
Magnus Ek (C)
Johan Hedin (C)
Ulrika Heie (C)
Peter Helander (C)
Martina Johansson (C)
Ola Johansson (C)
Emil Källström (C)
Mikael Larsson (C)
Helena Lindahl (C)
Göran Lindell (C)
Kerstin Lundgren (C)
Linda Modig (C)
Niels Paarup-Petersen (C)
Rickard Nordin (C)
Annika Qarlsson (C)
Per Schöldberg (C)
Lars Thomsson (C)
Helena Vilhelmsson (C)
Solveig Zander (C)
Kristina Yngwe (C)
Martin Ådahl (C)
Anders Åkesson (C)
Per Åsling (C)
Adnan Dibrani (S)
Alexandra Völker (S)
Anders Österberg (S)
Anna Vikström (S)
Anna Johansson (S)
Anna Wallentheim (S)
Anna-Caren Säterberg (S)

Annelie Karlsson (S)
Annika Strandhäll (S)
Aylin Fazelian (S)
Azadeh Rojhan Gustafsson (S)
Björn Petersson (S)
Carina Ohlsson (S)
Carina Ödebrink (S)
Caroline Helmersson Olsson (S)
ClasGöran Carlsson (S)
Daniel Andersson (S)
Denis Begic (S)
Elin Gustafsson (S)
Elin Lundgren (S)
Emilia Töyrä (S)
Erik Ezelius (S)
Fredrik Stenberg (S)
Fredrik Olovsson (S)
Fredrik Lundh Sammeli (S)
Gunilla Svantorp (S)
Gunilla Carlsson (S)
Gustaf Lantz (S)
Hanna Westerén (S)
Hans Hoff (S)
Hans Ekström (S)
Helén Pettersson (S)
Helene Hellmark Knutsson (S)
Hillevi Larsson (S)
Ida Karkiainen (S)
Inga-Lill Sjöblom (S)
Ingela Nylund Watz (S)
Ingemar Nilsson (S)
Isak From (S)
Jamal El-Haj (S)
Jasenko Omanovic (S)
Joakim Sandell (S)
Joakim Järrebring (S)
Johan Löfstrand (S)
Johan Andersson (S)
Johan Büser (S)
Johanna Haraldsson (S)
Jörgen Hellman (S)
Kalle Olsson (S)
Kenneth G Forslund (S)
Laila Naraghi (S)
Lars Mejern Larsson (S)
Lawen Redar (S)
Leif Nysmed (S)
Lena Rådström Baastad (S)
Linus Sköld (S)
Malin Larsson (S)
Maria Strömkvist (S)

Prot. 2019/20:88
18 mars

Markus Selin (S)
Mathias Tegnér (S)
Mattias Vepsä (S)
Mattias Ottosson (S)
Mattias Jonsson (S)
Monica Haider (S)
Niklas Karlsson (S)
Ola Möller (S)
Olle Thorell (S)
Patrik Björck (S)
Patrik Engström (S)
Patrik Lundqvist (S)
Paula Holmqvist (S)
Per-Arne Håkansson (S)
Peter Persson (S)
Petter Löberg (S)
Pia Nilsson (S)
Pyyry Niemi (S)
Rikard Larsson (S)
Roza Güclü Hedin (S)
Sara Heikkinen Breitholtz (S)
Serkan Köse (S)
Sultan Kayhan (S)
Teres Lindberg (S)
Teresa Carvalho (S)
Tomas Kronståhl (S)
Åsa Lindestam (S)
Åsa Eriksson (S)
Åsa Westlund (S)
Åsa Karlsson (S)
Ulla Andersson (V)
Nooshi Dadgostar (V)
Ali Esbati (V)
Ida Gabrielsson (V)
Hanna Gunnarsson (V)
Tony Haddou (V)
Jens Holm (V)
Christina Høj Larsen (V)
Momodou Malcolm Jallow (V)
Lotta Johnsson Fornarve (V)
Birger Lahti (V)
Yasmine Posio (V)
Daniel Riazat (V)
Elin Segerlind (V)
Jonas Sjöstedt (V)
Håkan Svenneling (V)
Mia Sydow Mölleby (V)
Ilona Szatmari Waldau (V)
Jon Thorbjörnson (V)
Jessica Thunander (V)
Vasiliki Tsouplaki (V)

Ciczie Weidby (V)
Linda Westerlund Snecker (V)
Jessica Wetterling (V)
Adam Marttinen (SD)
Alexander Christiansson (SD)
Angelica Lundberg (SD)
Angelika Bengtsson (SD)
Anne Oskarsson (SD)
Aron Emilsson (SD)
Björn Söder (SD)
Bo Broman (SD)
Caroline Nordengrip (SD)
Charlotte Quensel (SD)
David Lång (SD)
Dennis Dioukarev (SD)
Ebba Hermansson (SD)
Eric Palmqvist (SD)
Eric Westroth (SD)
Fredrik Lindahl (SD)
Henrik Vinge (SD)
Jimmy Ståhl (SD)
Johnny Skalin (SD)
Jonas Andersson i Linköping (SD)
Jonas Andersson i Skellefteå (SD)
Josef Fransson (SD)
Julia Kronlid (SD)
Jörgen Grubb (SD)
Katja Nyberg (SD)
Lars Andersson (SD)
Ludvig Aspling (SD)
Magnus Persson (SD)
Markus Wiechel (SD)
Martin Kinnunen (SD)
Matheus Enholm (SD)
Mats Nordberg (SD)
Mattias Bäckström Johansson (SD)
Mattias Karlsson i Norrhult (SD)
Michael Rubbestad (SD)
Mikael Eskilandersson (SD)
Mikael Strandman (SD)
Monika Lövgren (SD)
Oscar Sjöstedt (SD)
Patrick Reslow (SD)
Patrik Jönsson (SD)
Per Söderlund (SD)
Richard Jomshof (SD)
Robert Stenkvis (SD)
Roger Hedlund (SD)
Roger Richthoff (SD)
Runar Filper (SD)
Sara Gille (SD)

Prot. 2019/20:88
18 mars

Staffan Eklöf (SD)
Sven-Olof Sällström (SD)
Thomas Morell (SD)
Tobias Andersson (SD)
Yasmine Eriksson (SD)
Mats Berglund (MP)
Annika Hirvonen Falk (MP)
Janine Alm Ericson (MP)
Karolina Skog (MP)
Maria Gardfjell (MP)
Amanda Palmstierna (MP)
Rasmus Ling (MP)
Camilla Brodin (KD)
Ingemar Kihlström (KD)
Larry Söder (KD)
Tuve Skånberg (KD)
Gudrun Brunegård (KD)
Mikael Oscarsson (KD)
Magnus Oscarsson (KD)
Magnus Jacobsson (KD)
Hans Eklind (KD)
Kjell-Arne Ottosson (KD)
Désirée Pethrus (KD)
Robert Halef (KD)
Sofia Damm (KD)
Hampus Hagman (KD)
Lars Adaktusson (KD)

kulturutskottet

Amir Adan (M)
Ann-Sofie Alm (M)
Alexandra Anstrell (M)
Helena Antoni (M)
Kristina Axén Olin (M)
Hanif Bali (M)
Lars Beckman (M)
Sten Bergheden (M)
Jörgen Berglund (M)
Tobias Billström (M)
Elisabeth Björnsdotter Rahm (M)
Carl-Oskar Bohlin (M)
Helena Bouveng (M)
Katarina Brännström (M)
Margareta Cederfelt (M)
Åsa Coenraads (M)
Mikael Damsgaard (M)
Ida Drougge (M)
Karin Enström (M)
Jan Ericson (M)
Johan Forssell (M)
Mats Green (M)

Ann-Charlotte Hammar Johnsson (M)
Anders Hansson (M)
Ulrika Heindorff (M)
Lars Hjalmered (M)
Johan Hultberg (M)
Kjell Jansson (M)
Lars Jilmstad (M)
Pål Jonson (M)
David Josefsson (M)
Ellen Juntti (M)
Arin Karapet (M)
Mattias Karlsson i Luleå (M)
Ulf Kristersson (M)
Ann-Sofie Lifvenhage (M)
Marléne Lund Kopparklint (M)
Betty Malmberg (M)
Josefin Malmqvist (M)
Maria Malmer Stenergard (M)
Noria Manouchi (M)
Louise Meijer (M)
Lotta Olsson (M)
Erik Ottoson (M)
Lars Püss (M)
Saila Quicklund (M)
Edward Riedl (M)
Jessika Roswall (M)
Hans Rothenberg (M)
Magdalena Schröder (M)
Fredrik Schulte (M)
Maria Stockhaus (M)
Elisabeth Svantesson (M)
Cecilie Tenfjord Toftby (M)
Hans Wallmark (M)
Camilla Waltersson Grönvall (M)
Sofia Westergren (M)
Cecilia Widegren (M)
John Widegren (M)
Niklas Wykman (M)
Boriana Åberg (M)
Barbro Westerholm (L)
Fredrik Malm (L)
Gulan Avci (L)
Joar Forssell (L)
Nina Lundström (L)
Juno Blom (L)
Allan Widman (L)
Mats Persson (L)
Tina Acketoft (L)
Robert Hannah (L)
Maria Nilsson (L)
Helena Gellerman (L)

Prot. 2019/20:88
18 mars

Arman Teimouri (L)
Johan Pehrson (L)
Roger Haddad (L)
Alireza Akhondi (C)
Daniel Bäckström (C)
Fredrik Christensson (C)
Magnus Ek (C)
Johan Hedin (C)
Ulrika Heie (C)
Martina Johansson (C)
Ola Johansson (C)
Anders W Jonsson (C)
Johanna Jönsson (C)
Emil Källström (C)
Mikael Larsson (C)
Helena Lindahl (C)
Göran Lindell (C)
Kerstin Lundgren (C)
Linda Modig (C)
Sofia Nilsson (C)
Niels Paarup-Petersen (C)
Rickard Nordin (C)
Annika Carlsson (C)
Per Schöldberg (C)
Lars Thomsson (C)
Helena Vilhelmsson (C)
Solveig Zander (C)
Kristina Yngwe (C)
Martin Ådahl (C)
Anders Åkesson (C)
Per Åsling (C)
Adnan Dibrani (S)
Alexandra Völker (S)
Anders Österberg (S)
Anna Vikström (S)
Anna Johansson (S)
Anna-Caren Säterberg (S)
Ann-Christin Ahlberg (S)
Annelie Karlsson (S)
Annika Strandhäll (S)
Aylin Fazelian (S)
Björn Petersson (S)
Carina Ohlsson (S)
Carina Ödebrink (S)
ClasGöran Carlsson (S)
Dag Larsson (S)
Daniel Andersson (S)
Denis Begic (S)
Elin Gustafsson (S)
Elin Lundgren (S)
Emilia Töyrä (S)

Erik Ezelius (S)
Eva Lindh (S)
Fredrik Stenberg (S)
Fredrik Olovsson (S)
Fredrik Lundh Sammeli (S)
Gunilla Svantorp (S)
Gunilla Carlsson (S)
Gustaf Lantz (S)
Hanna Westerén (S)
Hans Ekström (S)
Helén Pettersson (S)
Helene Hellmark Knutsson (S)
Heléne Björklund (S)
Hillevi Larsson (S)
Ida Karkiainen (S)
Inga-Lill Sjöblom (S)
Ingela Nylund Watz (S)
Ingemar Nilsson (S)
Isak From (S)
Jamal El-Haj (S)
Jasenko Omanovic (S)
Joakim Sandell (S)
Joakim Järrebring (S)
Johan Löfstrand (S)
Johan Andersson (S)
Johan Büser (S)
Johanna Haraldsson (S)
Jörgen Hellman (S)
Kalle Olsson (S)
Kenneth G Forslund (S)
Kristina Nilsson (S)
Laila Naraghi (S)
Leif Nysmed (S)
Lena Rådström Baastad (S)
Magnus Manhammar (S)
Malin Larsson (S)
Maria Strömkvist (S)
Marianne Pettersson (S)
Markus Selin (S)
Marlene Burwick (S)
Mathias Tegnér (S)
Mats Wiking (S)
Mattias Vepsä (S)
Mattias Ottosson (S)
Mattias Jonsson (S)
Mikael Dahlgvist (S)
Monica Haider (S)
Niklas Karlsson (S)
Ola Möller (S)
Olle Thorell (S)
Patrik Björck (S)

Prot. 2019/20:88
18 mars

Patrik Engström (S)
Patrik Lundqvist (S)
Paula Holmqvist (S)
Per-Arne Håkansson (S)
Peter Persson (S)
Pia Nilsson (S)
Rikard Larsson (S)
Roza Güclü Hedin (S)
Serkan Köse (S)
Sultan Kayhan (S)
Teres Lindberg (S)
Teresa Carvalho (S)
Thomas Hammarberg (S)
Tomas Kronståhl (S)
Yasmine Bladelius (S)
Åsa Lindestam (S)
Åsa Eriksson (S)
Åsa Westlund (S)
Ulla Andersson (V)
Nooshi Dadgostar (V)
Lorena Delgado Varas (V)
Ali Esbati (V)
Ida Gabrielsson (V)
Tony Haddou (V)
Jens Holm (V)
Christina Høj Larsen (V)
Lotta Johnsson Fornarve (V)
Maj Karlsson (V)
Birger Lahti (V)
Yasmine Posio (V)
Daniel Riazat (V)
Karin Rågsjö (V)
Elin Segerlind (V)
Jonas Sjöstedt (V)
Håkan Svenneling (V)
Mia Sydow Mölleby (V)
Ilona Szatmari Waldau (V)
Jessica Thunander (V)
Ciczie Weidby (V)
Linda Westerlund Snecker (V)
Jessica Wetterling (V)
Adam Marttinen (SD)
Alexander Christiansson (SD)
Angelica Lundberg (SD)
Ann-Christine From Utterstedt (SD)
Anne Oskarsson (SD)
Björn Söder (SD)
Bo Broman (SD)
Carina Ståhl Herrstedt (SD)
Caroline Nordengrip (SD)
Charlotte Quensel (SD)

Christina Östberg (SD)
Clara Aranda (SD)
David Lång (SD)
Dennis Dioukarev (SD)
Ebba Hermansson (SD)
Eric Palmqvist (SD)
Eric Westroth (SD)
Fredrik Lindahl (SD)
Henrik Vinge (SD)
Jennie Åfeldt (SD)
Jimmy Ståhl (SD)
Johnny Skalin (SD)
Jonas Andersson i Skellefteå (SD)
Josef Fransson (SD)
Julia Kronlid (SD)
Jörgen Grubb (SD)
Katja Nyberg (SD)
Lars Andersson (SD)
Linda Lindberg (SD)
Ludvig Aspling (SD)
Magnus Persson (SD)
Markus Wiechel (SD)
Martin Kinnunen (SD)
Matheus Enholm (SD)
Mats Nordberg (SD)
Mattias Bäckström Johansson (SD)
Mikael Eskilandersson (SD)
Mikael Strandman (SD)
Monika Lövgren (SD)
Oscar Sjöstedt (SD)
Patrick Reslow (SD)
Patrik Jönsson (SD)
Per Ramhorn (SD)
Richard Jomshof (SD)
Robert Stenkvis (SD)
Roger Hedlund (SD)
Roger Richthoff (SD)
Runar Filper (SD)
Staffan Eklöf (SD)
Sven-Olof Sällström (SD)
Thomas Morell (SD)
Tobias Andersson (SD)
Yasmine Eriksson (SD)
Pernilla Stålhammar (MP)
Annika Hirvonen Falk (MP)
Janine Alm Ericson (MP)
Karolina Skog (MP)
Maria Gardfjell (MP)
Amanda Palmstierna (MP)
Rasmus Ling (MP)
Camilla Brodin (KD)

Prot. 2019/20:88
18 mars

Ingemar Kihlström (KD)
Larry Söder (KD)
Tuve Skånberg (KD)
Jakob Forssmed (KD)
Gudrun Brunegård (KD)
Mikael Oscarsson (KD)
Magnus Oscarsson (KD)
Magnus Jacobsson (KD)
Pia Steensland (KD)
Acko Ankarberg Johansson (KD)
Hans Eklind (KD)
Kjell-Arne Ottosson (KD)
Désirée Pethrus (KD)
Robert Halef (KD)
Sofia Damm (KD)
Hampus Hagman (KD)
Lars Adaktusson (KD)

utbildningsutskottet

Amir Adan (M)
Ann-Sofie Alm (M)
Alexandra Anstrell (M)
Helena Antoni (M)
Hanif Bali (M)
Lars Beckman (M)
Sten Bergheden (M)
Jörgen Berglund (M)
Tobias Billström (M)
Elisabeth Björnsdotter Rahm (M)
Carl-Oskar Bohlin (M)
Helena Bouveng (M)
Katarina Brännström (M)
Margareta Cederfelt (M)
Åsa Coenraads (M)
Mikael Damsgaard (M)
Ida Drougge (M)
Annicka Engblom (M)
Karin Enström (M)
Jan Ericson (M)
Lotta Finstorp (M)
Johan Forssell (M)
Mats Green (M)
Ann-Charlotte Hammar Johnsson (M)
Anders Hansson (M)
Harald Hjalmarsson (M)
Lars Hjalmered (M)
Kjell Jansson (M)
Lars Jilmstad (M)
Pål Jonson (M)
David Josefsson (M)
Ellen Juntti (M)

Ulrika Jörgensen (M)
Arin Karapet (M)
Mattias Karlsson i Luleå (M)
Ulf Kristersson (M)
Ann-Sofie Lifvenhage (M)
Marléne Lund Kopparklint (M)
Betty Malmberg (M)
Josefin Malmqvist (M)
Maria Malmer Stenergard (M)
Louise Meijer (M)
Marta Obminska (M)
Lotta Olsson (M)
Erik Ottoson (M)
Saila Quicklund (M)
Edward Riedl (M)
Jessika Roswall (M)
Hans Rothenberg (M)
Magdalena Schröder (M)
Fredrik Schulte (M)
Maria Stockhaus (M)
Elisabeth Svantesson (M)
Cecilie Tenfjord Toftby (M)
Hans Wallmark (M)
Camilla Waltersson Grönvall (M)
John Weinerhall (M)
Sofia Westergren (M)
Cecilia Widegren (M)
John Widegren (M)
Niklas Wykman (M)
Viktor Wärnick (M)
Boriana Åberg (M)
Barbro Westerholm (L)
Fredrik Malm (L)
Gulan Avci (L)
Nina Lundström (L)
Malin Danielsson (L)
Juno Blom (L)
Allan Widman (L)
Christer Nylander (L)
Mats Persson (L)
Tina Acketoft (L)
Bengt Eliasson (L)
Helena Gellerman (L)
Arman Teimouri (L)
Johan Pehrson (L)
Alireza Akhondi (C)
Daniel Bäckström (C)
Jonny Cato (C)
Magnus Ek (C)
Johan Hedin (C)
Peter Helander (C)

Prot. 2019/20:88
18 mars

Prot. 2019/20:88
18 mars

Martina Johansson (C)
Ola Johansson (C)
Anders W Jonsson (C)
Johanna Jönsson (C)
Emil Källström (C)
Mikael Larsson (C)
Helena Lindahl (C)
Göran Lindell (C)
Kerstin Lundgren (C)
Linda Modig (C)
Sofia Nilsson (C)
Rickard Nordin (C)
Annika Qarlsson (C)
Per Schöldberg (C)
Lars Thomsson (C)
Helena Vilhelmsson (C)
Solveig Zander (C)
Kristina Yngwe (C)
Martin Ådahl (C)
Anders Åkesson (C)
Per Åsling (C)
Adnan Dibrani (S)
Anders Österberg (S)
Anna Vikström (S)
Anna Johansson (S)
Anna-Caren Säterberg (S)
Ann-Christin Ahlberg (S)
Annelie Karlsson (S)
Annika Strandhäll (S)
Azadeh Rojhan Gustafsson (S)
Björn Petersson (S)
Carina Ohlsson (S)
Carina Ödebrink (S)
ClasGöran Carlsson (S)
Dag Larsson (S)
Daniel Andersson (S)
Denis Begic (S)
Elin Gustafsson (S)
Elin Lundgren (S)
Emilia Töyrä (S)
Erik Ezelius (S)
Eva Lindh (S)
Fredrik Stenberg (S)
Fredrik Olovsson (S)
Fredrik Lundh Sammeli (S)
Gunilla Carlsson (S)
Gustaf Lantz (S)
Hanna Westerén (S)
Hans Hoff (S)
Hans Ekström (S)
Helén Pettersson (S)

Helene Hellmark Knutsson (S)
Heléne Björklund (S)
Hillevi Larsson (S)
Ida Karkiainen (S)
Ingela Nylund Watz (S)
Ingemar Nilsson (S)
Isak From (S)
Jamal El-Haj (S)
Jasenko Omanovic (S)
Joakim Sandell (S)
Joakim Järrebring (S)
Johan Löfstrand (S)
Johan Andersson (S)
Johan Büser (S)
Johanna Haraldsson (S)
Jörgen Hellman (S)
Kalle Olsson (S)
Kenneth G Forslund (S)
Kristina Nilsson (S)
Laila Naraghi (S)
Lars Mejern Larsson (S)
Lawen Redar (S)
Leif Nysmed (S)
Lena Rådström Baastad (S)
Magnus Manhammar (S)
Maria Strömkvist (S)
Marianne Pettersson (S)
Markus Selin (S)
Marlene Burwick (S)
Mathias Tegnér (S)
Mats Wiking (S)
Mattias Vepsä (S)
Mattias Ottosson (S)
Mattias Jonsson (S)
Mikael Dahlqvist (S)
Monica Haider (S)
Niklas Karlsson (S)
Ola Möller (S)
Olle Thorell (S)
Patrik Björck (S)
Patrik Engström (S)
Patrik Lundqvist (S)
Paula Holmqvist (S)
Per-Arne Håkansson (S)
Peter Persson (S)
Petter Löberg (S)
Pyy Niemi (S)
Rikard Larsson (S)
Sara Heikkinen Breitholtz (S)
Serkan Köse (S)
Sultan Kayhan (S)

Prot. 2019/20:88
18 mars

Teres Lindberg (S)
Teresa Carvalho (S)
Thomas Hammarberg (S)
Yasmine Bladelius (S)
Åsa Eriksson (S)
Åsa Westlund (S)
Åsa Karlsson (S)
Ulla Andersson (V)
Nooshi Dadgostar (V)
Lorena Delgado Varas (V)
Ali Esbati (V)
Ida Gabrielsson (V)
Hanna Gunnarsson (V)
Tony Haddou (V)
Jens Holm (V)
Christina Høj Larsen (V)
Momodou Malcolm Jallow (V)
Lotta Johnsson Fornarve (V)
Maj Karlsson (V)
Birger Lahti (V)
Yasmine Posio (V)
Karin Rågsjö (V)
Elin Segerlind (V)
Jonas Sjöstedt (V)
Håkan Svenneling (V)
Mia Sydow Mölleby (V)
Jon Thorbjörnson (V)
Jessica Thunander (V)
Vasiliki Tsouplaki (V)
Cicie Weidby (V)
Jessica Wetterling (V)
Adam Marttinen (SD)
Alexander Christiansson (SD)
Angelica Lundberg (SD)
Angelika Bengtsson (SD)
Ann-Christine From Utterstedt (SD)
Anne Oskarsson (SD)
Aron Emilsson (SD)
Björn Söder (SD)
Bo Broman (SD)
Carina Ståhl Herrstedt (SD)
Caroline Nordengrip (SD)
Cassandra Sundin (SD)
Charlotte Quensel (SD)
Christina Östberg (SD)
David Lång (SD)
Dennis Dioukarev (SD)
Eric Palmqvist (SD)
Eric Westroth (SD)
Fredrik Lindahl (SD)
Henrik Vinge (SD)

Jennie Åfeldt (SD)
Jimmy Ståhl (SD)
Johnny Skalin (SD)
Jonas Andersson i Linköping (SD)
Jonas Andersson i Skellefteå (SD)
Josef Fransson (SD)
Julia Kronlid (SD)
Katja Nyberg (SD)
Lars Andersson (SD)
Ludvig Aspling (SD)
Magnus Persson (SD)
Markus Wiechel (SD)
Martin Kinnunen (SD)
Matheus Enholm (SD)
Mats Nordberg (SD)
Mattias Bäckström Johansson (SD)
Mattias Karlsson i Norrhult (SD)
Mikael Eskilandersson (SD)
Mikael Strandman (SD)
Monika Lövgren (SD)
Oscar Sjöstedt (SD)
Patrik Jönsson (SD)
Per Ramhorn (SD)
Per Söderlund (SD)
Roger Hedlund (SD)
Roger Richthoff (SD)
Runar Filper (SD)
Sara Gille (SD)
Staffan Eklöf (SD)
Sven-Olof Sällström (SD)
Thomas Morell (SD)
Tobias Andersson (SD)
Yasmine Eriksson (SD)
Janine Alm Ericson (MP)
Karolina Skog (MP)
Maria Gardfjell (MP)
Amanda Palmstierna (MP)
Rasmus Ling (MP)
Camilla Brodin (KD)
Larry Söder (KD)
Roland Utbult (KD)
Tuve Skånberg (KD)
Jakob Forssmed (KD)
Mikael Oscarsson (KD)
Magnus Oscarsson (KD)
Magnus Jacobsson (KD)
Cecilia Engström (KD)
Acko Ankarberg Johansson (KD)
Hans Eklind (KD)
Kjell-Arne Ottosson (KD)
Désirée Pethrus (KD)

Robert Halef (KD)
Sofia Damm (KD)
Hampus Hagman (KD)
Lars Adaktusson (KD)

trafikutskottet

Amir Adan (M)
Ann-Sofie Alm (M)
Alexandra Anstrell (M)
Kristina Axén Olin (M)
Hanif Bali (M)
Lars Beckman (M)
Jörgen Berglund (M)
Tobias Billström (M)
Elisabeth Björnsdotter Rahm (M)
Carl-Oskar Bohlin (M)
Helena Bouveng (M)
Katarina Brännström (M)
Margareta Cederfelt (M)
Mikael Damsgaard (M)
Ida Drougge (M)
Annicka Engblom (M)
Karin Enström (M)
Jan Ericson (M)
Lotta Finstorp (M)
Johan Forssell (M)
Mats Green (M)
Ann-Charlotte Hammar Johnsson (M)
Ulrika Heindorff (M)
Harald Hjalmarsson (M)
Lars Hjalmered (M)
Johan Hultberg (M)
Marie-Louise Hänel Sandström (M)
Kjell Jansson (M)
Lars Jilmstad (M)
Pål Jonson (M)
David Josefsson (M)
Ellen Juntti (M)
Ulrika Jörgensen (M)
Arin Karapet (M)
Mattias Karlsson i Luleå (M)
Ulf Kristersson (M)
Ann-Sofie Lifvenhage (M)
Josefin Malmqvist (M)
Maria Malmer Stenergard (M)
Noria Manouchi (M)
Louise Meijer (M)
Marta Obminska (M)
Erik Ottoson (M)
Lars Püss (M)
Saila Quicklund (M)

Edward Riedl (M)
Jessika Roswall (M)
Hans Rothenberg (M)
Magdalena Schröder (M)
Fredrik Schulte (M)
Elisabeth Svantesson (M)
Cecilie Tenfjord Toftby (M)
Hans Wallmark (M)
Camilla Waltersson Grönvall (M)
John Weinerhall (M)
Sofia Westergren (M)
Cecilia Widegren (M)
John Widegren (M)
Niklas Wykman (M)
Viktor Wärnick (M)
Boriana Åberg (M)
Ann-Britt Åsebol (M)
Barbro Westerholm (L)
Fredrik Malm (L)
Gulan Avci (L)
Joar Forssell (L)
Nina Lundström (L)
Malin Danielsson (L)
Lina Nordquist (L)
Juno Blom (L)
Allan Widman (L)
Christer Nylander (L)
Tina Acketoft (L)
Bengt Eliasson (L)
Maria Nilsson (L)
Johan Pehrson (L)
Roger Haddad (L)
Alireza Akhondi (C)
Jonny Cato (C)
Fredrik Christensson (C)
Magnus Ek (C)
Johan Hedin (C)
Ulrika Heie (C)
Peter Helander (C)
Martina Johansson (C)
Ola Johansson (C)
Anders W Jonsson (C)
Johanna Jönsson (C)
Emil Källström (C)
Helena Lindahl (C)
Per Lodenius (C)
Kerstin Lundgren (C)
Linda Modig (C)
Sofia Nilsson (C)
Niels Paarup-Petersen (C)
Rickard Nordin (C)

Annika Carlsson (C)
Per Schöldberg (C)
Lars Thomsson (C)
Helena Vilhelmsson (C)
Solveig Zander (C)
Kristina Yngwe (C)
Martin Ådahl (C)
Per Åsling (C)
Adnan Dibrani (S)
Alexandra Völker (S)
Anders Österberg (S)
Anna Vikström (S)
Anna Johansson (S)
Anna Wallentheim (S)
Ann-Christin Ahlberg (S)
Annelie Karlsson (S)
Annika Strandhäll (S)
Aylin Fazelian (S)
Azadeh Rojhan Gustafsson (S)
Björn Petersson (S)
Carina Ohlsson (S)
Caroline Helmersson Olsson (S)
ClasGöran Carlsson (S)
Dag Larsson (S)
Daniel Andersson (S)
Elin Lundgren (S)
Emilia Töyrä (S)
Erik Ezelius (S)
Eva Lindh (S)
Fredrik Stenberg (S)
Fredrik Olovsson (S)
Fredrik Lundh Sammeli (S)
Gunilla Svantorp (S)
Gustaf Lantz (S)
Hanna Westerén (S)
Hans Hoff (S)
Hans Ekström (S)
Helén Pettersson (S)
Helene Hellmark Knutsson (S)
Heléne Björklund (S)
Hillevi Larsson (S)
Ida Karkiainen (S)
Inga-Lill Sjöblom (S)
Ingela Nylund Watz (S)
Ingemar Nilsson (S)
Isak From (S)
Jamal El-Haj (S)
Joakim Sandell (S)
Joakim Järrebring (S)
Johan Löfstrand (S)
Johan Andersson (S)

Johanna Haraldsson (S)
Jörgen Hellman (S)
Kalle Olsson (S)
Kenneth G Forslund (S)
Kristina Nilsson (S)
Laila Naraghi (S)
Lars Mejern Larsson (S)
Lawen Redar (S)
Leif Nysmed (S)
Lena Rådström Baastad (S)
Linus Sköld (S)
Magnus Manhammar (S)
Malin Larsson (S)
Maria Strömkvist (S)
Marianne Pettersson (S)
Markus Selin (S)
Mathias Tegnér (S)
Mats Wiking (S)
Mattias Vepsä (S)
Mattias Ottosson (S)
Mattias Jonsson (S)
Monica Haider (S)
Niklas Karlsson (S)
Ola Möller (S)
Olle Thorell (S)
Patrik Björck (S)
Patrik Engström (S)
Patrik Lundqvist (S)
Paula Holmqvist (S)
Peter Persson (S)
Petter Löberg (S)
Pia Nilsson (S)
Pry Niemi (S)
Rikard Larsson (S)
Roza Güclü Hedin (S)
Sara Heikkinen Breitholtz (S)
Serkan Köse (S)
Sultan Kayhan (S)
Teresa Carvalho (S)
Thomas Hammarberg (S)
Tomas Kronståhl (S)
Yasmine Bladelius (S)
Åsa Lindestam (S)
Åsa Eriksson (S)
Åsa Westlund (S)
Åsa Karlsson (S)
Ulla Andersson (V)
Nooshi Dadgostar (V)
Lorena Delgado Varas (V)
Ali Esbati (V)
Ida Gabrielsson (V)

Hanna Gunnarsson (V)
Tony Haddou (V)
Christina Høj Larsen (V)
Momodou Malcolm Jallow (V)
Lotta Johnsson Fornarve (V)
Maj Karlsson (V)
Birger Lahti (V)
Yasmine Posio (V)
Daniel Riazat (V)
Karin Rågsjö (V)
Elin Segerlind (V)
Jonas Sjöstedt (V)
Håkan Svenneling (V)
Mia Sydow Mölleby (V)
Ilona Szatmari Waldau (V)
Jon Thorbjörnson (V)
Cicie Weidby (V)
Linda Westerlund Snecker (V)
Jessica Wetterling (V)
Adam Marttinen (SD)
Alexander Christiansson (SD)
Angelica Lundberg (SD)
Angelika Bengtsson (SD)
Anne Oskarsson (SD)
Aron Emilsson (SD)
Björn Söder (SD)
Bo Broman (SD)
Carina Ståhl Herrstedt (SD)
Caroline Nordengrip (SD)
Cassandra Sundin (SD)
Charlotte Quensel (SD)
Christina Östberg (SD)
Clara Aranda (SD)
David Lång (SD)
Dennis Dioukarev (SD)
Ebba Hermansson (SD)
Eric Palmqvist (SD)
Eric Westroth (SD)
Fredrik Lindahl (SD)
Henrik Vinge (SD)
Jennie Åfeldt (SD)
Johnny Skalin (SD)
Jonas Andersson i Linköping (SD)
Jonas Andersson i Skellefteå (SD)
Josef Fransson (SD)
Julia Kronlid (SD)
Katja Nyberg (SD)
Lars Andersson (SD)
Linda Lindberg (SD)
Ludvig Aspling (SD)
Magnus Persson (SD)

Markus Wiechel (SD)
Martin Kinnunen (SD)
Matheus Enholm (SD)
Mats Nordberg (SD)
Mattias Bäckström Johansson (SD)
Mattias Karlsson i Norrhult (SD)
Michael Rubbestad (SD)
Mikael Eskilandersson (SD)
Mikael Strandman (SD)
Oscar Sjöstedt (SD)
Patrick Reslow (SD)
Per Ramhorn (SD)
Per Söderlund (SD)
Richard Jomshof (SD)
Robert Stenkvist (SD)
Roger Hedlund (SD)
Roger Richthoff (SD)
Runar Filper (SD)
Sara Gille (SD)
Sven-Olof Sällström (SD)
Tobias Andersson (SD)
Rebecka Le Moine (MP)
Annika Hirvonen Falk (MP)
Janine Alm Ericson (MP)
Karolina Skog (MP)
Amanda Palmstierna (MP)
Rasmus Ling (MP)
Mats Berglund (MP)
Ingemar Kihlström (KD)
Larry Söder (KD)
Roland Utbult (KD)
Tuve Skånberg (KD)
Jakob Forssmed (KD)
Gudrun Brunegård (KD)
Mikael Oscarsson (KD)
Pia Steensland (KD)
Cecilia Engström (KD)
Acko Ankarberg Johansson (KD)
Hans Eklind (KD)
Désirée Pethrus (KD)
Robert Halef (KD)
Sofia Damm (KD)
Lars Adaktusson (KD)

miljö- och jordbruksutskottet

Amir Adan (M)
Ann-Sofie Alm (M)
Alexandra Anstrell (M)
Kristina Axén Olin (M)
Hanif Bali (M)
Lars Beckman (M)

Sten Bergheden (M)
Jörgen Berglund (M)
Tobias Billström (M)
Elisabeth Björnsdotter Rahm (M)
Carl-Oskar Bohlin (M)
Helena Bouveng (M)
Katarina Brännström (M)
Margareta Cederfelt (M)
Åsa Coenraads (M)
Mikael Damsgaard (M)
Ida Drougge (M)
Annicka Engblom (M)
Karin Enström (M)
Jan Ericson (M)
Lotta Finstorp (M)
Johan Forssell (M)
Mats Green (M)
Ulrika Heindorff (M)
Harald Hjalmarsson (M)
Lars Hjalmered (M)
Johan Hultberg (M)
Marie-Louise Hänel Sandström (M)
Kjell Jansson (M)
Lars Jilmstad (M)
Pål Jonson (M)
David Josefsson (M)
Ellen Juntti (M)
Ulrika Jörgensen (M)
Arin Karapet (M)
Mattias Karlsson i Luleå (M)
Ulf Kristersson (M)
Ann-Sofie Lifvenhage (M)
Josefin Malmqvist (M)
Maria Malmer Stenergard (M)
Noria Manouchi (M)
Marta Obminska (M)
Lotta Olsson (M)
Erik Ottoson (M)
Lars Püss (M)
Saila Quicklund (M)
Edward Riedl (M)
Jessika Roswall (M)
Hans Rothenberg (M)
Magdalena Schröder (M)
Fredrik Schulte (M)
Maria Stockhaus (M)
Elisabeth Svantesson (M)
Cecilie Tenfjord Toftby (M)
Hans Wallmark (M)
Camilla Waltersson Grönvall (M)
John Weinerhall (M)

Sofia Westergren (M)
Cecilia Widegren (M)
Niklas Wykman (M)
Viktor Wärnick (M)
Boriana Åberg (M)
Ann-Britt Åsebol (M)
Barbro Westerholm (L)
Fredrik Malm (L)
Gulan Avci (L)
Malin Danielsson (L)
Lina Nordquist (L)
Juno Blom (L)
Allan Widman (L)
Christer Nylander (L)
Mats Persson (L)
Tina Acketoft (L)
Bengt Eliasson (L)
Robert Hannah (L)
Maria Nilsson (L)
Johan Pehrson (L)
Roger Haddad (L)
Alireza Akhondi (C)
Daniel Bäckström (C)
Jonny Cato (C)
Fredrik Christensson (C)
Johan Hedin (C)
Peter Helander (C)
Martina Johansson (C)
Ola Johansson (C)
Anders W Jonsson (C)
Johanna Jönsson (C)
Emil Källström (C)
Mikael Larsson (C)
Helena Lindahl (C)
Göran Lindell (C)
Per Lodenius (C)
Kerstin Lundgren (C)
Linda Modig (C)
Sofia Nilsson (C)
Niels Paarup-Petersen (C)
Annika Qarlsson (C)
Per Schöldberg (C)
Lars Thomsson (C)
Helena Vilhelmsson (C)
Solveig Zander (C)
Martin Ådahl (C)
Anders Åkesson (C)
Per Åsling (C)
Adnan Dibrani (S)
Alexandra Völker (S)
Anders Österberg (S)

Prot. 2019/20:88
18 mars

Anna Vikström (S)
Anna Johansson (S)
Anna Wallentheim (S)
Anna-Caren Sätherberg (S)
Ann-Christin Ahlberg (S)
Annelie Karlsson (S)
Annika Strandhäll (S)
Aylin Fazelian (S)
Azadeh Rojhan Gustafsson (S)
Björn Petersson (S)
Carina Ohlsson (S)
Carina Ödebrink (S)
Caroline Helmersson Olsson (S)
ClasGöran Carlsson (S)
Dag Larsson (S)
Daniel Andersson (S)
Denis Begic (S)
Elin Gustafsson (S)
Emilia Töyrä (S)
Erik Ezelius (S)
Eva Lindh (S)
Fredrik Stenberg (S)
Fredrik Olovsson (S)
Fredrik Lundh Sammeli (S)
Gunilla Svantorp (S)
Gunilla Carlsson (S)
Gustaf Lantz (S)
Hans Hoff (S)
Hans Ekström (S)
Helén Pettersson (S)
Helene Hellmark Knutsson (S)
Heléne Björklund (S)
Hillevi Larsson (S)
Ida Karkiainen (S)
Inga-Lill Sjöblom (S)
Ingela Nylund Watz (S)
Ingemar Nilsson (S)
Jamal El-Haj (S)
Jasenko Omanovic (S)
Joakim Sandell (S)
Joakim Järrebring (S)
Johan Löfstrand (S)
Johan Andersson (S)
Johan Büser (S)
Johanna Haraldsson (S)
Jörgen Hellman (S)
Kalle Olsson (S)
Kenneth G Forslund (S)
Kristina Nilsson (S)
Laila Naraghi (S)
Lars Mejern Larsson (S)

Lawen Redar (S)
Leif Nysmed (S)
Lena Rådström Baastad (S)
Linus Sköld (S)
Maria Strömkvist (S)
Marianne Pettersson (S)
Mathias Tegnér (S)
Mattias Vepsä (S)
Mattias Ottosson (S)
Mattias Jonsson (S)
Mikael Dahlqvist (S)
Niklas Karlsson (S)
Ola Möller (S)
Olle Thorell (S)
Patrik Björck (S)
Patrik Engström (S)
Patrik Lundqvist (S)
Paula Holmqvist (S)
Per-Arne Håkansson (S)
Peter Persson (S)
Petter Löberg (S)
Pia Nilsson (S)
Pyyry Niemi (S)
Rikard Larsson (S)
Roza Güclü Hedin (S)
Sara Heikkinen Breitholtz (S)
Serkan Köse (S)
Sultan Kayhan (S)
Teres Lindberg (S)
Teresa Carvalho (S)
Thomas Hammarberg (S)
Yasmine Bladelius (S)
Åsa Lindestam (S)
Åsa Eriksson (S)
Åsa Westlund (S)
Åsa Karlsson (S)
Ulla Andersson (V)
Nooshi Dadgostar (V)
Lorena Delgado Varas (V)
Ali Esbati (V)
Ida Gabrielsson (V)
Hanna Gunnarsson (V)
Tony Haddou (V)
Christina Høj Larsen (V)
Momodou Malcolm Jallow (V)
Lotta Johnsson Fornarve (V)
Maj Karlsson (V)
Yasmine Posio (V)
Daniel Riazat (V)
Karin Rågsjö (V)
Jonas Sjöstedt (V)

Prot. 2019/20:88
18 mars

Prot. 2019/20:88
18 mars

Håkan Svenneling (V)
Mia Sydow Mölleby (V)
Ilona Szatmari Waldau (V)
Jessica Thunander (V)
Vasiliki Tsouplaki (V)
Ciczie Weidby (V)
Linda Westerlund Snecker (V)
Jessica Wetterling (V)
Adam Marttinen (SD)
Alexander Christiansson (SD)
Angelica Lundberg (SD)
Angelika Bengtsson (SD)
Ann-Christine From Utterstedt (SD)
Aron Emilsson (SD)
Björn Söder (SD)
Bo Broman (SD)
Carina Ståhl Herrstedt (SD)
Caroline Nordengrip (SD)
Charlotte Quensel (SD)
Christina Östberg (SD)
Clara Aranda (SD)
David Lång (SD)
Dennis Dioukarev (SD)
Ebba Hermansson (SD)
Eric Palmqvist (SD)
Eric Westroth (SD)
Fredrik Lindahl (SD)
Henrik Vinge (SD)
Jennie Åfeldt (SD)
Jimmy Ståhl (SD)
Johnny Skalin (SD)
Jonas Andersson i Linköping (SD)
Jonas Andersson i Skellefteå (SD)
Josef Fransson (SD)
Julia Kronlid (SD)
Jörgen Grubb (SD)
Katja Nyberg (SD)
Lars Andersson (SD)
Linda Lindberg (SD)
Ludvig Aspling (SD)
Magnus Persson (SD)
Markus Wiechel (SD)
Matheus Enholm (SD)
Mattias Bäckström Johansson (SD)
Mattias Karlsson i Norrhult (SD)
Michael Rubbestad (SD)
Mikael Eskilander (SD)
Mikael Strandman (SD)
Monika Lövgren (SD)
Oscar Sjöstedt (SD)

Patrick Reslow (SD)
Patrik Jönsson (SD)
Per Ramhorn (SD)
Per Söderlund (SD)
Robert Stenkvisst (SD)
Roger Hedlund (SD)
Roger Richthoff (SD)
Sara Gille (SD)
Sven-Olof Sällström (SD)
Thomas Morell (SD)
Tobias Andersson (SD)
Amanda Palmstierna (MP)
Annika Hirvonen Falk (MP)
Janine Alm Ericson (MP)
Karolina Skog (MP)
Rasmus Ling (MP)
Mats Berglund (MP)
Camilla Brodin (KD)
Ingemar Kihlström (KD)
Larry Söder (KD)
Tuve Skånberg (KD)
Jakob Forssmed (KD)
Gudrun Brunegård (KD)
Mikael Oscarsson (KD)
Pia Steensland (KD)
Cecilia Engström (KD)
Acko Ankarberg Johansson (KD)
Hans Eklind (KD)
Désirée Pethrus (KD)
Robert Halef (KD)
Sofia Damm (KD)
Hampus Hagman (KD)
Lars Adaktusson (KD)

näringsutskottet

Ann-Sofie Alm (M)
Alexandra Anstrell (M)
Kristina Axén Olin (M)
Hanif Bali (M)
Lars Beckman (M)
Sten Bergheden (M)
Jörgen Berglund (M)
Tobias Billström (M)
Elisabeth Björnsdotter Rahm (M)
Carl-Oskar Bohlin (M)
Helena Bouveng (M)
Katarina Brännström (M)
Margareta Cederfelt (M)
Mikael Damsgaard (M)
Ida Drougge (M)

Prot. 2019/20:88
18 mars

Annicka Engblom (M)
Karin Enström (M)
Jan Ericson (M)
Lotta Finstorp (M)
Johan Forssell (M)
Mats Green (M)
Anders Hansson (M)
Ulrika Heindorff (M)
Harald Hjalmarsson (M)
Johan Hultberg (M)
Marie-Louise Hänel Sandström (M)
Kjell Jansson (M)
Lars Jilmstad (M)
Pål Jonson (M)
David Josefsson (M)
Ellen Juntti (M)
Ulrika Jörgensen (M)
Arin Karapet (M)
Mattias Karlsson i Luleå (M)
Ulf Kristersson (M)
Ann-Sofie Lifvenhage (M)
Betty Malmberg (M)
Josefin Malmqvist (M)
Maria Malmer Stenergard (M)
Noria Manouchi (M)
Louise Meijer (M)
Marta Obminska (M)
Erik Ottoson (M)
Lars Püss (M)
Saila Quicklund (M)
Edward Riedl (M)
Jessika Roswall (M)
Hans Rothenberg (M)
Magdalena Schröder (M)
Fredrik Schulte (M)
Maria Stockhaus (M)
Elisabeth Svantesson (M)
Cecilie Tenfjord Toftby (M)
Hans Wallmark (M)
Camilla Waltersson Grönvall (M)
John Weinerhall (M)
Sofia Westergren (M)
Cecilia Widegren (M)
John Widegren (M)
Niklas Wykman (M)
Viktor Wärnick (M)
Boriana Åberg (M)
Ann-Britt Åsebol (M)
Barbro Westerholm (L)
Fredrik Malm (L)

Joar Forssell (L)
Nina Lundström (L)
Malin Danielsson (L)
Lina Nordquist (L)
Juno Blom (L)
Allan Widman (L)
Christer Nylander (L)
Mats Persson (L)
Tina Acketoft (L)
Bengt Eliasson (L)
Robert Hannah (L)
Maria Nilsson (L)
Roger Haddad (L)
Alireza Akhondi (C)
Daniel Bäckström (C)
Jonny Cato (C)
Fredrik Christensson (C)
Magnus Ek (C)
Johan Hedin (C)
Ulrika Heie (C)
Martina Johansson (C)
Ola Johansson (C)
Anders W Jonsson (C)
Johanna Jönsson (C)
Emil Källström (C)
Mikael Larsson (C)
Göran Lindell (C)
Per Lodenius (C)
Kerstin Lundgren (C)
Linda Modig (C)
Sofia Nilsson (C)
Annika Qarlsson (C)
Lars Thomsson (C)
Helena Vilhelmsson (C)
Solveig Zander (C)
Kristina Yngwe (C)
Martin Ådahl (C)
Anders Åkesson (C)
Per Åsling (C)
Adnan Dibrani (S)
Alexandra Völker (S)
Anders Österberg (S)
Anna Vikström (S)
Anna Johansson (S)
Anna Wallentheim (S)
Anna-Caren Säterberg (S)
Ann-Christin Ahlberg (S)
Annelie Karlsson (S)
Annika Strandhäll (S)
Aylin Fazelian (S)

Prot. 2019/20:88
18 mars

Azadeh Rojhan Gustafsson (S)
Björn Petersson (S)
Carina Ohlsson (S)
Carina Ödebrink (S)
Caroline Helmersson Olsson (S)
ClasGöran Carlsson (S)
Dag Larsson (S)
Denis Begic (S)
Elin Gustafsson (S)
Elin Lundgren (S)
Emilia Töyrä (S)
Erik Ezelius (S)
Eva Lindh (S)
Fredrik Stenberg (S)
Fredrik Olovsson (S)
Fredrik Lundh Sammeli (S)
Gunilla Carlsson (S)
Gustaf Lantz (S)
Hanna Westerén (S)
Hans Hoff (S)
Hans Ekström (S)
Helén Pettersson (S)
Heléne Björklund (S)
Hillevi Larsson (S)
Inga-Lill Sjöblom (S)
Ingela Nylund Watz (S)
Ingemar Nilsson (S)
Jamal El-Haj (S)
Jasenko Omanovic (S)
Joakim Järrebring (S)
Johan Löfstrand (S)
Johan Andersson (S)
Johan Büser (S)
Jörgen Hellman (S)
Kalle Olsson (S)
Kenneth G Forslund (S)
Kristina Nilsson (S)
Laila Naraghi (S)
Lars Mejern Larsson (S)
Lawen Redar (S)
Leif Nysmed (S)
Lena Rådström Baastad (S)
Linus Sköld (S)
Magnus Manhammar (S)
Malin Larsson (S)
Maria Strömkvist (S)
Marianne Pettersson (S)
Markus Selin (S)
Marlene Burwick (S)
Mats Wiking (S)

Mattias Vepsä (S)
Mattias Ottosson (S)
Mikael Dahlgvist (S)
Niklas Karlsson (S)
Ola Möller (S)
Olle Thorell (S)
Patrik Björck (S)
Patrik Lundqvist (S)
Paula Holmqvist (S)
Per-Arne Håkansson (S)
Peter Persson (S)
Petter Löberg (S)
Pia Nilsson (S)
Pyy Niemi (S)
Rikard Larsson (S)
Roza Güclü Hedin (S)
Sara Heikkinen Breitholtz (S)
Serkan Köse (S)
Sultan Kayhan (S)
Teres Lindberg (S)
Teresa Carvalho (S)
Thomas Hammarberg (S)
Tomas Kronståhl (S)
Yasmine Bladelius (S)
Åsa Lindestam (S)
Åsa Westlund (S)
Åsa Karlsson (S)
Ulla Andersson (V)
Nooshi Dadgostar (V)
Ali Esbati (V)
Ida Gabrielsson (V)
Hanna Gunnarsson (V)
Tony Haddou (V)
Jens Holm (V)
Christina Høj Larsen (V)
Momodou Malcolm Jallow (V)
Lotta Johnsson Fornarve (V)
Maj Karlsson (V)
Yasmine Posio (V)
Daniel Riazat (V)
Karin Rågsjö (V)
Elin Segerlind (V)
Jonas Sjöstedt (V)
Håkan Svenneling (V)
Mia Sydow Mölleby (V)
Jon Thorbjörnson (V)
Jessica Thunander (V)
Vasiliki Tsouplaki (V)
Ciczie Weidby (V)
Linda Westerlund Snecker (V)

Prot. 2019/20:88
18 mars

Jessica Wetterling (V)
Adam Marttinen (SD)
Alexander Christiansson (SD)
Angelica Lundberg (SD)
Angelika Bengtsson (SD)
Aron Emilsson (SD)
Björn Söder (SD)
Bo Broman (SD)
Carina Ståhl Herrstedt (SD)
Caroline Nordengrip (SD)
Cassandra Sundin (SD)
Charlotte Quensel (SD)
Christina Östberg (SD)
Clara Aranda (SD)
David Lång (SD)
Dennis Dioukarev (SD)
Ebba Hermansson (SD)
Eric Westroth (SD)
Fredrik Lindahl (SD)
Henrik Vinge (SD)
Jennie Åfeldt (SD)
Jimmy Ståhl (SD)
Johnny Skalin (SD)
Jonas Andersson i Linköping (SD)
Jonas Andersson i Skellefteå (SD)
Julia Kronlid (SD)
Jörgen Grubb (SD)
Katja Nyberg (SD)
Lars Andersson (SD)
Linda Lindberg (SD)
Ludvig Aspling (SD)
Magnus Persson (SD)
Markus Wiechel (SD)
Martin Kinnunen (SD)
Matheus Enholm (SD)
Mats Nordberg (SD)
Mattias Karlsson i Norrhult (SD)
Michael Rubbestad (SD)
Mikael Eskilandersson (SD)
Mikael Strandman (SD)
Monika Lövgren (SD)
Oscar Sjöstedt (SD)
Patrick Reslow (SD)
Patrik Jönsson (SD)
Per Ramhorn (SD)
Per Söderlund (SD)
Richard Jomshof (SD)
Robert Stenkvis (SD)
Roger Hedlund (SD)
Roger Richthoff (SD)

Runar Filper (SD)
Sara Gille (SD)
Sven-Olof Sällström (SD)
Thomas Morell (SD)
Annika Hirvonen Falk (MP)
Janine Alm Ericson (MP)
Karolina Skog (MP)
Rasmus Ling (MP)
Mats Berglund (MP)
Ingemar Kihlström (KD)
Larry Söder (KD)
Roland Utbult (KD)
Tuve Skånberg (KD)
Jakob Forssmed (KD)
Gudrun Brunegård (KD)
Mikael Oscarsson (KD)
Magnus Oscarsson (KD)
Magnus Jacobsson (KD)
Pia Steensland (KD)
Cecilia Engström (KD)
Acko Ankarberg Johansson (KD)
Hans Eklind (KD)
Désirée Pethrus (KD)
Robert Halef (KD)
Sofia Damm (KD)
Lars Adaktusson (KD)

arbetsmarknadsutskottet

Amir Adan (M)
Ann-Sofie Alm (M)
Alexandra Anstrell (M)
Helena Antoni (M)
Kristina Axén Olin (M)
Hanif Bali (M)
Lars Beckman (M)
Sten Bergheden (M)
Jörgen Berglund (M)
Tobias Billström (M)
Carl-Oskar Bohlin (M)
Margareta Cederfelt (M)
Åsa Coenraads (M)
Mikael Damsgaard (M)
Ida Drougge (M)
Annicka Engblom (M)
Karin Enström (M)
Jan Ericson (M)
Lotta Finstorp (M)
Johan Forssell (M)
Ann-Charlotte Hammar Johnsson (M)
Anders Hansson (M)

Prot. 2019/20:88
18 mars

Ulrika Heindorff (M)
Harald Hjalmarsson (M)
Lars Hjalmered (M)
Johan Hultberg (M)
Marie-Louise Hänel Sandström (M)
Kjell Jansson (M)
Lars Jilmstad (M)
Pål Jonson (M)
David Josefsson (M)
Ellen Juntti (M)
Ulrika Jörgensen (M)
Arin Karapet (M)
Mattias Karlsson i Luleå (M)
Ulf Kristersson (M)
Marléne Lund Kopparklint (M)
Betty Malmberg (M)
Maria Malmer Stenergard (M)
Noria Manouchi (M)
Louise Meijer (M)
Marta Obminska (M)
Lotta Olsson (M)
Erik Ottoson (M)
Lars Püss (M)
Edward Riedl (M)
Jessika Roswall (M)
Hans Rothenberg (M)
Magdalena Schröder (M)
Fredrik Schulte (M)
Maria Stockhaus (M)
Elisabeth Svantesson (M)
Cecilie Tenfjord Toftby (M)
Hans Wallmark (M)
Camilla Waltersson Grönvall (M)
John Weinerhall (M)
Sofia Westergren (M)
Cecilia Widegren (M)
John Widegren (M)
Niklas Wykman (M)
Viktor Wärnick (M)
Boriana Åberg (M)
Ann-Britt Åsebol (M)
Barbro Westerholm (L)
Fredrik Malm (L)
Joar Forssell (L)
Nina Lundström (L)
Lina Nordquist (L)
Allan Widman (L)
Christer Nylander (L)
Mats Persson (L)
Tina Acketoft (L)

Bengt Eliasson (L)
Helena Gellerman (L)
Arman Teimouri (L)
Johan Pehrson (L)
Roger Haddad (L)
Daniel Bäckström (C)
Jonny Cato (C)
Fredrik Christensson (C)
Magnus Ek (C)
Johan Hedin (C)
Ulrika Heie (C)
Peter Helander (C)
Martina Johansson (C)
Ola Johansson (C)
Anders W Jonsson (C)
Johanna Jönsson (C)
Emil Källström (C)
Mikael Larsson (C)
Helena Lindahl (C)
Göran Lindell (C)
Per Lodenius (C)
Kerstin Lundgren (C)
Linda Modig (C)
Sofia Nilsson (C)
Niels Paarup-Petersen (C)
Rickard Nordin (C)
Per Schöldberg (C)
Lars Thomsson (C)
Helena Vilhelmsson (C)
Solveig Zander (C)
Kristina Yngwe (C)
Anders Åkesson (C)
Per Åsling (C)
Adnan Dibrani (S)
Alexandra Völker (S)
Anders Österberg (S)
Anna Vikström (S)
Anna Wallentheim (S)
Anna-Caren Säterberg (S)
Annelie Karlsson (S)
Annika Strandhäll (S)
Aylin Fazelian (S)
Azadeh Rojhan Gustafsson (S)
Björn Petersson (S)
Carina Ohlsson (S)
Carina Ödebrink (S)
Caroline Helmersson Olsson (S)
ClasGöran Carlsson (S)
Dag Larsson (S)
Daniel Andersson (S)

Prot. 2019/20:88
18 mars

Denis Begic (S)
Elin Gustafsson (S)
Elin Lundgren (S)
Emilia Töyrä (S)
Erik Ezelius (S)
Eva Lindh (S)
Fredrik Stenberg (S)
Fredrik Olovsson (S)
Fredrik Lundh Sammeli (S)
Gunilla Svantorp (S)
Gunilla Carlsson (S)
Gustaf Lantz (S)
Hanna Westerén (S)
Hans Hoff (S)
Hans Ekström (S)
Helene Hellmark Knutsson (S)
Heléne Björklund (S)
Hillevi Larsson (S)
Ida Karkiaainen (S)
Inga-Lill Sjöblom (S)
Ingela Nylund Watz (S)
Ingemar Nilsson (S)
Isak From (S)
Jamal El-Haj (S)
Joakim Sandell (S)
Joakim Järrebring (S)
Johan Löfstrand (S)
Johan Büser (S)
Jörgen Hellman (S)
Kalle Olsson (S)
Kenneth G Forslund (S)
Kristina Nilsson (S)
Laila Naraghi (S)
Lars Mejern Larsson (S)
Lawen Redar (S)
Leif Nysmed (S)
Lena Rådström Baastad (S)
Linus Sköld (S)
Magnus Manhammar (S)
Malin Larsson (S)
Maria Strömkvist (S)
Markus Selin (S)
Marlene Burwick (S)
Mathias Tegnér (S)
Mats Wiking (S)
Mattias Vepsä (S)
Mattias Ottosson (S)
Mattias Jonsson (S)
Mikael Dahlqvist (S)
Monica Haider (S)

Niklas Karlsson (S)
Ola Möller (S)
Olle Thorell (S)
Patrik Lundqvist (S)
Paula Holmqvist (S)
Per-Arne Håkansson (S)
Peter Persson (S)
Petter Löberg (S)
Pia Nilsson (S)
Pyry Niemi (S)
Rikard Larsson (S)
Sara Heikkinen Breitholtz (S)
Sultan Kayhan (S)
Teres Lindberg (S)
Teresa Carvalho (S)
Thomas Hammarberg (S)
Tomas Kronståhl (S)
Yasmine Bladelius (S)
Åsa Lindestam (S)
Åsa Eriksson (S)
Åsa Westlund (S)
Åsa Karlsson (S)
Ulla Andersson (V)
Nooshi Dadgostar (V)
Lorena Delgado Varas (V)
Ida Gabrielsson (V)
Hanna Gunnarsson (V)
Tony Haddou (V)
Jens Holm (V)
Momodou Malcolm Jallow (V)
Lotta Johnsson Fornarve (V)
Maj Karlsson (V)
Birger Lahti (V)
Yasmine Posio (V)
Daniel Riazat (V)
Karin Rågsjö (V)
Elin Segerlind (V)
Jonas Sjöstedt (V)
Håkan Svenneling (V)
Mia Sydow Mölleby (V)
Ilona Szatmari Waldau (V)
Jon Thorbjörnson (V)
Jessica Thunander (V)
Vasiliki Tsouplaki (V)
Linda Westerlund Snecker (V)
Jessica Wetterling (V)
Karolina Skog (MP)
Janine Alm Ericson (MP)
Maria Gardfjell (MP)
Amanda Palmstierna (MP)

Prot. 2019/20:88
18 mars

Prot. 2019/20:88
18 mars

Rasmus Ling (MP)
Mats Berglund (MP)
Ingemar Kihlström (KD)
Larry Söder (KD)
Roland Utbult (KD)
Tuve Skånberg (KD)
Jakob Forssmed (KD)
Gudrun Brunegård (KD)
Mikael Oscarsson (KD)
Magnus Oscarsson (KD)
Magnus Jacobsson (KD)
Pia Steensland (KD)
Cecilia Engström (KD)
Acko Ankarberg Johansson (KD)
Kjell-Arne Ottosson (KD)
Robert Halef (KD)
Hampus Hagman (KD)
Lars Adaktusson (KD)

EU-nämnden

Ann-Sofie Alm (M)
Helena Antoni (M)
Kristina Axén Olin (M)
Hanif Bali (M)
Lars Beckman (M)
Sten Bergheden (M)
Jörgen Berglund (M)
Elisabeth Björnsdotter Rahm (M)
Carl-Oskar Bohlin (M)
Katarina Brännström (M)
Margareta Cederfelt (M)
Åsa Coenraads (M)
Annicka Engblom (M)
Karin Enström (M)
Johan Forssell (M)
Mats Green (M)
Ann-Charlotte Hammar Johnsson (M)
Anders Hansson (M)
Ulrika Heindorff (M)
Harald Hjalmarsson (M)
Lars Hjalmered (M)
Kjell Jansson (M)
Lars Jilmstad (M)
Pål Jonson (M)
David Josefsson (M)
Ellen Juntti (M)
Ulrika Jörgensen (M)
Marta Obminska (M)
Lars Püss (M)
Saila Quicklund (M)

Edward Riedl (M)
Magdalena Schröder (M)
Fredrik Schulte (M)
Cecilie Tenfjord Toftby (M)
Hans Wallmark (M)
Camilla Waltersson Grönvall (M)
John Weinerhall (M)
Sofia Westergren (M)
Cecilia Widegren (M)
Niklas Wykman (M)
Viktor Wärnick (M)
Boriana Åberg (M)
Ann-Britt Åsebol (M)
Mattias Karlsson i Luleå (M)
Ulf Kristersson (M)
Marléne Lund Kopparklint (M)
Betty Malmberg (M)
Noria Manouchi (M)
Malin Danielsson (L)
Juno Blom (L)
Allan Widman (L)
Christer Nylander (L)
Robert Hannah (L)
Maria Nilsson (L)
Arman Teimouri (L)
Alireza Akhondi (C)
Daniel Bäckström (C)
Jonny Cato (C)
Fredrik Christensson (C)
Ulrika Heie (C)
Peter Helander (C)
Ola Johansson (C)
Anders W Jonsson (C)
Johanna Jönsson (C)
Emil Källström (C)
Mikael Larsson (C)
Helena Lindahl (C)
Göran Lindell (C)
Kerstin Lundgren (C)
Linda Modig (C)
Sofia Nilsson (C)
Niels Paarup-Petersen (C)
Rickard Nordin (C)
Per Schöldberg (C)
Lars Thomsson (C)
Helena Vilhelmsson (C)
Kristina Yngwe (C)
Anders Åkesson (C)
Per Åsling (C)
Adnan Dibrani (S)

Prot. 2019/20:88
18 mars

Anders Österberg (S)
Anna Johansson (S)
Anna Wallentheim (S)
Anna-Caren Säterberg (S)
Ann-Christin Ahlberg (S)
Annelie Karlsson (S)
Annika Strandhäll (S)
Aylin Fazelian (S)
Carina Ohlsson (S)
Carina Ödebrink (S)
Caroline Helmersson Olsson (S)
ClasGöran Carlsson (S)
Denis Begic (S)
Elin Gustafsson (S)
Elin Lundgren (S)
Emilia Töyrä (S)
Erik Ezelius (S)
Eva Lindh (S)
Fredrik Olovsson (S)
Fredrik Lundh Sammeli (S)
Gunilla Svantorp (S)
Gunilla Carlsson (S)
Gustaf Lantz (S)
Hanna Westerén (S)
Hans Hoff (S)
Hans Ekström (S)
Helén Pettersson (S)
Helene Hellmark Knutsson (S)
Heléne Björklund (S)
Hillevi Larsson (S)
Ida Karkiainen (S)
Inga-Lill Sjöblom (S)
Ingela Nylund Watz (S)
Ingemar Nilsson (S)
Isak From (S)
Jamal El-Haj (S)
Jasenko Omanovic (S)
Joakim Sandell (S)
Joakim Järrebring (S)
Johan Löfstrand (S)
Johan Büser (S)
Johanna Haraldsson (S)
Jörgen Hellman (S)
Kalle Olsson (S)
Kenneth G Forslund (S)
Kristina Nilsson (S)
Laila Naraghi (S)
Lars Mejern Larsson (S)
Lawen Redar (S)
Lena Rådström Baastad (S)

Linus Sköld (S)
Magnus Manhammar (S)
Malin Larsson (S)
Marianne Pettersson (S)
Marlene Burwick (S)
Mats Wiking (S)
Mattias Vepsä (S)
Mattias Ottosson (S)
Mattias Jonsson (S)
Mikael Dahlqvist (S)
Monica Haider (S)
Niklas Karlsson (S)
Ola Möller (S)
Olle Thorell (S)
Patrik Björck (S)
Patrik Engström (S)
Patrik Lundqvist (S)
Paula Holmqvist (S)
Per-Arne Håkansson (S)
Peter Persson (S)
Petter Löberg (S)
Rikard Larsson (S)
Roza Güclü Hedin (S)
Sara Heikkinen Breitholtz (S)
Serkan Köse (S)
Sultan Kayhan (S)
Teresa Carvalho (S)
Thomas Hammarberg (S)
Tomas Kronståhl (S)
Yasmine Bladelius (S)
Åsa Lindestam (S)
Åsa Eriksson (S)
Åsa Karlsson (S)
Hanna Gunnarsson (V)
Tony Haddou (V)
Christina Høj Larsen (V)
Momodou Malcolm Jallow (V)
Lotta Johnsson Fornarve (V)
Maj Karlsson (V)
Birger Lahti (V)
Yasmine Posio (V)
Elin Segerlind (V)
Håkan Svenneling (V)
Jon Thorbjörnson (V)
Jessica Thunander (V)
Ciczie Weidby (V)
Jessica Wetterling (V)
Angelika Bengtsson (SD)
Ann-Christine From Utterstedt (SD)
Anne Oskarsson (SD)

Prot. 2019/20:88
18 mars

Prot. 2019/20:88
18 mars

Aron Emilsson (SD)
Bo Broman (SD)
Caroline Nordengrip (SD)
Cassandra Sundin (SD)
Christina Östberg (SD)
Clara Aranda (SD)
David Lång (SD)
Dennis Dioukarev (SD)
Ebba Hermansson (SD)
Eric Palmqvist (SD)
Fredrik Lindahl (SD)
Henrik Vinge (SD)
Jennie Åfeldt (SD)
Julia Kronlid (SD)
Jörgen Grubb (SD)
Katja Nyberg (SD)
Magnus Persson (SD)
Matheus Enholm (SD)
Mats Nordberg (SD)
Mattias Bäckström Johansson (SD)
Mattias Karlsson i Norrhult (SD)
Michael Rubbestad (SD)
Mikael Eskilander (SD)
Mikael Strandman (SD)
Monika Lövgren (SD)
Oscar Sjöstedt (SD)
Patrik Jönsson (SD)
Per Söderlund (SD)
Richard Jomshof (SD)
Roger Richthoff (SD)
Runar Filper (SD)
Sara Gille (SD)
Thomas Morell (SD)
Yasmine Eriksson (SD)
Janine Alm Ericson (MP)
Rasmus Ling (MP)
Ingemar Kihlström (KD)
Larry Söder (KD)
Roland Utbult (KD)
Tuve Skånberg (KD)
Jakob Forssmed (KD)
Gudrun Brunegård (KD)
Mikael Oscarsson (KD)
Magnus Oscarsson (KD)
Magnus Jacobsson (KD)
Pia Steensland (KD)
Cecilia Engström (KD)
Acko Ankarberg Johansson (KD)
Sofia Damm (KD)

§ 5 Anmälan om fördröjt svar på interpellation

Prot. 2019/20:88

18 mars

Följande skrivelse hade kommit in:

Interpellation 2019/20:363

Till riksdagen

Interpellation 2019/20:363 Konsumentverkets agerande gällande regler vid tobaksförsäljning

av Jan Ericson (M)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 31 mars 2020.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor och sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 12 mars 2020

Finansdepartementet

Lena Micko (S)

Enligt uppdrag

Johan Ndure

Departementsråd

§ 6 Anmälan om granskningsrapport

Talmannen anmälde att följande granskningsrapport hade kommit in från Riksrevisionen och överlämnats till näringsutskottet:

RiR 2020:6 Innovation genom samverkan – statens satsningar på strategiska samverkans- och innovationsprogram

§ 7 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Propositioner

2019/20:86 till utrikesutskottet

2019/20:89, 118 och 119 till justitieutskottet

2019/20:94 och 96 till skatteutskottet

2019/20:97, 111 och 136 till finansutskottet

2019/20:102 till konstitutionsutskottet

2019/20:105 och 113 till utbildningsutskottet

2019/20:107 till socialutskottet

2019/20:116 till civilutskottet

2019/20:117 till arbetsmarknadsutskottet

Redogörelse

2019/20:NR1 till utrikesutskottet

§ 8 Ärenden för bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:
Utrikesutskottets utlåtande
2019/20:UU5 Kommissionens arbetsprogram 2020 och kommissionens meddelande om konferensen om Europas framtid

Utbildningsutskottets betänkanden
2019/20:UbU11 Grundläggande frågor om utbildning
2019/20:UbU15 Högskolan

*Finansiell stabilitet
och finansmarknads-
frågor*

§ 9 Finansiell stabilitet och finansmarknadsfrågor

Finansutskottets betänkande 2019/20:FiU22
Finansiell stabilitet och finansmarknadsfrågor (skr. 2019/20:66)
föredrogs.

Anf. 1 MATTIAS KARLSSON i Luleå (M):
Herr talman! Jag vill helt kort yrka bifall till reservation 2 i betänkandet.

Anf. 2 DENNIS DIOUKAREV (SD):
Herr talman! I dagar som dessa kan det kännas tondövt att tala om något annat än den kris som världen, Europa och Sverige nu befinner sig i. Men den dagliga verksamheten i riksdagen fortsätter genom att de folkvalda fullgör sina åtaganden i den grad det är möjligt, om än med ett decimerat antal ledamöter. Det är en viktig signal till svenska folket att riket kan och kommer att styras även i kristider.

Utifrån finansutskottets perspektiv finns det naturligtvis mycket att säga om läget i världsekonomin med den senaste tidens börsrörelser och de likviditetsproblem som svenska företag möter. En extra ändringsbudget har presenterats, och stimulansåtgärder har lanserats och är under beredning. Jag känner mig trygg med att dessa kommer att hanteras på ett tillfredsställande sätt.

Utifrån detta betänkande kan jag konstatera att Sverigedemokraterna stöder det tillkännagivande som finansutskottet riktar till regeringen om makrotillsynsåtgärder och om åtgärder för att underlätta för unga vuxna att ta sig in på bostadsmarknaden.

Just i dag nöjer jag mig med att yrka bifall endast till SD:s reservation 13 och till utskottets förslag under punkt 3.

Anf. 3 ULLA ANDERSSON (V):
Herr talman! Jag yrkar bifall till reservation 5. Låt mig förklara varför. Att ta ett lån för att köpa ett hus eller en bostadsrätt, helt enkelt ett hem, är det största ekonomiska åtagande de allra flesta personer gör. I Sverige har vi ett system där konsumenten, det vill säga bolånetagaren, är utlämnad till bankernas förhållningssätt. I Finland har man valt ett annat system. Det är det vår reservation handlar om.

I Finland utgår man från den ränta som bankerna själva tvingas betala för sina lån. De lägger fram den för bolånetagaren som utifrån den räntenivån får förhandla med banken. Då tvingas också banken visa vilka eventuella påslag den vill göra och förklara dem för kunden. Det är ett mycket genomskinligare sätt som ger bolånetagaren mer makt än dagens system i Sverige gör. Här är bolånetagaren hänvisad till någon form av lista för att se vad den genomsnittliga räntan är i nuläget.

Vi menar att det sätt som man använder i Finland ger bolånetagaren större möjligheter att pressa ned sin ränta. I Finland är räntenettet för bankerna också mycket lägre. Det är det vår reservation handlar om. Jag yrkar bifall till den.

Vi har ett flertal andra motioner och yrkanden i betänkandet. Dem kommer jag inte att ta upp, förutom yrkandet om SBAB som gärna skulle ha ett större och bredare uppdrag än i dag. SBAB skulle kunna bli en samhällsnyttig bank med ett särskilt uppdrag att bistå människor och företag på landsbygden. Men i detta läge väljer jag att inte lyfta upp den motionen.

Anf. 4 FREDRIK OLOVSSON (S):

Herr talman! När vi i dag debatterar finansiell stabilitet och finansmarknadsfrågor gör vi det utifrån helt andra förutsättningar än vad som rådde för bara någon månad sedan när utskottet påbörjade behandlingen av betänkandet. Det nya coronavirusets spridning har utlöst en global kris. Sverige och de flesta andra länder i vår omvärld är under stor press. Först och främst hotar viruset människors liv och hälsa. Men redan nu ser vi betydande negativa effekter på global och svensk ekonomi. Hela samhället kommer att påverkas av denna situation. Det gäller såväl privatpersoner som företag, organisationer och offentlig verksamhet.

De senaste åren har en viktig del av den ekonomiska politiken handlat om att bygga motståndskraft. De offentliga finanserna har stärkts. Statskulden har amorterats ned. Buffertarna i det finansiella systemet har skruvats upp, och kraven på inte minst bankerna har skärpts. Nu kan den styrka som har byggts upp användas för att värna vår gemensamma ekonomi till gagn för människor och företag.

De senaste dagarna har regeringen och våra myndigheter frigjort hundratals miljarder i likviditet och i ökade möjligheter att inte minst låna ut pengar till företag. Därigenom släpps en väldig kraft ut i svensk ekonomi. Det gör vi förstas för att vi har motståndare – ett virus och en ekonomisk nedgång – som utgör en mycket stor utmaning.

Vi kommer gemensamt att göra det yttersta för att människor och företag ska värnas i denna situation. Jag är väldigt glad över att kammaren och det politiska systemet så pass mangrant sluter upp bakom denna linje. Detta är något vi gör tillsammans.

Vi kommer att få många tillfällen att resonera om de motioner och förslag som har förts fram i detta betänkande. Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Anf. 5 KAROLINA SKOG (MP):

Herr talman! Det betänkande som nu ligger på riksdagens bord säger något som är oerhört viktigt för vår gemensamma kapacitet att hantera den kris som vi alla nu går igenom. I betänkandet konstaterar vi att svensk ekonomi och inte minst svenska banker är stabila. Den motståndskraft som

har byggts upp utifrån erfarenhet från tidigare kriser är oerhört viktig nu. Det finns nu pengar att släppa ut i det svenska samhället till svenska företag. Det kan bidra till deras likviditet och ge dem möjlighet att behålla sin personal även när kassaboken tillfälligt är tom. Detta är oerhört viktigt. Därför kan nu Finansinspektionen, Riksbanken och regeringen agera kraftfullt för att skapa ett sätt att hantera den kris som vi nu går igenom.

Betänkandet pekar även på ett antal risker som vi långsiktigt behöver hålla koll på. Riksdagen måste även i krisläget klara av att tänka långsiktigt. Vi i finansutskottet är överens om att vi kommer att behöva titta mer på möjligheten att stiga in på den ägda bostadsmarknaden. Det är bra att vi är överens om det.

Betänkandet pekar dessutom ut att klimathotet och cyberhoten på lång sikt fortfarande utgör allvarliga risker för vårt samhälle och vår ekonomi. Det måste vi ha med oss även i det arbete som sker här och nu.

Med detta vill jag yrka bifall till utskottets förslag.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 17.)

Konsumenträtt

§ 10 Konsumenträtt

Civilutskottets betänkande 2019/20:CU14
Konsumenträtt
föredrogs.

Anf. 6 ANGELICA LUNDBERG (SD):

Herr talman! Jag vill yrka bifall till Sverigedemokraternas reservation nr 2.

Konsumenträtt låter kanske lite knepigt, och det är faktiskt lite knepigt också. Avtalsvillkorslagen, marknadsföringslagen, lagen om distansavtal, konsumentköplagen, konsumenttjänstlagen och prisinformationslagen är några exempel på lagar som ingår i konsumenträtten. Faktum är att dessa lagar påverkar mycket av det vi gör i vardagen.

Vad har jag för rättigheter som konsument när jag tecknar ett mobiltelefonabonnemang, köper en tröja på postorder eller handlar blöjor åt mitt nyfödda barn? Vad gäller när jag skriver kontrakt på en ny lägenhet, när jag bokar en tågresä och när jag inte blev riktigt nöjd med renoveringen av köket? Vad har företagen för ansvar när det till exempel gäller reklam gentemot barn? Och vad kan vi som konsumenter egentligen kräva? Man kan fundera på om det inte är dags att ge konsumenter möjligheten att enklare förstå sina rättigheter genom att införa en konsumentbalk där alla lagar och regler samlas.

Herr talman! I Sverige arrangeras årligen många event runt om i landet. Det är vanligt att svenskarna går på konserter, sportevenemang, festivaler och teatrar. De populära tillställningarna säljs fort slut, och köpare behöver verkligen vara på hugget för att få tag i biljetter. Biljetterna brukar också säljas ganska många månader före evenemanget.

Eftersom ångerrätt inte gäller generellt sett vid köp av evenemangsbiljetter är det vanligt att biljetter säljs vidare i andra hand om den ursprungliga köparen av olika skäl ångrar sig. Men det förekommer också att både

privatpersoner och företag köper upp åtråvärda biljetter för att sälja dem vidare i vinstsyfte. Det här är ett problem.

Eftersom andrahandsförsäljarna kan sätta vilket pris de vill på biljetterna säljs andrahandsbiljetter i stor utsträckning till ett betydligt högre pris än vad de ursprungligen kostat. Detta innebär att möjligheten att köpa förstahandsbiljetter försämras och att de som inte kan betala överpriser inte ges tillfälle att besöka evenemang. En andrahandsköpare tar också risken att biljetten inte är äkta, att platserna inte stämmer överens med vad som utlovats eller att samma biljett sålts till flera personer. Det känns helt enkelt osäkert att köpa biljetter i andra hand, eftersom man inte vet om man blir lurad.

EU har genom direktivet om ett moderniserat konsumentskydd infört ett förbud mot andrahandsförsäljning av biljetter som köpts in genom automatiserade metoder, men det behövs mer. I flera andra länder, till exempel Danmark och Norge, är det förbjudet att sälja biljetter vidare till ett högre pris än det som arrangören satt. Incitamentet för att köpa extra biljetter och sälja vidare för att tjäna pengar försvinner då. Ett sådant förbud i Sverige skulle öka konsumentskyddet och hindra oseriösa aktörer.

Herr talman! I dag behandlas man olika som konsument beroende på om man väljer att resa med flyg eller tåg. Tågpassagerare missgynnas gentemot flygpassagerare, och det tycker jag är fel. EU införde för ett tag sedan en ny tågpassagerarförordning med syfte att förbättra för den som reser med tåg. Många av punkterna är bra, men en del är också luddigt formulerade och svåra att förstå. Det gäller till exempel rätten att få sin biljett återbetald om tåget är inställt. När man reser med flyg får man alltid biljettpriset tillbaka om flyget blir inställt, helt oberoende av vad anledningen är.

Huruvida detsamma skulle gälla för tågpassagerare hade regeringen oerhört svårt att svara på under förhandlingarna i EU-nämnden. Jag ställde frågor till både ministern och hans medarbetare, men ingen kunde ge ett rakt svar på detta. När jag sedan ställde en skriftlig fråga fick jag dock svaret att även tågpassagerare alltid ska få biljetten återbetald om resan är inställd. Vi får hoppas att det är vad som nu gäller.

Trots detta skiljer sig villkoren åt, vilket rimmar illa med regeringens uttalade mål om att fler ska semestra på räls. Om du till exempel bokar en tågresa till Spanien för hela familjen och tåget blir inställt måste du vänta upp till 30 dagar innan du eventuellt får pengarna tillbaka. Hade du bokat resan med flyg hade du fått biljettpriset och eventuell kompensation insatt på kontot inom 7 dagar. Det är inte rimligt att olika villkor gäller för olika färdstätt. Det komplicerar ytterligare för konsumenten.

Herr talman! Jag vill också nämna något om det stöd till organisationer som betalas ut av Konsumentverket. För att erhålla stödet krävs att organisationen är nationell, demokratiskt uppbyggd och partipolitiskt obunden och bedriver verksamhet utan vinstsyfte.

Det har dock visat sig att stöd har betalats ut till lokala organisationer och andra organisationer där det kan anses tveksamt om det huvudsakliga syftet är att tillvarata konsumenternas intressen. Det är inte heller ovanligt att organisationerna har en tydlig politisk riktning och att deras företrädare öppet uttrycker stöd för vissa politiska inriktningar, även om de inte officiellt är knutna till något parti. Det är, föga förvånande, så gott som alltid en slagsida åt vänster.

Det här gör att organisationernas oberoende starkt kan ifrågasättas. Många av de här organisationerna har också kopplingar till socialdemokratien. Kontrollen av organisationer som söker stödet måste därför skärpas, så att skattemedel inte fördelas ut felaktigt. Vikten av politiskt oberoende måste bli tydligare. När det gäller skattebetalarnas pengar är det extra viktigt att vi är noggranna.

Sammanfattningsvis, herr talman, kan man konstatera att det inte är lätt att vara konsument i dag. Reglerna är många och svåra att förstå. Sverigedemokraterna kommer här med ett antal olika förslag på förbättringar och förenklingar, bland annat vad gäller köp av biljetter i andra hand och rättigheter för tågpassagerare. Tyvärr säger regeringen nej till dessa förslag, vilket är synd. Konsumenter behöver enklare och tydligare regler. Här borde partierna gemensamt försöka hitta vägar för att underlätta och stödja människor i deras vardag.

För mig är det självklart att man som konsument alltid ska veta exakt vad det är man köper och vad man spenderar sina pengar på. Vad innehåller varan, och hur påverkar den min hälsa? Vad får jag egentligen för pengarna?

Anf. 7 MARTINA JOHANSSON (C):

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservation nr 6. Men jag står självklart bakom samtliga av våra reservationer i betänkandet. Detsamma gäller de motioner som behandlas förenklat.

Svensk konsumenträtt är väldigt stark i många led, men den behöver ibland förtydligas. Man behöver se över vilken information konsumenterna får, så att de får en tydlighet och kan ta till sig de villkor som finns. Detta kommer vi att hantera i ett annat ärende. Jag anser att konsumenträtten är stark som helhet men behöver bli enklare att förstå.

Konsumenträtten är också väldigt bred. Vi hörde föregående talare prata om ett antal ämnen. Jag kommer att röra mig runt andra ämnen som också har att göra med konsumenträtten, bland annat levande djur. Då handlar det både om köp av levande djur och om behandling av levande djur. Man behöver förändra både konsumentköplagen, så att levande djur undantas, och konsumenttjänstlagen, så att behandling av levande djur läggs till.

Skälet till att jag vill att man undantar levande djur från konsumentköplagen är att det handlar om reklamationsrätten. Det är orimligt för en näringsidkare att man har full reklamationsrätt. Det är svårt att avgöra när ett djur insjuknat. Var det för fyra, fem eller sju månader sedan?

Enligt ett EU-beslut som togs i maj 2019 kan man undanta levande djur från konsumentköplagen. Det regeringen har gjort är att man har tillsatt en utredning som ska titta på om man helt eller delvis kan undanta djur. Anledningen till min reservation är att jag anser att man helt enkelt ska undanta levande djur.

Behandling av djur ingår som sagt inte i konsumenttjänstlagen. Detta bidrar till att det kan vara svårt att som konsument kunna klaga på den behandling som har skett. Det föreslogs i departementspromemorior 2008 och 2009 och av Konkurrensverket 2018 att levande djur borde ingå i konsumenttjänstlagen. Jag tycker att det är dags att regeringen ser till att så sker. Det skulle kunna leda till bättre kostnadsuppföljning på marknaden. Konkurrensen skulle kunna gynna konsumenten när det gäller behandling

av levande djur. Allmänna reklamationsnämnden tar nämligen inte upp frågor som kräver veterinärkunskaper, vilket gör att en kund inte kan få skadestånd för felaktiga behandlingar. Det är inte hållbart för konsumenten. Som sagt är det därför dags att utvidga ansvaret.

Herr talman! Ett annat område som man behöver se över för att stärka konsumenten i en stark konsumenträtt är den lokalt närvarande konsumentvägledningen. Tillsammans med Moderaterna har jag en reservation till förmån för vårt yrkande om att konsumentvägledningen behöver bli mer lokal. Antalet ärenden i Allmänna reklamationsnämnden ökar. Jag tror att det kan hänga samman med att den lokala konsumentvägledningen har minskat de senaste åren.

Vi ska komma ihåg att den kommunala konsumentvägledningen är ett kommunalt ansvar. Den är inte lagstyrd, vilket gör att jag kan förstå kommuner som i dag väljer att minska på den verksamheten med anledning av den situation de befinner sig i. Jag menar alltså inte att klandra kommunerna.

Det jag vill se är hur vi då kan hjälpa kommuner och hur vi kan hjälpa konsumenterna att få en mer lokalt närvarande konsumentvägledning. Vi har Hallå konsument, som har tillkommit de senaste åren. Det var tänkt som ett digitalt komplement till den kommunala konsumentvägledningen, men har blivit en del av det som ersätter den lokala konsumentvägledningen. Jag vill att Konsumentverket, kanske tillsammans med Allmänna reklamationsnämnden, ser på frågan hur vi kan stärka den lokala närvaron tillsammans med kommunen, närliggande kommuner och lokala företag och hur vi kan få en bättre lokal konsumentvägledning, så att vi får färre ärenden till Allmänna reklamationsnämnden, som i sin tur kan fördela om medel inom redan befintliga anslag. Detta är skälet till reservationen.

Det fjärde område jag vill beröra inom konsumenträtten är snabbblån. Dessa behöver begränsas när det gäller både marknadsföring och tak på räntor. Det här är åsikter som vi framfört i motioner tidigare. Sedan vi skrev den senaste motionen har regeringen gett ett uppdrag till Konsumentverket att se över det här för att begränsa den överskudsättning som finns. Av det skälet väljer jag att avge ett särskilt yttrande i den frågan i stället för en reservation – jag ser att det pågår ett arbete.

Anf. 8 JON THORBJÖRNSSON (V):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till vår reservation 4 i betänkandet.

Det är positivt att riksdagen 2018 beslutade att skärpa lagstiftningen kring snabbblån med bland annat räntetak och kostnadstak. Då försvann de värsta avarterna. Tyvärr är dessa åtgärder inte tillräckliga, utan mer måste göras för att skydda de allra mest utsatta konsumenterna. De som tar snabbblån är oftast familjer och personer med svag ekonomi och lägre återbetalningsförmåga, något som i förlängningen kan leda till att man hamnar i en skuldfälla och riskerar att fastna i överskudsättning.

År 2016 kom en LO-rapport, *Långvarig överskudsättning – Den bortglömda ojämlikheten*, som visar att överskudsättning är en tydlig klassfråga. Låginkomsttagare, ensamstående, låg- och medelutbildade, arbetslösa, sjuka och hyrestagare är överrepresenterade bland dem som har en långvarig överskudsättning.

Herr talman! Det cyniska är att den här affärsmodellen många gånger riktar in sig på personer med svag ekonomi genom att erbjuda snabbblån till hög ränta, lån som i det långa loppet riskerar att bli väldigt dyra. Det är inte ovanligt att den som tagit ett snabblån måste ta ett nytt snabblån för att beta av det gamla och fastnar i en ond cirkel. Med Kronofogdemyndigheten som kostnadsfri garant för indrivning av skulder till långivarna skapas en miljö för högt risktagande och dålig kreditprövning.

Företagen löper en liten risk, samhället får ta kostnaden och göra jobbet. Sedan är det individen och samhället som drabbas hårdast. Människor kan tvingas leva på existensminimum i flera år.

Forskning visar att överskuldsatta i högre utsträckning drabbas av till exempel självmordstankar, depressioner, missbruk och förtida död. Detta ökar de offentliga utgifterna med bland annat ökade sjukvårdskostnader. Men främst är det en mänsklig kostnad.

Herr talman! Med dagens teknik är spel och pengar lättillgängliga. Kasinon och låneföretag i mobilen eller i datorn är bara ett klick bort. Det är ett klick som det kan vara svårt att motstå när man exponeras för den massiva reklam som finns i vår radio, tv och på internet. Den finns för den delen också i till exempel tunnelbanan eller busskuren på väg till jobbet, skolan eller vännerna.

Det finns många exempel på hur nätspelande finansierats med hjälp av snabbblån, många snabbblån. Sveriges Radio rapporterade till exempel förra året om en person som spelade bort miljonbelopp. Han kunde ta 25 olika lån utan att något företag sa nej. Inom två timmar kunde han ha nya pengar. Det är förödande.

Herr talman! Konsumentverket har granskat kreditprövningarna i ett fyrtiotal bolag sedan 2012. I många fall struntar låneföretagen i att göra en ordentlig prövning. Många lånebolag tar i dag ut räntor på 29 procent för att komma runt de nya reglerna som klubbades 2018.

Återbetalningstiderna kan då förlängas hur många gånger som helst, vilket ökar totalkostnaden för kunden. Det är ett stort problem, enligt Konsumentverket. Det är ett stort problem för samhället. Snabbblån bör förbjudas.

Anf. 9 INGA-LILL SJÖBLOM (S):

Herr talman! I dag debatterar vi civilutskottet betänkande 14 *Konsumenträtt*. Jag vill inledningsvis yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet i sin helhet och avslag på samtliga reservationer.

Vi är alla konsumenter. Vi köper alla olika sorters kläder, och vi gillar olika sorters filmer. Vi väljer olika helt enkelt. Att navigera bland reklam är däremot svårt. I värsta fall leder det till att du blir satt i skuld. Blir du skuldsatt påverkar det din vardag, din framtid, din familj. Den som är satt i skuld är icke fri.

Ett anständigt samhälle kräver en lagstiftning som tar hänsyn till medborgarnas möjligheter och förmåga att sätta sig in i avtalsbestämmelser. Därför är det viktigt att konsumentskyddet är starkt och också gör det lätt att göra medvetna och trygga val. Ytterst handlar det om att ändra maktbalansen. Folk ska inte bli lurade.

Herr talman! Det här är första gången jag står i riksdagens talarstol. Till vardags arbetar jag med personer som har intellektuella funktionsnedsättningar. Jag är också fackligt engagerad i Kommunal.

Jag har mött många personer som på grund av sin funktionsnedsättning hamnat i ekonomisk knipa. Många gånger förstår man inte konsekvensen av att skriva under ett kontrakt eller att säga ja till ett spännande erbjudande på telefon.

Herr talman! Ett starkt konsumentskydd handlar om att ta ställning till människors möjligheter. Genom att vi tillsammans via lagstiftning stärker konsumentens rätt agerar vi också solidariskt mot varandra.

I dag finns det flera ställen en konsument kan vända sig till för att få stöd och information. Vi har till exempel den kommunala konsumentvägledningen. Det är ett frivilligt åtagande i kommunerna, och i dag finns den tyvärr inte i alla kommuner.

Sedan våren 2015 har vi Hallå konsument. Det är en rikstäckande upplysningstjänst som drivs av Konsumentverket. Genom kontakt på både telefon, hemsida och mejl säkerställs tillgängligheten över hela landet. Var du bor ska inte påverka vilket stöd du får.

Herr talman! Jag uppskattar debatten om detta viktiga ämne. Det gläder mig att många partier ser vikten av ett tydligt medborgarperspektiv i denna fråga. Att ta ställning för varandra är fint.

(Applåder)

Anf. 10 ANGELICA LUNDBERG (SD) replik:

Herr talman! Jag noterar att ledamoten i sitt anförande pratade om bland annat skuldsättning. Sverigedemokraterna har i detta betänkande ett särskilt yttrande som rör telefonförsäljning av lotter. Regeringen har, efter ett tillkännagivande från civilutskottet, tillsatt en utredning som ska titta närmare på bland annat skriftlighetskravet vid telefonförsäljning av lotter.

Jag tycker det är anmärkningsvärt att det i dag finns särskilda undantag för politiska partiers försäljning av lotter och spel vad gäller både skriftlighetskravet och försäljning på kredit.

Socialdemokraterna är i dag det enda parti som säljer lotter. Partiet tjänar årligen runt 80 miljoner på försäljningen av sina A-lotter som bland annat utgörs av Kombilotteriet, Drömmeslotteriet samt olika skraplotter.

År 2016 stod lottförsäljningen för 90 procent av SSU:s inkomster och så mycket som hela en tredjedel av Socialdemokraternas inkomster. Man kan därför förstå att den socialdemokratiska regeringen har valt att ha detta undantag från skriftlighetskravet när det gäller sin lottförsäljning. Man biter sällan den hand som föder en.

Undantaget gäller tyvärr också försäljning av lotter på kredit. Att sälja spel och lotter på kredit är förbjudet i Sverige för att skydda särskilt utsatta grupper mot skuldsättning, precis som ledamoten nämner i sitt anförande. Inga andra typer av spel får lov att säljas på kredit förutom just lotter sålda av Socialdemokraterna.

År 2017 uppdagades det att 8 000 personer drivits till kronofogden för att de inte betalat sina lotter, och i nästan 2 000 fall ledde det till betalningsanmärkning. Många av dem var pensionärer som redan tidigare var skuldsatta. Med anledning av det vill jag fråga: Hur ser ledamoten Sjöblom på undantagen som Socialdemokraterna har när det kommer till försäljning av lotter?

Anf. 11 INGA-LILL SJÖBLOM (S) replik:

Herr talman! Riksdagen har givit regeringen i uppdrag att titta på denna fråga. Vi menar därför, vilket också är utskottets ställningstagande, att vi ska avvakta denna utredning om lotter. Vi behöver inte undersöka samma sak två gånger. Frågan har varit uppe många gånger.

Anf. 12 ANGELICA LUNDBERG (SD) replik:

Herr talman! Det var kanske lite det icke-svar som jag förväntade mig. Den utredning som regeringen har tillsatt har precis som ledamoten säger fått i uppdrag att titta på om ett skriftlighetskrav vid telefonförsäljning ska gälla ytterligare varor och tjänster, till exempel lotterier.

Jag går tillbaka till det som rör krediter. Jag förstår absolut att man ska göra en utredning. Men jag vill ändå höra lite hur Socialdemokraterna ser på det undantag som det har som enda parti.

Faktum är att Socialdemokraterna har stora intäkter från den här typen av försäljning. En lag som skulle jämställa Socialdemokraterna med andra aktörer på marknaden skulle så klart försvåra för Socialdemokraterna att tjäna pengar på det här sättet.

Den här typen av undantag möjliggör ganska tveksamma upplägg. Ledamoten nämnde tidigare att ingen ska lockas in i erbjudanden och att säga ja till ett spännande erbjudande på telefon. Det är precis det som lotterier handlar om.

Jag tycker att det är självklart att de lagar som finns ska gälla även för politiska partier. Håller ledamoten Sjöblom med om det?

Anf. 13 INGA-LILL SJÖBLOM (S) replik:

Herr talman! Jag säger fortfarande att utskottets ställningstagande är att vi ska avvakta den utredning som är på gång och att vi inte behöver undersöka samma sak två gånger.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 17.)

§ 11 Hushållningen med mark- och vattenområden

Civilutskottets betänkande 2019/20:CU15
Hushållningen med mark- och vattenområden
föredrogs.

Anf. 14 MARTINA JOHANSSON (C):

Herr talman! Inledningsvis yrkar jag i det här anförandet på reservation nr 3. Jag står självklart även här bakom alla våra reservationer och motioner som behandlas förenklat i betänkandet.

För oss svenskar är tillgången till rent vatten någonting vi tar för självklart. Vi använder det i badkaret, när vi duschar och när vi spolar i toaletten. I de allra flesta fall går vattnet också att dricka.

I dessa tider, när vi tvättar händerna flera gånger om dagen, använder vi förmodligen mer vatten än normalt. Då ska vi vara glada över att det

finns tillräckligt med vatten i magasinen, så att det kommer vatten när vi öppnar kranen.

I en samhällskris, som pågår just nu, behöver vi påpeka att vi behöver ha tillräckligt med vatten. Det handlar inte enbart om matkonserver och toalettpapper. Det är alltså inte enbart när det är torra somrar som vi behöver tänka på vattnet, utan det behöver vi alltid göra.

Torra somrar känner vi igen, när vi måste låta gräsmattorna torka ut för att dricksvattnet ska räcka till. Det är lätt att glömma efter en regnig vinter. Glädjande nog är våra vattenmagasin just nu påfyllda, men klimatförändringarna kommer förmodligen att ge oss större variationer i tillgången på vatten än vad vi hittills har sett. Vi kommer att se mer av både översvämningar och vattenbrist.

För att få bukt med detta vill vi i Centerpartiet ta hjälp av ny teknik. Vi föreslår bland annat att man kan utvidga användandet av den europeiska standarden för miljökrav, ekodesign, för att främja utvecklingen och öka användningen av snålspolande kranar och toaletter samt duschstrilar. Vi föreslår även att individuell mätning av vattenförbrukning ska vara ett krav vid nybyggnation av bostäder.

Herr talman! Med rätt åtgärder kan vattenförbrukningen i hushållen nämligen minska med upp till 50 procent. Med ny teknik kan vi också se till att själva källan, alltså vattnet, kan bli större. Med teknikens hjälp kan vi återskapa grundvatten genom våtmarker, grusbäddar och diken.

Det pågår i dag arbete inom Sveriges geologiska undersökning, Sveriges lantbruksuniversitet och Lunds tekniska högskola med dammar och konstgjord infiltration som vi har anledning att uppmuntra. Detta kan nämligen göra att vi i framtiden kan samla upp till exempel dagvatten för att återanvända i hushållen. På det sättet blir det en vinn-vinnsituation, eftersom dagvatten i stan ofta ses som ett problem.

I Centerpartiets andra och tredje reservation tar vi fram aspekter på dagvatten och vatten och avlopp. Vi vet alla att vi står inför stora investeringar i de näten. Det är också en viktig infrastruktur som är nödvändig när det gäller att bygga ut samhällen och bebygga orter på landsbygden. Här behövs reinvesteringar, eftersom det inte är utformat och dimensionerat för moderna behov och mer bebyggelse.

Herr talman! Landsbygden ska utvecklas bland annat genom att man ska kunna bygga mer strandnära och genom regelförenklingar i plan- och bygglagen så att man kan bygga ett ridhus eller ett kafé i anslutning till en gård. Det är bra och mycket viktigt. Men det får inte ske till priset av att det blir läckage av näringsämnen i våra sjöar eller av läkemedelsrester i grundvattnet. Lagar och regler måste följas, men de behöver också anpassas till den utveckling som vi vill ha.

Kostnaderna för vattenrening är stora för kommunerna. Det är inte rimligt att de själva till exempel ska bekosta läkemedelsrening när läkemedelsföretagen slipper vidta åtgärder. Vi föreslår därför att det ska finnas ett producentansvar där läkemedelsindustrin bekostar de åtgärder som behövs, precis som förpackningsindustrin gör när det gäller kommunernas insamling av förpackningar. På sikt skulle vi då kunna få renare, men lika verkningsfulla, mediciner och även renare vatten.

Det är en konst, herr talman, att ha tillräckligt med pengar för framtida underhåll i reningsverken. Det finns en gräns för hur mycket fastighetsägare är beredda att betala, och kommunerna får inte fondera medel för

kommande underhåll. Detta är viktigt, och det behöver ses över för att det ska kunna bli en hållbar ekonomi.

Varför inte göra det möjligt för externa och långsiktiga investerare, som vill, att medfinansiera en utbyggnad och ta del av den avkastning som kommer när systemen är utbyggda och avgifterna kommer in?

Kommunernas översiktsplaner är ett viktigt dokument i kommunernas planering. De borde även ha fokus på dagvatteninsamlingen. Att tillåta dagvattenmagasin på den egna fastigheten skulle kunna ge beredskap när det är allt tätare hundraårsregn och däremellan långa torra perioder. Det borde också bli en möjlighet.

Kristdemokraterna reserverar sig till förmån för en tolvtimmars leveransgaranti för vatten, medan vi sätter fokus på grundproblemen med varierande tillgång på vatten. Att kräva leveransgaranti utan att ändra på de brister som finns i lagstiftningen, och när vi har en klimatförändring, tycker inte vi är riktigt rätt väg att gå. Det är lite att sätta kommunerna på pottkanten.

Dricksvattnet är ett av våra mest kritiska försörjningssystem och en förutsättning för att samhället ska fungera. Så länge regering och riksdag inte tar sig an vattenfrågorna kan den situation som uppstått med torka och vattenbrist slå ännu hårdare och bli en samhällsfara, lik den vi upplever i dag.

Vi behöver en modern vatten- och avloppslagstiftning för att få en hållbar och klimatsmart samhällsbyggnad både i tillväxtkommuner och på landsbygden. Där tillåter vi då kommunen att jobba på lite annorlunda sätt, så att vi får en bättre källa av vatten.

Anf. 15 LARRY SÖDER (KD):

Herr talman! Vattnet är vårt viktigaste livsmedel och kanske det som vi tar mest för givet: Vi tar för givet att det finns när vi vrider på kranen. Vi tar för givet att vattnet är av god kvalitet och att den mängd vatten som vi behöver finns. Samtidigt är det svenska vatten- och avlopps nätet mycket gammalt och behöver rustas upp. Det borde kanske i dagsläget mana till oro inför framtida leveranser.

Ett fungerande avloppssystem är grundläggande för vår hälsa och miljö. Det har till uppgift att leda bort och rena avloppsvattnet på ett effektivt, miljömässigt och hygieniskt sätt. Samtidigt ska systemet i sin helhet leverera rent och gott vatten som är klart att använda.

För att hantera avloppsvattnet har vi i Sverige drygt 1 700 reningsverk och totalt 101 000 kilometer avloppsrör, vilket motsvarar två och ett halvt varv runt ekvatorn.

I dag investeras i Sverige 12 miljarder årligen i va. I en rapport där man har försökt göra en helhetsanalys av behoven har man kommit fram till att investeringsbehoven är betydligt större än de 12 miljarderna. Ser man rent tekniskt på det motsvarar det erforderliga investeringsbehovet ungefär 22 miljarder kronor under innevarande år. Men behovet av investeringar har under många år inte tillgodosetts, vilket betyder att vi har en stor investeringsskuld att ta igen. Vad som händer om vi inte gör det vill jag inte tänka på.

För 2017 var den beräknade förnyelsekostnaden ca 20 000 kronor per kilometer, så skulden blir rätt omfattande om vi tänker oss att vi har sammanlagt över 100 000 kilometer i Sverige.

Det finns även oerhört stora regionala skillnader i hur man ligger till i investeringar i va, vilket säger mig att det behövs någon typ av nationell samling eller styrning när det gäller att hantera denna livsviktiga resurs. Det har även blivit tydligt att en del kommuner inte har några planer för hur man ska kunna ta igen investeringsskulden. Man kan fundera på varför, men man kan tänka sig att de i dagsläget inte vet hur de ska finansiera detta, eller också har de inte den politiska beslutskraft som behövs.

Centerpartiet sa i talarstolen att vi sätter kommunerna på pottkanten. Ja, gör man inte sitt jobb kanske man ska sitta där.

Finns det goda exempel i den mörka bild som jag på något sätt målar upp? Jo, det finns det. Det finns kommuner som har tagit detta på allvar, som har gjort planer, hanterat situationen och arbetat sig i kapp, vilket är jättebra. De ska användas som goda exempel och som en kunskapsbank i arbetet framåt.

Jag tror att vi som är förtroendevalda på nationell nivå eller på kommunal nivå inte är medvetna om hur risigt det är. Jag är medveten om att kommunerna har detta ansvar, men jag tror att de måste få stöd från nationell nivå. En nationell leveransgaranti behövs för att uppmärksamma kommunerna på vikten av ett långsiktigt perspektiv på va-nätet. För elnätet finns det en leveransgaranti som ger kunden rätt till ersättning vid strömavbrott som varar i minst tolv timmar. Jag anser att samma princip borde fungera när det gäller vattenförsörjningen och att vi därför bör införa en nationell leveransgaranti. En leveransgaranti skulle öka fokus och pressen på kommunerna att tillgodose invånarnas behov och att genomföra de investeringar som behövs. Det finns nämligen inget alternativ.

Vad har då utskottet svarat på denna motion som vi kristdemokrater har lagt? Man hänvisar till en utredning om hållbara vattentjänster, och regeringen har aviserat att man lägger ett förslag till riksdagen på området under innevarande riksmöte.

I går gick möjligheten ut för regeringen att lägga nya propositioner till riksdagen, och såvitt jag förstår har man inte lagt fram något förslag. Då blir min fråga: Om man inte har det, bör man då inte kunna stödja förslaget? Utskottets ställningstagande bygger ju på felaktiga antaganden och grunder om att en proposition ska komma.

Jag yrkar bifall till reservation 4.

Anf. 16 LEIF NYSMED (S):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet 2019/20:CU15 *Hushållningen med mark- och vattenområden*. De flesta av motionerna har vi behandlat tidigare under mandatperioden och hanterat enligt så kallad förenklad beredning.

De motioner som vi i dag behandlar traditionellt kretsar samtliga till det för livet, så som vi känner det, nödvändiga vattnet.

Herr talman! I Sverige har vi bättre förutsättningar än de flesta länder i världen, dels av rent geografiska, geologiska och naturresursmässiga skäl, dels tack vare att vi har ett starkt samhälle, en väl fungerande demokrati och en effektiv offentlig förvaltning med väldigt låg förekomst av korruption. Den svenska välfärdsmodellen står stark i internationell jämförelse.

En oroande utveckling de senaste åren handlar om låga grundvattennivåer. Att åtgärda låga grundvattennivåer är inget vi kortsiktigt kan påver-

ka genom en effektiv byråkrati eller politiska beslut. Där är vi så att säga utlämnade till moder naturens godtycke.

Det finns ändå mycket vi kan göra inom ramen för offentlig förvaltning och politiska beslut för att hantera effekterna av vikande grundvattenresurser. Detta berör bland annat samhällsplanering, klimatanpassningar, kommunal och enskild vattenförsörjning, byggande och bostäder, jord- och skogsbruk med mera – för att inte nämna forskning.

Vi har dock under de senaste åren sett historiskt låga grundvattennivåer, och det står för många alltmer klart att vi inte kan ta vattnet för givet.

Regeringens satsning på grundvatten har gett oss som nation ett bättre kunskapsunderlag att fatta beslut utifrån när vår dricksvattenförsörjning ska klimatanpassas, företag etableras eller expandera och människors och företags möjligheter att verka på landsbygden ska säkras.

För att värdet av satsningen ska bestå även bortom 2020 måste resultaten emellertid förvaltas, och vi ser att en fortsatt utveckling av satsningen kan komma att generera stora samhällsvärden.

Herr talman! Vi delar alltså motionärernas beskrivning av dricksvattnet som den mest kritiska förutsättningen för att samhället ska fungera, och som utskottet redogör för i sitt betänkande har Sveriges geologiska undersökning ett pågående uppdrag att redovisa genomförda insatser för att förfinna och utöka kartläggning och karaktärisering av grundvattenresurser i särskilt utsatta områden. Även Boverket har under senare tid analyserat och lämnat förslag i frågor som är relevanta för motionsyrkandena.

Detta gör sammantaget att utskottet inte ser någon anledning att föregripa det pågående arbetet genom ett initiativ från riksdagen. Motionsyrkandena bör därmed avslås.

När det gäller motionen om vattenverksamhet var vi i delar inne i den diskussionen redan under förra årets debatt om mark- och vattenanvändning. Som vi sa redan då anser vi att frågan om gamla vattendomsregler är tillgodosedd genom de ändringar i miljöbalken som infördes den 1 januari 2019. En första uppföljning ska ske inom kort, och därför finner vi ingen anledning att föregripa den kommande analysen.

När det gäller vattenverksamheter som dammar och andra vattenanläggningar vars syfte är att utestänga vatten eller en blandning av vatten och annat material omfattas de av gällande regler om tillstånd. Vi menar att det inte har framkommit några övervägande skäl att se över lagstiftningen i syfte att möjliggöra ytterligare dammar.

Det tredje området som vi berör i detta betänkande rör vatten och avloppsfrågor samt vattenförvaltning. Här har vi två motioner som lyfter upp synnerligen viktiga problem som handlar om förutsättningar att klara framtida investeringar och nödvändiga reinvesteringar i och klimatanpassningar av va-infrastrukturen.

Vi har också frågor kring äganderätten och kulturmiljöhänsyn liksom en motion som handlar om leveransgaranti.

Att, som Kristdemokraterna föreslår, införa en leveransgaranti för vatten motsvarande den avbrottsersättning som finns i ellagen är vi i dagsläget högst tveksamma till. Vi ser i alla fall ingen anledning att nu vidta några åtgärder i den riktningen.

Utän att ytterligare fördjupa mig i de olika förslagen vill jag avslutningsvis konstatera att regeringen faktiskt har aviserat en proposition

under september med förslag på området. Vi ser därför fram emot att återkomma i en debatt utifrån följdmotioner på den propositionen under hösten.

Herr talman! Jag vill återigen yrka bifall till utskottets förslag.
(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 17.)

Prot. 2019/20:88
18 mars

-----
*Hushållningen
med mark- och
vattenområden*

§ 12 Militära frågor

Militära frågor

Försvarsutskottets betänkande 2019/20:FöU9
Militära frågor
föredrogs.

Anf. 17 JÖRGEN BERGLUND (M):

Herr talman! Hemvärdnet omfattar i dag ungefär 21 000 personer och är en betydelsefull resurs för både Försvarsmakten och de civila myndigheterna i samband med en kris och/eller ett väpnat angrepp på Sverige. Hemvärdnet och de övriga frivilliga försvarsorganisationerna har alla olika kompetenser och inriktning, men deras gemensamma grund är ett engagemang för att stärka samhällets krisberedskapsförmåga och försvara våra intressen.

Hemvärdnets styrka är snabbhet, folklig förankring och lokal kännedom. Hemvärdnets insatser de senaste åren har varit avgörande bland annat i samband med de många och stora skogsbränder som rasat i Sverige. Men även i den kris som vi nu står mitt i har hemvärdnet varit till hjälp. Jag tänker exempelvis på hemvärdnet i Östergötland som rest sjukvårdstält utanför akutmottagningarna för att minska onödiga smittorisker vid bedömning av luftvägssymtom. Flera exempel finns runt om i Sverige.

Herr talman! Kort och gott skulle Sverige vara mycket sämre rustat utan hemvärdnet och de övriga frivilliga försvarsorganisationerna, eller för att uttrycka det på ett annat sätt: Ett starkare hemvärn gör hela Sverige starkare.

Herr talman! Försvarsberedningen är i sin senaste rapport *Värnkraft* tydlig med att hemvärdnets organisation bör utökas. Målsättningen i ett första steg bör vara en krigsorganisation om minst 25 000 hemvärnssoldater. Beredningen pekar också på hemvärdnets viktiga roll i den fredstida krisberedskapen och möjligheten att vid större kriser kunna komplettera det frivilliga engagemanget med att hela hemvärnsförband ianspråkta.

Vi moderater ser gärna att hemvärdnets numerär på sikt ska uppgå till 30 000 personer. Dessutom vill vi göra hemvärdnet till en egen försvarsgren vid sidan av armén, marinen och flygvapnet. Vi vill också ge hemvärdnet bättre materiel för ökad luftvärnsförmåga och för att de ska kunna verka i mörker med mera. För att åstadkomma detta krävs pengar, men det behövs också stöd för rekryteringen till hemvärdnet.

I Försvarsberedningens rapport *Värnkraft* tas flera saker upp som kan komma att få effekt för rekryteringen till hemvärdnet, bland annat att fyramånadersutbildningen försvinner, att fler soldater bör utbildas och att fler orter ska utbilda soldater. Förslagen är bra, men just nu finns det trots allt

inga beslut om att detta ska genomföras, och när sådana beslut finns kommer det ändå att ta tid. Vi behöver därför även på kort sikt förändra möjligheterna att förbättra rekryteringen till hemvärdet.

En stor del av rekryteringen till hemvärdet handlar alltjämt om rekrytering av tidigare värnpliktiga. Det är viktigt, och därför bör det fortsätta.

Rekryteringen behöver också intensifieras bland annat genom ytterligare publik och uppsökande verksamhet. En genomgång av förmåner för hemvärdet bör genomföras i syfte att hitta nivåer och incitament för en bredare rekrytering.

En tredje åtgärd för att öka antalet hemvärnssoldater är att öka antalet värnpliktiga till korttidsutbildningen i väntan på att utbildningen av de så kallade territorialförbanden kommer igång i en större omfattning. Det kan vi göra redan nästa år.

Det finns flera goda förslag om att stärka hemvärdet, och jag hoppas verkligen att regeringspartierna i sina anföranden tar upp hur de ser på hemvärdets viktiga roll och hur den ska tillvaratas och utvecklas.

Herr talman! Omfattningen av Försvarsmaktens övningsverksamhet har varierat starkt genom åren. Det har varit från en period av upprustning efter andra världskriget med många och stora övningar fram till järnridåns och kommunismens fall med en stark nedrustningstrend som lett till betydligt färre och mindre övningar. I dag när säkerhetsläget i vårt närområde försämrats och vi förstärker vår försvarsförmåga kommer Försvarsmakten att behöva öva mer och i större övningar. Det är övningar som kommer att påverka oss på olika sätt.

Herr talman! Sedan början av 90-talet har både miljöbalken och plan- och bygglagen förändrats på ett antal avgörande punkter, till exempel när det gäller störande verksamhet. Det har inneburit att det har blivit allt svårare att bygga i till exempel bullerutsatta miljöer. Verksamheter som till exempel Försvarsmakten har därför blivit mer restriktiva när det gäller att tillstyrka nybyggnationer av olika slag i sin direkta närhet.

Flera av våra garnisonsorter ligger i tillväxtkommuner där bostäder måste byggas, och det är inte heller helt ovanligt att Försvarsmaktens övnings- och skjutfält i dag ligger mycket nära växande befolkningscentrum.

När det gäller Försvarsmaktens skjutfält har Försvarsmakten med stöd i miljöbalken blivit mer restriktiv och har tydligt meddelat vilka så kallade influensområden man anser sig ha i anslutning till sina övnings- och skjutfält. Dessa områden kan bli stora och förhindra att attraktiva och nödvändiga bostadsområden kan bli verklighet.

Ett influensområde kan beskrivas som ett område som berörs av omgivningspåverkan från militär verksamhet. Ett influensområde är ett område inom vilket åtgärder som exempelvis ny bostadsbebyggelse kan påverkas av, eller i sin tur påverka, verksamheten inom området.

Här uppstår, herr talman, ett problem när man ska tillämpa miljöbalken på bullerområdet. Principen är att verksamheten vid klagomål måste minska sitt buller. I bästa fall innebär det begränsningar av verksamheten, och i värsta fall måste den kanske upphöra. Om Försvarsmakten tillåter nybyggnation inom ett influensområde vid ett skjutfält och de nyinflyttade upplever verksamheten som störande infinder sig naturligtvis risken att skjutfältet måste stängas.

Ett sätt att tillgodose både Försvarsmaktens behov av övnings- och skjutfält och kommunernas behov av ny mark är att göra miljöbalkens bullerregler dispositiva för Försvarsmakten tillsammans med servitut.

Problemet i dag är att miljöbalken inte tillåter detta. Det är därför nödvändigt med ett omtag, och vi måste komma tillbaka till ett läge där vi ser försvaret av vårt land som en naturlig del av vår vardag. Det innebär att vi måste acceptera att det låter när Försvarsmakten övar.

Herr talman! Det går med rådande lagstiftning att använda sig av servitut, men bara inom miljöbalkens nivåer. Med andra ord är det fortfarande miljöbalkens uppsatta gränsvärden som gäller oavsett vad som avtalats i ett servitut. Rimligen borde Försvarsmaktens behov gå före miljöbalken om de boende tecknat servitut, det vill säga är medvetna om och accepterar bullret. Därför anser Moderaterna att möjligheten borde införas att göra miljöbalkens bullerregler dispositiva för Försvarsmakten i samband med servitutstecknande. På det sättet skulle vi kunna säkra både Försvarsmaktens möjligheter att öva och våra kommuners möjligheter att bygga bostäder. Menar vi allvar med att bygga ett starkt försvar måste vi göra det tillsammans med kommuner, regioner och medborgare.

Herr talman! Slutligen vill jag lyfta upp möjligheten att ändra lagstiftningen så att Försvarsmakten i avvaktan på slutgiltigt besked om miljöprovning ska få möjlighet att bedriva övningsverksamheten interimistiskt. Detta är utifrån det försämrade säkerhetsläget, att behoven ökar i en växande krigsorganisation samt de långa ledtiderna för handläggning vid ansökan om miljötillstånd.

Även i den här frågan hoppas jag få en kommentar i ett anförande från någon av ledamöterna från regeringspartierna.

Herr talman! Jag vill avslutningsvis yrka bifall till reservation 4.

Anf. 18 ROGER RICHTHOFF (SD):

Herr talman! Försvarsberedningen är också inkallad, och det blir fysisk träning ibland. Men det skadar inte i dessa tider. I vilket fall som helst lägger sig pulsen lite grann om en stund.

Jag tänker naturligtvis kommentera våra försvarsfrågor, men jag kan inte undvika att börja med att kommentera den situation som råder just nu med coronaviruset. Frågan hör inte riktigt till ämnet, men trots allt. Vi kommer att diskutera frågan i kommande debatter när vi bland annat ska gå igenom krisberedskapen, men jag tycker att man kan rikta kritik – och det riktas kritik i tidningarna – mot olika myndigheter. Det stora problemet, herr talman, är en total avsaknad av förtänksamhet och scenarioplanering. Varför spelar man inte upp olika scenarier? Spelledare för att driva olika scenarier kan man mycket väl hämta i Försvarsmaktens mycket duktiga officerare.

Den som roar sig med att titta på videosändningar kan se att vi i den här talarstolen i kammaren för flera år sedan talat om både krig och pandemier. Det gjorde vi till exempel för fyra år sedan. Då kan vi vidta de åtgärder som ett spel av ett scenario kan frambringa: Vad gör vi då? Sedan finns en beslutsgång, naturligtvis kopplad till ekonomi. Men vi har inte vidtagit åtgärder. Därför bör kritiken i första hand riktas mot de ansvariga politiker som uraktlåter att handla och struntar i scenariospelet. Därför finns inga möjligheter att leda verksamheten.

Jag kommer att återkomma till dessa frågor när vi pratar om krisberedskapen, men jag kände ett behov av att nämna dessa frågor. Där finns det stora problemen.

Herr talman! Försvarsberedningen har nu återinkallats. Där tycker jag att försvarsministern så här långt har gjort ett alldeles utmärkt arbete. Alla partier deltar, och sekretariatets nyckelpersoner är med. Vi hade ett möte i går, och vi har haft ett möte fram till nu. Mötet är ajournerat och återupptas senare under dagen. Det är mycket bra jobbat hittills av försvarsministern. Han har varit lyhörd för de önskemål vi har haft.

Vi har också kommit överens om att under resans gång fram till mitten av maj inte gå ut öppet och berätta om alla våra diskussioner och vad vi gör. Det har Sverigedemokraterna lovat att förhålla sig till. Men jag kan säga så mycket att vi pratar om en budget. Försvarsministern har själv nämnt, och vi andra nämner nu, 91,6 miljarder – alltså priskompenserat för det tidigare beslutet på 84 miljarder. Det civila lämnar jag nu därhän men återkommer till senare, herr talman.

Med detta sagt startar vi nu arbetet, och det är viktigt att titta på hur och på vilket sätt Försvarsmaktens delar skiljer sig. Ja, man saknar pengar – 55–60 miljarder. I den öppna redovisningen bör man tänka på att i de 55–60 miljarderna har Försvarsmakten inte räknat med någon som helst priskompensation. Man borde särredovisa att under förutsättning att det inte blir en priskompensation saknas så mycket pengar. Den priskompensationen löper som en brist även 2025–2030.

Hur ser då vårt partis inriktning ut innan dessa förhandlingar börjar eller går i mål? Vi har som långsiktig målsättning, herr talman, att Försvarsmakten ska ha 2 procent av bnp 2030. Det är inga nyheter; det har vi sagt i många år, och jag tror att det finns en bred majoritet för att gå upp till 2 procent.

Vad får detta för konsekvenser? Ja, oavsett vad vi kommer fram till i Försvarsberedningen hamnar vi ju i ett beslut. Ska vi tillföra mer medel? Det vi vill att Försvarsmakten ska ha som mål är *Värnkraft*, Försvarsberedningens rapport. Det är målet. Vilka medel behövs för att nå målet? Där har vi ekonomin som en mycket viktig punkt. Sedan ger man långsiktighet till Försvarsmakten: Ni disponerar uppskattningsvis 2 procent av bnp 2030. Lägg upp en tidsplan för att införa eller nå målet – delmål och mål!

Så arbetar Sverigedemokraterna, herr talman. Det innebär att man kontinuerligt redovisar hur det går för att nå målet värnkraft. Motsvarande mål på den civila sidan är motståndskraft, men det lämnar vi till nästa debatt. Så vill vi föra denna politik mer praktiskt. Då blir det långsiktighet.

Sedan ska vi hantera de andra frågorna med delmål. Det kommer att bli förändringar. Försvarsmakten kanske tycker att de beslut som politikerna fattar inte är riktigt rätt – tänk om vi fick göra så här i stället! Det kommer alltid att finnas flexibilitet i detta, herr talman. På det viset tror jag att vi får bättre ordning och konsekvens i uppbyggandet av det militära försvaret.

Vi har i detta nämnt etableringen av förband, men det tänker jag hoppa över med tanke på den överenskommelse vi gjort. Jag stryker det.

Däremot känner jag stor oro över de signaler som kommer om att man inte tänker utbilda i Härnösand. Man tänker inte fortsätta med värnpliktsutbildningen. Det är en mycket viktig bit för att kunna rekrytera till hemvärnet. Varför gör man detta? Jag säger inte att det är sant; jag säger bara

att jag har bibringats den uppfattningen av ledande politiker där uppe. Det oroar mig, och jag kommer att återkomma till det.

Jag tänkte gå in på något som berör Försvarsmakten, och det är att det nu är viktigt att skaffa en civil överbefälhavare – det har vi också motionerat om i flera år – och att knyta den och de olika civilbefälhavarna till Överstyrelsen för civil beredskap, som leder och samordnar och ser till att de civila regionerna jackas ihop med de militära så mycket som möjligt genom att ge bland andra landshövdingarna planeringsansvar. Det tror jag är en viktig bit inom ramen för ett totalförsvar som avsevärt påverkar försvarets möjligheter och styrka och Sveriges beredskap.

Anf. 19 LARS THOMSSON (C):

Herr talman! Det är inte utan att vi befinner oss i en väldigt annorlunda tid i och med denna coronakris. En pandemi som går över världen sätter verkligen spår i hur vi reagerar just nu, och det är svårt att prata om något annat. Men här har vi ett ämne, det militära försvarets uppbyggnad, som faktiskt hänger tätt ihop med det som coronakrisen lär oss nu, nämligen vilket sårbart samhälle vi har.

Jag värnar särskilt mina föräldrar just nu, och jag vet att andra har precis sådana värderingar. Men det hindrar inte att vi byter några ord om det som vi ser är kopplat till försvarsförmågan.

För mig blir en sak tydlig. Det krig som kan tänkas komma är ett hybridkrig. Det är inte jättesvårt att föreställa sig att en främmande makt släpper ut ett virus liknande corona som man själv förberett och skapat ett vaccin mot, men man släpper inte vaccinet. Man kombinerar detta med ett krigshot som gör att vi får stängda transportvägar. Vi har ju lärt oss under den här krisen att det är Kina som är fabriken i världen, så avstängda transportvägar skulle göra oss sårbara. Föreställer man sig därtill lite sabotage av elförsörjningen som också stänger kommunikationsvägarna förstår man att ett kommande krig verkligen inte avgörs på slagfältet, utan det avgörs på helt andra spelplaner.

Herr talman! Dagens debatt om militära frågor är aktuell, men det är en lite märklig situation vi hamnat i. Det har ju varit bristande synkronisering mellan Försvarsmakten, Försvarsdepartementet och Försvarsberedningen. När Försvarsberedningen efter tre års jobb lämnade en väldigt väl genomarbetad rapport, *Värnkraft*, sa Försvarsmakten att det diffar med 60 miljarder. Det gör att det blir svårt att hantera detta – svårt för alla, faktiskt. Men nu ska vi göra det bästa av det och komma i mål.

Jag tänkte redovisa Centerpartiets tio utgångspunkter i den förhandling som startat i går och i dag för att visa hur vi tänker.

Den första utgångspunkten för vår del är att vi ser att det försämrade världsläget gör att vi måste öka försvarsförmågan. Det är viktigt att slå fast detta här och nu. Kombinationen av hybridkrigföring, gråzonsproblematik och militärteknisk utveckling gör att hotet är på riktigt, till exempel i Östersjöregionen. Vi behöver ha ett bättre försvar i dag för att klara ett väpnat angrepp.

Den andra utgångspunkten Centerpartiet har är att vi vill genomföra hela *Värnkraft*. Det är vår ledstjärna. Varför det? Jo, det är ett bra förslag, en bra helhet. Alla står samlade bakom det, och det är faktiskt färdigförhandlat. Det är värt rätt mycket efter tre års jobb.

Den tredje utgångspunkten är att vi kräver ut maximalt av de pengar vi satt in för dessa insatser. Centerpartiet har varit ledande i att förhandla fram de stora resurstillskotten till det militära försvaret. Det innebär att vi också vill få ut så mycket som möjligt av dem.

Den fjärde utgångspunkten är att vi ser att vi behöver ett totalförsvarsbeslut i höst. Vi behöver verkligen ha det. Vi måste se till helheten. Vi förstår i dessa coronatider att ett militärt försvar utan ett civilt försvar inte är värt mycket. Vi har så stora brister i det civila försvaret att det verkligen behövs ett samlat beslut om vi ska få upp landets totalförsvarsförmåga.

Den femte utgångspunkten är en följd av det förra jag sa. Vi behöver få fram pengar i budgeten till det civila försvaret. Något annat finns liksom inte. Annars blir det inte trovärdigt. Vi behöver få fram pengar till civilförsvaret. Lärdomar av corona gör att vi ser hur sårbara vi är till exempel i fråga om försörjning av läkemedel och livsmedel, som i dag bygger helt på transporter in.

Den sjätte utgångspunkten är att vi vill ha en bred överenskommelse, så bred vi kan, mellan partierna. Det förutsätter givetvis att vi har seriösa partier som vill vara med på en uppgörelse och sätter landets bästa före sitt partis bästa. Vi har tyvärr sett tendenser till motsatsen i andra frågor. Kommande försvarsfrågor förutsätter att partierna verkligen vill vara med.

Varför vill vi ha en bred överenskommelse? Jo, vi förstår att det tar väldigt lång tid att bygga upp militär förmåga. Vi pratar i praktiken femton år framåt.

Det beslut som nu ska sys ihop sträcker sig förmodligen över tio år men kommer väldigt tydligt att påverka de kommande femton åren. Femton år översatt till politik är fyra regeringsperioder. Under fyra regeringsperioder är det stor sannolikhet för att vi kommer att byta regering flera gånger, och vi måste därför ha ett brett beslut om detta ska fungera och vara stabilt framåt.

Den sjunde utgångspunkten är att vi vill ha ett hela-landet-perspektiv. Vi behöver ha en utveckling av hemvärnet; Jörgen Berglund har berört detta, och jag stöder mycket av det han sa. Det handlar för hemvärnets del om att klara personal- och materielförsörjning. För att lyckas med detta behöver vi rätt fort komma upp i 8 000 värnpliktiga. Och för att lyckas med det behöver Rekryteringsmyndigheten ha ett tredje rekryteringskontor för mönstring på plats rätt omgående. Annars blir det inte möjligt.

Hela-landet-perspektivet handlar också om att vi behöver ta höjd för att klara olika klimatscenarier. Jag tänker inte minst på att olika delar av landet behöver ha en klar subarktisk förmåga. Hela försvarsutskottet var för inte så länge sedan i Norge och lärde oss väldigt väl vad norrmännen är duktiga på. Vi behöver bygga vidare och bygga ihop Norge, Sverige och Finland när det gäller subarktisk förmåga.

Att få ett hela-landet-perspektiv är också bra för folkförankringen och kommer bland annat att underlätta personalförsörjningen.

Centerpartiets åttonde prioritering handlar om markstridskrafterna. Det är nu dags att prioritera armén, precis som Försvarsberedningen har sagt. Det handlar om förbands- och utbildningsstruktur. Armén har stått tillbaka under lång tid, och vi behöver en bättre balans för att klara vår totala försvarsförmåga framöver. Detta innebär bland annat att vi måste få fler nya regementen på fler ställen i landet.

Den nionde utgångspunkten är att vi måste hitta något slags balans mellan stora materielinköp och personalförsörjning. Vi kan inte lägga alla pengar i påsen på stora materielinköp, som vi faktiskt har gjort under lång tid. Vi är otroligt materieltunga jämfört med andra länder.

Vi måste också förstå att utan personal har vi i praktiken inget försvar. Personalfrågan måste alltså ges ett ökat fokus. Det handlar om att bli attraktiva arbetsgivare och få till rimliga villkor. Vi tror också att vi, som en del i att öka försvarets attraktionskraft, bör höja målsättningen gällande andelen kvinnor.

Den sista punkten är att vi ser att vi måste ha ett försvar som är en bättre integrerad del av samhället, det vill säga att vi möjliggör samexistens i till exempel vindkraftsfrågan. I dag blockerar Försvarsmakten 45 procent av Sveriges yta och sätter stopp för vindkraft där – det är inte rimligt. Precis som Jörgen Berglund är vi inne på att vi måste ha en ny lagstiftning som möjliggör samexistens för försvarets anläggningar och övningsområden på ett annat sätt än i dag.

Herr talman! Vi i Centerpartiet kommer att vara väldigt aktiva i denna förhandling, och vi kommer att ta vårt ansvar så att vi får till ett totalförsvarsbeslut i höst. Med detta yrkar jag bifall till reservation nr 12.

Anf. 20 HANNA GUNNARSSON (V):

Herr talman! Hej till alla er som sitter och lyssnar hemma! Vi hoppas alla härifrån att ni tar väl hand om er och inte glömmet att tvätta händerna ofta.

Vi lever i en mer sårbar värld; jag tror att det är uppenbart för oss alla i dessa tider. Det är en värld som kan kännas skrämmande men som vi har stora möjligheter att påverka till det bättre och att göra både lugnare och fredligare. De senaste åren har vi dock fått fler och fler bevis på att världen inte är så lugn som vi skulle vilja.

I dag debatterar vi en stor mängd motioner under den väldigt breda rubriken "Militära frågor". Jag hade hellre sett att detta block hade kallats till exempel "Försvarets klimat- och miljöfrågor", för det är precis där jag vill lägga fokus i denna debatt.

Jag vill redan nu meddela att jag yrkar bifall till Vänsterpartiets reservation nr 7.

Förra året lade Vänsterpartiet fram en motion som heter *Försvarsmakten, klimatet och miljön* – en bred och mycket bra motion som tar upp många olika miljöfrågor kopplade till försvarsverksamheten. Det här året kör vi på samma tema, men den här gången handlar vår miljö- och klimatmotion specifikt om Vättern, en sjö som kräver mycket mer av vår uppmärksamhet och vår handlingskraft.

Miljöfrågorna och klimatförändringarna är vår tids stora ödesfråga. Det kan inte finnas någon, vare sig här i riksdagen eller bland er som lyssnar hemma, som inte förstår att vi står inför stora utmaningar med de klimatförändringar vi ser och att vi människor har gjort och fortfarande gör stora skador på vår miljö. Alla människor och hela samhället måste ta ansvar för en omställning i mer hållbar riktning. Detta gäller också alla myndigheter, som ska göra sitt för att hindra klimatförändringarna, och det gäller även Försvarsmakten.

Klimatförändringar och naturkatastrofer är ett allvarligt hot mot både landets och invånarnas säkerhet. Vi har de senaste åren sett många exem-

pel på bränder, översvämningar och torka, och vi vet att vi detta kommer att ske mer framöver. Runt om i världen ser vi att naturkatastrofer och klimatförändringar är en av grundorsakerna till krig och konflikter. Att motverka klimatförändringarna är därför att arbeta för en fredligare och säkrare värld.

Herr talman! Vättern är dricksvattentäkt för 280 000 personer, ett antal som förmodligen kommer att öka framöver. Det är en unik miljö för både djurliv och växtlighet och ett uppskattat turistmål. Men Vättern är också ett stort övningsfält för Försvarsmakten, som använder området runt, över och i Vättern för flygövningar. Det finns önskemål om att flyga och skjuta ännu mer.

Detta får såklart konsekvenser för livet vid och kring Vättern. Gammal ammunition ligger kvar på botten, och ny ammunition tillkommer i sjön varje år. Det finns ett stort engagemang hos boende runt omkring Vättern för att begränsa flygövningarna och rädda Vätterns vatten.

Vänsterpartiet föreslår därför att det tas fram en handlingsplan för att minska de föroreningar som de militära övningarna i och över Vättern ger upphov till. Vi behöver ta tag i frågan om att sanera Vättern och se till att vattenkvaliteten blir bättre.

Det finns fler övnings- och skjutfält i Sverige som behöver saneras och städas upp, och jag vet att detta är en verksamhet som pågår. Men vi behöver intensifiera detta, och Vättern är som dricksvattentäkt prioriterad och mest akut.

Vi menar att Försvarsmakten måste ges goda förutsättningar att öva, men vi måste också sätta miljö- och klimatfrågorna högst upp på dagordningen. Det finns ingen annan möjlighet om vi ska kunna stoppa de klimatförändringar vi ser i dag och inte lämna över en alltför förstörd miljö till kommande generationer.

(Applåder)

Anf. 21 MIKAEL OSCARSSON (KD):

Herr talman! I dag debatterar vi militära frågor, och jag vill direkt passa på att säga att jag självfallet står bakom alla Kristdemokraternas reservationer men för tids vinnande yrkar bifall endast till reservation 3 under punkt 1.

Sverige har varit utanför krig i 200 år. Detta är något fantastiskt, och vi hoppas verkligen att det ska få förbli så. Men det är ingen naturlag.

Jag var ute på resa med Försvarsberedningen för ganska exakt ett år sedan. Vi var bland annat i Ukraina, där vi besökte ett militärsjukhus. Vi gick rondan där, kan man säga. För mig, herr talman, var det väldigt skrämmande att se. I ett rum träffade vi bland annat på en soldat som hade fått en bra bit av sitt ben bortskjutet och en annan som hade trampat på en mina. Detta är alltså i Europa. Det är ett lågintensivt krig som pågått i fem års tid, men ändå dör tio personer per månad.

För mig är det viktigt att inse att vi måste stärka vårt försvar. Vi kan inte ta för givet att vi alltid ska kunna hålla oss utanför, och därför är det viktigt att försvaret stärks. Om vi har ett starkt, fungerande försvar ökar möjligheterna och chanserna att vi aldrig behöver nyttja det.

Jag ingår i Försvarsberedningen, och vi har jobbat i nästan tre års tid. Vi har tittat på hur hotbilden mot Sverige ser ut men också på vad som behöver stärkas, både civilt och militärt.

För att nämna något om det civila försvaret är det två sidor av samma mynt. Bland andra Dagens Nyheter har visat att vi för 30 år sedan hade världens kanske bästa civila försvar, och inte minst nu under den pågående coronakrisen ser vi att det hade varit bra att ha det. Då hade vi möjlighet att ta emot sårade, och vi hade många respiratorer som hade varit bra att ha i dag.

Inför framtiden vill vi inpränta: Gör inte om misstagen! Det som skedde var att den eviga freden tycktes rulla in, och så lade vi ned mycket av vårt försvar, inklusive det civila försvaret. Vi måste inpränta att detta inte ska göras igen. Vi måste se till att vi har ett land som klarar vackert väder men också dåligt väder, kriser och i värsta fall krig. Därför är det viktigt att de förslag som Försvarsberedningen lagt fram när det gäller motståndskraft och det civila försvaret nu genomförs. Kristdemokraterna har redan budgeterat över en halv miljard fram till 2025 för att detta ska kunna genomföras.

Tyvär har förslagen än så länge hamnat i regeringens byrååda och inte blivit verklighet. Nu är det hög tid att vi sätter fart och genomför dem så att vi kan klara det civila försvaret. Finland är ett föregångsland här. Jag kan nämna en sak: De har exempelvis möjlighet att klara matförsörjningen under ett halvår. I Sverige klarar vi oss kanske i ett par veckor. Detta måste nu förstärkas.

När det gäller det militära försvaret, som det handlar om i dag, hade Försvarsberedningen en mängd förslag. Inledningsvis sa vi bland annat att ett väpnat angrepp mot Sverige inte kan uteslutas. Sverige kommer oundvikligen att påverkas om en väpnad konflikt uppstår i vårt närområde. Därför är det viktigt att dimensionera och utforma ett försvar som kan möta ett väpnat angrepp mot Sverige, inklusive krigshandlingar på svenskt territorium. Detta var alla partier i Försvarsberedningen överens om. I väntan på stöd måste Sverige ha förmåga att klara svåra störningar och försvara sig på egen hand.

Vi tittade oss i spegeln och sa också att Försvarsmakten i dag har väsentliga begränsningar i förmågan att möta ett väpnat angrepp och att dagens krigsorganisation i grunden inte är utformad för att möta ett väpnat angrepp. Vi sa att vi nu måste få se en förstärkning inom logistik, ledning och andra stödfunktioner som gör att Försvarsmakten fungerar vid ett krig.

Vi hade förslag om utökningar inom armén, flygvapnet och marinen. Något som också är viktigt är att se till att det blir fler värnpliktiga så att förbanden kan fyllas upp. Det är just detta som ger militär förmåga: att förband fylls upp med rätt materiel och övar. Det är detta som har missats historiskt sett – att man har sparat in på övningar. Detta är olyckligt, för det är det som skapar militär förmåga.

När det gäller armén sa vi att det är viktigt att vi får tre mekaniserade brigader. När det gäller marinen är det viktigt att etablera militär förmåga också i Göteborg. Det är inte rocket science att förstå att man vid en konflikt kommer att försöka stoppa vår import av förnödenheter som kommer in via Göteborg, och därför är det viktigt att återskapa militär förmåga där.

När det gäller flygvapnet är det viktigt att vi kan utöka våra flygbaser. Detta kan medge större spridning och skydd. Vi har ett bra flygvapen, men vi måste se till att vi får igång våra sidobaser så att vi inte blir så sårbara.

Det är detta som våra förhandlingar handlar om. Vår utgångspunkt är att Försvarsberedningens förslag ska genomföras och att vi ska se till att medel skjuts till. Vi sa i beredningen att vi skulle vara förankrade i 2019 års penningvärde. Det är en viktig sak som vi egentligen inte borde behöva diskutera, utan det är en självklarhet. Vi förstår att en krona i dag kommer att vara betydligt mindre värd 2030. Jag hoppas att vi kan lösa detta och att vi stegvis, precis som omvärlden, kan öka våra försvarsanslag. Omvärlden ligger på 2 procent eller är på väg dit, och Sverige måste nu göra samma sak.

Det handlar om att skapa trygghet och att stärka både det civila och det militära försvaret. Detta är helt nödvändigt.

Anf. 22 ALEXANDRA VÖLKER (S):

Herr talman! I dag debatterar vi *Militära frågor*, som hanterar förslag som kommit in från ledamöter i form av motioner under den allmänna motionstiden.

Ämnena och förslagen är av olika slag och skiljer sig mycket från varandra men syftar till att stärka vår försvarsförmåga – vår förmåga att försvara Sverige. Det handlar om tillgången till övningsfält, hemvärnets förutsättningar, hur försvarsmakten ska vara organiserad med mera.

Herr talman! Samtidigt som vi hanterar detta ärende pågår, som vi hört tidigare här i debatten, viktiga diskussioner på Försvarsdepartementet, där Försvarsberedningen nu ska arbeta fram förslag till en ny proposition om försvarspolitikens inriktning.

När vi tar beslut om Sveriges säkerhet, om hur Försvarsmakten ska se ut och om vad som ska vara prioriterat är det oerhört viktigt att vi gör det samlat och att vi gör det gemensamt över blockgränserna.

Just nu står vi i Sverige, såväl som andra länder, inför en enorm utmaning när det gäller att hantera coronaviruset och covid-19. Här ser vi verkligen hur viktigt det är att vi går samman och tar de beslut som krävs för att rädda liv och hålla igång samhällsfunktioner och ekonomin.

Just nu testas verkligen vår krisberedskap. Det kommer säkerligen att finnas många lärdomar för oss som utskott att ta till oss efter detta när det gäller utformningen av det civila försvaret, men också lärdomar som är viktiga för inriktningen på det militära försvaret.

Herr talman! Jag har för avsikt att vara kortfattad i dag, men jag vill ändå säga några ord om hemvärdet. Det är en fråga som har lyfts upp i flera motioner, och jag kan bara instämma i att det har en viktig roll.

Överallt och alltid är de ord som beskriver hemvärdet i dess helhet. Hemvärdet utgör en stor och viktig del av arméstridskrafterna och har med sin höga tillgänglighet, sin numerär och sin geografiska spridning en central betydelse och bidrar på ett värdefullt sätt både till vissa bevakningsuppgifter och till stöd till samhället.

Vi socialdemokrater ser positivt på den utveckling av hemvärdet som regeringen har beskrivit i budgetpropositionens resultatredovisning. Att hemvärdet har testat sin beredskap genom en beredskapskontroll – en övning i en omfattning som inte har genomförts sedan 1975 – är oerhört positivt och viktigt.

Hemvärdet är otroligt viktigt, och hemvärnsförbandens lokala förankring och rekrytering är av stor betydelse för försvarets folkförankring och självfallet också för att öka försvarsviljan hos befolkningen. Utan hemvär-

net är det svårt att klara av ett väpnat angrepp mot Sverige, då dess uppdrag är att skydda, bevaka, ytöverbaka, störa och försvara.

Jag kan bara konstatera att partierna i Försvarsberedningens rapport *Värnkraft* i enighet har uttryckt behovet av en stor satsning på just hemvärnet. Målet är att i ett första steg utöka till 25 000 hemvärnssoldater. Försvarsberedningen pekar också i *Värnkraft* på att hemvärnet även vid fredstida kriser har en viktig roll och ett behov av att kunna komplettera det frivilliga engagemanget. Betydelsen av att ha en god förmåga att hantera även fredstida kriser ser vi verkligen just nu. Vi ser hur viktigt hemvärnet är och kan vara.

Som jag inledningsvis sa vill vi socialdemokrater dock inte föregripa inriktningspropositionen utan anser, som sagt, att det är viktigt att dessa frågor hanteras gemensamt som en helhet för att bidra till allra största nytta för svensk säkerhet. Jag yrkar därför bifall till förslaget i betänkandet. (Applåder)

Anf. 23 JÖRGEN BERGLUND (M) replik:

Herr talman! Att regeringspartier avstyrker oppositionens motioner är inget unikt – inte heller denna gång. Men även om vi har en försvarsberedning som lyckligtvis jobbar igen för att skriva oss samman måste väl ändå riksdagens största parti, Socialdemokraterna, som Alexandra Völker företräder, ha en uppfattning om hur vi ska komma till rätta med rekryteringarna till hemvärnet och öka dem.

Jag tog upp ett antal av Moderaternas idéer och tankar i mitt anförande. Jag undrar till exempel hur Socialdemokraterna ser på översynen av ersättningar till hemvärmän. Finns det någonting annat som Socialdemokraterna ändå står för? Är det till exempel rimligt att på sikt göra hemvärnet till en egen försvarsgren, som vi tycker? Det vore intressant att få höra, trots att Försvarsberedningen arbetar.

Anf. 24 ALEXANDRA VÖLKER (S) replik:

Herr talman! Det är viktiga frågor som Jörgen Berglund ställer. Jag vill dock börja med att säga att det var tänkt att min kollega Paula Holmqvist skulle ta denna debatt, och jag har hoppat in i debatten lite grann i sista sekunden. Om jag inte kan svara på alla frågor vill jag vara tydlig med att detta är skälet till det.

Det är klart att hemvärnet är mycket viktigt. Vi tycker att det är otroligt viktigt att vi får fler att bli hemvärnssoldater – att man ökar intresset i stort men också att man får fler att genomgå utbildningen. Det är också viktigt att hemvärnet får de resurser och det material som de behöver, alltså den grundplatta som de behöver.

De förslag som togs fram i *Värnkraft* och de förslag som den tidigare försvarsberedningen tog fram är otroligt viktiga. Men jag vill inte föregripa diskussionen, utan jag anser att det är viktigt att dessa saker tas upp i ett samlat format.

Som vi diskuterade för ett par veckor sedan är detta, när det gäller rekryteringen till Försvarsmakten i stort, en utmaning för hela Försvarsmakten och inte bara för hemvärnet. Jag anser därför att det är olyckligt om jag nu står och talar om insatser för specifikt hemvärnet. Jag tror att man behöver se över personalförsörjningen för hela Försvarsmakten.

Anf. 25 JÖRGEN BERGLUND (M) replik:

Herr talman! Jag delar naturligtvis Alexandra Völkers uppfattning att personalförsörjningen är viktig för hela Försvarsmakten. Nu handlade detta lite specifikt om hemvärnet. Men jag respekterar naturligtvis det hon säger. Man behöver inte visa korten om man inte vill det. Jag tycker dock att det i ett sådant här sammanhang kan vara lämpligt att lyfta fram de ståndpunkter som man har.

Herr talman! Jag tog också upp lite andra saker i mitt anförande som rör Försvarsmaktens övningsverksamhet. Jag skulle gärna vilja höra från Alexandra Völker vad Socialdemokraterna anser att man kan göra för att minska den konflikt som uppenbarligen finns på väldigt många ställen runt om i Sverige nu, där Försvarsmaktens intressen av övnings- och skjutfält finns på den ena sidan och kommunernas behov av att utveckla och bygga nya bostäder finns på den andra sidan. Många gånger krockar dessa intressen. Jag lyfte fram några förslag på förändringar, till exempel servitut som kan tecknas. Men jag lyfte också fram att Försvarsmakten, i väntan på att miljötillstånden ska träda i kraft, skulle kunna få öva. Det skulle vara intressant att få höra Alexandra Völkers kommentar på detta.

Anf. 26 ALEXANDRA VÖLKER (S) replik:

Herr talman! Det är klart att det är otroligt viktigt att kunna öva. Det har också varit en prioriterad fråga för regeringen både under denna mandatperiod och under den förra mandatperioden. Där har till att börja med personaldelen varit en mycket viktig del, alltså att se till att man kan öva med fulla förband. Just nu pågår det många övningar runt om i landet, och de pågår kontinuerligt. Detta är viktigt, eftersom det är så vi stärker vår försvarsförmåga.

När det kommer till just övningsfält är det alltid en mycket svår del, eftersom vi måste se till att det finns övningsfält. Men sedan har vi också utmaningar i att vi måste ta hand om vår natur och se till vilka konsekvenser detta kan få för landet i stort. Vi hörde tidigare att man från Vänsterpartiet talade om till exempel Vättern. Det är alltså klart att vi hela tiden måste balansera dessa två frågor mot varandra. Båda är otroligt viktiga. Detta är inte helt enkla frågor, utan vi behöver se över detta. Men just nu har Försvarsmakten ändå många övningsfält att använda. Och vi har i Sverige förmånen att vi har så stora övningsområden i relation till andra länder. Men det är klart att vi måste se till att Försvarsmakten har bästa möjliga förutsättningar, samtidigt som vi värnar både miljön och befolkningen.

Anf. 27 CAROLINE NORDENGRIP (SD):

Herr talman! Jag tänkte under denna debatt ta upp en av totalförsvarets, och därmed en av samhällets, viktiga resurser. Det har talats mycket om det i dag. Det är en organisation som är mycket aktuell och som ständigt är beredd att stötta samhället, nämligen hemvärnet.

Hemvärnet utgörs i dag av ca 22 000 kvinnor och män, och de finns utspridda över hela vårt avlånga land. Dessa personer är frivilligt en del i hemvärnet. Hemvärnet utgör på detta sätt nästan hälften av Försvarsmaktens personalstyrka, och dessa personer är bosatta i närheten av sin stationeringsort.

Hemvärnet har till uppgift att verka över hela konfliktskalan – allt från stöd till samhället vid stora påfrestningar i fred till väpnad strid i krig.

Hemvärnsförbanden är krigsförband med huvuduppgift att skydda, bevaka, ytövervaka samt stödja samhället vid kris. Och det är krisdelen som jag i nuläget kommer att fokusera lite extra på.

Om Sverige drabbas av naturkatastrofer, omfattande olyckor eller andra hot mot samhället är hemvärnet med de nationella skyddsstyrkorna beredda att stödja polis, räddningstjänst och andra myndigheter. Det kan vara vid skogsbränder, översvämningar, eftersök av försvunna personer eller för den delen vid pandemier. Varje år genomför hemvärnet ett stort antal sådana insatser som stöd till samhället, och det gör de med bravur. Bara under bränderna 2018 var det totalt 24 400 tjänstetimmor.

Det är dock viktigt att poängtera att hemvärnets primära uppgift inte är att lösa andra myndigheters uppgifter. Men när det sker extraordinära händelser är hemvärnet en stor resurs som finns gripbar på mindre än ett dygn och som på ett flexibelt sätt kan lösa många olika uppgifter.

Herr talman! Sverige befinner sig i vad som kan utvecklas till att bli en av vår tids värsta kriser. Över hela världen och även här i Sverige har coronaviruset spridit sig de senaste veckorna. Många människor har smittats och insjuknat i covid-19, varav några har blivit så allvarligt sjuka att de har avlidit.

Det är i svåra och krävande situationer som denna som hemvärnet kan nyttjas och på så sätt göra stor skillnad och en enorm samhällsnytta. Hemvärnets styrka är dess geografiska spridning och många olika färdigheter.

Hemvärnet förfogar även över ett stort antal fordon och kan nå personer som är i behov av stöd, detta även om det är fråga om svårtillgänglig terräng eller en ö i skärgården. Hemvärnet kan även stötta samhället med bland annat transporter av material, vatten, livsmedel och personal.

Herr talman! Sammanfattningsvis besitter hemvärnets personal djup kunskap, engagemang och geografisk spridning. Man har dessutom kort inställetid. Detta är egenskaper som gör att man har goda möjligheter att ge ett omfattande stöd till det civila samhället. I denna för vårt land svåra stund finns hemvärnet överallt, alltid.

Vi sverigedemokrater motionerar även i detta betänkande, FöU9, om att vi vill se en utökning av hemvärnet och en modernisering av det materiel och de fordon hemvärnet förfogar över.

Avslutningsvis vill jag yrka bifall till Sverigedemokraternas reservation 5.

Anf. 28 ROGER RICHTHOFF (SD):

Herr talman! Nu är pulsen nere på normala 100 slag, så nu ska det väl gå lite bättre.

Apropå detta med en egen försvarsgren har vi ansett det här ganska länge. Vi vill också ta in det när rikshemvärnschefen anser det så lämpligt, vilket jag vet att ledamoten vet.

Jag vill dock uttrycka en oro. Vi har talat om etablering av förband. Nu hänvisar jag till *Värnkraft*, där det står att vi ska återetablera ett förband i Mellansverige.

Ett antal orter var aktuella, bland andra Sollefteå och Härnösand. I Härnösand flaggar man nu för att lägga ned yrkeshögskolan för sjöfartsutbildning. Det är väldigt oroande att man är beredd att ta sådana steg när vi

fortfarande inte har bestämt på vilken ort återetableringen ska ske. Drar man nu bort viktiga delar av detta ökar det knappast möjligheterna att få dit ytterligare förband. Detta säger jag som ett medskick, och det är Sverigedemokraternas uppfattning.

Jag vill också ta upp frågan om miljötillstånd. Det är ju fullständigt orimligt, herr talman, att man ska behöva vänta över tio år på miljötillstånd. Det är fortfarande inte färdigt på Gotland.

Det här måste vi göra någonting åt. Jag vet att det pågår en utredning från regeringens sida som ser över detta, men jag tycker att man på något sätt borde snabba på det här och lägga fram förslag. Beordrar man verksamhet till en ort ska den verksamhet som det är tänkt ska genomföras naturligtvis få genomföras. En analys ska göras när tillståndet ges – eller påbörjas innan dess – så att det är klart när order kommer om att etablera.

Man ska också se över bullerzonerna; det kommer jag att återkomma till i nästa anförande.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 17.)

§ 13 Infrastrukturfrågor

Trafikutskottets betänkande 2019/20:TU7
Infrastrukturfrågor (skr. 2019/20:72)
föredrogs.

Anf. 29 JENS HOLM (V):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till Vänsterpartiets reservation 33.

Efter den situation med smittspridning av covid-19 som vi just nu är mitt uppe i kommer säkert många kloka slutsatser att dras om vårt samhälle.

Vi diskuterar just nu trafikutskottets betänkande TU7 *Infrastrukturfrågor*. En slutsats som vi nog redan nu kan dra är att fungerande infrastruktur och transporter är helt fundamentalt i vårt moderna samhälle. Men vi behöver också ställa oss frågor om vårt beroende av transporter och fråga oss om detta beroende kanske har gått lite väl långt.

I dag har vi ett godstransportsystem som är uppbyggt kring principen om just in time. Inga lager finns längre, utom på våra motorvägar. Allt ska levereras så nära konsumtionsögonblicket som möjligt. Transporter kostar väldigt lite, och därför kan vi kosta på oss att ha dessa rullande lager på våra motorvägar.

I dag ser vi att priset för detta är mycket högt. Vi i Vänsterpartiet har tidigare kritiserat just in time-ideologin för att den försämrar villkoren för de anställda i yrkestrafiken och leder till onödigt stora utsläpp av växthusgaser. Nu ser vi också att vår sårbarhet ökar. Det finns inte längre några lager av läkemedel, skyddsutrustning, livsmedel och andra förnödenheter, vilket leder till tomma hyllor. Alla som har försökt att köpa en andningsmask eller handsprit vet vad jag talar om.

Jag tycker att vi ska ha med oss det perspektivet när vi diskuterar vilken infrastruktur vi vill ha i vårt land. Kanske blir den här krisen slutpunkten för just in time och superbilliga transporter. Gott så. Låt oss planera för ett transportsystem som är mer samhällseffektivt och som fullt ut integrerar transporternas påverkan på miljön och klimatet.

Vi lägger årligen tiotals miljarder kronor – i den nationella planen på tolv år är det 700 miljarder kronor – på utbyggnad och upprustning av främst vägar och järnväg. Dessa investeringar är otroligt viktiga, och pengarna kan användas bättre än vad som föreskrivs i innevarande infrastrukturplan.

Vi i Vänsterpartiet instämmer helt i Klimatpolitiska rådets skarpa kritik av regeringens infrastrukturpolitik, nu senast upprepad i den granskningsrapport som rådet har gjort med anledning av regeringens klimathandlingsplan.

Regeringen utgår inte från våra klimatmål om minskade utsläpp – för transportsektorn är målet minus 70 procent till 2030 – utan från prognoser om ökad vägtrafik. Det här är förstås bakvänt, och det är ett av skälen till att utsläppen från transportsektorn inte minskar i den utsträckning som de borde. Bygger man ut vägkapaciteten kommer man också att få ökad vägtrafik och med det ökade utsläpp.

Därför vill vi i Vänsterpartiet att regeringen reviderar den nationella infrastrukturplanen så att den tydligt utgår från klimatmålet om minskade utsläpp från transportsektorn. Det skulle bli en plan där betydligt mer pengar läggs på järnvägen och utbyggd cykelinfrastruktur.

Gällande cyklingen: Är det inte beklämmande att vi har en regering som slår sig för bröstet med sin cykelstrategi när mindre än 2 miljarder kronor av de 700 miljarder kronorna i nationell plan är avsatta till utbyggnad av cykelinfrastruktur? De enda två namngivna cykelinfrastrukturobjekten ströks till slut av regeringen när man tog fram infrastrukturplanen.

Herr talman! Med en infrastrukturplan som utgår från klimatet torde vägprojekt som Tvärförbindelse Södertörn bli en omöjlighet. Tvärförbindelse Södertörn ska byggas här i Stockholmsregionen, några mil söderut från där vi befinner oss nu. Den kommer att kosta minst 11 miljarder kronor och leda till ökad biltrafik och ökade utsläpp.

Det är därför exempelvis Naturvårdsverket och en samlad miljöövrelse avfärdar bygget. Jag är lite förvånad över att det bara är vi i Vänsterpartiet som tydligt säger nej till Tvärförbindelse Södertörn bland de politiska partierna. Varför lägger ni i Miljöpartiet och Centerpartiet, som vill kalla er för gröna partier, er platt för miljardrullningen till bilismen?

På tal om infrastrukturutbyggnad är jag frustrerad över att det hela tiden talas så mycket om att bygga nytt och om att bygga ut kapaciteten men mindre om att hushålla med det vi redan har.

I infrastrukturplaneringen har vi ett viktigt verktyg som brukar kallas fyrstegsprincipen. Denna princip lanserades av dåvarande Vägverket i slutet av 1990-talet. Fyrstegsprincipen används aktivt av bland annat Trafikverket och innebär att förändringar i trafiksystemet ska prövas stegvis med syfte att uppnå ett hållbarare transportsystem.

Som namnet indikerar består fyrstegsprincipen av fyra delar. Steg 1 och 2 handlar om att vidta andra åtgärder i stället för att bygga ut ny kapacitet. Det kan handla om att förändra människors beteende genom att främ-

ja mer kollektiva resor, gång och cykel. Avgifter, skatter, information, hastighetsbegränsningar och it-lösningar är andra exempel på lösningar via steg 1 och 2 i fyrstegsprincipen.

De två andra delarna, steg 3 och steg 4, handlar om att bygga om eller att bygga helt och hållet nytt, alltså att kapaciteten ökar. De stegen ska endast användas när steg 1 och 2 är uttömda, är det tänkt. Men precis som både Klimatpolitiska rådet och Riksrevisionen har konstaterat finns det ett ensidigt fokus på steg 3 och 4 hos regeringen och Trafikverket.

Att tillämpa insatser för minskat eller annorlunda resande är tyvärr nedprioriterat av Trafikverket och regeringen. Ett av skälen till detta är att Trafikverket anser att de saknar mandat att finansiera steg 1-åtgärder. Det är ju helt ohållbart.

Regeringen behöver därför, fru talman, förtydliga för Trafikverket att de ska arbeta mer aktivt med första steget i fyrstegsprincipen, som handlar om att lösa brister genom sänkt efterfrågan eller överflyttningar mellan trafikslag.

Regeringen måste också säkerställa att det finns en möjlighet till statlig medfinansiering till steg 1- och steg 2-åtgärder i länsplanerna och i den nationella infrastrukturplanen. Jag yrkar därför bifall till reservation 33, som handlar om just detta.

Fru talman! Om det är någonting som vi kan lära oss av den kris som vi just nu är inne i är det att inte förlita oss på ett överflöd av billiga transporter. Det är alltid någon annan som betalar transportens pris: yrkesföra- ren med dåliga villkor eller vår miljö med ökad sårbarhet. Därför är det hög tid att bygga ett hållbart transportsystem, och det är någonting som vi kan göra tillsammans. Lösningarna stavas mer kollektivtrafik, järnväg, sjöfart, gång och cykling, mindre av nya motorvägar och flygplatser, mer smarta transportlösningar inom fyrstegsprincipens ram.

Anf. 30 MARIA STOCKHAUS (M):

Fru talman! Det känns lite märkligt att stå här en tid som denna, när vi befinner oss i en krissituation. Men det är ändå ganska skönt att vi har riksdagen igång och försöker jobba på som vanligt.

Både Sverige och resten av världen försöker ju hantera krisen och dess konsekvenser både mänskligt och ekonomiskt. Även om det är svårt att tro det just nu är det klart att vi kommer att ta oss igenom den här krisen också. Och livet kommer, även om det känns avlägset just nu, att återgå till det normala.

Då är det viktigt att vi har en fungerande infrastruktur. Vi behöver i den här krisen säkerställa att vi har den kvar även efter krisen. Infrastrukturen är ju blodomloppet i ett samhälle. Det är via dess olika delar som vi tar oss till och från arbetet och till och från familj och vänner.

En väl fungerande infrastruktur är grunden för tillväxt och sysselsättning i hela landet och i förlängningen också ett sätt att finansiera vår gemensamma välfärd och våra trygghetssystem. Tiotusentals företag är beroende av att deras varor och tjänster kan transporteras genom Sverige och ibland vidare till utlandet. På samma sätt är miljoner pendlare svenskars vardag med jobb eller hämtning och lämning på förskolor och skolor helt beroende av en fungerande kollektivtrafik.

För att säkerställa en fortsatt väl fungerande infrastruktur behövs investeringar i underhåll men också nyinvesteringar. Det är bara att konstatera

att önskelistan över projekt som vi skulle vilja genomföra när det gäller infrastruktur alltid kommer att vara längre än vad pengarna faktiskt räcker till. Vi behöver prioritera mellan projekten. I den prioriteringen är det viktigt att vi ser infrastrukturen som en helhet. Vi ska inte ställa transportslag mot varandra utan se Sveriges infrastruktur som en sammanhängande helhet. Vid många resor och godstransporter samverkar olika trafikslag. Varje trafikslag måste utnyttjas effektivt och vara klimatsmart, och vi måste ligga i framkant när det gäller att använda nya tekniska lösningar.

Fru talman! Det övergripande transportpolitiska målet är att säkerställa en samhällsekonomiskt effektiv och långsiktigt hållbar transportförsörjning i hela landet. De samhällsekonomiska kalkylmodeller som ligger bakom investeringarna i infrastruktur ska vara korrekta och rättvisande.

Jens Holm pratade i sitt anförande sig varm för fyrstegsprincipen, och den ställer vi moderater oss bakom. Den innebär att man ska försöka ändra beteenden, göra förändringar i befintliga system och göra vissa justeringar innan man bygger nytt.

Det som blir lite märkligt i Jens Holms anförande är att Vänsterpartiet ställer sig bakom höghastighetstågen, trots att Riksrevisionen och även andra är kritiska till projektet ur ett samhällsekonomiskt perspektiv och inte minst för att det strider mot fyrstegsprincipen.

Fru talman! När vi gör prioriteringar bör samhällsekonomisk och miljömässig lönsamhet vara vägledande i valet av vilka infrastrukturprojekt våra begränsade resurser ska användas till. De samhällsekonomiska kalkylerna ger en god möjlighet att jämföra olika infrastrukturprojekt med varandra för att forma en samhällsekonomiskt lönsam prioriteringslista.

De ekonomiska medel som avsätts för investeringar i infrastruktur i Sverige är omfattande. Den nationella planen 2018–2029 omfattar drygt 622 miljarder. Huruvida investeringsbudgeten är tillräcklig och om rätt prioriteringar har gjorts är ständigt återkommande frågor.

Vi moderater vill att det tillsätts ett transportpolitiskt råd som ska granska och utvärdera infrastrukturpolitiken utifrån ett transportpolitiskt ramverk. Detta ramverk ska bygga på principen att de sammanlagda infrastrukturinvesteringarna som beslutas om inför varje ny nationell plan uppvisar en samhällsekonomisk effektivitet.

Fru talman! Transportsektorn förändras snabbt. Ny teknik blir tillgänglig, och klimatomställningen går fort i stora delar av transportsektorn, i vissa delar av transportsektorn där man för bara ett par år sedan inte trodde att det skulle vara möjligt att ställa om. Ett exempel är elflyget.

Sverige har förutsättningar att vara och bör vara ett land som ligger i framkant. Vi kan bli ett föredöme när det gäller klimatomställning av transportsektorn. Vi moderater anser att det är viktigt att Trafikverket som ett av sina uppdrag har att utreda möjligheter och utmaningar med framtida transportlösningar. Syftet är att man snabbt kunna inkludera nya transporttekniker och nya lösningar i vår befintliga infrastruktur, både för att höja effektiviteten och för att snabbare kunna ställa om.

Med detta, fru talman, vill jag säga att vi naturligtvis ställer oss bakom alla våra reservationer, men för att vinna lite tid vid voteringen yrkar vi bifall endast till reservation nr 17.

(Applåder)

Anf. 31 JENS HOLM (V) replik:

Fru talman! Tack, Maria Stockhaus, för ett inspirerande anförande!

Det är bra att Moderaterna står bakom fyrstegsprincipen. Av den anledningen skulle jag vilja fråga: Anser då Moderaterna att vi fullt ut ska tillämpa fyrstegsprincipen vid bygget av Tvärförbindelse Södertörn, som jag nämnde här? Är Moderaterna i så fall beredda att dra de logiska slutsatserna av den tillämpningen, nämligen att utfallet kanske blir att vi kan få mer nytta för pengarna och minskade utsläpp genom att göra andra insatser än att bygga denna stora motorväg? Det är det ena.

Sedan har jag en annan fråga. Precis som Maria Stockhaus sa är vi i Vänsterpartiet varma anhängare av att bygga höghastighetsjärnväg, så att vi kan åka snabbt i Sverige och inte behöver flyga mellan Stockholm och Göteborg – vår vanligaste flygrutt i Sverige just nu – eller mellan Stockholm och Malmö.

Man kan förstås diskutera om det ska vara för höghastighetståg eller i vilken form det ska byggas. Därför skulle jag vilja ställa en lite mer grundläggande fråga till Moderaterna: Anser inte Moderaterna att det behövs mer kapacitet i järnvägssystemet? I dag är ju spåren mellan Stockholm och Göteborg och mellan Stockholm och Malmö faktiskt helt fulla, så de behöver byggas ut. Ifall Moderaterna anser det är vi ju ganska överens. Om kapaciteten behöver byggas ut blir det mer en spetsfundighet huruvida tågen ska gå i 250 eller 320 kilometer i timmen. Detta tror jag faktiskt att vi kan komma överens om.

Anf. 32 MARIA STOCKHAUS (M) replik:

Fru talman! Tack, Jens Holm, för frågorna!

När det gäller Tvärförbindelse Södertörn hänger det ihop med att vi där får en stor hamn med möjlighet att transportera in mycket gods. De lastbilar som ska transportera godset vidare ut i Sverige måste i dagsläget snirkla runt på en massa småvägar för att ta sig till E4:an, som är det stora blodomloppet för biltrafiken. Det skulle innebära ett väldigt dåligt utfall för närområdet mellan hamnen och E4:an. Därav är vi moderater för att bygga Tvärförbindelse Södertörn. Norviks hamn tas i bruk när som helst. Att inte ha vettiga förbindelser till och från våra hamnar gör det svårare att utnyttja deras kapacitet.

När det gäller höghastighetstågen är det inte fullt överallt på spåren mellan Stockholm, Göteborg och Malmö. Det finns vissa delsträckor där det behövs utökad kapacitet för att få bättre framkomlighet mellan Stockholm, Göteborg och Malmö. För att underlätta för tågen är vi moderater beredda att titta på var flaskhalsarna finns och göra investeringar där.

Det finns mycket annat man kan göra för att förbättra tågens kapacitet, bland annat att köra med längre tåg. I Sverige kör vi med mycket kortare tåg än i många andra länder. Det är där man behöver satsa.

Nu har man hoppat över en massa steg i fyrstegsprincipen för att bygga helt ny räls i stället för att fundera på hur man kan skruva i det befintliga systemet. Det riskerar att tränga ut andra viktiga infrastrukturinvesteringar som vi behöver göra i Sverige. Det vill inte vi moderater ställa upp på.

Anf. 33 JENS HOLM (V) replik:

Fru talman! Min konkreta fråga om Tvärförbindelse Södertörn gällde inte huruvida Moderaterna är för den eller inte. Jag vet att Moderaterna är

för det bygget, som kommer att gå löst på mer än 11 miljarder kronor och som avfärdas av Naturvårdsverket och andra tunga instanser. Min fråga var ifall Moderaterna är beredda att för det bygget applicera fyrstegsprincipen, som Maria Stockhaus talar sig varm för.

Fyrstegsprincipen utgår från att den absolut sista åtgärden man ska göra är att bygga ny kapacitet, bygga ny motorväg; det är steg 4. Man ska börja med att titta på om man kan förändra människors beteenden, hitta andra lösningar och om man kanske kan trimma lite i det som redan finns.

Det är inte en alltför långsökt tanke att man då kommer fram till att om man bygger dubbelspår upp till Hemfosa – det är en bit ovanför Norviks hamn, som Stockhaus talar om – får man dubbelspår hela vägen från hamnen upp till Stockholm. Mycket gods kommer då att kunna transporteras på järnväg i stället. Och ifall man använder inlandssjöfarten mer aktivt kommer man också att kunna transportera mycket av godset på pråm i stället för på väg. Då kanske vi inte behöver en ny motorväg.

Frågan blir alltså igen: Är Moderaterna beredda att hålla sitt ord om fyrstegsprincipen och applicera den fullt ut på det här motorvägsbygget och dra slutsatser av det?

Vad gäller kapaciteten och de sträckorna tror jag att Moderaterna kommer att se att det i fråga om Järna, Norrköping, Linköping, Hässleholm, Lund och Malmö enklaste och mest rationella trots allt är att bygga nya banor för järnväg. Men låt oss ta det vid ett annat tillfälle.

Anf. 34 MARIA STOCKHAUS (M) replik:

Fru talman! Grundprincipen är att fyrstegsprincipen ska appliceras på alla infrastrukturprojekt som ska genomföras i det här landet. Nu är problemet att vi redan har investerat en massa pengar i Norviks hamn. Då är det viktigt att godset som kommer in den vägen kan komma vidare.

När man pratar om miljöpåverkan av biltrafik kan jag tycka att man fastnar i den teknik som vi har i dag. Men det händer mycket även när det gäller att ställa om lastbilstrafiken. Det är viktigt att vi har det med oss när vi tittar på fyrstegsprincipen och framför allt på de klimatmål vi har. Som jag sa i mitt anförande händer det oerhört mycket även i sektorer som vi kanske inte räknade med skulle ställa om, som flyget och lastbilstrafiken. Det gör att det kanske blir rimligt att bygga ny väg, för att få effektivitet i hela systemet, korta transporttider och annat.

Grundprincipen är att fyrstegsprincipen bör användas till allt. Man kan göra vissa avsteg av regionalpolitiska skäl och annat. Men det är en viktig grundprincip.

Många experter har också uttalat sig kritiskt vad gäller höghastighetstågen, just på grund av att man inte har tillämpat fyrstegsprincipen. Efter som Jens Holm inte har fler repliker kvar blir det här en retorisk fråga: Är Jens Holm beredd att tillämpa fyrstegsprincipen när det gäller höghastighetstågen? Det är nämligen ganska många experter som har underkänt det projektet just med hänvisning till den principen.

Anf. 35 PATRIK JÖNSSON (SD):

Fru talman! Sverigedemokraterna står bakom samtliga av våra reservationer. Jag yrkar dock bifall endast till reservation 22.

Fru talman! I detta motionsblock avhandlas rikets infrastruktur, och i dessa coronatider kan jag inte låta bli att oroa mig för alla i branschen som

drabbas av permitteringar eller uppsägningar och alla bolag som riskerar att gå i konkurs på grund av uteblivna intäkter.

Denna pandemi riskerar att slå indirekt också mot vår infrastruktur. Den trafikslagsövergripande statliga ramen för planeringsperioden 2018–2029 uppgår till ca 700 miljarder, inkluderat trängselskatter och banavgifter. Kommer vi att ha kvar denna summa de närmaste åren? Räcker statens intäkter för att klara de planerade investeringarna och det planerade underhållet? Frågan får lämnas obesvarad. Men här, mitt i krisen, vill jag passa på att visa min uppskattning för alla dem som håller samhällsfunktionerna rullande i vårt land, alltifrån undersköterskor till bussförare med flera. Tack för ert arbete i denna svåra tid!

Fru talman! En stor del av samhällsdebatten har präglats av höghastighetstågens vara eller icke vara. Samtidigt har vi på många ställen underutvecklad infrastruktur, som vi sverigedemokrater menar är mer prioriterad än just dessa höghastighetståg. Vi har fortfarande en stor underhållsskuld på såväl vägar som järnvägar.

Ostkustbanan längs den befolkningstäta Norrlandskusten är i behov av dubbelspår i hela sin sträckning. Kristianstad–Hässleholm, Örebro–Kolbäck, Skånebanan och fler sträckningar är i behov av dubbelspår. Samtidigt finns det behov av att stärka upp vårt vägnät med fler två-plus-tvåvägar, sexfilig E6:a genom Skåne med mera. Jens Holm tog tidigare upp Tvärförbindelse Södertörn. Det är en viktig transportlänk, och vägarna där är i dag dåliga, små och slingriga. Sträckan Stockholm–Oslo skulle också med rimliga resurser kunna klaras av på under tre timmar med tåg.

Listan kan göras lång. Men var finns resurser till detta om pengarna går till de av flera partier högt prioriterade höghastighetstågen?

En fråga som vi sällan lyfter fram är den extremt låga lönsamheten för de företag som transporterar gods på tåg. Som det ser ut i dag har de största företagen svårt att nå lönsamhet. Det blir inte bättre av att de i den senaste tidtabellen har fått kraftigt ökad skogstid, och snart kommer EU:s krav på bromsblock i komposit, som riskerar att leda till en hastighetssänkning på vintern.

Fru talman! Vi måste lägga större fokus på att få till bättre möjligheter för längre och tyngre godståg, fler dubbelspår och fler och längre mötesstationer. Vi har alla en vilja att lägga fler transporter på järnväg för att minska antalet lastbilar. Men om det inte finns någon lönsamhet i det finns det kanske till sist ingen operatör kvar som gör detta transportarbete.

Fru talman! Vi behöver se över Trafikverkets organisation. Sedan 2010 har den ökat med hela 30 procent fram till 2018 och bestod vid det årets utgång av 8 823 anställda. Se det i relation till att antalet järnvägstekniker, som bygger och underhåller all järnväg i landet, efter det senaste halvårets varselvåg är nere i ca 3 200. Vi menar att en översyn bör göras. Här kan vi titta på Norge.

Jag har i min hand en artikel som är ett par veckor gammal. Rubriken är: ”Sparer på kontoret för å bruke mer i sporet”. Bane Nor ska kraftigt minska sin organisation på kontoren motsvarande en halv miljard norska kronor. Dessa resurser ska gå till fler arbetare i spåret.

Vi borde följa Norges exempel. Vi bör också ställa oss frågan om det blev bättre med Trafikverket. Eller ska vi gå tillbaka till den gamla ordningen med ett banverk och ett vägverk?

Fru talman! När vi ändå är inne på Trafikverket kommer jag osökt in på Riksrevisionens granskning av Trafikverkets upphandling av drift och underhåll av statliga vägar. Vi i Sverigedemokraterna har nagelfarit denna, och vi anser att regeringens bedömningar är alltför vaga och att förslagen till åtgärder inte är tillräckligt omfattande.

Metoden att upphandla driften och underhållet av det statliga vägnätet infördes successivt på 1990-talet. Genom att välja denna metod krävs stor kunskap om vägnätet och dess status samt stor kunskap om att genomföra upphandlingar. Utan dessa kunskaper riskerar staten att upphandlingar blir avsevärt dyrare än vad som är budgeterat för. Detta är inte hållbart för vare sig skattebetalarna eller staten.

I Riksrevisionens granskning utpekas flera brister, vissa tämligen allvarliga. Det framgår bland annat att av de 47 granskade kontrakten av totalt 109 hade 45 kontrakt en högre slutkostnad än det som angivits i anbudet vid upphandlingstillfället. Vidare framgår att kostnadsavvikelsena varierade mellan 0 och 200 procent samt att genomsnittsavvikelsen var 41 procent. Avvikelsena för vinterväghållning var generellt lägre än avvikelsena för drift och underhåll, där den genomsnittliga kostnadsavvikelsen var hela 57 procent. Endast fyra kontrakt pekade på en låg kostnadsavvikelse. Den låg på mellan 0,2 och 8 procent. Det vinnande anbudets kontrakt med lägst summa behöver inte bli det billigaste totalt sett vid kontraktets sluttid.

Riksrevisionen belyser flera kostnadsdrivande faktorer. Ett är byte av projektledare. Ofta blir det dyrare om en projektledare försvinner och en ny eller nya tillkommer. Här måste Trafikverket säkerställa ett bättre erfarenhetsutbyte och erforderlig kompetens.

Det skiljer mycket i avvikelse mellan vilket distrikt det rör sig om. Vi menar att krav ska ställas på att Trafikverket internt ska ta del av hur det bästa distriktet arbetar med en viss fråga och ta fasta på det i framtida upphandlingar.

Vilket företag som vinner ett kontrakt spelar stor roll. Vi menar att anbudslämnarens anbud behöver granskas hårdare för att man ska kunna göra en bättre bedömning av ett kontrakts slutkostnad vid avtalad sluttid.

Riksrevisionen lägger stort fokus på så kallad obalanserad budgivning. Trafikverket behöver sätta in mer verksamma åtgärder för att minska detta problem, och en översyn av upphandlingslagen bör göras i syfte att få bukt med orimligt låga anbud och strategisk budgivning.

Besiktning av utförda arbeten utförs i vissa fall genom inköp av extern konsult. Sverigedemokraterna menar att Trafikverket som förvaltare av anläggningen borde genomföra detta i helt egen regi.

Slutligen kan vi konstatera att det skulle finnas fördelar om staten bedrev en del av basunderhållet i egen regi. Genom detta uppstår möjligheten att jämföra kostnaderna mellan upphandlad drift och underhåll och underhåll i egen regi. Därmed kan man på ett enklare sätt se rimligheten i lagda anbud. Möjligheten att genom internrekrytering rekrytera projektledare med hög kompetens och erfarenhet inom verket stärks. En ytterligare fördel vore att kostnader som uppstår vid anbudsförfaranden försvinner på dessa områden.

Vi har vidare hört klagomål från privata bolag i branschen att Svevia, vilket är ett statligt bolag, dumpar anbuderna så pass att de privata inte längre kan konkurrera prismässigt. Det är inte särskilt lyckat om ett statligt bolag

använder sig av osjysta metoder för att stärka sin position på marknaden. Om Svevia skulle återgå till att vara ett statligt verk, och därmed upplösas som bolag, skulle också denna osunda konkurrens på marknaden försvinna. De områden som upphandlas blir då fria från statlig konkurrens, vilket vi tror hade varit till gagn för vägunderhållsmarknaden.

Anf. 36 JENS HOLM (V) replik:

Fru talman! Det som Patrik Jönsson sa om vägunderhållet och den granskning som Riksrevisionen har gjort var intressant. Denna granskning ger svidande kritik, vilket Jönsson var inne på. Man kan utöka kritiken till situationen för järnvägsunderhållet, där det är likartat om inte värre. Även detta är helt avreglerat och privatiserat.

I dag har Trafikverket väldigt lite koll på banorna, eftersom man inte längre ansvarar för underhållet. Bland de operatörer som utför underhållet finns det ingen som tar ett helhetsansvar. Även byråkratin har ökat, eftersom man hela tiden måste göra upphandlingar och tillfråga Trafikverket innan man gör olika saker. Detta ger en högre samhällskostnad jämfört med om man hade gjort detta i egen regi.

Jag tyckte mig höra Patrik Jönsson säga att Sverigedemokraterna vill ha vägunderhållet i egen regi. Skulle han kunna utveckla det? Gäller det även järnvägsunderhållet? Vill Sverigedemokraterna ha detta i egen regi?

Anf. 37 PATRIK JÖNSSON (SD) replik:

Fru talman! Jag delar i allt väsentligt Jens Holms analys av problemet. Det är jättebra att Jens Holm även lyfter upp frågan om även järnvägsunderhållet kan vara i egen regi. Svaret från vårt håll blir ja. Det gäller inte allt, men en stor del av det. I varje fall borde det vara ungefär motsvarande storleken på det som Infranord i dag har. Det borde överföras till Trafikverket eller till det banverk som vi jättegärna skulle vilja ha i stället för en uppdelning av järnväg och banverk.

Här finns flera goda faktorer. Färre personer behöver syssla med upphandling, vilket kostar pengar. Man får in-house-kompetens. Det gör det lättare att rekrytera folk internt till viktiga roller. Man har bättre kompetens och kännedom om sin anläggning.

Hur ska då detta se ut? I dag finns både inom väg och järnväg en uppdelning i olika områden. Detta får man se över.

Låt oss ta järnvägssidan som exempel. Den skiljer sig ändå väsentligt från vägunderhållet. Man skulle kunna ha stambanorna och vissa centrala knutpunkter i egen regi och överlåta annat åt marknaden. Vi tycker att det är väsentligt att en del finns kvar på marknaden så att man kan jämföra vad som blir bäst och billigast.

Anf. 38 JENS HOLM (V) replik:

Fru talman! Snart kommer en utredning om ett återtagande av basunderhållet av järnvägen så att det blir i egen regi. Utredningen ska vara klar om några veckor, och det ska bli väldigt intressant att se vad den föreslår.

Även om man har verksamhet i egen regi finns förstås inget som förhindrar Trafikverket att ta in kompetens från privata operatörer på de områden där man själv inte har kompetens. Man kommer inom vissa underhållsområden att fortsätta med upphandlingar. Men det viktiga med att låta det återgå till staten igen är att man får en samlad kompetens. Man vet helt

enkelt hur det ser ut på banorna, och man slipper en stor del av byråkratin. Då kan man utföra ett bättre – mer optimalt – underhåll av både vägar och järnväg.

Prot. 2019/20:88

18 mars

Infrastrukturfrågor

Anf. 39 PATRIK JÖNSSON (SD) replik:

Fru talman! Jag vill inte föregå utredningen på något vis, men vi ser positivt på att man kanske helt enkelt lägger ned Infranord och upprättar något som var som det gamla Banverket Produktion. Kanske borde man fundera på att göra något liknande på vägsidan. Det blir en osund konkurrens när Infranord och Svevia konkurrerar med de privata. Det har kommit hård kritik från både järnvägs- och vägsidan om att priser dumpas, vilket heller inte är sunt. Som vi sa innan hade fördelen varit att man hade kunnat jämföra statligt och privat. Vad blir bäst?

Ett annat problem, som jag har hört från vägunderhållssidan, gäller att när man har haft ett kontrakt och det löpt ut har vägarna varit i ganska dåligt skick. Man har kört vissa vägar i botten för att spara pengar. Detta tänk hade man såklart kommit ifrån om staten hade stått för underhållet. Det har alltså både för- och nackdelar.

Det finns också fördelar med att ha kvar det privata. Bland annat kan man se till att det statliga inte skenar iväg – spårar ur – och blir dubbelt så dyrt som att exempelvis underhålla något med det privata.

Jag tycker att man måste vara mån om att ha kvar båda sidor. Detta vill jag betona.

Anf. 40 GÖRAN LINDELL (C):

Fru talman! Sverige står i dag, tillsammans med världen i övrigt, inför en akut utmaning i följderna av coronaepidemin, en utmaning som dominerar allas vårt medvetande just nu. Krisens effekter påverkar inte minst den infrastruktur vi i dag ska debattera. Ändå är det nu vårt uppdrag att se framåt på de utmaningar som kommer att bestå när det gäller vår infrastruktur, även efter corona.

Centerpartiet står naturligtvis bakom alla sina yrkanden, men för tids vinnande yrkar vi bifall endast till reservation nr 6.

Pålitliga och miljövänliga transporter till rimlig kostnad är nödvändiga i en globaliserad värld. Sverige är ett av världens mest handelsberoende länder och ett av EU:s mest glesbefolkade. Transporter är själva blodomloppet i vårt samhälle. Avstånden får aldrig bli hämmande för konkurrenskraften. Behovet av fungerande pendlingsmöjligheter ökar. Men förutsättningen för ett samhälle som är hållbart i längden är att infrastrukturen genomgår en genomgripande förändring med målet att inte medföra några klimatpåverkande utsläpp.

En politik som gör det möjligt att driva företag i hela landet kräver fungerande vägar. Centerpartiet ser det som nödvändigt att politiskt lägga fast minimivån för fungerande vägar i landets alla delar. Därför anser vi att det bör införas en lägsta godtagbar standard på vägnätet. Detta är lika rimligt som att staten anger en lägsta standard på andra områden för den enskilde eller kommunen. Det finns i dag ställen i landet där det allmänna vägnätet tidvis är så dåligt att folk varken vågar eller kan köra där. Detta är inte acceptabelt.

När det gäller klimatfrågan har Sverige som mål att koldioxidutsläppen från transportsektorn ska minska med 70 procent till 2030. Det är ett ambitiöst mål som kräver en nationell kraftsamling, men det innebär också en enorm möjlighet att bli ett föredöme i den globala förändring som pågår. Att ta en ledarposition i utvecklingen av alternativ teknik och utveckla en flora av icke-fossila hållbara bränslen innebär stora satsningar och stora affärsmöjligheter.

För att detta ska vara möjligt krävs ett gott samarbete mellan näringsliv och samhälle. Näringslivet framstår alltmer som en offensiv aktör. Inom initiativet Fossilfritt Sverige under Svante Axelssons och Malin Strands ledning tecknas det ena branschavtalet efter det andra, vilket innebär branschvisa handslag om att nå de klimatpolitiska målen. Det är faktiskt så att näringslivet på många områden snarare skjuter politiken framför sig än behöver stimuleras och drivas på mot hållbara lösningar. Det är nu synnerligen viktigt att vi politiskt följer upp med tydliga långsiktiga spelregler för inom vilka ramar denna utveckling ska ske.

Det handlar om laddinfrastruktur och väg-el, men det handlar också om hållbarare flyg och sjötransporter, gränsöverskridande gemensamma standarder och mycket annat. Eldrift kommer att spela en dominerande roll för framtidens fordon. Jag vill i detta sammanhang lyfta fram den elektrifieringsstrategi som Centerpartiet tidigare har föreslagit för att underlätta den gröna omställningen. Jag konstaterar att den nu är en del av statsbudgeten för 2020.

Under överskådlig tid behövs också drivmedel som ersätter dagens fossilbränslen, till exempel i tyngre fordon och vid långa avstånd i glesbefolkade delar av landet. Det handlar därför om att ge bra förutsättningar för att producera och distribuera fossilfria bränslen för alla trafikslag. Det behövs tydliga och långsiktiga politiskt fastlagda ramar. Ekonomiska spelregler ska pröva och konkurrensutsätta de olika alternativen. Så ser Centerpartiets vision för att nå bästa resultat ut.

Fru talman! It och telekom blir alltmer en integrerad del av infrastrukturen. Centerpartiet brukar kalla det för det femte transportslaget. Det handlar både om teknikens betydelse för digitala kommunikationer som kan ersätta fysiska resor och om stöd till övrig infrastruktur, till exempel i utvecklingen mot smartare logistiklösningar och självkörande fordon.

Fru talman! Sveriges transportsystem ska vara likvärdigt vad gäller kvinnors respektive mäns olika behov. Transporter är grundläggande för vår vardag, och jämställda transporter handlar om att ge kvinnor och män samma förutsättningar för allt från långväga resor till arbetspendling och förskolehämtning. Vi vet att trygga trafikmiljöer generaliserat uttryckt är en viktigare fråga för kvinnor än för män. Kvinnor känner oftare oro inför att vistas i det offentliga rummet. Detta måste tydligare beaktas i planeringsarbetet när det gäller allt från utformning och ljussättning av gångtunnlar till återvändsgränder, grönområden och andra platser med begränsad insyn. Kvinnor behöver i större utsträckning involveras i planeringsprocessen. Jag vill framföra att ett sätt att göra detta är att redan tidigt i planeringen av trafiksystemen säkerställa att det finns en jämn fördelning mellan män och kvinnor.

Fru talman! Hot, våld och trakasserier mot bussförare och bussresenärer är ett växande problem. Det skapar en otrygg och hotfull miljö i kollektivtrafiken och riskerar att minska viljan att åka kollektivt. Centerpartiet ser positivt på en förenklad men rättssäker tillståndshantering av kameraövervakningen. Det borde gå att förebygga, förhindra, upptäcka och i efterhand utreda brottslig verksamhet på ett mer effektivt sätt med hjälp av en reglerad kameraövervakning.

För mer än 1 miljon människor är det de enskilda vägarna som gör det möjligt att lämna hemmet och komma tillbaka varje dag. De enskilda vägarna är också mycket betydelsefulla ur ett godstransportperspektiv. Driften av de enskilda vägarna bygger på ett betydande engagemang från boende längs vägarna. Det är viktigt att de ges tillräckligt samhällsstöd för ordinarie skötsel av vägen. Men det krävs också extra insatser, till exempel för att klara att rusta vägen inför införandet av längre och tyngre lastbilar. Centerpartiet anser att det ska säkerställas att det tillförs resurser, så att de samfälliga enskilda vägarnas 43 000 mil ska ha en bra standard, rätt sträckning och god bärighet. Detta är en del av vad Centerpartiet avser med en lägsta godtagbar vägstandard i hela landet.

Fru talman! Transportstyrelsen fakturerar fordonsägare för avgifter från trängselskatter och andra vägavgifter. Åker man ofta sker detta automatiserat, men för många engångsbesökare är det så att en faktura med en väldigt liten summa skickas hem med posten. Detta är dyrt att administrera. Det är också dyrt för den som missar att betala: Det kostar 500 kronor. Centerpartiet anser att Transportstyrelsen borde ta fram automatiserade system även för dessa avgifter, till exempel genom att de ackumuleras per fordon till dess att beloppet överstiger en viss summa och faktureras först då.

Fru talman! I dagens akuta läge har coronainfluensans effekter inneburit att vårt samhälle stannat av på ett sätt vi aldrig tidigare upplevt. Att bekämpa smittan och dess mänskliga följder är naturligtvis det viktigaste just nu, men påfrestningarna rör många delar av samhället. Flera sektorer inom transport och infrastruktur har problem som handlar om hur företagen ska överleva. Just nu levereras snabba och resoluta politiska åtgärder för att minimera samhällskostnaderna akut och på längre sikt. Nu är tid att lägga partipolitisk taktik och konfliktskapande utspel åt sidan. Jag hoppas på handlingskraft och bred politisk samling i en svår tid.

Anf. 41 MAGNUS JACOBSSON (KD):

Fru talman! Jag är stolt över att vara svensk politiker. Vi kan strida och debattera, men när det är kris och Sverige hotas sluter vi upp och jobbar tillsammans. Jag har varit med om det vid flera tillfällen. Exempelvis satt jag i trafikutskottet när "nine eleven" inträffade 2001. Då skedde en samling där man samverkade för att lösa den kris som uppstod när försäkringsbolagen sa upp försäkringarna för hela flygsektorn. Vid finanskrisen 2009 hade jag förmånen att vara kommunalråd i Uddevalla. Även då skedde en samling för att klara situationen. Majoriteten, som jag tillhörde, samverkade med oppositionen.

Även nu förs goda samtal mellan regeringen och övriga partiledare och mellan finansministern och ekonomisk-politiska talespersoner. Vi har även haft god dialog med de personer som varit i trafikutskottet.

Denna förmåga till samling i kristid är bra. Det visar att trots att vi har partier med många olika infallsvinklar är vi bereda att lägga dessa åt sidan när våra kommuner eller vårt land utsätts för en stor utmaning.

Fru talman! Politik handlar ofta om att visa på skillnader. Men ibland när läget så anmodar måste politiken också handla om att visa att man kan stå tillsammans. Just nu är ett sådant läge. Vi måste göra det vi kan för att Sverige ska klara av denna situation på ett så bra sätt som möjligt, väl medvetna om att vi i efterhand alltid kommer att kunna kritisera enskilda beslut.

Vi kristdemokrater är positiva till de åtgärder regeringen har vidtagit avseende transportnäringen. Samtidigt vill jag påpeka att exempelvis flyget behöver få möjlighet att permittera personal på 100 procent under en tid. En annan fråga som jag också har lyft upp är att våra bolag och näringar exempelvis ska kunna vara befriade från amorteringar.

Den kris vi ser inom kollektivtrafik, järnväg, sjöfart och flyget samt även turistnäringen är att intäkterna försvinner då man inte får några kunder, men personalen och kapitalkostnaderna ligger kvar. Bolag med höga värden riskerar således att gå i konkurs trots att de egentligen fungerar väl.

Fru talman! I dag ska vi tala om trafikutskottets betänkande 2019/20:TU7 *Infrastrukturfrågor*. Det är ett viktigt område då infrastrukturen är en del av de grundfundament som gör att vi kan bygga ett fungerande samhälle. Ofta tror jag tyvärr att vi tar infrastrukturen för given. Men nu när Sverige utmanas av en sjukdom som drabbar alla sektorer ser vi hur otroligt viktiga flyget, sjöfarten, järnvägen, kollektivtrafiken och gods-transporterna är. Vi kan inte upprätthålla god service eller fungerande vård utan väl fungerande infrastruktur och person- och godstransporter.

Från kristdemokratiskt håll har vi avsatt något mer resurser än regeringen på detta område. Dessa extra resurser har vi använt för att lyfta fram enskilda vägar, elektrifiering av bilar och lastbilar via laddstolpar samt ytterligare forskning på miljövänligt bränsle inom flyget.

Avseende de stora budgetposterna som berör väg och järnväg har vi ungefär samma ekonomiska ramar som regeringen. Vi kan således inte lova mer eller mindre än regeringen, utan vår politik på detta område handlar mer om hur man bör använda de ramar som riksdagen har fattat beslut om.

Fru talman! Sverige är ett litet och exportberoende land. Ett starkt och konkurrenskraftigt näringsliv är beroende av fungerande och väl utvecklad infrastruktur. Vi vill därför betona betydelsen av väg- och järnvägsunderhållet på landsbygden. Vid de tillfällen när godstrafiken blir försenad kan det innebära stora ekonomiska förluster för industrin som finns i landet. För att uppnå en hög flexibilitet och bättre punktlighet för såväl person- som godstrafik krävs därför ett utökat underhåll och förbättrad rälskapacitet. Det är dock viktigt att satsningar görs utifrån ett systemtänk så att vi bygger färdigt hela sträckor då samhällsvinsten uppnås först när systemet är färdigt.

Vid sidan av näringslivets behov av fungerande godsflöden är vi som personer beroende av fungerande infrastruktur och kollektivtrafik för att kunna ta oss till jobbet och skolan eller för andra viktiga resor som man gör i vardagen.

Fru talman! När vi talar om system talar vi om små detaljer som exempelvis att det fattas en kilometer järnväg i Göteborg för att Bohusbanan på

ett effektivt sätt ska kunna lasta till Göteborgs hamn. Ett annat sådant exempel är att vi måste bygga färdigt både vägar och järnvägar om Stockholm ska få möjlighet att dra nytta av den nya hamnen i Norvik.

Vi talar också om vikten av att de stora systemen färdigställs. Det gäller exempelvis sträckorna längs med Norrlandskusten. Vi måste jobba med den nordiska triangeln. Vi behöver få våra infrastrukturer färdiga om vi ska dra nytta av de investeringar vi redan gör.

Sverige är i praktiken en ö som är beroende av goda förbindelser med kontinenten om hela Sverige ska utvecklas.

Fru talman! Det är inte bara järnvägen som behöver förbättras. De absolut flesta transporter sker med bil och lastbil. Så är det, och så kommer det att förbli. Det finns troligtvis inget transportslag som är mer flexibelt och effektivt än transporter med enskilda fordon. Därför måste vi fortsätta att utveckla även fordonstrafiken.

Dagens vägar behöver renoveras och rustas upp samtidigt som det också behövs nya vägar för att fordonstrafiken ska fungera på ett bättre sätt. Tyvärr får vi alltför ofta rapporter om enskilda vägar som har bristande underhåll och därmed får sänkt hastighet i stället för en renovering och upprustad väg. Detta skapar stor irritation och försämrar tilltron till den svenska infrastrukturen.

Alla transportslag påverkar miljön. Det är därför viktigt att vi fortsätter att arbeta med att byta ut fordonsflottan mot mer miljövänliga fordon. Vi har i vår budget avsatt resurser till elektrifiering. Men det kommer att behövas fler tekniska lösningar för att skapa ett robust och miljövänligt transportsystem. Preems planer på att producera diesel med avfall från skogen är ett bra exempel på en framtidslösning som skapar en bättre miljöprofil samtidigt som vi använder de dieselfordon som redan finns.

Vi tror också att vätgas samt olika former av återvunnen energi kommer att bidra till att fordonsflottan blir mer miljövänlig, vilket är nödvändigt om vi ska leva upp till de miljömål som vi alla har ställt oss bakom.

Fru talman! Som jag redan har påpekat har vi ungefär samma ramar för investeringar på vägar. Samtidigt finns det större behov av upprustning än vad ramarna medger. Vi har därför lyft fram behovet av en förändring av lagstiftningen så att kommuner och regioner får möjlighet att medfinansiera olika projekt via bompeng. Det finns ett starkt folkligt stöd för att förbättra den lokala infrastrukturen i det egna närområdet. Därför bör vi möjliggöra för våra lokalpolitiker att ta initiativ till ytterligare investeringar som finansieras av dem som använder själva infrastrukturen.

Fru talman! Jag vill också påpeka att det är extremt viktigt att vi även framgent fortsätter att granska hur våra myndigheter jobbar med upphandlingar med mera. Vi avsätter stora summor för utveckling av infrastruktur. Det är därför otroligt viktigt att upphandlingar sker på ett sådant sätt att vi får ut så mycket som möjligt av dessa resurser.

Det är bra med samarbete mellan stat och näringsliv. Det kommer att ge oss bättre infrastruktur till ett korrekt pris. Vi är därför positiva till Riksrevisionens granskning av våra myndigheter och förutsätter att regeringen samt myndigheterna tar till sig av de rekommendationer som Riksrevisionen lyfter fram.

Fru talman! Vi står bakom alla våra reservationer, men för att vinna tid yrkar jag bifall till reservation 3.

Anf. 42 HELENA GELLERMAN (L):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservation nr 12 om forskning och innovation.

I dag ska vi debattera landets infrastruktur. Detta gör vi samtidigt som coronaviruset lamslår landet. Den sektor som är värst drabbad i dagsläget är just transportnäringen, som använder Sveriges infrastruktur. Det visar vilken oerhörd betydelse som transporter har för vårt lands funktion, men även inom EU och globalt. När människor uppmanas att i möjligaste mån arbeta hemifrån och stanna hemma om de känner influensasymtom, ser vi infrastrukturens betydelse för pendlingen till jobbet och för godshantering- en och hur många som får sin försörjning genom transportnäringen.

Samtidigt synliggörs hur olika infrastrukturer är kopplade till och kom- pletterar varandra. Tydligast är detta mellan den digitala infrastrukturen och den fysiska transporten. Har vi en tillräckligt bra digital infrastruktur för att människor ska kunna arbeta hemifrån i hela landet, och har företa- gen tillräcklig digital kapacitet för att klara personalens uppkoppling till företagens datorsystem?

Detta är viktiga frågor som får utvärderas i ett senare skede. Nu gäller det att minimera skadeverkningarna från coronaviruset i möjligaste mån, främst genom att skydda äldre och andra utsatta grupper och att hjälpa ut- satta företag och deras anställda, inte minst inom flyget och sjöfarten.

Det är viktigt att vi har fungerande företag när coronakrisen är över, så att vi snabbt kan få igång transporter med normal kapacitet igen. Trans- portkapaciteten behöver dock både utvecklas och klimatanpassas. Trans- porter är viktiga för personers pendling till jobb och resor på fritiden. Sam- tidigt är företag också beroende av pålitliga transporter. Sveriges konkur- renskraft och möjligheten att driva företag i hela landet är starkt beroende av fungerande transporter.

Nuvarande infrastruktur måste underhållas. Vi måste investera i ny ka- pacitet med ett helhetsperspektiv, bygga bort flaskhalsar och även priori- tera knutpunkter för lastning och lossning av gods samt smidiga byten för persontransporter. Ett exempel är omlastning mellan tåg och lastbil till sjö- fart i våra hamnar. Ett annat exempel är en effektiv kollektivtrafik till större flygplatser. Liberalerna ser att alla transportslag behövs, och det är ett effektivt utnyttjande av varje transportslags fördelar som bygger en sammanhållen stark infrastruktur i Sverige.

Sverige är i behov av många olika investeringar i infrastruktur, och för att kunna prioritera rätt är de samhällsekonomiska kalkylerna viktiga som beslutsunderlag för oss politiker. Liberalerna anser att godsets betydelse för Sveriges utveckling är undervärderad i kalkylerna. Vi behöver därför utveckla modellerna så att pålitliga godstransporters betydelse för företa- gen får större genomslag i beslutsunderlagen.

Vägnätet har under en rad år varit nedprioriterat. Det har främst drabbat vägnätet på landsbygden, då Trafikverket behövt prioritera. Det slår hårt eftersom bilen oftast är det enda alternativet för persontransporter på landsbygden. Dessutom omöjliggör det tyngre och längre lastbilar, som ger effektiva godstransporter för våra näringar och som därmed är bättre för klimatet. Det är därför viktigt med fortsatta satsningar som möjliggör bättre vägstandard. Det gäller inte minst på landsbygden.

Fru talman! Transportsektorn står för en tredjedel av de svenska kli- matutsläppen, och 93 procent av dessa utsläpp kommer från vägtrafik. Den

svenska fordonsflottan måste därför bli mer hållbar, och utsläppen måste minskas. För att minska klimatpåverkan men behålla mobiliteten, vilket är väldigt viktigt för Liberalerna, måste transporter bli effektivare och användningen av biodrivmedel och eldrivna fordon samt forskning och utnyttjande av ny teknik öka.

Liberalerna har tagit initiativ till elektrifieringskommissionen, som kommer att fokusera på elektrifieringen av tunga transporter. Där behövs infrastruktursatsningar i både laddinfrastruktur och elvägar för att underlätta övergången till eldrivna lastbilar. Samtidigt behöver ett landstäckande nät av laddinfrastruktur för laddbara bilar snabbt skapas, så att folk vågar satsa på elbilarna. Vet man inte om man kan komma dit man vill med en laddbil satsar man inte på en elbil.

Överflyttning av gods från väg till järnväg och sjöfart är viktigt för klimatet och bör få större tyngd vid prioritering av infrastruktursatsningar. Det kan gälla att rusta upp och bygga ny järnväg, men det kan också gälla åtgärder för att effektivisera i hamnar och på andra ställen där gods lastas om.

Flyget och sjöfarten behöver också ställa om från sitt beroende av fossilt bränsle. För flygets del sker en lovande utveckling av elflyg, som före 2030 kan få större genomslag på kortare distanser upp till 40 mil. Liberalerna ser positivt på den utredning som pågår gällande elflygets möjligheter och vill att regeringens flygplatsstrategi tar hänsyn till elflygets potential att effektivare binda samman Sverige genom direktflyg mellan de regionala flygplatserna. Även här behöver hänsyn tas till behovet av laddinfrastruktur. Dock kommer biodrivmedel att behövas för att minska både flygets och sjöfartens klimatpåverkan under lång tid framöver. Därför är det viktigt att vi driver på utvecklingen av laddbara bilar. Det finns nämligen en begränsad mängd biodrivmedel, och den behövs verkligen till flyget och till sjöfarten.

Fru talman! Ska vi klara våra klimatmål och effektivisera våra transporter krävs forskning, innovation och teknikutveckling, inte minst inom vägtransporter. Vi behöver utveckla självkörande eldrivna bilar som är uppkopplade och som betjänar en delningsekonomi i samhället. Vi behöver en lagstiftning som möjliggör att vi kan utnyttja den snabba teknikutvecklingen så länge den uppfyller säkerhetskrav och krav på personlig integritet. Digitaliseringen ger stora möjligheter där tillgången till data ska ingå som en naturlig del av infrastrukturen och därmed ge ett trafiksäkert och effektivt transportsystem.

Jag yrkar bifall till reservation nr 12, Forsning och innovation.

Anf. 43 TERES LINDBERG (S):

Fru talman! Ett väl fungerande transportsystem är avgörande för att vårt land ska fungera. Om man tittar på Sverige ur ett befolkningsperspektiv är det ett ganska litet land, men ur ett geografiskt perspektiv är det ett ganska stort land. Det innebär såklart att det är särskilda förutsättningar när det gäller att få transportsystemet att fungera i hela landet. Det handlar om att hela näringslivet ska kunna fungera, att industrin ska kunna fungera och att människor ska kunna förflytta sig såväl i mindre orter som i de större städerna.

Sverige är ett exportberoende land. Exportindustrin är kärnan i svensk ekonomi, och den förutsätter att vi har fungerande transporter. I skuggan

av den pandemi som vi just nu upplever ser vi vikten av ett fungerande infrastruktursystem. Det handlar om att leveranser fungerar och om att infrastrukturen står pall för utmaningar, oavsett om vi pratar väg, järnväg, sjöfart, flyg, kollektivtrafik eller it-infrastruktur. De ingår alla i samhällets blodomlopp. Utan en fungerande infrastruktur skulle vårt samhälle bokstavligen klappa ihop.

I den kris som vi nu upplever ställs allt lite på ända. Både vårt land och många andra befinner sig mitt i ett kritiskt läge orsakat av viruset corona eller covid-19. Det är såklart angeläget att hålla tillbaka smittspridningen, så att sjukvården klarar av de utmaningar som vi har att vänta. Vi ser nu hur persontransporterna radikalt minskar. En del kan tillfälligt arbeta hemifrån medan andra gör som jag: cyklar eller går till jobbet. Det är otroligt fint att se den solidaritet som svenska folket just nu visar. Det underlättar begränsningen av smittspridningen, och det gör att resor med kollektiva färdmedel inte behöver innebära en ökad risk för dem som behöver transporterna för att kunna ta sig till jobbet – till de jobb som kräver fysisk närvaro, kanske i en livsmedelsaffär eller i läkemedelsindustrin eller i sjukvården.

Fru talman! Jag vill passa på att rikta ett varmt och djupt tack till alla som gör detta möjligt. Alla som arbetar i sjukvården gör såklart ovärderliga insatser just nu. De som jobbar i transportbranschen är kanske inte fullt så synliga, men det är de som ser till att det finns varor på hyllorna i affären, så att du och jag kan ha mat på bordet. Det är de som ser till att människor kan ta sig till jobbet, så att sjukvården faktiskt fungerar. Och det är de som ser till att de sjuka kan ta sig till vården.

Tack, alla ni som bidrar till detta!

Fru talman! I dag behandlar vi regeringens skrivelse med anledning av Riksrevisionens rapport om Trafikverkets upphandling av drift och underhåll av statliga vägar. Vi behandlar samtidigt 282 yrkanden från den allmänna motionstiden.

Det är såklart uppenbart att infrastrukturen berör oss alla.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.

Jag vill understryka att vi har ett transportpolitiskt mål som har hängt med över tid med olika regeringar och olika politiska samarbeten. Det är en viktig förutsättning att vi har en långsiktig planering som håller över tid. Det är avgörande för att vi ska kunna ha en fungerande transportförsörjning över hela landet.

De transportpolitiska målen har också varit vägledande i nu gällande investeringsplan. Den innehåller investeringar på totalt 700 miljarder, vilket är 100 miljarder mer än den föregående planen. Det är viktiga resurstillskott som behövs.

Utgångspunkten i investeringsplanen antogs av riksdagen när vi behandlade infrastrukturpropositionen under 2017. I fokus står innovativa och effektiva lösningar. Där står en omställning med sikte på att vi ska bli världens första fossilfria välfärdsland, förbättrade förutsättningar för näringslivet i hela landet, förstärkt sysselsättning och ett tillvaratagande av de möjligheter som digitaliseringen medger för att kunna åstadkomma ett hållbart transportsystem.

I den senaste infrastrukturpropositionen relaterade man också investeringar i infrastruktur till bostadsbyggande. Jag kan inte nog understryka

vikten av detta. Alltför länge har infrastrukturplaneringen utgått från i huvudsak ett faktiskt behov eller ett praktiskt problem som har uppstått. Den tillförda utgångspunkten öppnar upp för att med stöd i infrastrukturplaneringen och i investeringarna också skapa nya möjligheter för att kunna ta hänsyn till hur nya arbetsmarknader kan nås och hur nya områden kan skapa attraktiva platser för bostadsbyggande.

Utöver det transportpolitiska målet finns också ett funktionsmål och ett hållbarhetsmål. Funktionsmålet innebär att transportsystemets utformning, funktion och användning ska medverka till att ge alla en grundläggande tillgänglighet och en god kvalitet och användbarhet samt bidra till utvecklingskraft i hela landet.

Här vill jag understryka att transportsystemet ska vara jämställt och se till såväl mäns som kvinnors olika behov. Det finns skillnader mellan kvinnors och mäns resmönster, där män åker mer bil och kvinnor åker mer kollektivt.

Samtidigt ser vi att andelen som upplever att otryggheten i kollektivtrafiken har ökat har blivit större och att ökningen är störst bland kvinnor. Den utvecklingen är naturligtvis inte acceptabel. Vi måste enträget fortsätta arbetet på alla nivåer för att uppnå ett tryggt kollektivtrafiksystem för alla.

Extra viktigt blir det här sett med utgångspunkt i hållbarhetsmålet som handlar om att vi ska ha ett långsiktigt hållbart transportsystem. Det kanske är den största utmaningen vi har framför oss. Det är tydligt kopplat till Parisavtalet och FN:s hållbarhetsmål i Agenda 2030, och det är tydligt kopplat till den klimatstrategi som regeringen nyligen har lagt fram, precis som EU:s arbete med dess nya gröna deal.

Klimatutmaningarna är såklart globala, men de är likväl nationella. Vi har höga ambitioner, inte minst genom att vi i investeringsplanen och tidigare har uttalat att vi ska bli världens första fossilfria välfärdsland. Vi ska nå nettonollutsläpp till 2045 med ett etappmål om att minska växthusgasutsläppen från inrikes transporter med minst 70 procent till 2030.

Det är tuffa mål som ställer stora krav på hela vårt samhälle. I grunden handlar det om att vi ska kunna se våra barn och barnbarn i ögonen. Det handlar om val i det stora, som att ställa om godstransporter från väg till järnväg och sjöfart. Det handlar om att bli effektivare ur ett klimatperspektiv, att vi på ett bättre sätt ska kunna ha smartare och mer klimatanpassade lastbilstransporter.

Det handlar också om dig och mig och de val vi gör. Det handlar om att när det är möjligt välja tåget framför flyget. Det handlar om att ta bussen i stället för bilen och att tänka miljövänligt när vi skaffar en ny bil.

Ska vi klara klimatutmaningarna måste vi hålla ihop, från oss lagstiftare till industrin till det enskilda valet i vardagen. Ska omställningen vara möjlig är också tryggheten i kollektivtrafiken en förutsättning. Otrygghet får aldrig vara en anledning till att man väljer ett annat färdmedel än det kollektiva, som nästan alltid är det allra smartaste.

Fru talman! I det här sammanhanget vill jag också framhäva det som infrastrukturministern brukar säga: Sverige ska vara en permanent världsutställning för innovationer på transportområdet. Det behövs för att vi ska klara omställningen. Vi behöver smarta och innovativa lösningar för att människor ska kunna göra smarta och miljövänliga val.

Med hjälp av digitaliseringen kan vi också finna smarta sätt till mobilitet. Vi kan använda våra klimatambitioner för att stärka svensk konkurrenskraft och svenskt näringsliv. Jag skulle vilja säga att möjligheterna faktiskt är oändliga.

För oss socialdemokrater är alla transportslag viktiga. De kompletterar varandra, och de behövs på olika sätt. Det är inte framgångsrikt att ställa ett transportslag mot ett annat, utan infrastrukturplaneringen måste handla om dem alla. Det är också det som har varit själva riktningen i den infrastrukturproposition som vi behandlade och som blivit regeringens investeringsplan. Det tycker jag är bra.

Därför kan jag inte låta bli, fru talman, att bemöta det som utskottets ordförande Jens Holm nämnde här i kammaren. Precis som förra året kräver han en revidering av investeringsplanen. Utskottets ordförande borde känna till att planen faktiskt revideras varje mandatperiod, alltså vart fjärde år. Det kommer såklart en revidering.

Jag kan heller inte låta bli att bemöta samma inlägg kring Tvärförbindelse Södertörn. Som företrädare för Socialdemokraterna på ett nationellt plan är jag såklart väldigt bekymrad över att det inte gått fortare och att byggandet av Tvärförbindelse Södertörn inte har kommit till stånd riktigt än. Norviks hamn öppnar faktiskt under året, först som containerhamn och till hösten ska rorohamnen invigas. Det är klart att det här kommer att skapa nya problem inte minst när det gäller lastbilstransporterna i Stockholmsregionen.

Som stockholmare och representant för Stockholmsregionen kan jag också vara något bekymrad över att det här inte har gått fortare och att trafikutskottets ordförande inte orkar se vilka möjligheter Tvärförbindelse Södertörn skulle kunna ge.

De problem vi kommer att se är tung godstrafik som kommer att gå på småvägar. Skulle man kunna knyta ihop Tvärförbindelse Södertörn med planeringen av Förbifart Stockholm skulle vi kunna få helt nya resmönster i Stockholmsregionen. Det skulle kunna avlasta den befintliga kollektivtrafiken som i alla fall i normalfallet har väldigt många resenärer och är ganska utsatt.

Här behöver vi ha nya system. Vi skulle kunna få till stånd en smart BRT-lösning på tvären över Stockholmsregionen till den nya regionaltrafikstationen i Barkarby som nu byggs och snart kommer att öppnas. Jag ser snarare stora möjligheter här.

Avslutningsvis, fru talman, vill jag backa tillbaka dit där jag började. Vi befinner oss just nu i en akut kris. Det som kanske kändes primärt i går är lite sekundärt i dag.

I kristid är det viktigaste på infrastrukturuområdet att upprätthålla ett fungerande transportsystem. I det kortsiktiga perspektivet uppskattar jag att den lagstiftande församlingen klarar av att lägga den politiska konflikten åt sidan och i stället fokusera på det arbete som är viktigast för stunden: att garantera att de som fyller för samhället viktiga funktioner kan transporteras och att varor och gods, trots stängda gränser, både kan komma in och ut ur vårt land och fram till dem som har behov.

Tro mig! Det kommer en morgondag, och då kommer vi socialdemokrater att fortsätta att förstärka det blodomlopp som infrastrukturen utgör för att kunna garantera att flödena fungerar över hela vårt land även i framtiden.

Anf. 44 JENS HOLM (V) replik:

Fru talman! Teres Lindberg sa många viktiga saker om klimatomställningen, om den stora utmaning vi är mitt uppe i.

Precis som Klimatpolitiska rådet konstaterade är det något som inte hänger samman mellan orden och praktiken i det regeringen gör. Klimatpolitiska rådet tar till exempel upp just infrastrukturplaneringen, och man konstaterar att det finns en infrastrukturplan som bygger på prognoser om ökad vägtrafik, som tyvärr inte utgår från de klimatmål som finns. De handlar om att utsläppen från transportsektorn inom tio år ska minska med 70 procent och att det ska vara nettonollutsläpp till senast 2045.

Problemet som finns i den nationella infrastrukturplanen är att det ges för lite till järnvägen, och det som finns kommer alldeles för sent, att det byggs nya motorvägar, att det ges alldeles för lite till att bygga ny cykelinfrastruktur, mindre än 1 procent av pengarna anslås till det, och så vidare.

Det är bra att Teres Lindberg säger att den nationella infrastrukturplanen ska revideras. När ska revideringen göras? Vi får aldrig några konkreta besked från den ansvariga ministern. Är tanken att vi med revideringen ska få en reviderad plan som utgår från våra klimatmål, inte prognoser om ökad vägtrafik?

Norviks hamn invigs mycket riktigt i maj i år. Hamnen är ett stort problem, och den kommer att leda till tusen nya lastbilstransporter om dagen, det vill säga fyra gånger mer lastbilstransporter än vad som gäller nu på Södertörn. Det går att transportera gods på järnväg och med inlandssjöfart, Teres Lindberg. Varför planerar ni inte för det i stället för mer vägtrafik?

Anf. 45 TERES LINDBERG (S) replik:

Fru talman! Uppdateringen av investeringsplanen ska ske inom mandatperioden. Jag kan inte svara exakt när, men det är vart fjärde år. Den förra antogs precis innan valet, det vill säga 2018, så rimligt är att tro att den kommer till 2022.

Detta är ett långsiktigt arbete som föranleder en investeringsplan, många utredningar och så vidare. Jag tror inte att vi ska hasta på saker och ting eftersom det inte kommer att göra att vi fattar vettiga beslut. Låt den gång som gäller löpa.

När det gäller miljöambitionerna råder inget tvivel om att regeringens ambitioner – Socialdemokraternas och mina – är viktiga. De är en av de största utmaningarna vi står inför. Inte minst visar den globala rörelsen mot klimatförändringarna tydligt att den berör många människor. Det är ett ansvar vi har som lagstiftare och som människor att göra vad vi kan för att förhindra detta.

Jag blir lite bekymrad när Jens Holm lyfter upp cykelinfrastrukturen som en av de primära delarna. Nu är det inte staten som primärt står för cykelinvesteringarna, utan det är kommuner och regioner som har det ansvaret. Staten ska ge förutsättningar för att göra bra investeringar, och det ska finnas en lagstiftning som gör att de fungerar. Men det är inte primärt vår roll att lägga investeringarna i regionerna eller i kommunerna så att den regionala cykelpendlingen ska fungera, utan de måste ligga på kommunerna eftersom det är i huvudsak de som står för infrastrukturen. Jag tror inte att det fungerar att vi lägger cykelvägar utefter motorlederna, det underlättar inte cyklingen, utan det är andra åtgärder som måste till.

Anf. 46 JENS HOLM (V) replik:

Fru talman! Det finns pengar till cykelinfrastruktur i den nationella planen. Det är en cykelpott på knappt 2 miljarder kronor. Sedan finns i regionala planer ungefär 5 miljarder till utbyggd cykelinfrastruktur. Det blir summa summarum 7 miljarder kronor. Det är fråga om ungefär 1 procent av de totala 700 miljarder kronor som ska läggas på utbyggd infrastruktur under de kommande tolv åren. Det förslår inte riktigt, anser vi i Vänsterpartiet.

Jag fick inget konkret svar från Teres Lindberg vad gäller revideringen av infrastrukturplanen. Kommer man med den revideringen att utgå från våra klimatmål, inte från prognoser om ökad vägtrafik, precis som Klimatpolitiska rådet har föreslagit?

Jag skulle vilja ställa ännu en fråga till Teres Lindberg. Anser Socialdemokraterna att det är möjligt att nå våra klimatmål med utbyggnaden av Tvärförbindelse Södertörn, som kommer att leda till ökad vägtrafik? Naturvårdsverkets bedömning är att motorvägen strider mot våra klimatmål. Då kanske man ska undersöka om det finns andra lösningar att möta gods-transporter till och från Norviks hamn, till exempel med utbyggd järnvägskapacitet, dubbelspår hela vägen till Norviks hamn eller inlandssjöfart. Det är precis de tankarna man hade när man började planera hamnen men som regeringen tyvärr inte har lagt in i den nationella investeringsplanen.

Kan vi nå våra klimatmål, Teres Lindberg, med hjälp av Tvärförbindelse Södertörn – den nya stora motorvägen?

Anf. 47 TERES LINDBERG (S) replik:

Fru talman! Jens Holm känner mycket väl till att förarbetena för den kommande investeringsplanen inte är klara. Därför kan jag inte stå här och lova vad den kommer att innehålla eller på exakt vilket sätt den kommer att formuleras. Vi får helt enkelt vänta och se. När den väl kommer ska vi ta debatten då. Det kan jag tycka är rimligt.

Norviks hamn är en klimatsatsning av rang från regionens sida. Huvudkonkurrenten till Norviks hamn är Göteborgs hamn. Jag skulle vilja säga att det är mycket bra att vi i stället för att frakta det mesta av godset som ska till Stockholmsregionen och dess omnejd med bil till Göteborg, så går det med lastbil direkt hela vägen upp till Norvik. Det är en klimatsatsning av rang. Att man ännu inte har lyckats klara den rundade infrastruktur som krävs är ett bekymmer. Men att tro att allt ska fraktas på järnväg är inte möjligt. Man skulle kunna skicka godset till en annan kombi-terminal, men godset som anländer till Norvik ska inte till ett ställe utan det ska spridas över hela regionen. Det finns inte järnväg som går till varje kvarter eller varje industri, utan mycket av godset som kommer via containerhamnen kommer såklart att behöva gå över hela regionen. Det är inte görligt att tro att ytterligare en järnväg dit skulle lösa alla problem.

Visst önskar jag, precis som Jens Holm, att så mycket som möjligt ska gå via järnväg. Men om det bara betyder längre och mer komplicerade transporter är det inte en bra idé.

Anf. 48 PATRIK JÖNSSON (SD) replik:

Fru talman! Jag har två frågor till ledamoten Teres Lindberg.

Under hösten har vi sett en varselvåg inom järnvägsbranschen – detta under socialdemokratiskt styre. Ungefär 15 procent av alla järnvägstekni-

ker har varslats om uppsägning. Det gäller framför allt de små entreprenörerna, men även den stora draken Infranord har varslat 51 personer om uppsägning. Det skedde i december.

Jag har arbetat i 20 år i järnvägssektorn, och det gör mig ont. Jag förstår att detta blir ett problem när vi framgent ska ta upp stora satsningar på vår järnväg.

Samtidigt har jag tidigare i talarstolen redogjort för, och vi har sett, hur Trafikverkets organisation har svällt med 30 procent mellan 2010 och 2018.

Är Socialdemokraterna villiga att vidta åtgärder, likt Bane Nor, att minska Trafikverkets organisation för att frigöra mer resurser till fler arbetare i spåret?

Min andra fråga gäller Riksrevisionens granskning av upphandlingen av drift och underhåll av statliga vägar. Vi ser att kontrakten har sprungit i väg i kostnad, och vi ser stora kostnadsavvikelser.

Svaret från regeringen var taffligt – man hade i princip inga konkreta åtgärder alls. Min andra fråga är därför vilka konkreta åtgärder Socialdemokraterna avser att vidta för att minska kostnadsavvikelsena för kontrakt och för drift och underhåll av statliga vägar.

Anf. 49 TERES LINDBERG (S) replik:

Fru talman! Tack så jättemycket, Patrik Jönsson, för viktiga frågor!

Det är klart att vi också har varit bekymrade. Jag tror att alla vi som följer transportpolitiken och särskilt vi som sitter i trafikutskottet har varit bekymrade över just detta.

Detta hänger ihop med att vi i den investeringsplan som ligger har ökat underhållsinvesteringarna till järnvägen med 47 procent. Det har såklart bidragit till att man satt igång massor av arbete. Sedan har olika budgettekniska regler gjort att man dragit igång lite för mycket på ena sidan av årsskiftet jämfört med den andra. Det är ett jättebekymmer.

Jag vet att Infrastrukturdepartementet är väl insatt i denna problematik. Jag vet också att samtal har förts med Trafikverket. Utöver det kan inte jag ge några konkreta besked här. Men på sikt finns resurser avsatta för järnvägsunderhållet. Detta är snarast ett praktiskt problem som behöver lösas, och jag är tacksam för att de företag som varit inblandade och tvingats varsla också har gjort politiken medveten om de problem som vi står inför. Jag tror verkligen inget annat än att vi kommer att lösa dem.

Anf. 50 PATRIK JÖNSSON (SD) replik:

Fru talman! Det är bra att ni är bekymrade, men man kommer inte särskilt långt med ett bekymmer om man inte vidtar några åtgärder.

Krisen som järnvägsbranschen står inför hade faktiskt kunnat lösas om ni som regeringsparti hade valt att öka anslagskrediten för Trafikverket. Jag undrar på vilka grunder ni valde att inte göra detta.

Min direkta fråga var om ni är villiga att vidta åtgärder för att minska kostnaderna för Trafikverkets administration, så som Bane Nor har gjort, och därmed överföra mer resurser till arbetare i spåret.

Frågan om kostnadsavvikelsena för kontrakt gällande det statliga vägnätet och drift och underhåll fick jag heller inget svar på. Jag hoppas att ledamoten Teres Lindberg kan leverera ett svar på detta nu.

Anf. 51 TERES LINDBERG (S) replik:

Fru talman! Jag vill bara upplysa riksdagsledamoten Patrik Jönsson om att även jag är en vanlig riksdagsledamot. Jag är inte helt insatt i regeringsarbetet eller det myndigheterna gör på daglig basis. Patrik Jönsson ställer frågor här som snarare borde riktas till Infrastrukturdepartementet och infrastrukturministern. Jag antar att ledamoten är väl medveten om det och att han försöker sätta mig i en svår situation genom att ställa frågor som jag inte kan svara på. Jag tycker inte att det är riktigt okej.

Jag vet att regeringen gör vad den kan för att motverka den här typen av problem. Det vet också riksdagsledamoten Patrik Jönsson. Med det sagt tror jag att det i den dialog som vi för med Infrastrukturdepartementet just nu är helt andra frågor som ligger i fokus. Det handlar om att se till att människor har mat på bordet, att transporter fungerar och kan köra över stängda landsgränser och så vidare. Vi har helt andra bekymmer just nu, och jag tror att vi behöver hålla huvudet kallt och ha fullt fokus på dem de närmaste veckorna – kanske månaderna. Det hoppas jag att vi kan vara överens om.

Anf. 52 MAGNUS JACOBSSON (KD) replik:

Fru talman! Teres Lindberg lyfte i sitt anförande upp den mycket viktiga nationella infrastrukturplanen. Det var då jag begärde ordet.

Alla i Sverige känner säkert inte till det, men infrastrukturplanen är en tolvårig planering som vart fjärde år ska utvärderas och omvärderas och planeras för nästa tolv år. Det är ett viktigt styrdokument för myndigheter, regioner och kommuner och för oss i riksdagen, vilket gör att vi när det gäller infrastruktur har en långsiktig planering som försöker få oss i Sverige att gå i samma riktning.

För egen del har jag vid ett par tillfällen ställt frågor till ministern om just infrastrukturplanen. Jag blev därför glad när Teres Lindberg lyfte upp den frågan.

Enligt den nuvarande planeringen är det helt korrekt som sagts tidigare i debatten att 2022 borde planen komma till kammaren för omvärdering inför nästa tolv år. Det är bara ett litet problem, och det är att både myndigheter och regioner och andra signalerar att man inte får frågor som gör att man kan ta fram underlag, och om det inte tas fram några underlag är det svårt för regeringen att leverera något till kammaren.

När jag frågat om detta tidigare har jag fått beskedet att det bereds i Regeringskansliet. Jag har respekt för att en enskild ledamot inte kan svara på vad som sker i Regeringskansliet, men jag undrar om ledamoten delar den oro som jag och många med mig har över att det verkar som att planen inte kommer att komma till stånd till 2022. Åtminstone vi upplever, när vi lyssnar på myndigheter och regioner, att det sker en fördröjning av detta, och det är djupt bekymmersamt.

Anf. 53 TERES LINDBERG (S) replik:

Fru talman! Magnus Jacobsson tar upp en viktig och angelägen fråga. Låt mig bara vara tydlig och rätta ledamoten något: Infrastrukturplanen beslutas inte av Sveriges riksdag – på gott och ont. Som riksdagsledamot kanske man säger ont, men för att det ska fungera praktiskt är det kanske vettigt. Vi i riksdagen behandlar en skrivelse med anledning av den infrastrukturplan som regeringen beslutar om. Vad vi däremot behandlar är en

infrastrukturproposition som handlar om förutsättningarna och den ekonomiska ramen för den kommande infrastrukturplanen.

Jag har i dagarna försökt få ett konkret besked från Infrastrukturdepartementet. Med all respekt sagt har de inte prioriterat just den frågan nu i dagarna. Jag hoppas att vi i riksdagen och i trafikutskottet kommer att kunna få en mer konkret tidsplan vad gäller den kommande infrastrukturplanen, för den är viktig. Den är viktig för de internationella investeringarna och jätteviktig för den länsplanering som kommer till stånd till följd av den infrastrukturplan som regeringen lägger fram, så det är mycket arbete som ska komma ut av det regeringsbeslutet.

Jag har inget tydligare besked än så att ge. Jag kan bara hänvisa till de svar som Magnus Jacobsson fått tidigare i interpellationssvar från infrastrukturministern.

Anf. 54 MAGNUS JACOBSSON (KD) replik:

Fru talman! Det är givetvis korrekt, det som ledamoten lyfter fram. Men min grundfråga var ju om man delar denna oro.

Jag har den största respekt för att vi som ledamöter, oavsett om vi tillhör regeringssidan eller oppositionen, de facto inte sitter i regeringen. Det respekterar jag. Jag ställde inte frågan utifrån det perspektivet, utan jag reagerade på att ledamoten lyfte fram detta eftersom jag tycker att det är något oerhört viktigt att lyfta fram.

Min oro kommer sig av att jag ställde denna fråga redan i höstas, både som enskild fråga och som interpellation. Jag fick då svaret att det bereds i Regeringskansliet.

Att man just i dagarna jobbar med andra frågor har jag den största respekt för, vilket jag lyfte fram redan i mitt anförande. Jag tycker till och med att vi i Sverige just nu är riktigt duktiga på att gå sida vid sida och stötta varandra i denna svåra situation. Men kvar står faktum att i det långsiktiga arbetet signalerar både myndigheter och regioner att man inte har fått de frågor man behöver för att kunna ta ställning.

Min fråga kvarstår: Delar Teres Lindberg den oro som bland annat Kristdemokraterna känner för att denna plan inte verkar komma till stånd före 2022? Det är djupt bekymmersamt, för man kan inte planera verksamhet. Vi kan inte heller planera vårt budgetarbete om vi inte riktigt vet åt vilket håll vi ska gå. Delar ledamoten denna oro? I så fall hoppas jag att hon ligger på sina kollegor i regeringen så att detta kommer fram så fort som möjligt.

Anf. 55 TERES LINDBERG (S) replik:

Fru talman! Frågan bereds som sagt på Regeringskansliet. Jag är inte särskilt orolig. Den förra infrastrukturpropositionen som behandlades i riksdagen togs på försommaren 2017, alltså ett år innan själva investeringsplanen sedermera behandlades här i riksdagen. Än finns det alltså gott om tid, och jag hyser ingen oro för att regeringen inte ska leverera detta inom den tidsram som behövs för att kunna göra vettiga planeringar.

Anf. 56 RASMUS LING (MP):

Fru talman! Till att börja med vill jag rikta ett tack till talmannen, talmanpresidiet och riksdagsstyrelsen för det sätt på vilket man hanterar den exceptionella situationen. Samhället påverkas på alla tänkbara sätt och så

även arbetet i Sveriges riksdag, men jag tycker att det har lämnats tydliga besked och gjorts bra avvägningar under denna svåra tid.

Det är viktigt att vi som invalda ledamöter även fortsättningsvis kan bära upp förtroendet och fortsätta arbetet, även om det är på ett helt annat sätt. Jag ersätter i dag Emma Berginger som, liksom många andra, har milda symtom men uppmanats att stanna hemma. Hon blev tillsammans med hundratals andra temporärt invald i olika utskott nu på förmiddagen.

Nu handlar det om trafikutskottets betänkande nr 7 om infrastruktur. Det behandlar ett stort antal motionsförslag om upprustning och utbyggnad av olika vägar och järnvägar i landet. Motionsförslagen har avstyrkts med hänvisning till rollfördelningen inom transportpolitiken, som innebär att riksdagen är med och fattar beslut om ramarna för infrastrukturinvesteringar medan regeringen fastställer den nationella planen. Betänkandet behandlar också regeringens skrivelse med anledning av Riksrevisionens granskningar av drift och underhåll av statliga vägar, vilken läggs till handlingarna. Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Fru talman! I dessa tider blir samhällets sårbarhet tydlig för alla. Jag hoppas att vi när vi har hanterat denna kris tillsammans ska göra kloka avvägningar för att hantera den pågående klimatkrisen, som också smyger på oss och där vi får allt kortare tid att vidta de åtgärder som krävs för att den inte ska få extremt omfattande konsekvenser för hela vår jord.

Inrikes transporter står i dag för ungefär en tredjedel av Sveriges utsläpp av växthusgaser, och vägtrafiken står i sin tur för mer än 90 procent av transportsektorns utsläpp. Transportsektorn behöver en kraftfull omställning om vi ska klara klimatmålen och bidra till Parisavtalets mål om att hålla den globala uppvärmningen under 2 grader och allra helst under 1,5 grader.

Miljöpartiet har varit drivande bakom framtagandet av klimatlagen, som innehåller mål om att Sverige inte ska ha några nettoutsläpp till atmosfären 2045. I lagen finns också ett sektorsmål om att utsläppen från inrikes transporter ska minska med minst 70 procent till 2030 jämfört med 2010. Det kommer därför att krävas både en elektrifiering och en övergång till mer hållbara drivmedel, men det räcker inte. Det behövs också en effektivisering av transporterna om vi ska klara målet till 2030 och inte minst om vi ska klara målet till 2045.

När det gäller infrastrukturinvesteringar är vi i Miljöpartiet tydliga. Vi vill att de investeringar som görs ska riktas mot åtgärder som gör att vi kan uppnå våra klimatmål. Vi tycker att det är bra att regeringen nu har förtydligat att tillgänglighetsmålet i huvudsak ska uppnås inom ramen för hänsynsmålet, och detta kommer i enlighet med den klimatpolitiska handlingsplanen att följas upp.

Slutligen, fru talman, tycker jag att det i dessa tider är särskilt viktigt att rikta tankar och styrka till alla som bär upp våra samhällen på olika sätt. På transportområdet handlar det inte minst om alla som kör sjuktransporter och alla som arbetar inom sjöfarten och inom buss-, flyg- och, inte minst, taxinäringen. De bär upp vårt samhälle och visar hur avgörande de är, inte minst i lägen som detta.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 17.)

Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2019/20:MJU9
Djurskydd
föredrogs.

Anf. 57 MARLÉNE LUND KOPPARKLINT (M):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till Moderaternas reservation 6 om regler för viss djurhållning.

I denna tid känns det lite konstigt att stå här och tala om något annat än den kris som följer med covid-19. Men vi vet alla att andra frågor inte stannar upp, och det är också därför vi står här i riksdagens kammare.

Jag vill passa på att ge en eloge till alla de människor som arbetar inom hälso- och sjukvård, transport, polis, räddningstjänst med flera. Det finns inte ord för hur uppskattat ert arbete är. Man kan inte stänga ned allt i samhället, utan det måste fortsätta fungera så gott det går. Människors personliga engagemang handlar nu om att hjälpas åt, och det civila samhället är viktigare än någonsin. Jag vet att jag ställer mig frågan: Finns det något jag kan göra för att hjälpa någon annan? Det kan vara att handla en kasse mat och hänga den på en dörr.

Jag går nu vidare till frågan om djurskydd. Alla djur som hålls av människor omfattas av djurskyddslagstiftningen, som ska verka förebyggande. Målet är att djuren ska ha det bra och kunna bete sig naturligt. I djurskyddslagen står det också att handlingar som innebär fysiskt och psykiskt lidande för djuren är förbjudna. Att djuren ska ha det bra förutsätter tydlig och ansvarsfull lagstiftning och regelverk där skydd och förebyggande insatser regleras, men vägen dit kan variera. Fru talman! Vi vet att detta är ett brett område där det finns flera olika frågor som vi behöver bearbeta och förändra, nu och i framtiden.

Sveriges krav i fråga om djurskydd tillhör världens högst ställda. Detta är vi stolta över. Det goda djurskyddet innebär att våra djur är friskare och får avsevärt mindre antibiotika jämfört med djuren i andra länder. Detta är viktigt. Överkonsumtion av antibiotika innebär en risk för att det bildas multiresistenta bakterier som kan överföras till oss människor. Det europeiska smittskyddsinstitutet bedömer att hela 25 000 dödsfall per år bara inom EU beror på sådana bakterier. Moderaterna välkomnar därför EU:s nya förordning om veterinärmedicinska läkemedel, som striktare reglerar användningen av antibiotika till djur.

Nu gäller det givetvis att samtliga länder inom unionen lever upp till minskad antibiotikaanvändning och att undantag för behandling inte blir regel, som är fallet i många medlemsstater. Ett sådant förfarande bidrar inte bara till antibiotikaresistensen utan snedvrider dessutom konkurrensen i unionen. Därför är det viktigt att lagen följs upp och utvärderas systematiskt. Detta är en fråga som påverkar oss här i Sverige och som det är viktigt att regeringen driver i EU.

Jag skulle också vilja nämna något kring forskning med djurfria metoder, fru talman. År 2010 antog Europaparlamentet det så kallade djurförsöksdirektivet. Syftet med direktivet är att de försök som i dag görs på levande djur, i antingen vetenskapliga eller utbildningsmässiga sammanhang, ska ersättas med djurfria metoder där så är möjligt.

Nederländerna har antagit en strategi för detta. Det innebär att de fram till 2025 ska ha fasat ut många av djurförsöken samt ha antagit olika handlingsplaner för att minska djurförsök inom bland annat grundforskning. Nederländernas initiativ är mycket intressant ur olika aspekter, såsom etik, effektivitet och ekonomi.

Det är också högst rimligt eftersom det i dag finns alternativa sätt att utveckla nya läkemedel, som är mer effektiva och dessutom kan korta processerna för framtagande av desamma. Det kan vara via studier på levande celler i provrör eller genom beräkningsmodeller i datorn.

Detta innebär att fler sjuka får hjälp snabbare och till en avsevärt lägre kostnad för läkemedelsutveckling. Vi vet att det krävs mer forskning på detta område, som är oerhört viktigt, särskilt i tider som dessa när vi behöver läkemedel.

Fru talman! Jag skulle vidare vilja nämna något om djurskydd inom EU och djurtransporter. Nyligen presenterade Europeiska revisionsrätten en rapport i vilken de har granskat hur EU:s strategi för djurskydd fungerar, eller snarare hur den inte fungerar. De fann nämligen till exempel att de flesta grisar i andra EU-länder blir av med sin knorr, trots att det är förbjudet. Vidare är det vanligt att transporter av djur överskrider de satta tidsgränserna, vilket är oacceptabelt. Då detta offentliggjordes uppmanade Europaparlamentet EU-kommissionen att bli tuffare och straffa de medlemsländer som inte har implementerat lagarna på rätt sätt eller som inte följer upp att de efterlevs genom god tillsyn.

Vi i Moderaterna anser att detta är frågor i vilka Sverige ska vara så aktivt som möjligt, inte bara för svenska lantbruksdjur utan för alla kosor, grisar och höns inom EU ska få ökat skydd. Detta är något som skulle förbättra situationen också för svenska djurbönder. Här finns en tydlig koppling. Med tanke på de höga krav vi ställer på våra djurs välmående finns det en risk att kostnaderna för att efterleva våra lagar är mycket högre än hos andra länder utan att lantbruket kan ta betalt för det. Detta kan innebära att produkterna ersätts med importerat kött. Det är en utveckling som vi dessvärre har sett på andra områden och som vi måste motarbeta. Redan i dag är varannan tugga kött vi äter importerad från djur som har levt under betydligt sämre förhållanden än våra svenska.

Sedan vill jag nämna något om en fråga som är oerhört viktig för att våra djur ska kunna leva tryggt och må bra här i Sverige. Det gäller våra husdjur och våra djur som hålls inom lantbruk. Jag pratar om djursjukvård.

Allt fler ser sina husdjur som en familjemedlem – det är ett faktum. Om husdjuren blir sjuka vill man ha tillgång till snabb hjälp, men i dag kan de geografiska avstånden till djursjukhus vara mycket långa. Under sommartid stänger dessutom flertalet djursjukhus ned sin jourverksamhet på grund av bristen på veterinärer och djursjukvårdare. Detta innebär att våra husdjur riskerar onödigt lidande och i allra värsta fall avlider därför att de inte får behandling i tid.

Husdjur och lantbruk med djurhållning ska få den djursjukvård som behövs. När det gäller kompetensförsörjningen för svensk djursjukvård råder en kraftig obalans där bristen på veterinärer, djursjukskötare och djurvårdare är stor. Samtidigt är det många som vill utbilda sig, och söktrycket på utbildningsplatserna är stort. Sveriges lantbruksuniversitet, som är den enda utbildningsanordnaren, har ungefär 15 sökande per plats. Vi moderater anser att antalet utbildningsplatser för veterinärprogrammet och djur-

sjukskötarp programmet behöver utökas radikalt för att tillgodose att djursjukvården säkerställs.

Förutom detta behöver kvaliteten på gymnasieutbildningen till djursjukvårdare höjas. Djurvårdare är en yrkeskategori som motsvarar undersköterskor inom sjukvården för människor, men trots att djurvårdarnas utbildning är lika omfattande som undersköterskornas så är deras befogenheter mycket begränsade. Det är rimligt att de får samma befogenheter.

Det finns mycket man kan säga om djurskydd, och för mig personligen är detta är ett oerhört viktigt område där jag ser att vi kan göra mycket mer för att skydda våra djur på bästa sätt.

I dessa tider vill jag avsluta med att säga: Ta hand om er själva och även andra som kan ha behov av hjälp i dessa svåra tider!

Anf. 58 YASMINE ERIKSSON (SD):

Fru talman! I en tid som denna är det lätt att tänka på hur skört vårt samhälle är, hur viktigt vårt lantbruk är, hur viktiga våra bönder är för vår självförsörjning och hur viktigt det är att kvaliteten på våra livsmedel är god.

Det är klart att man som svensk är stolt över vår djurhållning, där vi har jämförbart friska djur och låg antibiotikaanvändning. Detta är något som vi såklart hade önskat vore fallet i fler länder, både för djurens skull, för livsmedelskvaliteten och för konkurrenskraften.

Fru talman! På grund av att bönder i andra länder har lägre djurskydds-krav kan de sälja sina produkter till ett lägre pris. Är det verkligen rättvist att svenska bönder ska ha konkurrensnackdelar för att de har en god djurhållning? Jag tycker inte det. Självfallet ska den svenska djurhållningen fortsätta att vara god, men för att svenska bönder inte ska missgynnas på EU:s inre marknad är det viktigt att djurskyddslagstiftningen harmoniseras inom EU. Där vore det bra om den svenska djurskyddslagen tjänar som en vägledning.

Jag vill därför, även om vi står bakom alla våra reservationer och de yrkanden som behandlats förenklat, yrka bifall till reservation 1 i betänkandet.

När jag ändå är inne på EU vill jag passa på att ta upp den fruktansvärda slakt där djur som fortfarande är vid medvetande tillåts plågas genom att få sina halsar uppskurna. De lever och är fullt medvetna, panikslagna och försöker ta sig loss från det som håller dem fast samtidigt som blodet rinner ur deras kroppar. Är det denna typ av livsmedel vi vill ha i Sverige? För faktum kvarstår att även om det är förbjudet att genomföra omedövd slakt i Sverige så görs det fortfarande undantag i EU, och detta kött importerar vi sedan in i landet, både till butiker och till det offentliga. Borde inte de animalier som vi importerar också vara producerade i enlighet med de krav som vi ställer på våra egna bönder?

Många konsumenter i Sverige äter i dag, utan att de vet om det, kött som kommer från djur som har kosher- eller halalslaktats. Detta tycker inte vi är rätt, utan vi vill att kött som säljs i Sverige ska ha producerats på ett sätt som lever upp till den svenska djurskyddslagen. Men till dess vill vi åtminstone se en tydlig märkning av de produkter som säljs där djur slaktats utan bedövning så att konsumenterna i alla fall får lov att göra ett aktivt val själva. Vi vill se detta i Sverige, och vi vill att regeringen ska verka för att så också ska ske i hela EU.

Fru talman! Betänkandet om djurskydd tas i regel bara upp en gång om året i kammaren, så därför vill jag ta tillfället i akt att prata lite om den vedervärdiga behandling som många djur utsatts för och som uppmärksammades i somras. Det handlar om de katter, igelkottar, harar med mera som utsattes för plågsamma handlingar där de blev spetsade, använda som fotbollar, fick öronen avklippta eller ögonen utpetade eller på andra sätt stympades.

Att detta är något som försiggår i Sverige i nutid är givetvis något som vi ser allvarligt på, och jag vill poängtera att vi genom vår lagstiftning måste vara mycket tydliga med att signalera att det inte är så vi behandlar djur här, oavsett om det är ens eget djur, någon annans djur eller ett vilt djur. Vi är ett land där vi är måna om våra djur, och därför måste vi ha en brottsrubricering angående grovt djurplågeri där fängelse finns med på straffskalan. Om inte vi signalerar att vi tar allvarligt på detta riskerar dessa vedervärdiga handlingar att fortsätta.

Om vi arbetar för en nationellt hårdare lagstiftning mot dem som skadar djur och samtidigt verkar för att EU ska få en bättre djurskyddslagstiftning är vi i alla fall en bit på vägen, för djur förtjänar inte att plågas, inte av religiösa skäl och absolut inte för nöjes skull.

Anf. 59 ULRIKA HEIE (C):

Fru talman! Djurskydd är en fråga som engagerar oss centerpartister runt om i hela landet. Därför har vi många reservationer som vi givetvis står bakom. Men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservation 4 om antibiotikafrågor – punkt 2.

Fru talman! Som svensk landsbygdsbo måste jag säga att jag är oerhört stolt över våra gröna näringar i Sverige. Svenskt jordbruk står för god djuromsorg, säker mat, öppna landskap, miljöhänsyn och många gröna jobb. Jordbruket spelar också en viktig roll i omställningen till ett hållbart samhälle. Och svenskt jordbruk är bäst i världen till exempel när det gäller låg antibiotikaanvändning, liten förekomst av salmonella och god omsorg om djuren. För att vi ska kunna upprätthålla dessa höga krav i ett internationellt perspektiv måste svenskt jordbruk också ha rätt förutsättningar.

Fru talman! Det är tuffa tider nu på många olika sätt. Om jag lite vårdslöst kallar det för coronatider är det också en tid när inte minst livsmedelsförsörjningen och behovet av en stark livsmedelskedja från jord till bord i många olika situationer verkligen har uppmärksammats, inte minst i händelse av kriser av olika slag. För att det ska vara möjligt för människor att ha mätta magar, välsmakande måltider med mera är själva grunden för vår så kallade primärproduktion bonden ute på gården. En hållbar produktion av både mat och dryck är en försäkring för att klara stora påfrestningar i en alltmer orolig tid. Det är också en färdväg för minskad klimatpåverkan och en investering i jobb.

I reklamfilmer av olika slag ser man ofta den fantastiska möjligheten som bonden har att leva i samklang med årstidernas växlingar, från vårbruk via sommar när allt växer, till höstbruk när det ska skördas. Men det finns också andra bilder, ganska tuffa bilder. Sommartorkan för några år sedan ställde många företagare under mycket svår press. När det handlar om myndighetskontakter är de många, regelverket är snåriga och handläggningstiderna är ofta långa. Det ger en helt annan bild än den som jag beskrev tidigare om den mer blommande delen. Därför har vi från Center-

partiet föreslagit satsningar på modernisering, förenkling och digitalisering av tillståndprocesser samt arbetet med ”En dörr in” och så vidare.

Fru talman! Den nationella livsmedelsstrategin var ett mycket viktigt steg för att öka svensk livsmedelsproduktion och stärka svenska livsmedelsföretag, från jord till bord. För att ta till vara på den fulla potentialen som matland måste fokus vara att skapa en innovativ, hållbar och lönsam livsmedelskedja. Alla företag, från lantbruk till besöksnäring, måste ha konkurrenskraftiga villkor. Där ser vi hur den pågående krisen nu påverkar hela kedjan, alla olika delar av dessa företag, på många olika sätt. Där får vi på olika sätt bidra med att fundera ut vilka regelförenklingar som skulle göras under denna tid. Vilka åtgärder och insatser behövs från myndigheternas sida men givetvis också från oss som enskilda personer?

Från Centerpartiet har vi en lång motion på detta område. I dag ska vi egentligen bara debattera djurskydd. Men jag vill ändå inledningsvis måla med lite större penseldrag. Men självklart ska jag koncentrera mig på de re reservationer som vi har i detta betänkande.

Först och främst anser vi att det krävs en harmonisering av djurskyddslagstiftningen inom EU, precis som en del tidigare talare har varit inne på. För att konkurrenskraften för de gröna näringarna ska bli bättre krävs det rimliga spelregler inom hela Europa. Därför bör målet vara en gemensam generell djurskyddslagstiftning på EU-nivå som omfattar alla djurslag och ser till att det EU-gemensamma djurskyddet lyfts till minst svensk nivå. Det gör att alla konsumenter kan lita på den mat som vi konsumerar och som har producerats i EU:s olika länder. För visst är det så att olika delar av vår världsdel, men också hela jordklotet, bistår med olika jordbruksprodukter? Och det finns en glädje och vinst i att få äta det närodlade men ibland också få unna sig någonting lite mer exotiskt och importerat. Vi önskar också att våra livsmedelsföretag ska kunna ägna sig en hel del åt att exportera säkra livsmedel till andra länder.

Den reservation som jag yrkade bifall till handlar om antibiotikafrågor. Antibiotikaresistens är ett av de största globala hoten mot vår hälsa. Många år av stor användning av antibiotika i såväl sjukvård som djuruppfödning har lett till en situation där antibiotikan kan vara på väg att förlora sin kraft. Det grundläggande problemet är att antibiotika förskrivs alltför generöst, inte minst inom djurhållningen. Resistent bakterier kan spridas mellan människor och djur för att sedan spridas i miljön eller via livsmedel. Med en ökad resistens kan det bli svårare, eller rent av omöjligt, att behandla sjukdomar som vi i dag tar för givet att vi lätt ska kunna bli av med.

För att motarbeta utvecklingen av antibiotikaresistens och spridning av resistent bakterier krävs det arbete på alla nivåer – lokalt, regionalt, nationellt, inom EU och globalt. Det krävs engagemang och samverkan från alla aktörer. Och eftersom antibiotikaresistens sprids bland människor och djur krävs insatser inom såväl sjukvården som djurhållningen. Vi behöver verkligen arbeta på ett globalt plan för att motverka antibiotikaresistens.

Ytterligare en del som vi vill lyfta fram handlar om organisationen av djurskyddskontrollen. Många animalieproducenter i Sverige uppger att de känner en oro i kontakten med länsstyrelsens djurskyddskontroller. Förutom att enskilda tjänstemän har stor påverkan på enskilda företag finns det också stora variationer mellan länen i bedömningar vid kontroller. Med ett mer målstyrt regelverk blir det än viktigare med kontrollanter som har kunskap om och erfarenheter av lantbrukets djur för att kunna göra kloka

avvägningar där både djurägare och kontrollant kan känna ömsesidig respekt och trygghet. Regeringen bör därför titta på fördelar och nackdelar med att samla djurskyddskontrollen i en egen organisation för att säkerställa rättssäkra och likvärdiga kontroller i hela landet.

Syftet och målet med svensk djurskyddslagstiftning bör vara att djuren ska må bra och leva hälsosamt. Syftet kan, som vi alla vet, uppnås på olika sätt. Det är därför som vi vill se mer resultatstyrda regler som säkerställer djurskyddet, även om vägen dit kan variera. Ett exempel på detta kan vara Jordbruksverkets moderniserade regler när det gäller beteskrav från 2016 för att öka just flexibiliteten. Det var välkommet, men nu är det också viktigt att följa upp resultatet för att se på vilket sätt det skulle kunna överföras också till andra delar. Det handlar både om djurens välbefinnande och om hur lagstiftningen påverkar böndernas konkurrenskraft och lönsamhet.

Fru talman! Jag ska lyfta fram en sista punkt. I och med tillkomsten av EU:s nya djurhälsoföreskrift finns det en uppenbar risk att Sverige förlorar rätten att ha särskilda införselregler för levande djur. Vid EU-inträdet fick vi ett undantag som tyvärr inte var permanent. Jag ska inte gå in på detaljerna, men utan möjlighet att begära provtagning försvåras allvarligt möjligheterna att bevara Sveriges goda djurhälsoläge. Sverige behöver därför fortsätta att verka kraftfullt för rätten att ställa krav på provtagning av levande djur i syfte att stoppa smittor från att komma in i landet.

Fru talman! I den kris som vi nu befinner oss ser jag stora utmaningar för det kommande vårbruket och möjligheter att kompetensförsörja de gröna näringarna som nu går in i högsäsong. Här måste vi alla på olika sätt, men inte minst regeringen, verkligen göra allt vi kan för att underlätta för hela livsmedelskedjan att verka fullt ut. Vi såg för ett par år sedan hur torkan påverkade och var en stor påfrestning. Det kommer nu också coronakrisen att vara i betydligt större omfattning. Det är en kris för hela samhället, och det är extremt viktigt att vården fungerar. Men i det lite längre perspektivet är också livsmedelsförsörjningen en av de mest kritiska delarna att säkra.

Anf. 60 MAGNUS OSCARSSON (KD):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservation 6.

Jag vill börja mitt anförande med att rikta mig till alla Sveriges jordbrukare. Tack för att ni gör det viktiga arbetet med att producera mat till oss konsumenter! Utan ert slit skulle det inte finnas mat på vårt bord. Utan bönder, ingen mat. Tack så mycket!

Att vår självförsörjning av livsmedel är på bottenivåer har jag talat om förut här i kammaren, senast förra veckan. Det tål dock att upprepas. Vi är faktiskt bara självförsörjande på vetemjöl, socker och morötter, så en god morotskaka kan vi göra. Det är otroligt att vi måste upprepa detta. Vi är inne i en kris för vårt land. Hyllorna för vissa livsmedel står tomma i matbutikerna.

Jag tror att det är många som nu börjar att fundera på begreppet just in time och på att detta kanske inte alltid fungerar. Att tro att det reder sig, som vi säger i Ödeshög, duger inte heller, utan vi som land måste öka vår självförsörjning av livsmedel. Det är ett absolut måste, menar vi kristdemokrater.

Då måste vi se till att jordbrukare inte slutar, som det är i dag. Mellan fyra och fem mjölkbönder slutar varje vecka. Varför? Jo, lönsamheten är

för dålig. Lönsamheten och konkurrenskraften är de absolut viktigaste frågorna för landets jordbrukare. Här har regeringen och dess samarbetspartier ett stort ansvar för att ta fram förslag som gör skillnad på gårdsnivå.

Fru talman! När andra länder har enorma bekymmer med att bönder överanvänder antibiotika i djurhållningen finns inte detta bekymmer hos oss. Tvärtom – Sveriges bönder är världsledande när det gäller att använda minst antibiotika. Stort tack för det! Sveriges bönder har visat att det går att radikalt minska antibiotikan i djurhållningen. Det är nu ett måste med en harmonisering inom EU, så att Sveriges sätt att handskas med antibiotika blir EU:s riktlinje för att minska de enorma bekymren med resistenta bakterier.

Fru talman! Jag träffar många bönder runt om i Sverige. Många av dem säger att vi har de tuffaste djurreglerna i världen, och att det är bra, men att detta inte märks när det gäller att få betalt för deras produkter. Det har de helt rätt i. Våra bönder ska konkurrera med bönderna i resten av EU, som har helt andra krav och förutsättningar, exempelvis när det gäller dieselskatten. Vi har en miljöbalk i Sverige som säger att jordbruket är miljöfarlig verksamhet.

Ett annat exempel är mjölkproduktionen. Här har Sverige som enda land i EU ett beteskrav. Stallarna i dag ser inte ut som ladugårdarna gjorde när lagen kom till för över 30 år sedan. Konkurrenskraftsutredaren Denneberg fastslog att detta är något som bör ses över. Till exempel får inte våra svenska mjölkbönder ersättning som mjölkbönderna i resten av EU just eftersom vi har ställt sådana krav på dem.

Vi i Kristdemokraterna tycker att det ska tillsättas en utredning för att se över beteslagstiftningen och dess påverkan på djurens välbefinnande och svenska mjölkbönders konkurrenskraft.

Anf. 61 MAGNUS MANHAMMAR (S):

Fru talman! Jag är glad att vi har denna debatt i dag och att vi har tid att tala om detta ordentligt.

Det här är ju en debatt om djurskydd. Det finns mycket att säga, inte minst i dessa dagar då allas tankar egentligen bara kretsar kring corona. Det är det vi tänker på. Vi tänker på hur vi själva, våra nära och kära och samhället ska klara sig från denna pandemi, som nu även har drabbat vårt land.

Coronakrisen är en kris för mänskligheten och en kris för ekonomin, men den är också en kris för djurskyddet. Det var nämligen på grund av ett dåligt djurskydd som coronaepidemin från början kom till. Det är viktigt att komma ihåg att detta i grunden handlar om djurskydd.

Eftersom denna fråga är så aktuell är jag väldigt glad att vi har denna debatt i dag. Låt oss tala om detta, och låt oss tala om hur vi kan se till att det här inte händer igen. Låt oss tala om hur vi kan se till att denna typ av pandemier, eller andra livsfarliga sjukdomar, inte kommer att spridas och hota mänsklighetens överlevnad på sikt.

Om man i dag frågar WHO, eller för delen FN, vilka som är de stora farorna för mänskligheten på sikt får man givetvis svaret att det är klimatförändringarna som är det överskuggande och det som alla är oroliga för. Man får också höra om förlusten av biologisk mångfald. Men därefter kommer antibiotikaresistens, som kan skapa ännu värre pandemier än den vi ser just nu. Jag återkommer till antibiotikaresistensen.

Den coronaepidemi vi ser sägs, i alla fall enligt de forskningsresultat som finns än så länge, komma från en djurmarknad i Wuhan. Detta känner alla till. Det som är viktigt att komma ihåg att tala om är att det hela förmodligen kom från fladdermöss, enligt vad de forskare och läkare som har tittat på detta har kunnat se. Spillning från fladdermöss kom ned på det lilla söta djuret myrkott, som fanns på djurmarknaden. Från myrkotten spred det sig på något sätt till människan, och därefter spreds det från människa till människa.

Wuhans djurmarknad hade knappast något gott djurskydd. Där stod det öppna burar, och det var småfåglar och fladdermöss uppe i taken. Spillningen kom ned och spreds bland alla möjliga djur, både exotiska djur som tas från världens alla hörn till denna typ av marknad och vanliga, domesticerade djur som grisar och kycklingar. Här blandades alla möjliga bakterier och virus på ett väldigt oansvarigt sätt.

I grunden är det så att om Wuhans djurmarknad – och för den delen andra djurmarknader och annan djurhantering i världen – hade haft ett gott djurskydd hade vi förmodligen inte haft den pandemi som vi nu står inför.

Det är viktigt att riksdagen diskuterar detta även efter den debatt vi har just nu. Nu är det såklart det svenska djurskyddet vi talar om, men dessa saker hör ihop. Världen är globaliserad. Hade detta hänt för 100 år sedan – eller om det till exempel hade gällt spanska sjukan – hade det inte alls spridits på samma sätt, men i dag sprids det inom bara några dagar. Från Wuhan, som är en väldigt stor och internationell stad, spreds det snabbt ut i Kina och därefter i världen.

Låt oss komma ihåg detta, och låt oss därför också se vår roll i det hela. Vad kan Sveriges roll vara i detta? Denna coronaepidemi ska vi såklart hantera just nu, men vad kan vår roll vara för att hantera detta på sikt?

Antibiotikaanvändningen är en sakfråga som jag tycker att vi ska tala om, liksom hur vi kan ha ett bättre djurskydd för att visa vägen.

Vi hörde nyss Kristdemokraternas företrädare tala om att Sverige har världens bästa djurskydd och att vi är bäst på att inte använda så mycket antibiotika. Det är fel, och det är lite farligt att måla upp en bild av att vi i Sverige är bäst.

Vi i Sverige är duktiga, och vi ska vara stolta över mycket av det arbete vi gör. Vi har fantastiska bönder. Jag är själv delvis uppväxt på en mjölkgård och vet precis hur det går till. Men det finns också många exempel som inte är så goda; vi har också saker som vi kan göra bättre.

Det finns ett land som har bättre djurskydd och som använder mycket mindre antibiotika än Sverige. Det landet är Norge – inte långt härifrån. Det är enkelt att se vad Norge har gjort som är bättre och vilka lagar de har för att skydda djuren, inte minst mot lidande, som är starkare och som gör att de inte behöver använda antibiotika på samma sätt. Det finns mycket att lära – låt oss också titta på detta framöver!

Jag tycker såklart att det är viktigt att tala om de problem som finns, men det är också viktigt att tala om lösningarna. I grunden är givetvis lösningen för att minska pandemier – och för den delen för att skapa en bättre djurvälstånd – att stärka djurskyddet. Detta har även flera företrädare som har talat före mig i dag lyft fram goda exempel på.

Vi behöver stärka djurvälståndet genom en bättre lagstiftning. Vi behöver se till att vi har friskare djur. Vi kanske också behöver se till att den djurindustri som vi har i Sverige inte är en industri på det sätt som vi ser i

dag. I dag är djuren produkter som kommer in i och ut ur fabriker – inte djur som får leva därför att de är djur. När vi behandlar djur på det sätt som sker i industriell skala skapas det såklart en djurvälstånd som inte är så god, och risken är också stor att det uppstår olika sjukdomar.

Ett sätt för offentligheten att komma till rätta med denna typ av saker och få ett bättre djurskydd är offentlig upphandling. Detta brukar nämnas som en lösning på mycket här i kammaren, men offentlig upphandling är ett jättebra sätt. Vi gör upphandlingar för hundratals miljarder i Sverige. Reglerna för dessa upphandlingar – framför allt när det handlar om livsmedel – skulle såklart kunna vara striktare just i fråga om djurskydd, inte minst när det gäller regler om antibiotika.

Av dem som i dag vågar sig till affären, vilket man nog ska göra – man ska inte ha en allmänt jättestor rädsla i Sverige just nu – är det inte alls omöjligt att många väljer att äta en halloumisallad i kväll. Halloumi har ju varit väldigt uppmärksammat, för mycket halloumi kommer från Cypern. På Cypern använder man 40 gånger mer antibiotika till djur än vad vi gör här i Sverige.

Antibiotikaresistensen i djurhållningen på till exempel Cypern sprids på grund av de multiresistenta bakterierna och virusen och är livsfarlig på sikt. Det var en talare som här för en stund sedan nämnde att ungefär 25 000 personer redan nu dör varje år i EU på grund av multiresistenta bakterier. Det är klart att det här är någonting som är väldigt farligt för oss och som vi måste ta på största allvar. Man kan ha upphandlingskrav på sig själv när man går i affären, men de behövs framför allt också i det offentliga.

Vad kan vi mer göra? Vi bör ha strikta importregler när det gäller djurprodukter även från länder utanför EU. Det är otroligt viktigt. Det finns mycket kött från hela världen som inte minst som konsumeras på restauranger men även säljs i affärer. Köttet kommer från länder där man använder antibiotika nästan som mat för djuren för att förebygga att de blir sjuka. Men man ger det inte till djuren när de blivit sjuka, utan man förebygger och i princip matar dem med antibiotika. Det är så oansvarigt i denna tid när vi ser vad det kan innebära. Det är oansvarigt mot djuren, men det är också oansvarigt mot mänskligheten.

Vad ska vi mer göra? Det är flera som har nämnt att vi ska ha en hårdare lagstiftning i EU. Jag delar den uppfattningen. Det är viktigt att vi harmoniserar lagstiftningen i EU så att vi höjer ribban, inte så att vi i Sverige ska sänka ribban, som det har blivit på vissa sakområden. Vi måste höja resten av EU-ländernas djurskyddsstandard till den svenska. Det tycker jag är helt rätt väg, så låt oss verka för detta tillsammans.

Jag vill återkomma till antibiotikan igen. Det är viktigt att få med rätt siffror. Ungefär två tredjedelar, 66,67 procent, av all antibiotika som används i världen ges till djur. Det är klart att det inte är seriöst av oss människor.

I Sverige använder vi 16 procent av antibiotikan till djuren och 84 procent till människorna, så vi är ju otroligt mycket bättre än övriga världen. Men vi använder ändå ganska mycket antibiotika till djuren, och det är därför att vi har en djurindustri. Det är inte som på gården där jag själv delvis växte upp, med ett trettiotal djur, några höns, någon sugga och lite andra djur, som man tog hand om på ett värdigt sätt. I dag har vi i stället fabriker med tiotusentals kycklingar och hundratals eller tusentals grisar.

Många av dem lever utan att ens se dagens ljus förrän den dagen de transporteras från fabriken till slakteriet. Det är klart att ur ett mänskligt perspektiv är inte den typen av industri särskilt god.

Vi måste lära oss av detta. Vi måste också verka för ett ännu bättre djurskydd och en ännu bättre djurindustri, om man nu ska kalla det för det. Jag tycker att det är bättre att kalla det för jordbruk, och det kanske är det vi borde återgå till.

Det är så mycket som jag vill prata om här i dag. Det fantastiska är att jag har anmält ett antal minuter och kommer att fortsätta prata en stund till, för jag tycker att det här är så pass viktiga frågor, inte minst i dag med tanke på corona, att vi verkligen ska prata om dem här.

Också i förra årets djurskyddsdebatt hade jag äran att företräda mitt parti här i talarstolen. Den stora skiljelinjen i debatten förra året var i frågan om förprovning av djurstallar. Det är en fråga som jag gärna vill återkomma till och som nu är nog så aktuell.

Jag tycker att det är beklämmande att i tider när vi ser att djurskydd är viktigare än någonsin för att undvika pandemier och antibiotikaresistens har vi partier i Sveriges riksdag – förra året fick de majoritet i Sveriges riksdag – som har linjen att man ska försämra djurskyddet. Jag skäms som förtroendevald över att vi har det så här i Sveriges riksdag. Några som var banerförare för detta var de borgerliga partierna ihop med Sverigedemokraterna. Kristdemokraterna och Moderaterna var kanske de som var starkast företrädare för att vi inte längre skulle ha förprovning av djurstallar.

Vad är då förprovning av djurstallar? Som jag sagt tidigare har vi i Sverige i mångt och mycket en djurindustri. Det är inte jordbruk i den form som man ser i reklamen med Bregottfabriken, där korna går glada ute, utan vi har faktiskt en djurindustri där oerhört många djur är inne, framför allt grisar och höns, i princip från det att de föds tills de dör.

Förprovning av djurstallar innebär att innan man ska bygga de här djurindustrierna eller mindre djurstallar ska man konsultera länsstyrelsen. Länsstyrelsen har då information om vilka bestämmelser och lagar som gäller, så att man kan bygga djurstallar som är så kallat humana och där djuren inte behöver fara illa. Djurväl-färden ska vara så god som möjligt utifrån de regler som finns i Sverige i dag. Det är ett väldigt bra sätt vi har i Sverige.

LRF har gjort reklam för detta i Europa och sagt att Sverige är ett gott exempel. Efter debatten och beslutet mot förprovning av djurstallar förra året gick LRF ut nationellt i Sverige och sa: Vi är inte alls emot förprovning av djurstallar. Vi tycker inte att det är ett problem. Det är klart att man kan titta på hur man kan vara mer flexibel och kanske göra systemet bättre. Men att ta bort förprovning av djurstallar var inte någonting som LRF förrespråkade.

Borgerliga partier har dock självpåtaget drivit att man ska ta bort förprovningen av djurstallar. Bland dem som uttalar sig om förprovningen tycker jag att Sveriges Veterinärförbund är intressant att lyssna på. I samband med debatten förra året gjorde de ett uttalande om förprovning av djurstallar under rubriken ”Behåll kravet på förprovning av djurstallar”. De skrev: ”Djurskyddslagstiftningen ska förebygga djurskyddsproblem, skydda våra djur och främja en god djurväl-färd. Förprovningen är en granskning av djurstallar redan på ritningsstadiet. Förprovningen är en viktig del för att uppfylla den svenska djurskyddslagstiftningen eftersom

den förebygger miljö- och inhysningsbetingade sjukdomar och skador hos lantbrukets djur, istället för att djuren ska behöva lida eller behandlas i efterhand.”

Sveriges veterinärer tycker självklart också att förprovningar är en väldigt bra sak. Ändå blev det ett politiskt spel kring detta, där några partier ville verka vara för regelförenklingar. Men det här kan på sikt orsaka både ekonomisk skada för Sveriges jordbrukare och inte minst lidande bland våra djur.

Jag tycker att det är ynkligt av de borgerliga partierna. Jag tycker att de ska skämmas och att de ska dra tillbaka beslutet. De borde också ha skrivit om detta i år.

Detta var förra årets debatt. Jag ville faktiskt lyfta fram den igen, för den här frågan är fortfarande levande. Jag tycker att man som borgerlig politiker ska vara så pass hyfsad i debatten att man kan be om ursäkt och ändra sig när man har gjort fel.

I debatten i år är det återigen framför allt Kristdemokraterna som är banerförare för att försämra djurskyddet – det hörde vi i debatten här precis innan. Det handlar om beteskravet för nötkreatur, inte minst kor. I Sverige har vi en fantastisk sak som jag tycker att jordbrukare, andra som jobbar i jordbrukssektorn och vi politiker ska vara stolta över, nämligen ett beteskrav som innebär att nötkreatur har möjlighet att gå ute på sommaren. De har möjlighet att beta och följa de naturliga beteenden de har som djur. Det står också i vår djurskyddslagstiftning att djuren ska ha möjlighet att leva enligt sina naturliga beteenden.

Beteskravet är som sagt något som många andra länder ser upp till. De ser Sverige som ett föregångsexempel. Arla slår sig för bröstet och gör reklamfilmer för att visa hur fint det är att vara djur och inte behöva bo inne i ett djurstall hela livet som nötkreatur, utan att nötkreaturen faktiskt får komma ut och beta och må bra. Det är bra för deras klövar. Det är bra för deras juver. Det är bra för deras välmående generellt. Inte minst är det psykiskt bra för dem att de får leva enligt sitt naturliga beteende.

Kristdemokraterna är för tillfället mest högljudda, men även Moderaterna vill ta bort beteskravet för nötkreatur. Om man tar bort beteskravet skulle det innebära en möjlighet att ställa in våra kor under hela deras liv, även de som ger oss mjölk, och till exempel tjurar och andra djur som ger oss kött. Det som har varit det goda exemplet i Sverige är just att vi inte har haft det på det sättet.

Nu driver Kristdemokraterna det här. De slår sig för bröstet, tycker att det är en bra sak och att man på något sätt gör Sveriges lantbrukare en tjänst.

Enligt forskningen finns det ingenting som säger att det skulle vara bra för djuren. Det finns ingenting som säger att det skulle vara bra för Sveriges konkurrenskraft. Det finns ingenting som säger att det skulle vara bra för att minska sjukdomar eller antibiotikaanvändning. Det finns massor med forskning som säger tvärtom; det kommer att vara skadligt för våra lantbrukare, och det kommer att vara skadligt för djuren.

Jag vill gärna höra vad Kristdemokraterna och Magnus Oscarsson säger om det. Det är nämligen av stor vikt.

Det finns mycket mer att säga om djurskyddslagstiftningen. Vi har många djur i det här landet som lever okej liv. Men vi har också många djur i det här landet som lever liv som knappt kan kallas liv. Det är djur

som föds upp bara för att slaktas, djur som inte får se ljus och djur som på många sätt lever ovärdiga liv.

Jag tycker att vi ska fortsätta den här debatten. I mitt parti funderar vi mycket på de här frågorna, inte minst inför vår egen partikongress och egentligen inför varje nytt riksdagsår. Det är viktiga frågor. Och på grund av det som har hänt med corona är frågorna viktigare än någonsin.

Låt oss fortsätta debatten. Nu ser jag fram emot att höra Kristdemokraternas kommentarer.

I detta anförande instämde Malin Larsson, Markus Selin och Hanna Westerén (alla S).

Anf. 62 MAGNUS OSCARSSON (KD) replik:

Herr talman! Som av en händelse talade Magnus Manhammar om mig. Då tänker jag att jag tar till orda. Men redan innan ledamoten nämnde mitt namn tänkte jag faktiskt fråga ledamoten om några saker. Ledamoten talade i ungefär 17 minuter om olika saker, och en sak som är intressant för min del är det här med lönsamhet i jordbruket. Hur ser ledamoten på det?

Som jag talade om i mitt anförande ser vi nu att Sverige inte är speciellt bra på att vara självförsörjande på livsmedel. Det ligger på under 50 procent. Och precis som jag var inne på är vi självförsörjande på vetemjöl, socker och morötter. Jag menar att vi inte kan ha det på det sättet.

Vi har en dålig självförsörjningsgrad. Vi jobbar för att den ska öka i vårt land. Då vill jag fråga ledamoten hur han ser på detta. Vi vet att mjölkgård efter mjölkgård läggs ned. I dag slutar som sagt fyra fem mjölkbönder varje vecka på grund av att lönsamheten är för dålig.

Hur ser ledamoten på detta? Hur ska vi öka vår lönsamhet och konkurrenskraft? Om vi över huvud taget är ute i vårt land och lyssnar på våra mjölkbönder och bönder hör vi att det primära är att lönsamheten måste öka och att konkurrenskraften måste stärkas. Vad säger ledamoten om det?

Anf. 63 MAGNUS MANHAMMAR (S) replik:

Herr talman! Tack för frågan, Magnus Oscarsson!

Lönsamheten är såklart viktig. Jag tror att det är viktigt för lönsamheten i svenskt jordbruk att vi har så god kvalitet som möjligt på våra produkter och så god djurvälstånd som möjligt. Det är på det sättet vi kan konkurrera. Det kommer nog också att vara stor efterfrågan på det i världen, inte minst efter den kris vi ser nu. Det är viktigt med goda livsmedel som inte bidrar till sämre djurskydd eller för den delen sämre hälsa, för vare sig djur eller människor.

Jag vill gärna återgå till det som den här debatten handlar om. Det är inte lönsamhet utan just djurskydd. Den kristdemokratiske ledamoten nämnde knappt djurskydd i sitt anförande och inte heller i frågan till mig nu. I stället handlar det om lönsamhet. Det är kanske ganska talande för hur Kristdemokraterna ser på frågan. Men lönsamhet handlar också om god djurvälstånd.

Frågan som jag ställde och som jag vill få svar på från Kristdemokraterna handlade om beteskravet för nötkreatur, våra mjölkkor, för att de ska få gå ute på somrarna, precis som vi ser i reklamen om Bregottfabriken. Vi hoppas att det ska kunna fortsätta vara verklighet och inte förbjudas, vilket Kristdemokraterna vill.

Det finns en del undersökningar. Inte minst har en professor och veterinär som heter Ingvar Ekesbo, som är en av de kunnigaste på området, gått igenom all relevant forskning på området och skrivit en rapport om hur det ser ut med beteskravet: Är det bra för lönsamheten? Är det bra för djuren?

Jag kan återkomma till vad han har sagt i nästa replik. Jag har en del av hans rapport i min padda. Det finns egentligen ingenting som talar för att det skulle bli bättre av att ta bort beteskravet och göra det sämre för våra nötkreatur och mjölkkor. Allting talar för att beteskravet gör det bättre för dem.

Mitt enkla svar är att lönsamheten blir bättre genom att vi har bättre djurvälstånd och jobbar på med goda villkor.

Anf. 64 MAGNUS OSCARSSON (KD) replik:

Herr talman! Jag vill tacka Magnus Manhammar.

Magnus nämnde i en punkt i sin inledning att jag far med osanning när det gäller antibiotika. Det vill jag bemöta.

Jag sa att vi är världsledande. Det betyder att vi är bland de bästa. Vi är topp tre i världen. Du nämnde Norge, men du glömde Island, Magnus Manhammar. De är faktiskt bäst i världen. Men i EU är Sverige bäst. Det vill jag få fram.

Att jag skulle fara med osanning är ganska starka ord, Magnus Manhammar. Jag hör dessutom inte något svar på min fråga, utan du talar bara allmänt om hur det ser ut.

Frågan är om Magnus Manhammar har besökt mjölkgårdar på sista tiden. Det är viktigt att vi ledamöter är ute och besöker olika verksamheter. För oss som sitter i miljö- och jordbruksutskottet är en viktig del att besöka gårdarna. Jag kanske besöker helt andra ställen än Magnus Manhammar, men när jag är ute märker jag att bönderna säger att när korna går ut mår de i vissa sammanhang sämre. Det är faktiskt på det sättet. De är vana vid att få ett visst foder. När de går ut minskas det, och de mår delvis sämre.

Det är alltså inte som det var förr, när Astrid Lindgren skrev *Emil i Lönneberga*. Det är en helt annan tid. Vi har nya stallar, och korna väljer kanske själva att vara inne. Därför tycker jag att det är bra att tillsätta en utredning för att se över vad som är rätt eller inte.

Anf. 65 MAGNUS MANHAMMAR (S) replik:

Herr talman! Jag tackar för svaret från den kristdemokratiske ledamöten.

Jag är givetvis ute och besöker mjölkgårdar och andra lantbruk och har gjort det även i närtid. Jag har alltså ganska bra koll på det, utifrån min egen uppväxt och hur det ser ut nu för tiden. Jag har för den delen även flera vänner som är lantbrukare.

Om vi nu ska se till lönsamhet, vad som är viktigt för djuren och om de mår bra eller inte av att vara ute är det viktigare att vi lyssnar till dem som verkligen vet än att någon ledamot är ute och tittar. Är det kanske Sveriges veterinärer som vet? Är det den allmänna forskningen? Eller är det SLU?

Som jag nämnde tidigare har Ingvar Ekesbo, som är både veterinär och professor i djurvälstånd, gått igenom all väsentlig litteratur och forskning som finns om inte minst beteskravet. Jag tänker läsa ett citat där han be-

skriver att just att komma ut på bete är bättre för djurens välbefinnande och inte sämre, vilket den kristdemokratiske ledamoten sa.

”Jag har dammsugit den internationella litteraturen för att hitta beräkningar på dels sjukdomsfrekvenser på stall och bete, dels ekonomiska beräkningar för kostnader för olika sjukdomar. Det handlar om att kor som går på bete till exempel får färre inflammationer i sina juver, färre skadade spenar och att det är färre som dör i förtid. Dessutom blir kor på bete mer fertila. Och friska kor är en lönsam affär. Bonden tjänar åtminstone 3000 kronor per ko och år genom att ha dem på bete. Resultatet går stick i stäv med Jordbruksverkets rapport som kom förra året. Där har man räknat fram att betet kostar bonden 1000 kronor per år men har i de beräkningarna inte alls tagit hänsyn till kornas hälsa.”

Korna mår alltså bättre av att vara ute på bete, inte av att stängas in i ett stall året runt.

Anf. 66 JOAR FORSSELL (L):

Herr talman! Jag vill så här i slutet av debatten tacka för en god debatt. Det är roligt att höra att alla i miljö- och jordbruksutskottet, oavsett partifärg, är engagerade i frågan om ett kraftfullt djurskydd.

Jag vill också passa på att, som andra ledamöter redan har gjort före mig, herr talman, rikta ett tack till den vårdpersonal och dem som nu kämpar i den kris som Sverige och världen utsätts för genom coronautbrottet. Jag riktar mig även till de äldre som tvingas hålla sig isolerade i sina hem för att inte bli smittade liksom till småföretagare som går på knäna då människor inte vågar besöka restauranger eller liknande.

Jag vill dock inte bara rikta ett tack i mitt inlägg, herr talman. Jag vill också rikta kritik. Det är inte kritik mot fladdermusen eller myrkotten, utan jag vill rikta kritik mot Kina. Hela världen – inte bara Sveriges riksdag – ser och förstår att det är den kinesiska staten och ingen annan som bär ansvar för att de småföretagare som går på knäna kanske inte får ekonomin att gå ihop. Den bär ansvar för att de äldre tvingas sitta isolerade, rädda för den farsot som sprids över världen. Den bär även ansvar för att vårt sjukvårdssystem är överbelastat och för att människor är sjuka och dör. Det är den kinesiska staten och dess brist på regleringar vad gäller djurskydd och djurhållning som bär ansvar för den farsot som sprider sig över världen, ingen annan.

Herr talman! Det kan inte vara en bättre tid än nu att ha en diskussion om djurskydd, vilket tidigare har påpekats i debatten. Vi ser hur ett bristande djurskydd kan leda till saker som exempelvis corona liksom nya bakterier, virus och andra sjukdomar som sprids och kraftfullt slår mot hela vår värld. Hur väl man tar hand om sina djur är ett mått på hur civiliserat ett samhälle är. Hur man ser till att djur mår bra och inte blir sjuka och hur man ser till att det finns en livsmedelsförsörjning som är etiskt rimlig är mått på hur långt man har kommit i sin civilisatoriska utveckling och hur långt man som samhälle har utvecklats.

I betänkandet finns ett antal frågor som jag lägger särskild vikt vid.

Först och främst har vi själva djurskyddet. Vi i Liberalerna vill se fler och tuffare kontroller. Vi vill ha ett hårdare regelverk på EU-nivå. Det behövs för att vi konsumenter ska kunna känna oss trygga. När vi köper en vara som är tillverkad under ett regelverk som ska garantera ett gott djurskydd ska vi kunna veta att djurskyddet verkligen är gott. För det behövs

kontroller, annars får vi inte den konsumentmakt och den marknadsdrivna utveckling för att få exempelvis bättre kött som vi så gärna vill ha.

Jag vill även säga något om djurförsök. Det lidande som djur utsätts för i många av de djurförsök som utförs är oerhört problematiskt. Om det är ett mått på civilisation hur väl man tar hand om sina djur är det också ett ganska bra mått på ocivilisation om man misshandlar eller på andra sätt plågar sina djur under onödiga djurförsök.

Jag är liberal, herr talman, och är därför hoppfull. Jag tror på utvecklingen, och jag ser att världen är på väg att bli bättre. Men det krävs också politiska muskler, inte bara regler som styr upp och ser till att vi sprider regler som försvårar för djurförsök eller inför restriktioner om när och under vilka former man får göra djurförsök. Det behövs också forskning och teknikutveckling.

Detta vill jag säga något om. Just nu befinner sig världen i ett viktigt skifte. Forskare från bland annat Sverige har kommit långt i den teknik som kallas människa på chip. Det är en teknik där man kan imitera mänskliga organ i små datachip. På så sätt kan man i vissa fall rationalisera bort djur för att ta fram ny medicin och i stället pröva fram den på datorer. Detta är helt fantastiskt.

Det är fantastiskt hur världen blir bättre. För det krävs inte bara regleringar utan också investeringar i forskning och teknikutveckling för att detta ska fortgå.

Just i dessa tider behöver man kanske inte tänka på antibiotikaresistens för att ligga sömnlös. Det räcker med den farsot – det virus – vi har. Men antibiotikaresistensen, som hotar att slå ut mänsklighetens skydd mot bakterier, är ett otroligt allvarligt problem. Vi i Sverige har kommit långt, och vi är duktiga. Det finns kanske de som är duktigare än vi, och det finns garanterat de som är mindre duktiga än vi. Men från politiskt håll behöver vi såklart göra mer. Det behövs tuffare regler och inte bara på EU-nivå utan i hela världen. Vi behöver lägga press på andra länder att ha bättre regelverk, ha fler kontroller och använda mindre antibiotika.

Även i detta sammanhang vill jag dock säga något som är väldigt positivt och glädjande. Jag tycker nämligen att vi i tider som dessa också behöver våga ha framtidstro och ta oss ur dysterheten. Vi kan göra det med lite fantasi och hopp, som exemplet med människa på chip visar när det gäller djurförsök. Ganska nyligen har man för första gången använt AI, artificiell intelligens, för att hitta ett nytt antibiotikum. Det heter halicin. Forskare på MIT i USA har med AI hittat ett antibiotikum som vi tidigare inte har haft. Detta är fantastiskt.

Om vi i världen satsar på forskning och utveckling kommer vi att få se mer av detta. Vi kommer då att kunna värja oss mot en del av den antibiotikaresistens som uppstår när man inte har ett bra djurskydd. Men då krävs att vi sprider bra regler för djurskydd i världen, samtidigt som vi satsar på forskning och utveckling, så att de antibiotika vi får fram inte direkt blir verkningslösa för att de pumpas ut i exempelvis djurbruket.

Herr talman! På grund av coronaviruset befinner vi oss i dystra tider. Vi förstår att utbrottet blev möjligt på grund av att den kinesiska staten hade ett bristfälligt regelverk för djurskydd och djurhållning. Men det finns hopp. Om vi satsar på forskning och utveckling och ser till att sprida ett kraftfullt regelverk så att fler länder har tuffa kontroller kommer det att ordna sig. Världen kommer återigen att utvecklas åt rätt håll. Vi kommer

att bli mer civiliserade. Vi kommer att få ett ökat välstånd. Vi kommer att kunna dricka ett glas mjölk och äta vårt kött. Vi kommer att kunna ha husdjur även i framtiden.

(Applåder)

Anf. 67 MATS BERGLUND (MP):

Herr talman! Jag vill som många andra har gjort tidigare i debatten rikta ett stort tack till de många inom bland annat vården men även inom andra samhällssektorer som tar ett ansvar i den kris som vi nu befinner oss i. Det är fint att se hur samhället snabbt ställer om och anpassar sig. Det är fint att se att vi tar ett gemensamt ansvar för att samhällets funktioner ska fortsätta att fungera.

Även här i riksdagen anpassar vi oss. Det är med anledning av detta som jag nu ersätter Elisabeth Falkhaven, som skulle ha talat för Miljöpartiets räkning i denna debatt om djurskydd.

Jag kommer helt och hållet att tala om motion 2857 som handlar om behovet av en översyn av den etiska prövningen av djurförsök och har lämnats in av Elisabeth Falkhaven med flera i Miljöpartiet. Bakom ”med flera” döljer sig bland annat mitt eget namn.

Vi behöver en omfattande översyn av hur den etiska prövningen av djurskydd fungerar. Denna översyn bör lämna förslag på vilka åtgärder som behöver vidtas för att den etiska prövningen ska bli ändamålsenlig och rättssäker.

Vi menar att det nuvarande systemet inte uppfyller det EU-direktiv från 2010 som finns på området och faktiskt inte heller uppfyller svensk lag. Då pratar vi framför allt om djurskyddslagstiftningen. Att det finns behov av åtgärder menar vi borde vara uppenbart.

Herr talman! Utskottet konstaterar i sitt svar på motionen att det finns ett omfattande och detaljerat regelverk och bestämmelser som bland annat rör frågan om huruvida djurförsök ska tillåtas och hur dessa försök ska bedrivas. Ja, det är naturligtvis helt rätt och riktigt. Vi vet det. Samtidigt vet vi att det har gjorts flera studier som pekar på tydliga brister, och det är de bristerna som vi vill ska åtgärdas. Jag kommer att nämna några exempel, men det finns fler.

I dagsläget är det endast de som har ansökt om tillstånd att bedriva djurförsök som har rätt att överklaga beslut i de djurförsöksetiska nämnderna. Det innebär att det bara är avslag som kommer att överklagas, aldrig givna tillstånd att bedriva forskning och försök på djur. Det är framför allt förvaltningslagen som pekar på det.

Om vi kan få till en översyn vill vi att det ska utredas vilka möjligheter att överklaga det ska och kan finnas för till exempel enskilda ledamöter i de djurförsöksetiska nämnderna. De skulle kunna lyfta fram exempelvis att de anser sig ha blivit förbisedda under mötet, att tillräcklig information för beslutsfattande saknats eller att risk för jäv inte beaktats. Ledamöterna har som reglerna ser ut i dag inte någon partsställning, vilket krävs för att överklaga.

Sedan har vi försöksdjuren själva, som rimligtvis borde vara att anse som intressevärd motpart till de ansökande forskarna. De representeras inte heller som part med rätt att överklaga – i så fall naturligtvis via någon form av ombud.

Ett annat exempel är att lagen kräver att nämnden ska kunna bedöma försökets betydelse och förvärvade nytta. Försöket får till exempel inte vara ett onödigt uppreparande av tidigare gjorda försök. Ett försök får inte utföras om det är möjligt att uppnå motsvarande kunskap med alternativa metoder, utan djur. Den här delen i lagen förutsätter att det är möjligt för en lekman i en sådan här nämnd att förstå vad försöket går ut på, men också att ha en historik kring liknande försök eller forskning. Sedan har vi det glidande begreppet ”nytta”, som ska kunna vägas mot det förväntade lidandet.

För att kunna ta ställning till allt detta är det oerhört viktigt att varje djur kan följas genom hela djurförsöksprocessen och att det är tydligt vilket syftet med försöket är, vilka procedurerna, substanserna eller vad det nu kan vara är och varför de ska testas. Det här handlar inte bara om läkemedel, utan ofta om kemikalier, kosmetikaprodukter och materialtyper.

Vi har sett ganska många exempel på att ansökningarna inte håller den kvaliteten. Vi behöver alltså se över hur ansökningar som inte håller kvaliteten ska hanteras men också om det finns behov av åtgärder gällande förordningar och lagstiftning.

Lagstiftningen och regleringen på området, även på EU-nivå och internationell nivå i övrigt, utgår från det vi kallar för 3R – refine, reduce, replace – det vill säga att minska djurens lidande, minska antalet djurförsök och ersätta dem med andra metoder. Forskarledamöterna i de djurförsöksetiska nämnderna kan i bästa fall veta till exempel vilka andra djurmetoder som kan gå att använda för de två första av dessa r, refine och reduce. Men för det tredje, replace, att ersätta med andra metoder utan djur, blir det svårare. Kunskaperna för det saknas. Underlagen i ansökningarna blir knapphändiga. Detta gäller för forskare. För lekmän är det naturligtvis ännu svårare. Det här visar på problem som uppstår när det inte finns krav på 3R-kompetens i nämnderna. Lagen och utgångspunkten för de tre r:en kan då helt enkelt inte uppfyllas.

Herr talman! Som jag nämnde tidigare finns det gott om stöd i forskningen för det som vi anför i motionen. Jag ska nämna några exempel.

En studie från 2018 av Tjärnström med flera visar att det med det nuvarande arbetssättet och med sammansättningen i de djurförsöksetiska nämnderna i nuläget saknas nödvändiga förutsättningar för en fullständig, opartisk och jämlik etisk granskning.

Per-Anders Svärd, som är universitetslektor i Örebro, skriver i en rapport bland annat att vissa ansökningar inte ger tillräcklig information för att man ska kunna göra en etisk bedömning.

Helena Röcklinsberg, som är docent vid SLU, visar i en sammanfattande syntes av flera studier att systemet inte riktigt fungerar. Hon pekar på ett par saker. Det blir en för smal cost-benefit-analys. Man vilar mer på potentiella fördelar för människan än på djurens lidande. Det tas nästan aldrig hänsyn till replacement, det vill säga det tredje r som jag nämnde tidigare.

Herr talman! I det EU-direktiv från 2010 som jag tidigare nämnde står det uttryckligen att medlemsländerna ska sträva efter att minska djurförsök. Det är alltså det som är den styrande anledningen till att en etisk prövning av varje djurförsök ska göras. Om den etiska prövningen inte fungerar som den ska utan riskerar att systematiskt döma till fördel för de ansökande

forskarna och till nackdel för djuren – då har vi som land brutit mot legalitetsprincipen.

Det är svårt att göra rättvisande analyser av till exempel det här med nytta kontra lidande, inte minst med de ofta otillräckliga underlagen i ansökningarna och den bristande sakkompetensen i nämnderna. Hur ska vi då i Sverige tillse att vi följer de direktiv, lagar och regler som gäller djurförsök? För oss som har skrivit den här motionen kvarstår frågan, eftersom vi anser att det är tydligt bevisat att det sätt vi i dag gör det på har alltför stora brister. Dessa behöver åtgärdas. Antingen gör vi om systemet helt eller så krävs det stora förändringar i de djurförsöksetiska nämndernas sammansättning och arbetssätt.

Slutsatsen av mitt relativt långa inlägg är att Sverige skyndsamt behöver ta fram en nationell strategi och en handlingsplan för hur vi ska arbeta med att fasa ut djurförsöken, så att vi följer EU-direktivet. I den handlingsplanen behöver vi bland annat en gemensam nationell policy för hur vi ska arbeta för att göra rättvisande cost-benefit-analyser. De ska göras på samma sätt i alla nämnder.

Herr talman! Vi har internationella exempel att utgå från. Till exempel följer de djurförsöksetiska nämnderna i Nederländerna en tydlig mall. Om arbetet ska göras inom ramen för de djurförsöksetiska nämnderna måste nämnderna ha ledamöter med oberoende veterinärmedicinsk kompetens, etologisk kompetens, etisk kompetens och kompetens om 3R och djurförsöksfria metoder. De forskare som ska bedöma försöken ska själva vara bekanta med djurfria metoder. Djuren ska också ha en röst. Det är viktigt. Då måste djurskyddsorganisationerna få en möjlighet att överklaga besluten.

Jag vill också påpeka att vi står på forskningens sida. Det är viktigt att ta fram metoder som inte bygger på djur. Andra metoder för att testa läkemedel, kemikalier och plaster är ofta, vilket också har nämnts tidigare i den här debatten, både snabbare och framför allt billigare än när djur måste användas. Låt oss arbeta för att få fram sådana metoder!

Herr talman! Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet. Jag ser fram emot att riksdagen och regeringen tar tag i de här frågorna. De har väntat alltför länge, och djuren har väntat alltför länge.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 17.)

§ 15 Vattenvård

Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2019/20:MJU10
Vattenvård
föredrogs.

Anf. 68 BETTY MALMBERG (M):

Herr talman! I dessa besvärliga coronatider har den svenska livsmedelsförsörjningen hamnat i fokus. Men det är sällan som vi tänker på det viktigaste livsmedlet, nämligen vatten. Som av en händelse kommer vi nu att ta upp det i den här debatten.

Vatten är vårt allra viktigaste livsmedel. Det är också en förutsättning för allt liv. Det är det förstås som vätska, men också för att det skapar syre. För visste du att vartannat andetag vi tar är beroende av det syre som växtplankton i havet alstrar? Därför är det så viktigt att vi både lokalt och internationellt lägger stort fokus på havens miljötillstånd.

Det är då kanske inte så konstigt att FN har proklamerat att det ska finnas en särskild dekad just för världshaven. Den ska löpa från och med nästa år fram till 2030 för att man ska fokusera på havsforskningen. Syftet är att höja hälsotillståndet i haven. Vad man verkligen vill är att få på plats ett erkännande av vetenskapens viktiga roll i de här sammanhangen. Jag ser framför mig en havens egen IPCC, som kommer att vara otroligt viktig forskning för Sverige att både bidra till och också noga följa.

Ökad satsning på forskning och internationellt samarbete är något som vi moderater ofta förespråkar. Det gör vi också i det här betänkandet och i vår budget. Det handlar bland annat om att vi vill lägga mer forskningspengar på havsmiljön och biologisk mångfald. Men vi tycker också att den situation som nu råder, där relevanta miljömyndigheter i Sverige inte ens kan dela forskningsdata med varandra, är helt ohanterbar och oacceptabel.

När det kommer till det internationella arbetet vill vi se en ökad samverkan med Helcom och Oskar. Det är etablerade samarbeten som finns mellan olika medlemsstater för att värna miljön runt Östersjön men också i Nordostatlanten. I den frågan har vi ett stöd från en majoritet i riksdagen. Det känns bra, för vi menar att den typen av samverkan är en förutsättning för att vi ska kunna motverka övergödning, giftiga utsläpp och nedskräpning av våra hav och sjöar. Dessvärre har regeringen ännu inte besvarat den frågan, och det är något av en besvikelse.

Att komma till rätta med övergödningen är oerhört centralt. Det handlar inte minst om Östersjön, som dras med oändligt stora ytor av syrefria bottenar. Häromdagen kom förvisso någorlunda positiva nyheter. Det handlade om att man hade hittat liv i de döda bottenarna på Östersjön. Men hur välkommet det än är att det har hittats nematoder på havsbotten behövs det mycket mer liv än så. Bland annat med tanke på alliansregeringens goda initiativ LOVA, som handlar om att vi ska uppmuntra lokala vattenvårdsåtgärder, är det väldigt positivt att regeringen fortsätter de satsningarna och också förstärker dem.

En annan problematik som framför allt är internationell handlar om plastskräpet som vi ser i havet. Ingen kan väl undgå att känna vämjelse när man ser bilderna eller läser om döda valar, havsfåglar eller andra djur som obduceras och då visar sig innehålla stora mängder plast. Det är oacceptabelt och oetiskt i allra högsta grad. Mer måste göras för att hantera den här situationen. Men det gäller också att vi vidtar effektiva åtgärder.

Det kan man knappast säga om plastpåseskatten som infördes i Sverige av januaripartierna. Med tanke på att 90 procent av plastskräpet i världshaven kommer från tio floder i Asien och någon enstaka i Afrika känns det långsökt att en plastpåseskatt i Sverige ska kunna påverka det. Det hade varit bättre om vi varit innovativa och bidragit med teknik, annan utrustning och möjlighet för att få bort plastskräpet direkt ur floderna. Då hade vi gjort större nytta. Det hoppas jag att vi kan ta ett omtag kring.

Huruvida kostsam rening av alla enskilda avlopp ska införas är också föremål för en diskussion om samhällsnytta. Det finns en förordning som säger att man naturligtvis inte får släppa ut avloppsvatten från vattenklosett

om den inte har steg med lång slamavskiljning. Men samtidigt har Havs- och vattenmyndigheten på sin kant konstaterat att de enskilda avloppen, som inte är anslutna till kommunalt va, inte påverkar den totala fosforbelastningen i Sveriges vatten och sjöar i högre grad än 6 procent.

Tänker man då på kommuners hantering i den här frågan kan den uppfattas som smått oskäligen. Många gånger tvångsansluter man hushåll till extremt höga kostnader för den enskilde fastighetsägaren. Det måste vara i paritet med huruvida vi får ett miljöbidrag.

Därför är det väldigt positivt att utskottet i år skriver: ”Kraven får inte vara hur hårda som helst utan måste vara rimliga i förhållande till nyttan för hälsan och miljön, och får inte heller leda till orimliga kostnader för den enskilde.” Det ställer jag upp på. Men det uttalandet förpliktar också och måste ses mot bakgrund av att regeringen så sent som i maj 2017 uttalade att den i stället vill öka på takten för att åtgärda och byta ut dåliga avlopp. Det är nog viktigt att man tydliggör vad som gäller så att kommuner och andra vet vad som försiggår.

En annan fråga som bör tydliggöras är vad som ska hända den dricks-vattenutredning som alliansregeringen tillsatte 2013. Klimatförändringarna och de senaste årens problem med torka och vattenbrist visar på behovet av att långsiktigt arbeta med de frågorna och framför allt vikten av att säkerställa vattenkvalitet. Vi hoppas att regeringen när den får lite mer arbetsro i sinom tid återkommer till riksdagen för att visa på vilket sätt den har för avsikt att jobba vidare med de frågorna.

Herr talman! Avslutningsvis vill jag rikta ett tack till talmanspresidiet för er anpassning till den svåra och besvärliga situation som vi nu upplever. Det gör att demokratin ändå kan få fortleva i vårt land. Jag riktar också ett tack till alla i vårt land som på olika sätt bidrar till att ta ett ansvar och avlasta vårdens personal, som gör ett fantastiskt arbete.

Slutningen yrkar jag bifall till vår reservation nr 13.

Anf. 69 MARTIN KINNUNEN (SD):

Herr talman! I den här debatten hade jag tänkt fokusera på en krisartad situation i våra hav. Men det känns lite överflödigt att tala om det i termer av kris när vi har något annat som är mycket mer nära inpå oss och mycket mer synligt och direkt.

Vi har trots allt problem i våra vatten och hav, och då kanske framför allt i Östersjön. Det är som föregående talare sa. Vatten är en förutsättning för liv, jobb och tillväxt och för rekreation i vårt land.

Vi har i dag en oerhört problematisk situation i Östersjön. Vi har ett ekosystem i fullständigt kaos. Vi har arter som håller på att försvinna. Vi har ett fiske som inte bär sig, och vi har fisk som inte är hälsosam att äta.

Det beror på många saker. Framför allt beror det på att vi är väldigt många som bor kring Östersjön, och det är väldigt lite vatten som flödar in. Det är väldigt många båtar som trafikerar dessa farleder.

Den stora frågan är: Hur löser man problemet? Det är komplext.

Vi har en miljömålsberedning som tittar på dessa saker. Jag känner inte att jag vet exakt vilka åtgärder man bör genomföra, men det behövs sannolikt många olika typer av åtgärder. Det behövs åtgärder i alla länder. Vi vet att det finns problem med regelverk. Det är många olika myndigheter. Vi har olika typer av mål som ibland står emot varandra. Vi vill att näringsidkare ska ha möjlighet att utnyttja våra vatten – där ställer regelverk

till problem. Det finns väldigt mycket att göra. Jag hoppas att alla partier tillsammans kan komma fram till lösningar på detta område framöver.

Herr talman! Jag ska redogöra för ett par av de reservationer som vi har i betänkandet. Jag vill börja med att yrka bifall till reservation 3, som handlar om problemet med ej godkända avlopp. Det är en fråga som vi har drivit i många år. Det finns bra ingångar i utskottets majoritetstext när det gäller den, men vi skulle önska ännu mer tydlighet, så att det verkligen sker en förändring.

Kommuner och landsting har nämligen stor påverkan på enskilda hushåll, särskilt på landsbygden, som kanske inte kan låna stora pengar på sitt boende för att tillgodose de regler och krav som finns för vatten och avlopp. Kostnaden kan helt enkelt bli oproportionerligt stor för enskilda. Här måste man få till stånd en ordning där det finns mer flexibilitet och där varje åtgärd föregås av en kostnads- och nyttoanalys som visar att miljönyttan står i proportion till kostnaden.

Vi har, herr talman, också en reservation i detta betänkande om nanoplast. Precis som många kommer att säga i dag är det ett allvarligt problem i världen med plaster i våra hav. Det handlar om stora plaster, som vi vet är väldigt dåliga. Det handlar om mikroplaster, som vi inte vet lika mycket om men där det finns hoppfull forskning och utlåtanden från WHO som tyder på att det kanske inte är så farligt, vilket är positivt. Men sedan har vi nanoplasterna, och dem vet vi ytterst lite om. Det är de allra minsta plastpartiklarna, som vi över huvud taget inte kan se. Vilken påverkan har de på djur och människor? Det vet vi inte, och vi tycker att det bör riktas in mer resurser just på att identifiera det vi vet allra minst om.

Med detta tänkte jag avsluta anförandet.

Anf. 70 MAGNUS EK (C):

Herr talman! För att inte glömma det i stundens hetta vill jag redan i den absoluta inledningen av mitt anförande yrka bifall till reservation 15 under punkt 11.

Herr talman! Vi för denna debatt i en tid när de flesta av våra tankar handlar om akut krishantering, om den svåra situation som vårdpersonal runt om i landet möter, om tacksamheten vi känner inför det och om de åtgärder som vi i denna sal skulle kunna genomföra för att underlätta deras situation. Vi tänker nog snarare på utsatta personer och nära och kära som är i riskgrupperna än på vattenvård.

Men i enlighet med vår samlade ambition och talmannens uttalade vilja att vårt arbete så långt som möjligt ska kunna fortgå normalt och att vi ska klara av att hantera angelägna ärenden tänker jag inte ägna mer av mitt anförande åt detta, utan jag ska faktiskt fokusera på det som vi är här för att debattera, nämligen vattenvården och frågor som rör vattenhantering.

Herr talman! För Centerpartiet kretsar vattenfrågorna kring att värna natur och miljö, den natur som vi brukar och som vi förvaltar för kommande generationer. Det handlar om att värna förutsättningarna för en trygg och stabil samhällsbyggnad framöver, och det handlar om att kunna ha en krisberedskap i en tid när extremväder, extrema nederbördslägen och extrem torka kommer att ställa oss inför utmaningar som vi som samhälle inte är vana vid att hantera.

Det är precis dessa saker som jag skulle vilja ägna mig åt i mitt anförande – och de åtgärder som Centerpartiet i dagsläget ser att vi kan genomföra för att bättre hantera dessa utmaningar, nya såväl som gamla.

Jag börjar med krisberedskapen. Det är någonting som kanske känns lite mer avlägset i dessa dagar men som med tanke på de senaste årens händelseutveckling nog har legat oss ganska nära. Vi har under de senaste åren sett att vi inte på alla sätt är väl skickade att hantera perioder av extrem torka. Det blir oerhörda utmaningar för brandbekämpningen och för jordbruket. En del i att kunna bygga upp en bättre beredskap framöver handlar om att ha en annan vattenhantering. Det handlar om att jobba på ett mer aktivt sätt med vattenvård. Det handlar också om att faktiskt inse att vi kommer från ett läge där vi har byggt samhället och brukat landskapet för att kunna få bort vatten så snabbt som möjligt.

Sverige är historiskt sett ett vattensjukt land. Vi har dränerat. Vi har dikat. Vi har gjort allt vi kan för att få bort vattnet så fort som möjligt. Helt plötsligt är vi i ett läge när den logiken inte är lika självklar.

Vi är i ett läge där vi kanske vill att det ska finnas reservoarer av stående vatten även i inlandet för brandbekämpning, för jordbrukets behov men också för att man ska kunna bromsa den övergödning som vi vet är ett problem när vi ska klara av att vända situationen för Östersjön och Västerhavet.

Detta ställer krav på att vi ska kunna tänka på ett helt annat sätt i fråga om vattenhanteringen. Det gläder mig, herr talman, att vi har påbörjat ett arbete i det svenska samhället med att identifiera de platser där vi kan åter skapa våtmarker och där vi kan hantera naturligt förekommande våtmarker på ett bättre sätt. Vi kanske också kan premiera de platser där vi har en möjlighet att justera vattnets flöden och skapa konstgjorda reservoarer och dammar. Det är inte helt självklart att vi ska riva gamla dämmen. Det kanske finns ett värde i att ha dem kvar samtidigt som vi kan hantera den påverkan som det har på natur- och djurliv.

Detta är ett ganska stort arbete som för de flesta, tror jag, pågår i det fördolda. Men det gläder mig mycket att vi i de budgetar som har lagts fram de senaste åren och i de budgetar som kommer att läggas fram under mandatperioden prioriterar de projekt som pågår för att stödja markägare som berikas av dessa insatser. Detta arbete behöver fortgå. Det behöver inte bara bli mer omfattande utan också mer verklighetsnära, flexibelt och smart.

Herr talman! Det stärker inte bara djurliv och miljö när vi har naturligt förekommande våtmarker, utan det stärker också vår krisberedskap. Det innebär att samhället blir mer robust genom hanteringen av våra naturligt förekommande resurser.

Det här länkas samman med utmaningen vi har vad gäller samhällsbyggnaden. Vi har en investeringsskuld i landet vad gäller va-näten. Det handlar om hur samhället hanterar avfallsflöden, avfallsvatten och dricksvatten och om att se till att detta finns på plats. Det handlar om att vi har en god och säker tillgång men också om att vi kan hantera situationen när människor har brukat vattenresurser.

Vi är i ett läge där vi på många ställen i landet skulle behöva omfattande nyinvesteringar och reinvesteringar i befintliga nät. Dagens finansieringsmodeller klarar inte av att lösa den uppgiften. Det är i dag inte tillåtet att fondera medel i ett va-kollektiv till reinvesteringar. De medel vi kan

lägga på hög i va-samfälligheterna och va-kollektiven kommer förmodligen inte att räcka till för att beta av investeringsskulden och dessutom rusta samhället för nya krav på grund av klimatförändringar, ändrade temperaturlägen och ändrade nederbördslägen.

Här behöver politiken bli lite mer aktiv när det gäller att ändra regelverk, tänka kring nya finansieringsformer och tänka kring samverkan på ett nytt sätt om vi ska kunna samla kompetensen och kapitalet för att klara denna omställning.

Sist men absolut inte minst står vi inför både gamla och nya utmaningar vad gäller miljöproblemen och de krav som klimatförändringarna ställer på oss. Det är ingen nyhet för någon i denna Statsrådet Ann Linde (S), hoppas jag, vilket oerhört ansträngt läge som våra hav befinner sig i. Jag behöver inte repetera den statistik vi ser över döda bottnar och över den ökande utbredningen av döda bottnar.

Men även här måste vattenvården klara av att hänga med. Även här behöver vi sikta lite högre, och även här är vi tyvärr i ett läge där vi skulle vilja att grannländer runt till exempel Östersjön kunde vara mer ambitiösa. Vi får dock inse att ska åtgärder göras kommer de förmodligen också att behöva göras ambitiöst i Sverige, både för att visa på ett exempel och ta fram lösningar som funkar och för att vi inte kan räkna med att det går tillräckligt fort på andra håll.

Det finns också rejäla utmaningar som vi inte har tänkt på tidigare i historien. Vi har nog inte riktigt tagit höjd för vilket bekymmer vi kommer att ha med läkemedelsreningen. Här har vi inte bara någonting som vi är vana vid att hantera utan faktiskt någonting som är en relativt ny utmaning: att kunna rena ut alla läkemedelsrester i takt med att vi ser vilken påverkan de har på djur och miljö.

Det här kommer vi också att behöva hantera med en höjd ambitionsnivå.

Min tid börjar rinna ut, herr talman, men jag skulle vilja landa in en sista sak i detta anförande. Det handlar om nedskräpning och mikroplaster.

Det är självklart så att Sverige både kan och borde göra insatser globalt för att minska nedskräpningen och minska den mängd plast som hamnar i världshaven. Vi kan göra mycket genom att jobba inom bistånds- och utvecklingssamarbetet för att sprida exempel på hur man tar hand om avfall så att det inte hamnar i hav och vattendrag. Det här hoppas jag att vi kommer att se mer av från svensk sida i takt med att vi också utvecklar en kompetens när det gäller hur vi sprider den typen av kunskap på ett bra sätt.

Herr talman! Det här står dock inte på något vis i motsatsförhållande till att vi också rensar och renar och ser till att vi inte har mikroplaster och nedskräpning i våra svenska vattendrag. Vi bidrar inte i någon större utsträckning till plastbergen i världshaven. Men det betyder inte att jag vill att svenska hav, vattendrag och sjöar ska vara nedskräpade när vi lämnar över dem till kommande generationer.

Trots att vi är i ett läge där mycket annat pockar på inser jag att jag har lyckats prata åtminstone en och en halv minut för länge om vattenvård. Jag ber om ursäkt för detta.

Anf. 71 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD):

Herr talman! Kristdemokraterna står självfallet bakom alla våra reservationer, både de som behandlas i dag och de som ligger i förenklad behandling. För att vinna tid vid voteringen väljer jag dock att yrka bifall endast till reservation 1.

Miljömålsberedningen ska senast den 1 december i år föreslå en strategi för ”förstärkt åtgärdsarbete för bevarande och hållbart nyttjande av hav och marina resurser”.

Med anledning av detta var Miljömålsberedningen i början av året på studieresa till Finland för att se och lära av deras arbete. En av dagarna besökte vi John Nurminens Stiftelse och fick oss då serverat något som hemma i Värmland kategoriseras som kattmat men som man nu i Finland vill lyfta upp som en god resurs, nämligen mört.

Självklart var det en tanke bakom. Mörten kan indirekt öka mängden växtplankton i vattnet genom att den äter stora mängder djurplankton vars föda är växtplankton. På så sätt bidrar mörten till att upprätthålla det grumliga vatten som den själv gynnas av. Om man fiskar mört gör man alltså samtidigt Östersjön en tjänst.

Problemet är förstås att om det här ska göra någon större skillnad måste vi äta ofantliga mängder mört. Det ser jag inte komma, även om det här var en kul grej.

Tyvärr räcker det inte längre med roliga grejer för att rädda Östersjön, utan vi måste slå på stora trumman och göra åtgärder som gör skillnad på riktigt. Dock får vi inte slå blint med storsläggan bara för att göra något och därmed slå sönder tillvaron för oss själva i kampen. Då får vi ju börja om från ruta ett igen.

Vi måste börja på land och hitta funktionella lösningar där, även här utan att slå blint med storsläggan. Tyvärr har vi sett att det sker i en del fall, inte minst mot enskilda privata hushåll.

Herr talman! I dag är det verksamhetsutövaren som är skyldig att visa att miljöskyddskraven uppfylls. När det gäller ett enskilt privat hushåll vore det rimligt om det offentliga hade bevisbördan gällande om hushållet faktiskt orsakar en negativ miljöpåverkan, exempelvis genom utsläpp av fosfor.

I det dagliga livet tänker sig nog inte den vanliga medborgaren att den privata bostaden utgör en verksamhet. Kristdemokraterna anser därför att det ska införas ett skaderekvisit i va- och miljölagstiftningen, vilket innebär att kommuner och statliga myndigheter måste kunna påvisa att det sker en otillåten miljöpåverkan innan man kräver att den enskilda fastighetsägaren ska genomföra en dyr investering.

Dyra krav ställs i dag på enskilda avloppsägare, trots att det finns betydligt mer kostnadseffektiva åtgärder som kan göras. För staten är det ”gratis” att höja kraven på enskilda, eftersom dessa får stå för kostnaden själva. Men för att nå miljömålen vore det billigare om skattebetalarna i stad och på landet gemensamt finansierar kostnadseffektiva åtgärder, exempelvis strukturkalkning av åkermark.

Uppgradering av enskilda avlopp kostar någonstans mellan 10 000 och 25 000 kronor per kilo minskat fosforutsläpp. På många håll där kommunerna med stöd av Havs- och vattenmyndigheten kräver att nya avloppsanläggningar installeras är det tveksamt om det över huvud taget blir

någon miljönytta. Fosfor stannar nämligen i marken innan den når vattendragen, så kallad retention.

Kostnadseffektiviteten för åtgärder i kommunala avloppsreningsverk ligger kring 2 000 kronor per kilo fosfor. Stor kostnadseffektivitet finns för investeringar som förebygger så kallade bräddningar, vilket innebär att reningsverket släpper förbi vatten utan att rena det.

Att investera i avlopp kostar ca 200 000 kronor för den enskilde. För Sverige som helhet styr reglerna om enskilda avlopp investeringar på tiotals miljarder kronor. Det är därför demokratiskt rimligt att dessa regler blir föremål för politisk prövning utifrån olika mål. I dag gör enskilda kommunala tjänstemän tolkningar av en allmänt hållen lag samt föreskrifter och allmänna råd på myndighetsnivå. Här kommer vi tyvärr också in på myndighetsaktivism, vilket skulle tarva en egen debatt.

Herr talman! Kristdemokraterna vill att Sverige går i täten för ett gemensamt ansvarstagande för Östersjöns miljö. Östersjön är ett unikt bräckvattenhav med ett särskilt ekosystem. Oregelbundna variationer i saltvatteninflödet medför därför instabila villkor för de arter som finns där. Den långsamma vattenomsättningen i Östersjön gör att gifter och kemikalier inte rinner ut ur innanhavet i någon större omfattning utan stannar kvar och anrikas. Dessa omständigheter gör att det är motiverat att ta särskilda hänsyn till Östersjöns miljö och djurliv.

För att hantera Östersjöns miljöutmaningar är det nödvändigt med ett nära samarbete mellan kuststaterna. Därför bör vi solidariskt finansiera sådana kostnadseffektiva miljöåtgärder som gynnar Östersjöns gemensamma miljö. Alla berörda länder bör även intensifiera arbetet med att identifiera och sanera källor till dioxin, kadmium och PCB. Dessa gifter skadar allvarligt Östersjöns djurliv.

På tidigare nämnda resa till Finland fick vi höra hur Nordiska investeringsbanken hade finansierat bland annat reningsverk i Sankt Petersburg. Då är vi inne på någonting som vi borde bli bättre på, vilket jag även tog upp i budgetdebatten i december.

Självklart ska vi göra förändringar och förbättringar på hemmaplan, men man visar att vi i många lägen får betydligt mer miljö- och klimatnytta för varje satsad krona om vi gör det utomlands eftersom vi i Sverige ändå ligger väldigt långt framme.

Då borde det vara en självklarhet att vi är med och bidrar till exempel i Polen, eftersom det förorenade vattnet från floderna där i stor utsträckning drabbar Östersjön och därmed även svenskt vatten. Den främsta orsaken är övergödning från avlopp och jordbruk, och den största delen av föroreningarna i Östersjön kommer via floderna. 90 miljoner människor lever inom Östersjöns avrinningsområde. Då är det viktigt att utvecklingen av jordbruket kring Östersjön sker med stor hänsyn till miljön.

Kristdemokraterna ser ekonomiska styrmedel som ett användbart instrument i miljöpolitiken. Vi föreslår därför att ett system med överlåtelsebara utsläppsrätter för kväve och fosfor ska prövas i Östersjön.

Trots att utsläppen av fosfor och kväve till Östersjön nådde sitt maximum omkring 1980 fortsätter innanhavet att plågas av övergödningssystem. De återkommande algblomningarna som drabbar Östersjön sommartid är ett tecken på att Östersjön inte mår bra. 15 procent av Östersjöns botten betraktas som död i den bemärkelsen att det bara är bakterier som

överlever där. Närmare 30 procent av havsbotten i Östersjön lider av allvarlig syrebrist, och det är en yta som är större än Danmark.

Dock kom det positiva nyheter denna vecka, som vi hörde min kollega Betty Malmberg ta upp tidigare, nämligen att det finns liv i Östersjön som väntar på nytt syrerikt vatten. I skogen finns arter som väntar på en skogsbrand för att de ska blomma, och en sådan kan vi framkalla, men hur ska vi framkalla nytt syre till bottenarna i Östersjön? Det krävs inte minst mer forskning, herr talman.

Många miljöproblem är gränsöverskridande, däribland spridningen av skräp i haven. Plast i haven är ett mycket stort problem, som vi har hört tidigare, och EU är en lämplig nivå för att agera mot problemet. Sverige bör verka inom EU för att förhindra spridning av skräp i haven. Plast skadar havens djur och skräpar ned stränderna. Det mesta av det plastskräp som flyter i land i Sverige kommer dock från andra länder. I närliggande länder finns deponier som är undermåligt inhägnade, vilket medför att plastskräp blåser ut på havet vid storm.

Plastföremål kan röra sig över hela jordklotet, och arbetet med att sanera plaster behöver därför intensifieras. Här måste EU använda både piska och morot för att få med övriga länder eftersom vi ser att plasten i våra hav till övervägande del kommer från stora floder i tätbefolkade områden. Och endast tio floder är skyldiga till 90 procent av all plast i världshaven, enligt World Economic Forum. Åtta av floderna ligger i Asien, och de resterande två ligger i Afrika. Det visar återigen på värdet av att satsa i andra länder eftersom det ger mer miljö- och klimatnytta per satsad krona. Samtidigt måste vi sopa rent framför egen kust.

Herr talman! Det är tillåtet att ha flera tankar i huvudet samtidigt.

Avslutningsvis vill jag gärna instämma i den tacksamhet som kollegor tidigare har lyft fram i sina anföranden till alla våra vardagshjältar som i dag gör ett stort jobb i den situation som råder i Sverige. Tusen tack!

Anf. 72 JOAR FORSSELL (L):

Herr talman! Jag tänkte också passa på att börja med att yrka bifall till reservation nr 9. Vi står såklart bakom båda våra reservationer, men för att voteringen ska gå lite smidigare väljer vi att yrka bifall till nr 9.

Jag tänkte även i det här anförandet börja med en glad nyhet. Det behövs. Jag läste precis innan jag gick in i kammaren i dag om att blåvalarna ökar i antal igen. Det är fantastiskt! Att ett djur som har varit på väg att utrotas ökar igen beror på att man från politiskt håll har sett till att det finns ett tufft regelverk som skyddar just blåvalarna. Det är i alla fall mycket glädjande. Därför tänkte jag börja med att nämna detta i debatten.

Denna nyhet är glädjande därför att när vattnet – haven – mår bra kan också vi människor må bra. Vi människor kan inte må bra om inte haven – vattnet – mår bra. Haven är jordens hjärta och lungor. Haven är allt viktigare för våra handelstransporter och som motorvägar över hela världen. De är viktiga som skafferi för oss människor. Och nu i coronatider är det viktigt att tvätta händerna – även om det ska vara varannan sprit.

Med detta sagt vill jag gå in på några saker vi behöver göra för att haven ska må ännu bättre. De är helt avgörande för vårt välbefinnande som människor, för jobb och för tillväxt. Men det finns också ett antal hot mot haven och hur vi hanterar vårt vatten i världen.

Herr talman! Det finns ett utbrett aggressivt fiske, en ohållbar fiskepolitik, som leder till att vissa hav i världen riskerar att fiskas ut och att vissa arter riskerar att försvinna. Jag vill i stället uppehålla mig vid det som vår reservation handlar om, nämligen mikroplaster och plaster i havet.

Det är läskigt när vattnet, den livsådra som allt levande liv på jorden livnär sig på, kontamineras av små plastbitar, som är så små att vi inte ser dem själva men som kan leda till oerhört stor skada för människan och för djuren. Det är plast som äter sig in i näringskedjan. När vi ägnar oss åt det viktiga fisket, när vi ägnar oss åt att använda havets resurser och när vi ägnar oss åt använda vårt skafferi, utsätts havet för denna skada.

Det behövs mycket kraftfulla åtgärder för att få bukt med både mikroplaster och nanoplaster, som också har nämnts här tidigare. Liberalerna har under många år varit pådrivande för en kraftfull politik för haven, inte minst Östersjön, men jag tror att vi gemensamt i kammaren behöver ta tuffare tag för att få bukt med mikroplasterna.

Det handlar om bättre internationella regelverk, och där har vi i riksdagen tidigare gått före. Det arbetet behöver fortsätta.

Det handlar om att se till att man på alla politiska nivåer tar ansvar för att minska utsläppen av mikroplaster, till exempel på kommunal nivå. Där kan finnas konstgräsplaner som mikroplaster kan komma från. Det kan handla om riksdagsnivå, där vi stiftar lagar och bestämmer hur man får hantera olika plaster och vatten. Det måste finnas ett ansvar på alla politiska nivåer.

Precis som i all annan politik som handlar om utveckling behövs mer forskning. Vi har tidigare i debatten varit inne på att det behövs mer forskning på hur mikroplaster och nanoplaster påverkar oss människor, naturen och livet på jorden.

Låt mig även avsluta med ett positivt exempel. Det krävs att vi skapar incitament för och ser till att det finns marknadsdriven innovation, entreprenörskap, företagsamhet, som hjälper till att rena vatten, som hjälper till att göra vårt vattenanvändande effektivare och mindre farligt för miljön.

Det finns faktiskt ett exempel. Före debatten läste jag om ett litet företag som utgår från Göteborg. Företaget har alldeles nyligen lanserat en ny sorts tvättmaskin. Med mindre energi och mindre mängd vatten tvättar denna maskin rent stora tvättar – det kan handla om sjukhus, hotell eller andra verksamheter som använder stora mängder vatten och energi. Till råga på allt filtrerar den också bort mikroplaster.

Herr talman! Vi människor behöver vattnet. Vår framtid kan säkras om vi tillsammans, politik och företagande, politik och samhälle, ser till att det finns tuffa och bra regelverk, tuff och bra uppföljning, ser till att det finns internationella regelverk som följs, och samtidigt skapar ekonomiska incitament och möjligheter för företagare och entreprenörer att ta den forskning som finns och omsätta den i praktik och handling, så att vi med marknadens kraft och med politiskt dirigerade incitament och regler kan se till att rädda haven – rädda vår jords hjärta och lungor.

Anf. 73 MARKUS SELIN (S):

Herr talman! Vi är nu i Riksdagshuset, på ön Helgeandsholmen, mitt i Stockholm, vår kungliga huvudstad. Runt om oss flyter Norrström, som är Mälarens primära utlopp i Östersjön. Mälaren är Sveriges största vatten-

täkt. Mälaren är Sveriges tredje största sjö. Mälaren försörjer i dag ca 2 miljoner människor med dricksvatten.

Herr talman! Mälaren exemplifierar vad vi lägligt nog debatterar i dag. Sjöns tillrinningsområde är stort, ungefär en tjugondel av Sveriges yta. Vattnet är sårbart, särskilt när vi ska beakta urbanisering, befolkningsstillväxt och ofta motstridiga krav.

Läckage av närsalter från åkermark och enskilda avlopp leder ibland till algblooming, som stör reningen i vattenreningsverken. Föroreningar från båttrafik och industrier, dagvattenutsläpp och renat avloppsvatten kan störa vattenkvaliteten.

Det är viktigt att vi värnar luft, mark och vatten som en helhet, för förr eller senare hamnar smutsen i vårt vatten.

Miljö- och jordbruksutskottets betänkande *Vattenvård* som vi avhandlar här i dag, herr talman, berör de flesta av de dimensioner som just nu flyter förbi här utanför Riksdagshuset. Det handlar om enskilda avlopp. Det handlar om övergödning. Det handlar om mikroplaster och marint skräp. Det handlar om konsekvenser för haven. Det handlar om behov av mellanstatligt samarbete, och det handlar om vattenförsörjning och naturligtvis vården av vårt vatten.

Våra hav, sjöar och vattendrag ger oss liv och näring. Därför blir läget kritiskt när delar av Sverige drabbas av vattenbrist och sjöar och hav förorenas och övergöds.

Riksdagen har beslutat om 16 miljökvalitetsmål. De flesta handlar om vatten, direkt eller indirekt, och det finns kopplingar till FN:s globala Agenda 2030-mål om rent vatten och sanitet.

Sverige är och vill vara en pådrivande och aktiv part på den internationella arenan, inom EU, genom samarbetet Helcom för Östersjöområdet och genom samarbetet Oskar för Nordostatlanten.

Bättre miljö, renare vatten och hav och en ambitiös klimatomställning som alla i hela landet kan vara med på är självklarheter för oss socialdemokrater. Detta visade sig tydligt här i kammaren i november, när vi fastställde budgetpropositionen.

Det är bra att regeringen förstärker det finansiella stödet till internationella projekt runt Östersjön mot övergödning och för förbättrad miljö. Jordbruksverket utvärderar även löpande hur EU:s gemensamma jordbrukspolitik påverkar miljön i Sverige.

Utvecklingen med övergödning går försiktigt åt rätt håll, bland annat i Östersjön. Men det finns fortfarande omfattande problem i sjöar, vid kuster och i hav. Då omkring en fjärdedel av Sveriges ursprungliga våtmarker har försvunnit genom utdikning och uppodling påverkar detta även övergödningen.

Övergödning uppstår som en följd av att överflödiga näringsämnen som kväve och fosfor sköljs ned i närliggande vatten. För att komma till rätta med övergödningen krävs en bred palett av lösningar. Åtgärder krävs vid källorna, på land och nedströms, lokalt, regionalt, nationellt och internationellt.

Det är därför bra att regeringen nu har skjutit till hundratals miljoner kronor för insatser mot övergödning.

Det är därför bra att regeringen även satsar på upprustning av våtmarker för att säkra dricksvattenförsörjningen, vilket även minskar övergödningen, och att länsstyrelserna arbetar med vattenförvaltning, kalkning, våtmarker och lokala vattenvårdsprojekt.

Odling av musslor och andra så kallade blå fånggrödor kan bidra till att vända utvecklingen med övergödning genom att dessa absorberar näringsämnen ur vattnet. Det är därför bra att regeringen nu stärker arbetet både med blå fånggrödor och med åtgärder mot gamla utsläpp av näringsämnen.

Herr talman! Längs Sveriges kust finns i dag 17 000 vrak. Av dem bedöms 30 utgöra en akut miljöfara. Det är därför bra att regeringen nu tillför resurser med målsättningen att sanera ett till tre vrak per år under tio år.

Herr talman! Om vi äter fet fisk som strömming och vildfångad lax från Östersjön riskerar vi att få i oss farliga ämnen som dioxiner, kvicksilver och PCB. Fram till 70-talet släpptes tyvärr processvatten från våra industrier ut orenat. Än i dag finns därför mängder av farliga ämnen lagrade i dessa bottenar. Därför förstärks insatserna för sanering.

Även våra läkemedel kan nå ut i vatten och hav vid felaktig hantering och där och då göra mer skada än nytta. Därför är det bra att regeringen nu satsar ytterligare resurser på att minska mängden läkemedel som hamnar i miljön.

Regeringen förstärker insatserna för att skydda tillgången till säkert dricksvatten i hela Sverige, vilket omfattar hela den komplexa dricksvattenkedjan från grundvatten till tappkran. Det är bra.

Miljöövervakning är avgörande för att följa och nå Sveriges miljömål för vårt vatten och våra hav, varför det tillskjuts stora resurser även till detta. Det är bra.

En till sak som är bra, herr talman, är att regeringen förra månaden gav Försvarsmakten i uppdrag att planera och genomföra sanering av marker där det kan finnas spår av militär övningsverksamhet. Jag tänker särskilt på perfluorerade alkylyror, även kallade PFAS, som används som en effektiv men giftig tillsats i brandskum. Där man använt brandskum med PFAS kan marker och vatten vara kontaminerade. Detta kan senare skada djur, natur och troligen människor.

Herr talman! Från P, som är den kemiska beteckningen för fosfor, via PCB och PFAS till P som i plast.

Januariavtalet mellan Socialdemokraterna, Miljöpartiet, Liberalerna och Centerpartiet har en egen punkt om hur spridningen av mikroplaster ska förhindras. Det ska bland annat ske genom förbud mot mikroplaster i fler produkter och förbud mot onödiga plastartiklar. En utredning är tillsatt, och lagstiftning kommer. Sverige ska även driva på inom EU för utfasning av all engångsplast.

Januariavtalets punkt för stärkt utveckling av en cirkulär ekonomi kommer också att bidra gynnsamt till arbetet mot spridning av plast.

Forskning för framtiden pågår. Exempelvis har Naturvårdsverket tillsammans med Havs- och vattenmyndigheten utlyst medel för att stödja forskning om mikroplaster. Formas finansierar forskningsprojekt om mikroplaster och nanoplast. Resultaten kommer att vara en viktig del i framtida åtgärder.

Herr talman! Vi har länge tagit friska vatten och rena hav för givna. Jag och vi socialdemokrater jobbar hårt för friska vatten och hav för våra

barn och barnbarn. Vi vill se stabila kretslopp för vatten och en stabil dricksvattenkedja från grundvatten till tappkran även i framtiden.

Avslutningsvis vill jag yrka bifall till hela förslaget i bänkan och avslag på samtliga reservationer.
(Applåder)

I detta anförande instämde Isak From, Magnus Manhammar och Hanna Westerén (alla S).

Anf. 74 MARIA GARDFJELL (MP):

Herr talman! Vi vet nu att de flesta hushåll i Sverige intresserar sig för livsmedelstrygghet. Dricksvattnet, sötvattnet, är onekligen vårt viktigaste livsmedel.

Sötvattnet kräver friska ekosystem, herr talman. Vi måste ha effektiva system för att skydda våra ekosystemtjänster, och en ekosystemtjänst är rent vatten.

Jag vill särskilt peka på det viktiga arbete som våra länsstyrelser och regioner just nu bedriver på landskapsnivå när det gäller grön infrastruktur. Det kritiserar emellanåt, men det är ett oerhört viktigt arbete för att vi ska klara planeringen i fråga om vårt dricksvatten.

Klimatförändringarna kan, har vi sett de senaste åren, leda till torka och vattenbrist. Men även översvämning och risker för vattenkvaliteten kan vara effekter av klimatförändringarna. Därför är vattenfrågorna också oerhört centrala i vårt klimatarbete och i arbetet med att stärka det civila försvaret.

Förorening av dricksvatten är en mycket allvarlig fråga. På senare år har de ämnen som kallas PFAS uppmärksammats. Jag hade kontakter med Uppsala vatten för bara några veckor sedan. De är för tillfället inne i en mycket komplicerad process eftersom Uppsalas vatten har förorenats av PFAS från försvarets anläggningar vid Ärna flygplats. Ansvarsfrågan håller just nu på att redas ut rättsligt.

Uppsala vatten renar vattnet från PFAS, så det är ingen hälsofara i dagsläget. Men fortfarande saknas helt åtgärder för att stoppa spridningen av PFAS från de områden där brandskum har använts och nu förs in i dricksvattentäkten Uppsalaåsen.

Uppsala vatten är lite av ett föredöme. De har egen forskning, och de har så sent som för några veckor sedan uppmärksammat att det koncentreras mer PFAS i skum på vatten, till exempel i reningsverken och utomhus i ån. Denna upptäckt kan komma att revolutionera och effektivisera reningsmetoderna i framtiden.

Jag vill lyfta fram att regeringen faktiskt har varit mycket aktiv när det gäller PFAS. Skulle jag läsa upp alla åtgärder, herr talman, skulle tiden inte räcka, så jag tar bara några stycken.

Det är väldigt viktigt att peka på att Kemikalieinspektionen 2016 presenterade en samlad strategi för att minska användningen av PFAS. Naturvårdsverket har genomfört screening av PFAS i Sverige, och det arbetet fortsätter med stor kraft. Regeringen bereder nu också Kemikalieinspektionens förslag till nationella restriktioner för brandskum med PFAS.

Sverige har också, inom EU och internationellt, arbetat kraftfullt med att ta fram begränsningar för PFAS-gruppen. Det rör hela 4 700 ämnen. Tillsammans med Tyskland har Sverige föreslagit en begränsning i EU

under Reach, som gäller all användning för en PFAS-grupp som omfattar ungefär 200 ämnen.

Jag ska också nämna det som Markus Selin tog upp, nämligen att försvaret i regleringsbrevet i januari fick ett krav på sig att åtgärda PFAS-förekomsten, rena PFAS och vara aktiva i arbetet med de kostnader som uppstår för samhället till följd av PFAS-föroreningar.

Regeringen har i budgetpropositionen för 2020 ökat insatserna för att skydda tillgången till säkert vatten. Men jag vill också peka på en satsning som gjordes redan 2018 och gäller fram till 2021, nämligen att länsstyrelserna har fått i uppdrag att inrätta fler vattenskyddsområden. Jag tror att vi verkligen behöver stärka arbetet med att få fler skyddade vattentäkter i framtiden. Det är ett oerhört viktigt arbete långsiktigt; det tryggar vår dricksvattenförsörjning.

Jag vill också lyfta fram det viktiga arbete som Livsmedelsverket gör med att på ett mycket bra sätt samordna arbetet gällande vattenfrågorna. Livsmedelsverket betonade när de nyligen mötte oss i miljö- och jordbruksutskottet att det är extremt viktigt att förbättra och påskynda arbetet med säkerhetsfrågorna på dricksvattenområdet.

Herr talman! Betty Malmberg från Moderaterna lyfte fram att plast i haven är en viktig fråga att adressera. Men hon påstod samtidigt att plastpåseskatten skulle vara helt betydelselös när det gäller att åtgärda problemet.

Ungefär 70 procent av skräpet i Östersjön är plasticskräp. Enligt de undersökningar som har gjorts bidrar Sverige i samma utsträckning som stora länder som exempelvis Ryssland till mängden plastpåsar och plasticskräp i Östersjön. Bara häromåret visade Håll Sverige Rent att det ligger tre plastpåsar per 100 meter kuststrand i Sverige. Det är för många påsar, och de kommer att bli färre tack vare plastpåseskatten.

Behovet av åtgärder mot övergödning är fortsatt stort. I våra sjöar, kustvatten och vattendrag, framför allt i Götaland och Svealand, är övergödningen ett utbrett problem. Jordbrukets läckage av näringsämnen till haven har pekats ut som den viktigaste källan till övergödningen. Läckaget av näringsämnen från jordbruksproduktionen har flera orsaker. Inriktningen på jordbruksproduktionen på gårdsnivå är en viktig faktor.

WWF ger varje år pris till lantbruk som på olika sätt försöker bidra till att lösa utmaningarna kring framtidens matproduktion. Förra året gick priset till en bonde strax utanför Stockholm, Holger van der Woude på Yttereneby gård, ett lantbruk med betesdjur och ekologisk produktion. Gården är kretsloppsanpassad med nästan noll näringsläckage. Holger har arbetat hårt med skyddszoner, fånggrödor och våtmarker, och detta har lett till ett kraftigt minskat läckage av växtnärsämnen.

När jag träffade Holger på hans gård för en tid sedan sa han: Jag ger inte mina kor kraftfoder utan enbart hö och ensilage som kommer från gården. Jag tror att det är på grund av att jag inte har fler kor än vad min mark klarar av som vi klarade torkan 2018.

Som vi ser är växtodlings- och djurgårdar nu koncentrerade till olika delar av landet. Stallgödseln finns inte där det odlas grödor, och fodret odlas inte där djuren finns. För att kompensera för detta köps det stora mängder mineralgödsel till växtodlingen, och detta är en orsak till att mer kväve och fosfor kommer in i kretsloppet, med övergödning som resultat. För många djur finns på för små ytor, och övergödningen skulle minska

om lantbrukets djurhållning var mer utspridd och i större utsträckning fanns kvar i skogs- och mellanbygder.

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet. Jag vill också naturligtvis rikta ett stort tack till alla de människor i Sverige som bidrar i den kris vi nu befinner oss i med pandemin.

Anf. 75 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD) replik:

Herr talman! I början av sitt inlägg hyllade Maria Gardfjell grön infrastruktur, och då kommer vi in på äganderätten. Vi har tidigare noterat att äganderätten inte alltid står högt i kurs hos Miljöpartiet, så därför skulle jag vilja fråga Maria Gardfjell: Hur ser regeringen och Miljöpartiet på grön infrastruktur och äganderätten? Är äganderätten och därmed brukanderätten förenlig med grön infrastruktur, eller ser Maria Gardfjell att det finns en konflikt däremellan?

Anf. 76 MARIA GARDFJELL (MP) replik:

Herr talman! Grön infrastruktur handlar om ett arbete som är EU-gemensamt, där man på landskapsnivå kan planera för att säkerställa den gröna infrastrukturen. Det handlar om värden som biologisk mångfald och allmänna nyttigheter, men också om skydd av vatten och sådana saker.

Det finns egentligen inte någon som helst konflikt mellan grön infrastruktur och äganderätt. Däremot finns det en viktig fråga att ta upp i detta sammanhang, och det är hur vi ser på våra gemensamma nyttigheter. När det gäller tillgången på dricksvatten är det ingen som äger vattnet, utan det flödar i sjöar, bäckar, åar och marker och renas i våtmarker. Det finns överallt, och till slut kommer det in i vattentäkterna där det blir dricksvatten för oss människor.

Var vattnet än befinner sig runt om i Sveriges marker måste alla markägare vara med och bidra till att vi i slutändan får ett rent dricksvatten. Det är därför vi har en miljöbalk, och det är därför vi måste planera för detta på ett bättre sätt. Arbetet med grön infrastruktur handlar om att hjälpa markägare och bidra till deras kunskap och möjlighet att vara med och bidra till att vi får rent dricksvatten.

Anf. 77 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD) replik:

Herr talman! Det är ingen tvekan om att det blir inskränkningar.

Maria Gardfjell har rätt i att ingen äger vattnet, men den plats där vattnet flyter fram ägs av någon. Maria Gardfjell nämnde att markägare måste bidra. Ja, men vem ska hålla i plånboken? För det kommer att innebära inskränkningar. Är regeringen beredd att gå in och bidra till att markägarna får den ersättning som de har rätt till när staten går in och pekar med hela handen på deras markinnehav?

Anf. 78 MARIA GARDFJELL (MP) replik:

Herr talman! Det är nästan en grundläggande diskussion som vi borde ha om miljöbalken. All lagstiftning är ju på ett eller annat sätt en inskränkning i äganderätten.

När det gäller våra allmänna egendomar, såsom vatten, ren luft och sådana saker, är det ingen som äger dem, utan de är vårt gemensamma

ansvar. Då måste också markägare, företag och enskilda vara med och bidra till att vi även fortsättningsvis har rent vatten.

Prot. 2019/20:88
18 mars

Vattenvård

Anf. 79 BETTY MALMBERG (M) replik:

Herr talman! Jag blev apostroferad av Maria Gardfjell när det kommer till plastpåseskatten, och därför valde jag att ta replik.

Jag och Maria Gardfjell delar ett intresse för fakta och forskning. Maria Gardfjell läste upp en del om hur det ser ut i Östersjön. Jag har inte sett den typen av uppgifter tidigare, men uppgifter som verkligen florerar i medierna och som ska vara belagda handlar om att 90 procent av det plastskräp som vi hittar i haven emanerar från tio floder, varav merparten i Asien och någon enstaka i Afrika. Tio floder!

Något som också är intressant är att 80 procent av de svenska plastpåsar, som nu är belagda med skatt, är gjorda av nedbrytbart material och framställda av förnybart material. Detta är något som vi har satsat forskningsmedel på. 20 procent av påsarna har alltså fossilt ursprung. Plastpåsar minskade också med 20 procent när handeln började ställa frågan om man behöver en påse eller ej. Förbrukningen av plastpåsar har således sjunkit med 20 procent. Vad som är värre är att man får ta med sig 40 stycken fossilt framställda plastpåsar skattefritt över gränsen.

Detta är också fakta, Maria Gardfjell. Jag skulle gärna vilja få respons på detta och även på den undersökning som visar att en ekologisk bomullskasse måste användas 20 000 gånger för att motsvara plastpåsen.

Anf. 80 MARIA GARDFJELL (MP) replik:

Herr talman! Jag kan börja med att svara på det sista, att en bomullskasse skulle behöva användas 20 000 gånger. Dessa siffror har nyligen ifrågasatts starkt. Framför allt finns det inga hushåll i Sverige som behöver köpa några nya kassar, utan de allra flesta hushåll har alldeles tillräckligt många kassar, både plastkassar och andra kassar, som det är i dag och kan använda dem till exempel när de handlar. Om man använder det man redan har blir utsläppen noll.

Betty Malmberg tog upp frågan att det är tio floder i Asien och Afrika som står för en stor del av plastskräpet i oceanerna. Detta är helt sant, men när jag pratade om plastskräp förhöll jag mig till Östersjön. Det är intressant att se vad orsaken är till att Östersjön har så mycket plastskräp. Det är en mindre andel plastskräp i Östersjön än i andra hav generellt sett, men fortfarande är 70 procent av skräpet plastskräp. Sverige bidrar med lika stora mängder plast till haven som till exempel Ryssland.

Det är viktigt att fundera över hur handel med plast eventuellt påverkar. Det handlas mycket med sopor i världen. Här finns en ny konvention som heter Baselkonventionen. Jag välkomnar verkligen att den har kommit till, för den ska reglera möjligheten att handla med just plastskräp.

Anf. 81 BETTY MALMBERG (M) replik:

Herr talman! När vi får svar tillbaka ifrågasätter ledamoten Maria Gardfjell den utredning som gjordes angående bomullskassarnas användning. Det var alltså Danmarks motsvarighet till Naturvårdsverket som gjorde denna undersökning för två år sedan.

Maria Gardfjell svarade att vi inte behöver några kassar då vi har tillräckligt med kassar hemma. Jag förstår inte hur Maria Gardfjell får ihop den ekvationen och logiken. Jag måste säga att jag är noggrann med att plocka med mig de kassar jag har hemifrån, men de facto händer det ändå ibland att jag blir tvungen att handla i affären. Detta innebär att det blir ett problem.

Sedan undrar jag om de kassar vi tydligen hittar i Östersjön är gjorda av förnybart material. Här finns en okunskap hos inte minst svenska folket om att dessa kassar inte är nedbrytbara. De går inte att kompostera, utan det tar flera år innan de är borta ur kretsloppet. Detta tycker jag att man borde ha informerat om.

Sedan vill jag berätta att vi moderater självfallet står bakom de internationella överenskommelser som finns angående plastdirektiv på EU-nivå och Baselkonventionen om bland annat export av avfall, men vi menar att tullen har viktigare saker att ägna sig åt än att kontrollera huruvida man har fått med sig fler än 40 plastbärkassar. Det är droger och allt möjligt skräp som kommer över tullgränserna, och nu införs en regel om att man inte får ta med fler än 40 kassar. Jag tycker att det är en märklig balans.

Anf. 82 MARIA GARDFJELL (MP) replik:

Herr talman! När jag var kommunalråd i Uppsala var jag med och startade ett projekt som hette Jakten på plasten för att minska förbränningen av plastpåsar med fossilt material som ursprung i sopförbränningsanläggningar. Naturligtvis är återvunna plastpåsar att föredra när plastpåsar används. Jag vill samtidigt betona att det inte finns något som heter nedbrytbar plast. Detta visade också den stora plastutredning som gjordes förra året.

Det är fortfarande så att Håll Sverige Rent visar att plastpåsen är på tio-i-topplistan över plastskräp som slängs i naturen. Det är tre plastpåsar per 100 meter strand. Detta är naturligtvis ett problem, och det kommer att åtgärdas när vi börjar använda färre plastpåsar och kanske tar vara på de plastpåsar vi har på ett bättre sätt. Det är detta som plastpåseskatten syftar till.

Det är oerhört viktigt att komma ihåg att stora delar av problemen med plast i havet handlar om mikroplaster.

Här behövs det nu verkligen kraftfulla åtgärder för att minska mikroplasterna som används på olika sätt i olika produkter. Men det handlar också om att minska de lite större platspartiklarna som bryts ned och blir mikroplaster väldigt lätt. Jag tänker till exempel på plastgranulat i fotbollsplaner och så vidare.

Jag fick alldeles nyligen veta att Uppsala kommun nu har gjort en fotbollsanläggning med konstgräs men helt utan plastpartiklar. Det tycker jag är mycket välkommet.

Anf. 83 CICZIE WEIDBY (V):

Herr talman! Jag är bara här som en tillfällig gäst och vill lyfta fram reservation 7 i betänkande MJU10 som jag yrkar bifall till. Reservationen lyder:

”Vart fjärde år presenterar Naturvårdsverket en fördjupad utvärdering av miljömålen. I den utvärdering som presenterades 2019 konstateras att

åtgärdstakten måste öka för att nå miljömålet Ingen övergödning. Bristen på fysiska landåtgärder är påtaglig, och åtgärder i havet är utredande och kunskapsuppbyggande men inte fysiska. Det saknas således fysiska åtgärder som förbättrar tillståndet när det gäller övergödning.

Regeringen bör därför se till att åtgärdsprogrammen inom vatten- och havsmiljöförvaltningen och det svenska landsbygdsprogrammet samordnas så att de innehåller de åtgärder som krävs för att minska näringsämnestillförseln till nivåer som möjliggör en vattenmiljö som är fri från övergödning.”

Fru talman! Jag vill tacka för att jag fick göra mitt lilla inspel här och önska alla en fortsatt bra dag.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 17.)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.02 på förslag av tredje vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 16.00, då votering skulle äga rum.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 16.00.

§ 16 Beslut om ärende som slutdebatterats den 12 mars

MJU11 Fiskeripolitik

Punkt 2 (Generationsväxling och nyrekrytering inom fiskerinäringen)

1. utskottet

2. res. 2 (M, C)

3. res. 3 (KD)

Förberedande votering:

17 för res. 2

3 för res. 3

35 avstod

294 frånvarande

Kammaren biträdde res. 2.

Fredrik Olovsson (S) anmälde att han avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Huvudvotering:

36 för utskottet

16 för res. 2

3 avstod

294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Prot. 2019/20:88
18 mars

Partvis fördelning av rösterna:
För utskottet: 16 S, 10 SD, 4 V, 3 L, 3 MP
För res. 2: 11 M, 5 C
Avstod: 3 KD
Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

Punkt 4 (Hållbara fiskemöjligheter)

1. utskottet
2. res. 5 (M)
3. res. 6 (SD)
4. res. 7 (L)

Förberedande votering 1:

10 för res. 6
3 för res. 7
42 avstod
294 frånvarande
Kammaren biträdde res. 6.

Förberedande votering 2:

11 för res. 5
10 för res. 6
34 avstod
294 frånvarande
Kammaren biträdde res. 5.

Huvudvotering:

31 för utskottet
11 för res. 5
13 avstod
294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 5 C, 4 V, 3 KD, 3 MP
För res. 5: 11 M
Avstod: 10 SD, 3 L
Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

Punkt 6 (Förvaltningsplanen för torsk, sill/strömming och skarpsill i Östersjön)

1. utskottet
2. res. 10 (M)

Votering:

44 för utskottet
11 för res. 10
294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 10 SD, 5 C, 4 V, 3 KD, 3 L, 3 MP
För res. 10: 11 M
Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

Punkt 7 (Trålfiske)

1. utskottet
2. res. 12 (V)

Votering:

40 för utskottet

4 för res. 12

11 avstod

294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 10 SD, 5 C, 3 KD, 3 L, 3 MP

För res. 12: 4 V

Avstod: 11 M

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

Punkt 9 (Förutsättningarna för vattenbruk)

1. utskottet
2. res. 14 (S, L, MP)

Votering:

33 för utskottet

22 för res. 14

294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 11 M, 10 SD, 5 C, 4 V, 3 KD

För res. 14: 16 S, 3 L, 3 MP

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

§ 17 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

FiU22 Finansiell stabilitet och finansmarknadsfrågor

Punkt 4 (Struktur och konkurrens på bank- och finansmarknaden)

1. utskottet
2. res. 2 (M)
3. res. 5 (V)

Förberedande votering:

11 för res. 2

4 för res. 5

40 avstod

294 frånvarande

Kammaren biträdde res. 2.

Huvudvotering:

25 för utskottet

11 för res. 2

19 avstod

294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:
För utskottet: 16 S, 3 KD, 3 L, 3 MP
För res. 2: 11 M
Avstod: 10 SD, 5 C, 4 V
Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

Punkt 12 (Kreditupplysning och betalningsanmärkingar)

1. utskottet
2. res. 13 (SD)
Votering:
42 för utskottet
10 för res. 13
3 avstod
294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 11 M, 5 C, 4 V, 3 L, 3 MP
För res. 13: 10 SD
Avstod: 3 KD
Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

CU14 Konsumenträtt

Punkt 5 (Vidareförsäljning av evenemangsbiljetter)

1. utskottet
2. res. 2 (SD)
Votering:
45 för utskottet
10 för res. 2
294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 11 M, 5 C, 4 V, 3 KD, 3 L, 3 MP
För res. 2: 10 SD
Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

Punkt 7 (Snabblån m.m.)

1. utskottet
2. res. 4 (V)
Votering:
51 för utskottet
4 för res. 4
294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 11 M, 10 SD, 5 C, 3 KD, 3 L, 3 MP
För res. 4: 4 V
Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

Punkt 9 (Konsumentvägledning)

1. utskottet
2. res. 6 (M, SD, C)

Votering:

29 för utskottet
26 för res. 6
294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 4 V, 3 KD, 3 L, 3 MP
För res. 6: 11 M, 10 SD, 5 C
Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

CU15 Hushållningen med mark- och vattenområden*Punkt 3 (Va-infrastruktur och vattenförvaltning m.m.)*

1. utskottet
2. res. 3 (C)
3. res. 4 (KD)

Förberedande votering:

5 för res. 3
3 för res. 4
47 avstod
294 frånvarande

Kammaren biträdde res. 3.

Huvudvotering:

46 för utskottet
5 för res. 3
3 avstod
295 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 15 S, 11 M, 10 SD, 4 V, 3 L, 3 MP
För res. 3: 5 C
Avstod: 3 KD
Frånvarande: 85 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

FöU9 Militära frågor*Punkt 1 (Organisation, ledning och styrning)*

1. utskottet
2. res. 3 (KD)

Votering:

38 för utskottet
3 för res. 3
14 avstod
294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 11 M, 1 C, 4 V, 3 L, 3 MP

För res. 3: 3 KD

Avstod: 10 SD, 4 C

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -
Göran Lindell (C) anmälde att han avsett att avstå från att rösta men mar-
kerats ha röstat ja.

Punkt 2 (Övningsverksamhet)

1. utskottet

2. res. 4 (M)

3. res. 5 (SD)

Förberedande votering:

11 för res. 4

10 för res. 5

34 avstod

294 frånvarande

Kammaren biträdde res. 4.

Huvudvotering:

31 för utskottet

11 för res. 4

13 avstod

294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 5 C, 4 V, 3 L, 3 MP

För res. 4: 11 M

Avstod: 10 SD, 3 KD

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

Punkt 3 (Försvarsmaktens klimat- och miljöpåverkan)

1. utskottet

2. res. 7 (V)

Votering:

51 för utskottet

4 för res. 7

294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 11 M, 10 SD, 5 C, 3 KD, 3 L, 3 MP

För res. 7: 4 V

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

Punkt 6 (Vindkraft)

1. utskottet

2. res. 12 (C)

Votering:

50 för utskottet

5 för res. 12

294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 11 M, 10 SD, 4 V, 3 KD, 3 L, 3 MP

För res. 12: 5 C

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

Prot. 2019/20:88

18 mars

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

TU7 Infrastrukturfrågor

Punkt 1 (Ett transportsystem för medborgare och näringsliv i hela Sverige)

1. utskottet

2. res. 3 (KD)

Votering:

35 för utskottet

3 för res. 3

17 avstod

294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 11 M, 4 V, 1 L, 3 MP

För res. 3: 3 KD

Avstod: 10 SD, 5 C, 2 L

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

Helena Gellerman (L) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Punkt 3 (Hållbara transporter)

1. utskottet

2. res. 6 (C)

Votering:

30 för utskottet

5 för res. 6

20 avstod

294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 10 SD, 1 L, 3 MP

För res. 6: 5 C

Avstod: 11 M, 4 V, 3 KD, 2 L

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

Helena Gellerman (L) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Punkt 4 (Forskning och innovation)

1. utskottet

2. res. 12 (C, L)

Votering:

26 för utskottet

8 för res. 12

21 avstod

294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:
För utskottet: 16 S, 4 V, 3 KD, 3 MP
För res. 12: 5 C, 3 L
Avstod: 11 M, 10 SD
Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

Punkt 7 (Samhällsekonomska analyser)

1. utskottet
2. res. 17 (M)
Votering:
22 för utskottet
11 för res. 17
22 avstod
294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:
För utskottet: 16 S, 3 KD, 3 MP
För res. 17: 11 M
Avstod: 10 SD, 5 C, 4 V, 3 L
Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

Punkt 9 (Åtgärder i järnvägssystemet)

1. utskottet
2. res. 22 (SD)
Votering:
26 för utskottet
10 för res. 22
19 avstod
294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:
För utskottet: 16 S, 4 V, 3 L, 3 MP
För res. 22: 10 SD
Avstod: 11 M, 5 C, 3 KD
Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

Punkt 12 (Finansieringsfrågor)

1. utskottet
2. res. 33 (V)
Votering:
36 för utskottet
4 för res. 33
15 avstod
294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:
För utskottet: 16 S, 11 M, 3 KD, 3 L, 3 MP
För res. 33: 4 V
Avstod: 10 SD, 5 C
Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

MJU9 Djurskydd

Punkt 1 (Harmonisering av djurskyddslagstiftningen inom EU)

1. utskottet
2. res. 1 (SD, KD)

Votering:

37 för utskottet
13 för res. 1
5 avstod

294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 11 M, 4 V, 3 L, 3 MP

För res. 1: 10 SD, 3 KD

Avstod: 5 C

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

Punkt 2 (Antibiotikafrågor)

1. utskottet
2. res. 4 (C, KD)

Votering:

37 för utskottet
8 för res. 4
10 avstod

294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 11 M, 4 V, 3 L, 3 MP

För res. 4: 5 C, 3 KD

Avstod: 10 SD

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

Punkt 4 (Regler för viss djurhållning)

1. utskottet
2. res. 6 (M, C, KD)

Votering:

36 för utskottet
19 för res. 6
294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 10 SD, 4 V, 3 L, 3 MP

För res. 6: 11 M, 5 C, 3 KD

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

MJU10 Vattenvård

Punkt 1 (Förordning om enskilda avlopp)

1. utskottet

2. res. 1 (KD)

Votering:

52 för utskottet

3 för res. 1

294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 11 M, 10 SD, 5 C, 4 V, 3 L, 3 MP

För res. 1: 3 KD

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

Punkt 2 (Enskilda avlopps miljöpåverkan)

1. utskottet

2. res. 3 (SD)

Votering:

26 för utskottet

10 för res. 3

19 avstod

294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 4 V, 3 L, 3 MP

För res. 3: 10 SD

Avstod: 11 M, 5 C, 3 KD

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

Punkt 5 (Samordnade åtgärder mot övergödning)

1. utskottet

2. res. 7 (V)

Votering:

51 för utskottet

4 för res. 7

294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 11 M, 10 SD, 5 C, 3 KD, 3 L, 3 MP

För res. 7: 4 V

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

Punkt 6 (Åtgärder mot mikroplaster och marint skräp)

1. utskottet

2. res. 9 (L)

Votering:

41 för utskottet

3 för res. 9

11 avstod

294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 10 SD, 5 C, 4 V, 3 KD, 3 MP

För res. 9: 3 L

Avstod: 11 M

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

Prot. 2019/20:88

18 mars

Punkt 10 (Beredskap vid torka och vattenbrist)

1. utskottet

2. res. 13 (M)

Votering:

39 för utskottet

11 för res. 13

5 avstod

294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 10 SD, 4 V, 3 KD, 3 L, 3 MP

För res. 13: 11 M

Avstod: 5 C

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

Punkt 11 (Effektiv vattenhantering)

1. utskottet

2. res. 15 (C)

Votering:

50 för utskottet

5 för res. 15

294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 11 M, 10 SD, 4 V, 3 KD, 3 L, 3 MP

För res. 15: 5 C

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 16.30 på förslag av tredje vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 16.40.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 16.40.

§ 18 Bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

EU-dokument

COM(2020) 113 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordning (EU) nr 1303/2013, förordning (EU) nr 1301/2013 och förordning (EU) nr 508/2014 vad gäller särskilda åtgärder för att mobilisera investeringar i medlemsstaternas hälso- och sjukvårdssystem samt i andra sektorer av deras ekonomier som reaktion på covid-19-utbrottet [Investeringsinitiativ mot coronaeffekter]

§ 19 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 17 mars

2019/20:1100 Syrianska ungdomar kidnappade av kurdiska YPG

av *Robert Halef* (KD)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2019/20:1101 Asylrätten

av *Christina Höj Larsen* (V)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2019/20:1102 Avgifter för fartyg mellan 5 och 15 meter

av *Mikael Larsson* (C)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2019/20:1103 EU och asylrätten

av *Yasmine Posio* (V)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2019/20:1104 Direktivet om otilbörliga affärsmetoder i jordbruks- och livsmedelskedjan

av *Camilla Brodin* (KD)

till statsrådet Jennie Nilsson (S)

2019/20:1105 Åtgärder för landets regionala flygplatser

av *Hans Wallmark* (M)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

§ 20 Anmälan om skriftligt svar på fråga

Skriftligt svar på följande fråga hade kommit in:

den 17 mars

2019/20:1052 Vattenfall och visselblåsare

av *Birger Lahti* (V)

till näringsminister Ibrahim Baylan (S)

Sammanträdet leddes
av talmannen från dess början till och med § 13 anf. 29 (delvis),
av tredje vice talmannen därefter till och med § 14 anf. 61 (delvis),
av talmannen därefter till och med § 15 anf. 83 (delvis) och
av tredje vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

CHARLOTTE RYDELL

/Olof Pilo

Innehållsförteckning

§ 1 Avsägelse	1
§ 2 Anmälan om kompletteringsval	1
§ 3 Utökning av antalet suppleanter	3
§ 4 Val av extra suppleanter	3
§ 5 Anmälan om fördröjt svar på interpellation	91
§ 6 Anmälan om granskningsrapport	91
§ 7 Ärenden för hänvisning till utskott	91
§ 8 Ärenden för bordläggning	92
§ 9 Finansiell stabilitet och finansmarknadsfrågor	92
Finansutskottets betänkande 2019/20:FiU22	92
Anf. 1 MATTIAS KARLSSON i Luleå (M).....	92
Anf. 2 DENNIS DIOUKAREV (SD).....	92
Anf. 3 ULLA ANDERSSON (V)	92
Anf. 4 FREDRIK OLOVSSON (S)	93
Anf. 5 KAROLINA SKOG (MP).....	93
(Beslut fattades under § 17.)	94
§ 10 Konsumenträtt	94
Civilutskottets betänkande 2019/20:CU14.....	94
Anf. 6 ANGELICA LUNDBERG (SD).....	94
Anf. 7 MARTINA JOHANSSON (C)	96
Anf. 8 JON THORBJÖRNSSON (V)	97
Anf. 9 INGA-LILL SJÖBLOM (S).....	98
Anf. 10 ANGELICA LUNDBERG (SD) replik.....	99
Anf. 11 INGA-LILL SJÖBLOM (S) replik	100
Anf. 12 ANGELICA LUNDBERG (SD) replik.....	100
Anf. 13 INGA-LILL SJÖBLOM (S) replik	100
(Beslut fattades under § 17.)	100
§ 11 Hushållningen med mark- och vattenområden	100
Civilutskottets betänkande 2019/20:CU15.....	100
Anf. 14 MARTINA JOHANSSON (C)	100
Anf. 15 LARRY SÖDER (KD).....	102
Anf. 16 LEIF NYSMED (S)	103
(Beslut fattades under § 17.)	105
§ 12 Militära frågor	105
Försvarsutskottets betänkande 2019/20:FöU9	105
Anf. 17 JÖRGEN BERGLUND (M)	105
Anf. 18 ROGER RICHTHOFF (SD)	107
Anf. 19 LARS THOMSSON (C)	109
Anf. 20 HANNA GUNNARSSON (V)	111
Anf. 21 MIKAEL OSCARSSON (KD)	112
Anf. 22 ALEXANDRA VÖLKER (S).....	114
Anf. 23 JÖRGEN BERGLUND (M) replik	115
Anf. 24 ALEXANDRA VÖLKER (S) replik.....	115
Anf. 25 JÖRGEN BERGLUND (M) replik	116
Anf. 26 ALEXANDRA VÖLKER (S) replik.....	116
Anf. 27 CAROLINE NORDENGRIP (SD).....	116
Anf. 28 ROGER RICHTHOFF (SD)	117

(Beslut fattades under § 17.).....	118	Prot. 2019/20:88
§ 13 Infrastrukturfrågor	118	18 mars
Trafikutskottets betänkande 2019/20:TU7	118	-----
Anf. 29 JENS HOLM (V)	118	
Anf. 30 MARIA STOCKHAUS (M).....	120	
Anf. 31 JENS HOLM (V) replik	122	
Anf. 32 MARIA STOCKHAUS (M) replik	122	
Anf. 33 JENS HOLM (V) replik	122	
Anf. 34 MARIA STOCKHAUS (M) replik	123	
Anf. 35 PATRIK JÖNSSON (SD)	123	
Anf. 36 JENS HOLM (V) replik	126	
Anf. 37 PATRIK JÖNSSON (SD) replik	126	
Anf. 38 JENS HOLM (V) replik	126	
Anf. 39 PATRIK JÖNSSON (SD) replik	127	
Anf. 40 GÖRAN LINDELL (C).....	127	
Anf. 41 MAGNUS JACOBSSON (KD)	129	
Anf. 42 HELENA GELLERMAN (L)	132	
Anf. 43 TERES LINDBERG (S).....	133	
Anf. 44 JENS HOLM (V) replik	137	
Anf. 45 TERES LINDBERG (S) replik	137	
Anf. 46 JENS HOLM (V) replik	138	
Anf. 47 TERES LINDBERG (S) replik	138	
Anf. 48 PATRIK JÖNSSON (SD) replik	138	
Anf. 49 TERES LINDBERG (S) replik	139	
Anf. 50 PATRIK JÖNSSON (SD) replik	139	
Anf. 51 TERES LINDBERG (S) replik	140	
Anf. 52 MAGNUS JACOBSSON (KD) replik	140	
Anf. 53 TERES LINDBERG (S) replik	140	
Anf. 54 MAGNUS JACOBSSON (KD) replik	141	
Anf. 55 TERES LINDBERG (S) replik	141	
Anf. 56 RASMUS LING (MP).....	141	
(Beslut fattades under § 17.).....	142	
§ 14 Djurskydd.....	143	
Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2019/20:MJU9	143	
Anf. 57 MARLÉNE LUND KOPPARKLINT (M).....	143	
Anf. 58 YASMINE ERIKSSON (SD).....	145	
Anf. 59 ULRIKA HEIE (C)	146	
Anf. 60 MAGNUS OSCARSSON (KD).....	148	
Anf. 61 MAGNUS MANHAMMAR (S)	149	
Anf. 62 MAGNUS OSCARSSON (KD) replik.....	154	
Anf. 63 MAGNUS MANHAMMAR (S) replik.....	154	
Anf. 64 MAGNUS OSCARSSON (KD) replik.....	155	
Anf. 65 MAGNUS MANHAMMAR (S) replik.....	155	
Anf. 66 JOAR FORSSELL (L)	156	
Anf. 67 MATS BERGLUND (MP).....	158	
(Beslut fattades under § 17.).....	160	
§ 15 Vattenvård.....	160	
Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2019/20:MJU10	160	
Anf. 68 BETTY MALMBERG (M)	160	
Anf. 69 MARTIN KINNUNEN (SD)	162	

Anf. 70 MAGNUS EK (C).....	163
Anf. 71 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD).....	166
Anf. 72 JOAR FORSSELL (L)	168
Anf. 73 MARKUS SELIN (S)	169
Anf. 74 MARIA GARDFJELL (MP).....	172
Anf. 75 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD) replik	174
Anf. 76 MARIA GARDFJELL (MP) replik	174
Anf. 77 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD) replik	174
Anf. 78 MARIA GARDFJELL (MP) replik	174
Anf. 79 BETTY MALMBERG (M) replik	175
Anf. 80 MARIA GARDFJELL (MP) replik	175
Anf. 81 BETTY MALMBERG (M) replik	175
Anf. 82 MARIA GARDFJELL (MP) replik	176
Anf. 83 CICZIE WEIDBY (V)	176
(Beslut fattades under § 17.)	177
Ajournering.....	177
Återupptaget sammanträde.....	177
§ 16 Beslut om ärende som slutdebatterats den 12 mars	177
MJU11 Fiskeripolitik	177
§ 17 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens	
sammanträde.....	179
FiU22 Finansiell stabilitet och finansmarknadsfrågor.....	179
CU14 Konsumenträtt	180
CU15 Hushållningen med mark- och vattenområden	181
FöU9 Militära frågor	181
TU7 Infrastrukturfrågor.....	183
MJU9 Djurskydd.....	185
MJU10 Vattenvård	186
Ajournering.....	187
Återupptaget sammanträde.....	187
§ 18 Bordläggning.....	188
§ 19 Anmälan om frågor för skriftliga svar	188
§ 20 Anmälan om skriftligt svar på fråga.....	188
§ 21 Kammaren åtskildes kl. 16.40.	189